

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 753.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Adres van de Ned. Maatsch. t. b. d. Pharmacie. — Internat. Comité zur Bekämpfung d. Charlatanerie. — Colson geneeskundige? — De Abdijsiroop-reclame in „De Courant”. — Valsch attest voor Foster's pillen. — Weer een blad zonder kwakzalvers-advertenties. — Geneeskundige hulp van Max Schroeter. — Een aanbieding van Haverhoek. — Intern. tentoonstelling van voedingsmiddelen te Antwerpen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Kyles. — Foster's zalf. — Coza-poeder, een nieuwe campagne. — De nieuwste reclame van Foster. — Belasting op specialités in Frankrijk. — Hoe men specialiteit wordt. — Ingezonden: Waarde van een attest van Eilers. — Boldo-bladen.

Boekbeschouwing: Dr. B. F. ten Cate, de Spijvertering.

Correspondentie.

kunnen dienen tot beteugeling der kwakzalverij, hier laten volgen:

1°. dat onder geneesmiddelen worden verstaan alle zelfstandigheden aan welke de bestemming toegekend en die gebruikt of aangevraagd worden tot het genezen of voorkomen van een ziekelijke toestand van den mensch;

2°. dat geneesmiddelen slechts verkocht, ten verkoop in voorraad gehouden en ten verkoop aangeboden mogen worden door daartoe bevoegde personen.

Hiervan worden uitgezonderd die stoffen, welke bij Koninklijk Besluit afzonderlijk worden genoemd en die ook voor andere doeleinden worden gebruikt.

Deze personen zijn in de eerste plaats zij, die voldaan hebben aan de bij de wet gestelde eischen, namelijk de gevestigde apothekers en zij, die hiermede gelijk worden gesteld.

Vervolgens aan groothandelaars het recht verleend worden om met name genoemde geneesmiddelen en in hoeveelheden, welke den verkoop als groothandel kenmerken, te verkoopen, ten verkoop in voorraad te hebben en ten verkoop aan te kondigen. De door hen verkochte geneesmiddelen moeten den naam voor zoover deze stoffen enkelvoudige geneesmiddelen zijn, de samenstelling of bereidingswijze voor zoover het samengestelde geneesmiddelen betreft, als opschrift dragen.

3°. dat de kleinhandel in vergiften alleen wordt toegestaan aan personen, die geacht kunnen worden in deze voldoende waarborgen voor de volksveiligheid te geven, namelijk aan de apothekers.

De groothandel in giftige stoffen worde zoo geregeld dat hierop van regeeringswege een voldoende toezicht kan worden uitgeoefend;

6°. dat het aankondigen van geneesmiddelen slechts mag geschieden onder opgave van de samenstelling der aangekondigde geneesmiddelen en nadat van regeeringswege is onderzocht of deze geneesmiddelen werkelijk beantwoorden aan de opgegeven samenstelling, zonder dat van dit onderzoek of de controle als middel tot reclame gebruik mag worden gemaakt.

In het buitenland bereide geneesmiddelen mogen niet worden ingevoerd, tenzij deze op dezelfde wijze aan een onderzoek zijn onderworpen geweest en overigens voldaan is aan de bepalingen, gesteld voor den verkoop en de aflevering van geneesmiddelen;

7°. dat de inspecteurs van de volksgezondheid, waar zij kunnen vermoeden, dat de bepalingen op den verkoop van geneesmiddelen of vergiften worden overtreden, het recht en de verplichting hebben een onderzoek in te stellen en bij gebleken overtreding daarvan proces-verbaal opmaken.

In verband hiermede is het gewenscht dat de bevoegdheid van de ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de kantongerechten wordt uitgebreid, zoodat ook zij het recht hebben, bij overtredingen als bovengenoemd, zich door deskundigen te doen voorlichten;

8°. dat met uitoefening der artseneijbereidkunst wordt gelijk gesteld:

a. het ten verkoop in voorraad hebben of ten verkoop aankondigen van geneesmiddelen;

b. het gebruik maken van den naam apotheek voor eene inrichting of van den titel van apotheker als beheerder of eigenaar eener inrichting, ook indien aan dezen naam of titel eene toevoeging of omschrijving is aangebracht.

Internationales Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Het Nederlandsche subcomité herhaalt bij deze dringend zijn beroep om financieelen steun; deze is hoog noodig zal het subcomité eenigszins werkdadig kunnen optreden.

Tot nu toe is slechts ontvangen van H. T. te A. A. L. te A., J. M. v. E. te E., elk f 10, van E. Th. S. te A., en v. G. te A., elk f 5, terwijl door de Vereeniging tegen de kwakzalverij f 25 is toegezegd.

Colson geneeskundige? In de mededeeling van het Kon. Besluit in de *Staats-Courant*, waarbij den wonderdokter COLSON vergunning wordt verleend tot het aannemen en dragen van de Kon. Milit. Orde van de Onbevleete Ontvangenis de Villa Viçosa van Portugal, is aan dezen een titel gegeven, die hem tot bevoegd geneeskundige stempelt.

Wij komen in het volgend n°. op deze onbegrijpelijke misvatting terug; het Bestuur onzer Vereeniging heeft gemeend in deze zaak handelend te moeten optreden.

De *Bredasche Courant* heeft er reeds de aandacht op gevestigd.

De *Courant*, Algemeen Nieuwsblad voor Nederland, maakt het nu waarlijk al te bar. Dit blad schaamt zich niet, in zijn Ochtendblad van 12 December 1906, een vierde deel van zijn ruimte, een geheele bladzijde, beschikbaar te stellen voor een 16-tal prentjes met allerflauwste onderschriften, alles dienende om reclame te maken voor de *Abdijsiroop*.

Het blad kan toch weten, dat Abdijsiroop is een echt *kwakzalversmiddel*, geheel waardeloos bij die ernstige kwalen waartegen het zoo prachtig heet te helpen. En al wist het dit niet, dan kan het toch uit de bespottelijke reclame opmaken, voor welk soort van middel de propaganda dient. Eén zin van een der onderschriften bij een prentje laten wij hier volgen, n.l. die, waar de zieke man, een z.g. *waardeloos namaaksel* ontvangende, waarvan de winkelier gezegd had, dat dit de goede is, uitroept: „Dan is het een gewetenloos bedrieger.” Wat zou de verkoper wel zijn die de *echte (?)* Abdijsiroop aflevert? En wat hij, die die waar aanprijst of helpt aanprijzen?

Weer een valsch attest voor Foster's pillen. In *De Gelderlander* (voor welke toezending wij onzen dank betuigen) komt onderstaand „ingezonden stuk” voor.

„Kwakzalverij.

Nijmegen, 9 Dec. 1906.

Mijnheer de Redacteur!

In uw blad van 6 dezer komt onder de „Mededeelingen, betreffende zaken van particulier, handels- en nijverheidsbelang er eene „uit eigen ervaring” voor, die mij noopt tot een korte tegenspraak.

1e. Ik heb nimmer aan een nierziekte geleden en derhalve evenmin aan al de kwalen, die in dat fraaie relaas worden opgesomd.

2e. Ik heb dus nimmer een geneeskundige over een nierziekte geraadpleegd.

3e. Ik heb de z.g. Foster's pillen nog nooit gebruikt en — zal ze ook niet gebruiken. Zeker ben ik er dus niet door genezen.

4e. Ik verklaar alzoo, dat al het daar geschrevene

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden de Heeren J. A. FORTUJN, Bestuurslid van den Amst. Bestuurdersbond, afd. Bureau voor Arbeidersrecht te Amsterdam en J. M. G. VAN DEN BRINK, arts, te Amsterdam.

J. VAN RIEL,
Secr.-penningmeester.

Men wordt beleefd verzocht van adresverandering steeds vóór den 25en van elke maand te willen kennis geven aan den ondergeteekende.

J. VAN RIEL,
Secr.-penningmeester.

BERICHTEN. (*)

Een adres van de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie. De voorzitter en de secretaris der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der pharmacie, optredende namens die maatschappij, hebben een adres gericht aan den Minister van binnenlandsche zaken, waarin zij te kennen geven, dat het hun noodzakelijk voorkomt, dat de regeering hare aandacht vestige op de wijze, waarop, geheel in strijd met letter en geest der te dien opzichte bestaande wetten, in Nederland geneesmiddelen en vergiften worden verkocht, waardoor zoowel de volksgezondheid als de volksveiligheid aan groote gevaren zijn blootgesteld. Adressanten dringen, na een uitvoerige uiteenzetting hunner grieven, aan op strenge handhaving der bestaande wetten betreffende het geneeskundige staats-toezicht en op herziening der wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, voor zoover de redactie van verschillende artikelen vergrijpen, tegen de bedoeling en den geest dezer wetten in, ongestraft doet blijven. Zij zijn van oordeel, dat aan hun grieven kan worden tegemoet gekomen door in de wet op te nemen verschillende bepalingen, waarvan wij enkele, die tevens

(*) Tot ons leedwezen was in dit No. voor het Hoofd-artikel: „Wettelijke bestrijding van de Kwakzalverij”, geen plaats beschikbaar.

zwendel is en niemand heb gemachtigd dergelijke walgelijke praatjes omtrent mijn persoon publiek te maken.

5e. Ik betreur het, dat de heer Plet zich met dergelijken handel inlaat.

6e. Ik hoop van harte, dat niemand zoo onnoozel zal zijn ook maar éene Foster's pil te slikken.

P. VAN DEN HOOGEN,
Graafsche weg 194".

Alweer een blad zonder kwakzalvers-advertenties. De *Handelswachter*, orgaan gewijd aan de belangen van den handel, industrie en winkelstand, bevat aan het hoofd de mededeeling: „Advertentiën van onsoliede firma's, kwakzalversmiddelen, Alcoholhoudende dranken, dames des-zundigen, kaartlegsters, huizen van koop met recht van wederinkoop en dergelijken worden in dit blad niet opgenomen. Bravo! De beweging wint veld.

Max Schroeter geholpen door een geneeskundige. Op deze omstandigheid meenden wij in het Maandblad van November 1906 de aandacht te moeten vestigen. Thans lezen wij met genoegen in de dagbladen de volgende advertentie:

„De ondergeteekende verklaart, dat door den Heer M. SCHROETER verspreid wordt „een gunstige beoordeeling omtrent diens inrichting, onderteekend door mij”, welke verspreiding geschied is, zoowel buiten mijn voorkennis als toestemming.

J. A. G. HULST.”

Zou 't zaakje niet goed meer gaan? Men zou 't zoo zeggen wanneer men op de onderstaande „Mededeeling”, in de kranten geplaatst, let:

„Met dezen maakt Ondergeteekende bekend, dat hij genegen is een geheim te verkoopen ter genezing van den Kanker. Door toepassing van dit geheim genezen zeker 40 à 50 pCt. Liefst verkoopt hij zijn geheim aan een Buitenlandsch Arts of een Buitenlandsche Inrichting voor den prijs van 50.000 Gulden. Ook is hij bereid om een 12-tal personen onder toezicht van een Arts te genezen, zoodat men zich overtuigen kan.

Get. R. HAVERHOEK,
Rijswijkse weg 199, Den Haag”.

Intern. tentoonstelling van Voedingmiddelen. Op verzoek maken wij melding van deze tentoonstelling, die in April, Mei en Juni 1907 te Antwerpen zal worden gehouden. Gedelegeerd commissaris voor Nederland is de heer BERN. J. VELDHUIS te Amsterdam.

Wij hopen dat op deze tentoonstelling nu eens de kwakzalversmiddelen zullen worden geweerd.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Kylets.

„OVERTUIG U ZELF
KOSTELOOS.

ER IS EEN REDEN.

Duizenden danken hunne genezing aan Kylets, het beroemde doktersmiddel, dat werkelijk geneest en nooit faalt in gevallen van:

slechte spijsvertering, maagcatarrh, maagzuur, leverziekte, galziekte, duizeligheid, verstopping, winderigheid, misselijkheid, geelzucht, zenuw hoofdpijn, vrouwenziekten, zenuwstoringsen, slapeloosheid, en andere ziekten uit slechte spijsvertering voortvloeiende.

Prijs Fl. 0.50 en Fl. 1.50 per doos.

Zoo gij aan een of meerdere van deze ziekten lijdt, schrijft ons dan per omgaande, daarbij de naam en het adres van uw apotheker of drogist op te geven en wij zenden U een gratis proef van Kylets, benevens interessante brochure.

Schrijft terstond aan:

KYLETS, Damrak 37 X, Amsterdam.”

Aldus luidt een van de nieuwste kwakzalversadvertisenties. Een Engelsche firma of Maatschappij blijkt te Amsterdam een filiaal gevestigd te hebben, van waaruit Nederland bewerkt moet worden. Alle geschriften zijn in 't Nederlandsch gesteld, ook de „interessante brochure”. Erg interessant is deze niet: evenals bij al die geschriftjes, zijn de 9 bladzijden gevuld met hemelhooge aanprijzingen van Kylets en raadgevingen om bij allerlei kwalen juist dit middel te gebruiken.

En waarom? De brochure zegt het: „Gebruik

geene scheikundige zouten en geneesmiddelen; *) deze brengen slechts eene onmiddellijke verlichting, maar kunnen niet voor goed genezen en verergeren dikwijls de gevallen”.

In 't algemeen worden verstopping enz., volgens de brochure, op zeer onverstandige manier behandeld — maar gelukkig! er is uitkomst.

„Een groot specialiteit voor maagkwalen, een wereldberoemd geneesheer begreep het verschrikkelijke kwaad en de verwoesting, welke zulke geneesmiddelen veroorzaken en begon te zoeken naar een middel dat op natuurlijke wijze werkte, het lichaam opbouwde, de darmspieren versterkte en een goede gezondheid aan den lijder gaf.

„Dat gelukte hem! En dit eene recept alleen zou reeds voldoende geweest zijn om hem beroemd te maken.

„Het is dit grootsche geneesmiddel van dezen dokter, welke u in gewone omstandigheden verscheidene goudstukken zou kosten, dat wij u heden onder den naam „KYLETS” aanbieden.”

Toen we dat lezen wenschten wij toch gaarne te weten, waaruit dit „grootsche geneesmiddel” bestond. De heeren J. VAN RIEL te 's-Gravenhage en D. v. D. WEERD te Kampen stelden een onderzoek in en deze vonden in de tabletten een ijzerverbinding, peper en een laxeerende stof (vermoedelijk aloë of rhabarber).

Dat viel ons tegen en wij konden de meening niet deelen dat dit eene recept voldoende was om den grootten specialiteit beroemd te maken. Integendeel, de man — als hij ooit bestaan heeft en niet, tegelijk met het middel, door de bereiders is uitgevonden — komt met zich zelve in tegenspraak. „Gebruikt geen scheikundige zouten”, zegt hij... en hij laat een ijzerverbinding slikken.

Maar laten wij dergelijke beweringen in een kwakzalversbrochure niet in ernst opnemen. Het kan de bereiders en verkoopers al heel weinig schelen wat ze schrijven — als 't maar op iets lijkt, dat indruk maakt.

Wij laten dan ook de brochure voor wat zij is — maar wijzen er met nadruk op, dat het gebruik van sterkwerkende laxermiddelen en van de zoo zeer prikkelende peper hoogst nadeelig kan werken bij tal van de ziekten, waartegen Kylets in de advertenties als „het ware middel” wordt aanbevolen.

Ja, zouden wij het niet misdadig mogen noemen, wanneer wij in de brochure lezen dat door Kylets worden genezen of voorkomen koliek (hevig buikpijn), diarrhee en dysentery of als wij letten op den volgende zin: „hunne zachte, natuurlijke werking, maken hen tot een volmaakt veilig geneesmiddel voor kinderen”? 't Is schandelijk.

Het adres op het Damrak is in de verschillende advertenties niet gelijklopend: 37 X, 37 F, 37 C enz. Dat kunstje kennen wij nu, dank zij de advertenties voor Sanden's gordel. Op die wijze weten de adverteerders uit welke courant de annonce afkomstig is, die aanleiding geeft tot aanvraag van de brochure en het gratis-monster. Die courant derhalve, die de meeste klanten aanbrengt zal dan vermoedelijk later het meest worden begunstigd. Past dus op, heeren Directeuren van dagbladen enz., er is geld te verdienen! Maar op welke wijze?

Laten wij hopen dat het denkend publiek alles in 't werk stelle, dat het met de advertenties zoo'n vaart niet loopt. Laat iedereen, die door het bovenstaande overtuigd is dat Kylets tot de gevaarlijke kwakzalverijen behoort, in zijn omgeving daartegen waarschuwen, dan bestaat er kans, dat de buitenlandsche kwakzalver, die in Amsterdam zijn operatieveld heeft gekozen, bemerken zal dat Nederland van zijn edelmoedigheid niet gediend is.

*) Wij cursiveeren. Red.

Foster's Zalf.

Geïmporteerd en verkrijgbaar bij de firma Rathkamp en Co. en hare filialen te Soerabaya, Medan, Bandung, Djember en Makassar.

(Ingezonden).

Deze zalf wordt door Foster aanbevolen tegen:

blinde, droge, jeukende, bloedende, uit en inwendige aambeijen, eczema, waterpokken, en alle jeukende huidziekten. Tevens, doch met gelijktijdig gebruik zijner pillen, tegen nierkwalen en ziekten der lever, maag en ingewanden. —

Excusez du peu! Alzoo een Universeel middel tegen de meest hétérogene ziekten en kwalen!

Een en ander had mij moeten terughouden dat middel aan te wenden; doch, als men zoo als ik ruim elf jaar lijdende aan eczema is, de door mij geraadpleegde doctoren unaniem verklaren mij niet te kunnen helpen, en mijn huisdokter mij zelfs aanraadt het eens met inlandsche dan wel met Chineesche middelen te probeeren, dan is het geloof ik, alleszins verklaarbaar dat men ten langen leste het eens met een z.g. patent-middel probeert; vóóral als zoo'n middel sterk wordt aanbevolen, eene genezing binnen eenige weinige dagen in uitzicht wordt gesteld, en bovendien zoo'n middel nog door eene firma als die van RATHKAMP en Co., een der oudsten en voornaamsten wordt geïmporteerd en verkrijgbaar gesteld. Niet waar, dat is als het ware eene aanbeveling?

In een der bladen, welk is mij ontschoten, werd dat middel een paar maanden geleden sterk aanbevolen door een zekeren Heer M. ENGELS, Zilversteeg 4 te Utrecht, die daarbij mededeelde dat hij in drie dagen tijds van eene huidziekte over zijn geheele lichaam, gepaard aan hevige jeukte, door die zalf volkomen genezen werd en die zich daarbij tevens beschikbaar stelt voor het geven van nadere inlichting.

Mijne voeten, die door het eczema tot onder aan de kuit waren aangetast, waren zoo goed als genezen; op sommige plekken was de ziekte nog wel niet geweken; doch, de toestand was zoodanig verbeterd dat ik weder het volle gebruik mijner voeten had.

Het vurig verlangen evenwel, eens eindelijk na een lijden van ruim elf jaar voor goed van die kwaal verlost te worden, alsmede de overweging dat bijaldien de ziekte bij een ander in drie dagen kan genezen, zulks dan ook per se het geval bij mij kan zijn, als zijnde reeds nagevoel volkomen genezen, deed mij besluiten eenige doosjes van die van VAN DER GAAG en ZN. te ontbieden, eene Haagsche firma bij wie die zalf verkrijgbaar was gesteld. *)

Nog waren die doosjes niet aangekomen toen RATHKAMP en Co. die zalf annoucerden; en verlangend het effect dier zalf te leeren kennen liet ik mij ook een doos door die firma zenden.

Wat nu die zalf betreft, zoo wordt zij afgeleverd in platte ronde doosjes van pl.m. 73 gram bruto gewicht; zij bestaat uit een lichtgele vette zelfstandigheid, die zich bij eene temperatuur van circa 90° Fahr. gemakkelijk in eene dunne laag laat uitstrijken; doch zich middels zeep en water niet gemakkelijk laat verwijderen, en vooral niet van ziekelijke en geïrriteerde lichaamsdeelen.

„FOSTER zegt ten opzichte van Eczema:

„de zalf maakt het scherpe vocht dat uit de huid komt onschadelijk, verzacht de oppervlakte en doet de prikkeling ophouden. De genezing is zeker wanneer ge slechts nauwkeurig de gebruiksaanwijzing opvolgt die ik u gegeven heb.

Die aanwijzing nu luidt als volgt: „Ieder keer, alvorens ge FOSTER's zalf gebruikt, moet ge zorg dragen de aangedane deelen flink af te wasschen met water en goede zeep en de zeep dient te worden afgespoeld, terwijl de huid goed afgedroogd moet worden. Wrijf de zalf goed in en pas haar elken morgen en avond toe.”

Dat de zalf de jeuk doet ophouden wil ik gaarne toegeven; althans als men ze 's morgens en 's avonds tegen nieuwe verwisselt. Verzuimt men zulks dan droogt zij op de wond te sterk in en veroorzaakt wel jeukte.

Hoe FOSTER echter de verwijdering der zalf door afwassching middels water en zeep wil

*) De zalf is evenzoo verkrijgbaar gesteld bij A. VAN TUIJLL, Paleisstraat 13 Amsterdam, M. CLÉBAN & Co., Heiligenweg 42 Amsterdam, F. E. VAN SANTEN KOLF, Korte Hoofdsteeg Rotterdam, S. J. G. WULFF, Westnieuwland 22 Rotterdam en G. J. R. VAN DER GAAG & ZN., Groenmarkt 27 den Haag.

bewerkstelligen is mij een raadsel. De zalf plakt, op de wond, of op de huid, alsof zij uitsluitend uit lanoline is samengesteld en zonder irritatie op te wekken is die zalf met water en zeep niet te verwijderen.

Wat mij betreft ik paste Cocos-olie toe, waarmee ik die zalf, door zacht wrijven tot een slappe olieachtige emulsie herleidde, die met water gemakkelijk af te spoelen was en waardoor eventuele irritatie voorkomen werd.

En nu, wat de uitwerking der zalf betreft? Wel, ik raad een ieder aan „hoogst voorzichtig” met die zalf te zijn, en beter nog dezelve, althans tegen Eczema, niet te gebruiken.

Het is best mogelijk dat die zalf in eenige spéciale gevallen van goedaardigen aard, verlichting, ja wellicht genezing kan geven. Ik gevoel mij niet bevoegd zulks als wel de verleende attestaties tegen te spreken; nog minder als leugenachtig te verklaren; doch wat mij persoonlijk betreft, zoo heb ik van die proefneming met die zalf niet veel genoegens beleefd.

Woensdagavond wendde ik ze voor het eerst aan, zoo dun mogelijk over de zieke deelen uitgewreven. Vrijdag begon mijne hoop op genezing al vrij wel te verviegen en Zaterdagavond dus na een gebruik van 3 x 24 uren, besloot ik mijne proefneming maar te staken.

Mijne voeten, die voor de proefneming nagenoeg genezen waren, glad en droog van huid, zonder de minste opzwellings, alléénlijk in de gewrichten nog niet volkomen normaal, waren den 3den dag zwaar gezwollen evenals jaren geleden; beiden waren overdekt door ontelbare scherpe puistjes die het bekende scherpkleverige vocht loslieten. De huid was op sommige plaatsen rauw en ontstoken en over beide voeten zoo dik als gebraden spezkwoord.

Enfin, dank zij FOSTER'S Zalf en mijn vertrouwen in de eerlijkheid der menschen, zijn mijne voeten wederom in den vorigen ziekte-toestand als jaren geleden en is de geheele vroegere behandeling en al de daaraan verbondene kosten als weggeworpen te beschouwen, en dat, niettegenstaande ik voor al de inwrijvingen, zes in aantal, slechts 30 gram zalf bezigde, derhalve 2.5 gram voor elke voet per inwrijving, nam. eene inwrijving over de geheele bovenoppervlakte tot aan het onderste deel der kuit.

„Voor inwendige aambeijen, raadt FOSTER het „inwendige” gebruik aan. Hij zegt:

„In dit geval moet de zalf met den vinger „achter de sterke afsluitingspier, die de darmen „afsluit, gebracht worden. Gebruik de zalf in „flinke mate en verschillende keeren per dag.”

Na de met die zalf opgedane ervaring, roep ik een ieder toe: *Wees voorzichtig!!* raadpleeg uw dokter en gebruik ze niet dan na een deskundig onderzoek omtrent derzelver bestanddeelen.

v. M.

Coza-poeder. Een nieuwe campagne.

* Wanneer er niet geadverteerd wordt, wordt er niet verkocht, geldt vooral voor kwakzalversmiddelen; in lang hebben wij niets gehoord van het beruchte *Coza-poeder*, dat een middel heet te zijn tegen dronkenschap en nu hebben zich natuurlijk geen koopers meer aangemeld. Waarschijnlijk daarom heeft het zoogenaamd *Institut du Zexa*, dat het zaakje exploiteert aan *Mundus advertising Agency* last gegeven in Nederland weer te zorgen voor advertenties. Het schijnt, dat de firma WED. RAVE te Zwolle hoofdagente is voor de fabriek, althans van haar zijn circulairen aan vak- en weekbladen uitgegeven, waarbij prijsopgaaf gevraagd wordt voor één advertentie waarvoor een cliché zal worden toegezonden, en voor 52 advertentiën, met de kortingen op den gewonen prijs, die anders moet worden betaald.

Bij de advertentie behoort een prentje, waarop een hand is afgebeeld, die den hals van een flesch samenknijpt, waaruit een manshoofd te voorschijn dringt, deze hand moet het bewuste middel voorstellen, die figuurlijk gesproken de dronkenschap wort. (Ditzelfde prentje komt voor op de reclame-boekjes, die thans alg meen worden verspreid).

De advertentie, die dus eerstdaags weer in

minder consciëntieuze bladen zal opduiken, luidt:

„Dronkenschap bestaat niet meer.

Een monster van het merkwaardige Coza-poeder wordt gratis toegezonden.

Kan ingegeven worden in koffie, thee, melk, likeur, absint, bier, water of in het voedsel, zonder dat het noodig is, dat de dronkaard er iets van af weet.

Het Coza-poeder bezit de wonderbare eigenschap om tegenzin tot het drinken van sterken drank (bier, wijn, absint enz.) bij den dronkaard op te wekken. Het Coza-poeder werkt zoo onopgemerkt en zeker, dat de echtgenoot, de zuster of de dochter van den verslaafde het hem toe kan dienen, zonder zijn medeweten, en zonder dat het noodig is, dat de patiënt ooit behoeft te weten, waaraan hij zijne redding te danken heeft.

Het Coza-poeder heeft het huiselijk geluk van duizenden gezinnen hersteld, duizenden personen van schaamte en oneer gered, en deze personen tot levenslustige en nuttige leden der maatschappij herschapen; het heeft menig jong persoon op den rechten weg terug gebracht en gelukkig gemaakt en het leven van tallozen met menig jaar verlengd.

Het instituut, waardoor dit ongeëvenaard poeder verspreid wordt, zendt gratis aan hen, die daartoe aanvraag doen, een boek met dankbetuigingen en een monster. Het poeder wordt gewaarborgd volkomen onschadelijk te zijn. Correspondentie in alle talen der wereld.

Het echte Coza-poeder is verkrijgbaar in alle apotheken. Wacht u voor namaakzels.

Het Coza-poeder is het eenige afdoend middel tegen dronkenschap.”

Wij herinneren er aan, dat het hier met zooveel ophef aanbevolen poeder, volgens het onderzoek van Prof. WEFERS BETTINK, bestaat uit: *dubbelkoolzure soda*, *kalmoes* en *gentian*, zooals een paar jaar geleden door den Centralen Gezondheidsraad is bekend gemaakt; zeker kunnen deze stoffen nimmer de werking hebben, die wordt verzekerd en het is om hun bitteren smaak natuurlijk geheel onmogelijk zulk een poeder heimelijk in melk, thee, koffie of op andere wijze in te geven.

Natuurlijk weten het zoogenaamd *Instituut* en de firma WED. RAVEN dit ook wel, doch de winst op ieder pakje is zoo groot en er zijn in Nederland helaas! nog zoo vele gezinnen, waarvan een der leden misbruik maakt van drank, dat wanneer ieder van deze maar een enkele maal koopt, er toch een mooie verdienste wordt binnengehaald, ook na aftrek van hetgeen de nieuwsbladen hebben bedongen voor hun advertenties, die de onnoozele koopers hebben gelokt.

Wanneer men aan het hoofd van de circulaire met groote letters leest *Mundus advertising Agency* en nogmaals ditzelfde bij de ondertekening wordt herhaald, is men geneigd achter *Mundus* met even dikke letters te laten volgen: *vult decipi* en het dan gebrekkig te vertalen: pas op, menschen, *Mundus* wil jullie bedriegen!

In verband met 't geen in het bovenstaande over *Coza-poeder* is geschreven, nemen wij het volgende uit *De Noordbrabander* van 21 Dec. j.l. over:

„Dronkenschap genezen!

Ach, die ellendige kwakzalverij... konden wij die den kop indrukken! — Arme, arme teleurgestelde vrouwen en moeders, die hunne onder smartelijk zwoegen en angstig leed-verbergen verkregen stuivers uitgeven aan dure poeders, het hoognoodige hiervoor menigmaal zich ontzeggen, om te trachten man of zoon van zijne drankzucht te genezen... Arme teleurgestelden!

Gij kunt niet met poeders of drankjes of zoodanige middeltjes uw doel bereiken! 't Is schurkachtige kwakzalverij. Ze willen u hiermee 't weinigje geld, waaraan een stuk van uw leven is ten offer gebracht, ontstelen! Ze beliegen en bedriegen u, ze kunnen u hiermee niet helpen, dat is onmogelijk!

Laat ik u mededeelen wat ik hieromtrent las in „De Sint-Jansbode” van eene ongelukkige vrouw, zooals zij misschien:

Voor mijn Man en mijne kinderen.

Ik ben moeder van vijf kinderen. Het oudste heeft zijne eerste H. Communie nog niet gedaan.

Mijn man werkt bij een goudsmid. Vroeger verdiende hij zijne vijf franken daags; maar, ofschoon hij nog slechts drie en dertig jaren oud is, heeft hij veel aan zijne oogen verloren en zijne handen beven.

Hij kan nog twee franken vijftig verdienen, indien hij werkt; maar hij werkt niet alle dagen en hij verteert veel: hij is aan den drank!

Ik moet dag en nacht slaven om mijne kinderen fatsoenlijk op straat te laten komen. Arme kinderen, zij vluchten voor hunnen vader!

Nochtans, hij is geen slechte mensch; en als hij nuchter is, vraagt hij mij dikwijls op de knieën en met tranen in de oogen om vergiffenis. Maar als hij gedronken heeft, dan is hij geen mensch meer.

Eene vriendin raadde mij het vermaarde COZA-poeder aan, als een onfeilbaar geneesmiddel tegen de dronkenschap... Ik heb voor meer dan honderd franken Coza-poeder gekocht; ik heb het hem ingegeven in zijne koffie, in zijn bier, zelfs in zijne soep. 't Is al nutteloos. Ja, hoe meer COZA-poeder ik hem geef, hoe meer hij drinkt... Wat raad!?”

De nieuwste reclame van de firma Foster.

* Een uit Amerika overgewaaid reclamemiddel voor kwakzalvers is het verzenden van geïllustreerde Almanakken waarin soms heel veel moois staat vooral voor eenvoudige menschen en kinderen, die weinig te lezen hebben; doch daarnaast en tusschen den text verspreid komen dan op iedere bladzijde aanbevelingen voor van de kwakzalverij, die men ingang wil doen vinden. Om de prentjes en om de verhaaltjes wordt het boekje bewaard, dikwijls bekeken en zoo dringt zich het reclamemiddel diep in het geheugen; juist hetgeen de verspreiders willen om zoo doende koopers te lokken voor hunne nietswaardige of schadelijke geheimmiddelen.

De firma te Londen, die de FOSTER'S pillen, zalf en nog andere kwakzalverijen exploiteert, heeft nu volgens dit model een *Almanak* voor 1907 uitgegeven, nadat zij reeds vroeger een *Egyptisch Droomboek* en een *Dictionnaire* eveneens gratis had verspreid. Deze almanak is een spreekwoordenboekje, waarin bij iederen datum een echt Nederlandsch spreekwoord gedrukt staat. Eene aardige inleiding over spreekwoorden eindigt met de zinsnede: „Het is belangrijk „te weten dat de grondgedachten van spreekwoorden bij alle natiën dezelfde is; alleen in „vorm verschillen ze. Dit bewijst dat er in spreekwoorden, gelijk in de algemeene politiek, over „eenstemming bestaat, evenals men het over „de geheele wereld eens is over de uitnemende „eigenschappen van *Spécialité's Foster*.”

Het is voor ieder duidelijk, dat hier „de aap uit de mouw komt”; bijna het eenige spreekwoord, dat niet in de lange lijst is opgenomen.

Tusschen de gewone maandcijfers en dagen worden in den almanak eene lange reeks van zoogenaamde genezingen vermeld uit allerlei plaatsen van Nederland waarvan wij weten, dat zij bijna zonder uitzondering eenvoudig en platweg gelogen zijn. In het Maandblad hebben wij daaromtrent herhaaldelijk de duidelijkste bewijzen opgenomen. Om een paar spreekwoorden aan te halen uit de 365; zij doen veel erger dan „knollen voor citroenen verkoopen”, want zij „liegen dat zij zwart zien” en „die liegt, die bedriegt” doch helaas! „zij zijn aan de eerste leugen niet gebarsten.”

Mochten toch de lezers van dezen almanak bedenken, „dat het allen geen koks zijn, die lange messen dragen” en zich als genees- of natuurkundigen voordoen, zoodat deze kwakzalvers bij hen „aan doovemans ooren kloppen” en spoedig „hunne matten kunnen oprollen.”

Laat elk die het reclame-boekje kosteloos wordt toegezonden bedenken, dat in de eerste plaats bij hetgeen zijn gezondheid aangaat „de voorzichtigheid is de moeder van de porceleinkast”.

Belasting op specialité's in Frankrijk.

In de commissie voor het budget der Fransche Tweede Kamer is een belasting-ontwerp aangenomen op pharmaceutische Specialité's, waarvan de opbrengst in verband met het groot verbruik daar te lande, op niet minder dan 7½ miljoen francs wordt geschat.

De belasting zal worden geheven van alle pharmaceutische, hygiënische en cosmetische specialité's en verband houden met den détail-prijs, die op de etiketten moet worden vermeld.

Bij een verkoopprijs tot 10 frs. moet 10 centimes per franc of gedeelten daarvan worden betaald, terwijl bij hoogere verkoopprijzen daarvan 50 centimes per 5 francs of gedeelten daarvan gevorderd worden.

Als Specialités worden beschouwd producten, waaraan de fabrikant of verkooper een bijzondere naam geeft, zich als uitvinder of eigenaar daarvan doet kennen of daarvoor reclame maakt.

Bij uitvoer naar het buitenland wordt geen belasting geheven. Een belastingzegel door de administratie te verschaffen zal op de flesschen, dozen of pakketten moeten worden aangebracht en wel op eene wijze, dat het openen niet zonder zegelverscheuring zal kunnen geschieden, terwijl het zegel binnen 8 dagen na de uitvaardiging der wet op alle genoemde producten gehecht zal moeten zijn.

Verkoop zonder zegel en andere afwijkingen der vastgestelde bepalingen zullen worden gestraft met eene boete van 100—1000 francs met verbeurdverklaring der ongezegelde producten en betaling der alsnog verschuldigde zegelkosten.

Aan ambtenaren bij de belastingen zal de zorg voor de handhaving der bepalingen worden opgedragen.

J. v. R.

Hoe men specialiteit wordt.

In de Zutphensche Courant vinden wij bij herhaling de volgende advertentie:

„T. H. LANGHOLZ,
(Leerlinge van JEANNE VAN OLDEN-
BARNEVELT te Berlijn).

Leerares in het hygiënisch spreken en de ademgymnastiek.

Speciale behandeling van abnormale stemmen, bronchiale en katarrhale aandoeningen van het strottenhoofd, de longen en van Asthma.

Eefde bij Zutphen.

Spreekuren: Zaterdag en Woensdag van 12—1½.

Wij meenden met een gediplomeerd arts te doen te hebben, die zich als specialiteit heeft gevestigd, doch 't reclame-achtige in de advertentie, gaf ons aanleiding eens te onderzoeken. Het resultaat van ons onderzoek nu is dat Mejufvrouw T. C. LANGHOLZ tot nu toe piano-onderwijzeres was en na een verblijf in Berlijn van eenige weken plotseling als geneeskundige gaat optreden.

't Spijt ons een Dame als kwakzalveres te moeten signaleeren, maar het optreden van Mej. L. kan voor de arme lijders, die zich aan de behandeling van deze onkundige zouden onderwerpen, hoogst gevaarlijk worden.

Wij maken den geneeskundigen inspecteur op deze overtreding van de geneeskundige wetten opmerkzaam.

INGEZONDEN.

Baarn, 15 Dec. 1906.

WelEd. Heer.

Als bijdrage tot de waarde der attesten van kwakzalvers kan ik u nog het volgende melden:

In het Maandblad van Febr. 1906 wordt, in het artikel over EILERS, Mej. KOOG VAN DER POL genoemd, wier adres onbekend was. Hare ouders wonen te Eemnes, die mij juist dezer dagen vertelden, dat hun dochter een maand geleden, geheel uitgeteerd, te Maartensdijk overleden is.

Aanvankelijk meende zij door de middelen van EILERS vooruitgang te bemerken, wat niet

te verwonderen was, indien men weet, dat zij gedurende dien tijd uit haar huishouden was en bij hare ouders te Eemnes volkomen rust hield. Toen zij dan ook weer in haar eigen huis terug was, nam de ziekte in hevigheid toe. EILERS had haar een attest ter teekening voorgelegd, waarin zij verklaarde dat de tering geheel genezen was. Zij weigerde dit te onderteekenen, maar heeft wel verklaringen afgelegd dat zij veel baat bij de middelen gevonden had en vooruitging. Zij heeft voor ongeveer 70 gulden aan middelen gebruikt; in den laatsten tijd gaf EILERS haar die gratis toen zij niet meer betalen kon.

Ziehier weer een mooi staaltje wat de attesten waard zijn.

Hoogachtend,

Uw dn.

Dr. F. P. A. MULSKEN.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Naar aanleiding van uwe mededeeling over fol. Boldo in het Dec.-nummer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij onder correspondentie, ben ik toch zoo vrij UEd. mede te deelen dat dit kruid bij vele lijders aan suikerziekte zeer gunstig werkt, waarvan ik dikwijls de bewijzen gezien heb bij mijne cliëntelle welke diab. voedings-stoffen bij mij bestelt. De Boldo-bladeren hebben dikwijls een gunstige werking op het suikergehalte, zoodat deze lijders door het gebruik van dit geneesmiddel dikwijls het percentisch gehalte aan suiker in hun macht hebben. Bij anderen is het evenwel geheel zonder effect, jammer dat geneeskundigen er zoo weinig notitie van nemen, het zou volgens mijne opvatting wel de moeite waard zijn het middel in studie te nemen. De patient neemt 10 gram van de blaren en trekt deze als thee op een liter water, welk quantum hij in één dag gebruiken moet. In de meening UEd. het een en ander over deze Boldo-blaren te moeten mededeelen om Dr. H. W. v. R. te D. in deze nog van dienst te kunnen zijn

Hoogachtend,

L. BEKER.

Rotterdam, 14 Dec. 1906.

BOEKBESCHOUWING.

De Spijsvertering. Eerste deel: Maag-, Darm- en Leverziekten met inbegrip der behandeling van Galsteenen; door Dr. B. F. TEN CATE. Leiden, G. L. VAN DEN BERG.

De schrijver leidt zijn boek als volgt in:

„Het voorliggend boekje is het eerste eener serie over „Spijsverteringsziekten”.

In hoofdzaak is de leidende gedachte geweest, dat voorkomen beter is dan genezen. Den weg hiertoe geeft de gezondheidsleer aan; hare hoofdregels ten opzichte van het maag- en darmstelsel zijn in dit boekje neergelegd. Hierbij sluit zich aan de toepassing van die regels, daar waar het reeds tot ziekelijke afwijkingen is gekomen.”

Ofschoon wij ons, uit den aard der zaak, van een beoordeeling van het werkje moeten onthouden, willen wij toch gaarne de aandacht op zijn verschijnen vestigen omdat het, medewerkende tot het verkrijgen van gezonde begrippen omtrent zaken, die met onze gezondheid in verband staan, dwalingen helpt uit den weg ruimen en aldus een dam helpt opwerpen tegen bijgeloof en onwetendheid, die nog bij zeer velen heerschen, waar het betreft ons lichaam en onze gezondheid.

Als voorbeeld citeeren wij wat op blz. 96 e. v. onder meer over maagkanker wordt gezegd:

„Wat de behandeling (van maagkanker) betreft, mag men voorop stellen, dat aan kanker tot nu toe niets te doen is, dan hem eruit snijden en dat helpt alleen, als hij nog geheel plaatselijk en zeer klein is. Men ziet dus van welk een enorm belang de vroegtijdige herkenning is. Hoe vroegere herkenning, des te meer kans op genezing.

Hierop moet dus al onze aandacht worden gevestigd. Telkens moeten betere onderzoekswijzen worden opgespoord. Alleen kwakzalvers en bedriegers, die meenen of zeggen, den geest te hebben ontvangen, beweren kanker zonder operatie te kunnen genezen. 't Is schande, dat het publiek niet wijzer is en nog aan kwakzalverij gelooft. Veel werkt echter daartoe mede het nog steeds clandestien toelaten van regeeringswege van dergelijke genezers, waartegen reeds 25 jaar lang door het Maandblad tegen de kwakzalverij is gestreden. 't Is treurig en vooral komt dit uit op een gebied als het hier behandelde, omdat er zooveel van afhangt dat de rechte tijd niet nutteloos voorbijgaat.”

Wij wenschen het boek een ruim debiet toe.

CORRESPONDENTIE.

D. v. d. W. te K. De capsules van Gloria Tonic zijn reeds onderzocht door den heer Dr. L. E. Goesier te Zwolle; zie het Maandblad van Januari 1906.

E. Z. te R. Wij zijn geen leveranciers van kwakzalverskalenders. Waar wij de verspreiding niet kunnen tegengaan, doen wij ons best tegen die gevaarlijke dingen te waarschuwen.

E. A. te A. De heer D. v. d. Weerd te Kampen heeft de Gloria Laxerpillen van John. A. Smits onderzocht. In overeenstemming met hetgeen wij in het Maandblad van Mei 1905 mededeelden, vond hij als hoofdbestanddeel het sterk werkend aloë.

Dr. F. P. A. M. te B. Dank voor uw aanbod, dat wij gaarne aanvaarden.

H. P. H. te A. Dank voor de gezonden advertentie, adres Hulpkantoor te Bladel, die wij trouwens al meermalen in het N. v. d. D. hadden aangetroffen en waarvan wij de strekking reeds hebben besproken in het Maandblad van October 1904. Wij zijn het met U eens waar gij schrijft: „Als het Rijk nu toestaat reclame te maken voor kwakzalverij vind ik dit toch wat al te zot”.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

SANGUINOSE. Door de firma VAN DAM & Co. te 's Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt”. Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk.”

Volgens de bewering van de fabrikanten is Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de voedingszouten uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn.”

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, destijds te Amsterdam, gebleken, dat er van dat groot aantal kruiden niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke voedingszouten.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neemt: wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zogenaamde koortskruiden) trekt die met wijn, water en spiritus, filtreert het mengsel na eenige dagen . . . en klaar is Sanguinose. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een geregeeld gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1.50 voor de 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkoper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn . . . en zeker hebt ge f 2.75 verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van Sanguinose.

Nog één raad: Geeft het uwe kinderen niet bij herstel van engelsche ziekte; voor kinderen bevat het wondermiddel veel te veel alcohol.

ADVERTENTIE.

DE MODELLEN

voor het

Apothekers-Boekhouden

en het

Rekeningboek voor Artsen,

worden op aanvraag GRATIS verzonden door:

TIERIE'S Boekdrukkerij en Binderij,

Fabriek van KANTOORBOEKEN,

's-HERTOGENBOSCH.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 755.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNEES bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Wettelijke bestrijding van de kwakzalverij.

Berichten: Internation. Comité zur Bekämpfung d. Charlatanerie. — Public. v. d. Gezondheidsraad te Karlsruhe over Wagner's Antipositine. — Nuttige uitgave van „het Nut”. — Onzin uit een kwakzalversadvertentie. — Pink-Almanak. — Het kankervraagstuk. — Een wonderdokter te Madioen. — Toezicht op patent-middelen in Amerika.

Mededeelingen van verschillende aard: De praktijken van de kwakzalvers. — Vixol. — Excelsior, Kracht Kruidenwijn. — Onderzoek naar de waarde van attesten.

Ingezonden: Ons optreden tegenover Mej. Langholtz.

Rechtszaken: Max Schroeter voor de rechtbank.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwing: Pastilles Poncelet. — Pinkpillen.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden:

DR. CHR. NUYENS, Arts, ... te Helmond.

DE GEZONDHEIDSCOMMISSIE, ... te Enkhuizen.

J. VAN RIEL,

Secr.-Penningmeester.

Wettelijke bestrijding van de kwakzalverij.

II.

Wanneer kan men gezegd worden de *geneeskunst uit te oefenen* als beroep?

Hier moet ons de geneeskundige wet den weg wijzen, zegt Mr. CANES. Zij moet aangeven wat men onder „uitoefenen der geneeskunst” te verstaan heeft en inderdaad doet zij dit — maar gebrekkig en onvolledig — in art. 1, waar zij onder uitoefenen der geneeskunst verstaat: „het verlenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand.”

Een omschrijving van „dien raad of bijstand” ontbreekt echter en de beslissingen van de rechterlijke macht vallen nu eens in dezen dan in genen zin uit. Schrijver zag daarom gaarne in art. 1 der geneeskundige wet, in plaats van de daar gegevene, de volgende definitie opgenomen: „Uitoefening der geneeskundige praktijk, waaronder de wet verstaat het als bedrijf verlenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand, of het op eigen aanwijzing verrichten van eenige handeling „met geneeskundig doel”, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend.

Onder uitoefening der geneeskundige praktijk wordt begrepen het aanbieden of aankondigen van geneeskundigen raad of bijstand, en het aanbieden of aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde ziekten of kwalen.” *)

*) De gecursiveerde woorden wijken van het bestaande artikel af, of zijn nieuw bijgevoegd.

Ter toelichting van deze redactie het volgende: „Geneeskundige praktijk”. Deze woorden, ontleend aan het spraakgebruik, geven den rechter beter houvast, dan een algemeene, ongebruikelijke formule.

„Het verrichten van eenige handeling met geneeskundig doel”, onverschillig welke handeling, gezond-bidden e. d., wanneer deze regelmatig als bedrijf verricht wordt om te genezen.

„Op eigen aanwijzing”. Het zelfstandig verrichten van eenige geneeskundige handeling. Niet strafbaar is dus de masseur, die, op advies van een bevoegd geneeskundige, geneeskundigen handelingen op een patiënt toepast. Handelt hij echter op eigen aanwijzing, dan is hij strafbaar. Ook kwakzalvers, die zich laten assisteeren door artsen, handelen niettemin „op eigen aanwijzing” en zijn dus door kan beschermer niet gedekt „als bedrijf”.

De schrijver meent deze twee laatste woorden, die ook in de bestaande wet voorkomen, te moeten handhaven. „Of men,” zegt hij, „de geneeskunst uitoefent als bedrijf hangt af van het verrichten van geneeskundige handelingen of van de bedoeling van hem, die de geneeskunst uitoefent. Constant is de rechtspraak, dat het ontvangen of bedingen van loon geen voorwaarde van de uitoefening der geneeskunst als bedrijf is. Hij, die zich dus voor zijn behandeling niet laat betalen, kan niettemin zeer wel de geneeskunst als bedrijf uitoefenen.”

„Het aanbieden of aankondigen van geneeskundigen raad of bijstand.” Hier heeft de schrijver vooral het oog op die kwakzalvers, die schriftelijk consult aanbieden, zooals de verschillende „Instituten”, b.v. Instituut Drouet, Sanden's Electric Belt Comp. enz., zoo herhaaldelijk in het Maandblad besproken, welke, na aanvulling van een gedrukt vragenlijstje, terstond met hun onfeilbare hulp gereed staan. Verder zal dan onder deze bepaling vallen het aankondigen van die schandelijke boeken als *Retau's zelfbewaring* enz. Omtrent deze boeken zegt Mr. CANES: „Het boek is vol wijze levensregelen (?). den argeloozen lezer door een menschenvriend op zalvende wijze voorgehouden. Maar op de laatste bladzijde ontmaskert zich die goede man als verkooper van kwakzalversmiddelen. O! ware te beschrijven al de ellende, door deze in-gemeene pamflettisten gesticht! de kommer en het zielsverdriet, in het hart van menig onervaren jonkman gestrooid! En nog geen wetsbepaling, die aan deze brutale en verderfelijke wijze van kwakzalverij een einde maakt!”

Zeker zal het ontworpen wetsartikel niet kunnen helpen tegen buitenlandsche kwakzalvers — en die zijn er vele — zoolang er geen internationale regeling getroffen is, maar toch meent de schrijver dat onze wetgever iets doen kan. „Hij stelle den drukker of uitgever van de krant

of brochure, waarin de buitenlandsche kwakzalver zijn hulp of geneesmiddel aanbiedt, strafbaar, wanneer de laatste buiten bereik van Justitia blijft. Dit beginsel is reeds thans neergelegd in de artt. 418 en 419 W. v. S.”

„Het aanbieden of aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde ziekten”. Vooral in deze handeling schuilt het grootste gevaar der kwakzalverij, zooals de getrouwe lezers van ons Maandblad wel zullen weten. Hij nu, die geneesmiddelen aankondigt met vermelding, tegen welke ziekten zij gebruikt moeten worden, verleent geneeskundigen raad en moet dus, wanneer hij daartoe niet bevoegd is, gestraft kunnen worden.

Verkoop van Geneesmiddelen. „De beteekenis van de kwakzalverij” — zegt de schrijver — „is tegenwoordig verlegd van de onbevoegde uitoefening der geneeskunst naar den handel in z.g. geheimmiddelen. Deze handel heeft schrikbarende groote afmetingen aangenomen en nog steeds is zijn bloei niet gestuit. Dag aan dag berichten ons de advertenties in alle mogelijke bladen, zoowel die van de groote steden, als van de kleinste gehuchten — de ontdekking van probate middelen tegen alle gevreesde ziekten. Dan is de uitvinder een pastoor, dan een stille geleerde, een kluzenaar, of wel een zeeman, „die veel op het water gezwalkt heeft”. Dit tot suggestie van het groote publiek, dat al die nonsens slikken moet en ook slikt benevens de middeljes zelf.

„En dan die schitterende verhalen van wonderdadige genezingen en die prachtige, sentimentele dankbetuigingen van herstelde lijders! Hoe wordt alles aangelegd, om de menschen beet te nemen, en hoe blijkt uit alles het bedrog en de humbug voor hem die even denken wil.”

Uitvoerig zet de schrijver uiteen dat de handel in geheimmiddelen ten volle den naam van zwendel verdient, van speculeeren op de lichtgeloovigheid van het publiek en vraagt ten slotte.

„Kan men bij ons ongestraft zulk een bedriegelijken handel drijven, of beter mag men het? Dat men het kan, bewijzen de feiten.

Het antwoord op deze vraag in het volgend no.

BERICHTEN.

Internation. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Door het Nederlandsch subcomité is de volgende circulaire verzonden aan de Afdelingen der Maatschappij t. b. d. Geneeskunst en aan de Departementen der Ned. Maatschappij t. b. d. Pharmacie:

Mijne Heeren,

De kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethoden is een internationale kwaal, die slechts internationaal met kans op succes kan worden bestreden. Deze meening werd op de Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de kwakzalverij

in November 1905 te Amsterdam gehouden, verkondigd en algemeen door de talrijke aanwezigen gedeeld, met het gevolg, dat besloten werd tot oprichting van een „Internationales Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie“.

Volgens een voorloopig plan zou de strijd zich in de eerste plaats bewegen tegen de onbevoegde uitoefening der genees- en artsennij-bereidkunde (voor zoover in de meeste landen mogelijk) tegen de kwakzalvers-advertenties in de bladen en de kwakzalvers-brochures; zou men verder pogingen aanwenden om de geheimen der kwakzalversmiddelen en specialités te ontmaskeren en trachten internationale wetten en strafbepalingen te krijgen ter beteugeling van het internationale euvel.

Reeds spoedig verklaarden zich verschillende commissies in het buitenland (Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk en Zweden) die zich de bestrijding der kwakzalverij ten doel stellen, bereid tot het comité toe te treden, zoodat de oprichting van het Internationaal Comité een feit geworden is.

Tot leden van het Nederlandsch Sub-comité werden de ondergeteekenden benoemd; in die hoedanigheid zijn zij zoo vrij het volgend verzoek tot u te richten:

Het is te begrijpen, dat de Nederlandsche afdeling, om haar deel bij te dragen tot het bereiken van het beoogde doel, over eenige geldmiddelen zal moeten kunnen beschikken.

Voor zoover hare financiële draagkracht dit toeliet, heeft de Vereeniging tegen Kwakzalverij een geldelijke bijdrage beschikbaar gesteld en ook is door ondergeteekenden reeds een klein bedrag bijeengebracht. Deze som is echter bij lange na niet voldoende om eenigszins werkdadig op te treden, zoodat het sub-comité besloten heeft een verzoek tot financiële steun te richten tot die personen en lichamen, van wie het mag veronderstellen, dat zij de bestrijding van de kwakzalverij beschouwen als een plicht van elkeen, wien de bevordering van de volksgezondheid en volkswelvaart ter harte gaat.

Daartoe rekent het sub-comité ook u en het is daarom, dat het u beleefd verzoekt het streven van het comité door een geldelijke bijdrage — 't zij voor eens, 't zij jaarlijks — te willen steunen.

Uw antwoord en eventuele bijdrage zal gaarne door den laatst ondergeteekende worden tegemoet gezien.

Het sub-comité voornoemd:
Prof. HECTOR TREUB, Voorzitter.
Mr. A. LIND.
HERMAN VAN GELDER.
J. M. VAN ELK, (Eefde bij Zutphen),
Secretaris-Penningmeester.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. In Augustus 1906 hebben wij gepubliceerd, dat Wagner's Antipositine, dat op kwakzalverachtige wijze als ontvettingsmiddel wordt aanbevolen, als werkeloos, zoo niet schadelijk is te beschouwen.

De heeren WAGNER en MARLIER te Berlijn zenden aan personen, die zich op onze waarschuwing beroepen een circulaire, waarin zij o.a. beweren, dat het onderzoek van Antipositine door ons op „zeer oppervlakkige wijze” is geschied en dat onze beschouwing berust op de conclusie van een enkelen geneesheer, terwijl geneeskundigen van aanzien de deugdelijkheid van hun middel bevestigen. Desniet-tegenstaande zullen zij van een tegenspraak in de couranten afzien omdat dit gewaagd is (?) tegenover een half-officieel lichaam en omdat zij zich op het oordeel van den „Reichsmedicinalanzeiger” en andere vaktijdschriften kunnen beroepen.

Daartegenover stellen wij vast, dat wij slechts op grond van ambtelijke onderzoekingen en rapporten van geneeskundigen, onze waarschuwingen publiceerden, dat de bladen die tot nu toe Antipositine hebben aanbevolen, in 't bijzonder de „Reichsmedicinalanzeiger”, geen officieel karakter dragen en dat de attesten van geneeskundigen van naam ten gunste van Antipositine niet bestaan.

Uit wettelijke verordeningen kan blijken, dat ons college de eigenschap van een openbare stedelijke autoriteit bezit.

Begrijpelijkerwijze houden wij de waarschuwing tegen Antipositine in alle opzichten staande.

Karlsruhe, 27 November 1906.

Een nuttige uitgave van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Met groot genoegen maakten wij kennis met een boekje, door het „Nut” uitgegeven, getiteld: *De Kwakzalverij met Geneesmiddelen. Haar oorsprong, karakter en bestrijding*, geschreven door niemand minder dan door den alleszins bevoegden Dr. G. W. BRUINSMA. Onnoodig er iets bij te voegen. Wij uitent alleen den wensch dat het boekje, dat bijna niets kost, (1 ex. 5 cent; 50 ex. f 1.60; voor departementen en leden der Maatschappij f 1.25 per 50 ex. plus 25 cent van frankeerkosten verkrijgbaar bij

den uitgever S. L. VAN LOOY te Amsterdam), in veler handen nut moge stichten.

Onzin uit een kwakzalversadvertentie. In een advertentie van Pinkpillen, aanbevolen tegen nierziekten (concurrentie met FOSTER), lazen wij onlangs de volgende zinsnede:

„De nier is 't orgaan dat tot roeping heeft onderweg zekere bestanddeelen van het bloed vast te houden. Dat bloed, aldus gezuiverd, vormt de urine, die zich in de blaas gaat ophoopen.”

Mooi, niet waar?

Het kankervraagstuk. Bij de feestelijke herdenking van den stichtingsdag van de Nederlandsche Universiteit hield de Rector Magnificus, Prof. ROTGANS, een rede over „het kankervraagstuk”, en zeide daarbij o.a. omtrent de behandeling:

„In den loop der eeuwen is met medicamenten alles geprobeerd. Middelen, die naam maakten, moesten dien spoedig verliezen; van deze duikt er nog wel eens een op, doch de aanwending er van is te vergeefs.”

Verder lazen wij een dezer dagen in het *N. v. d. D.* het volgend bericht:

Bij gelegenheid zijner gouden bruiloft heeft het echtpaar Bischofsheim te Londen, een miljoen francs gegeven aan het fonds bestemd voor onderzoekingen ter genezing van den kanker.

En desniet-tegenstaande zijn er kwakzalvers die durven beweren dat zij reeds in staat zijn kanker, zonder operatie te genezen en dwazen, die dit gelooven.

Pink-Almanak. Ook bij het begin van 1907 is weer zoo'n boekje vol leugen en onzin verschenen en alom verspreid. Het doel van die verspreiding is bekend en laat zich het best herkennen uit de volgende zinsnede, voorkomende op blz. 2:

„Neem de bescherming der Pink Pillen aan, dat wil zeggen, maak er gebruik van. Gij en de uwen zult u daarbij zeer goed bevinden. Indien gij zorgvuldig de Pink Pillen neemt, zult gij niet behooren tot het getal der slachtoffers van epidemische ziekten, typhus, influenza, cholera. Het gebruik der Pink Pillen versterkt, herstelt de krachten en geeft een volkomene gezondheid. De epidemische ziekten treffen alleen hen, wier gezondheid wankelend is. Allen die zich onder bescherming der Pink Pillen hebben gesteld, zijn er wel bij gevaren, wat overtuigend blijkt, uit de talrijke getuigschriften, die wij ontvangen. Wij kunnen die niet allen publiceren, het zijn er te veel.”

Wij vragen: kan het erger? Is 't niet schandelijk de menschen op die wijze zorgeloos te maken tegen eventuele besmettelijke ziekten? Is 't geen misdadige leugen te beweren dat het gebruik van slecht bereide en slecht verteerbare staalpijlen den mensch behoedt o.a. tegen typhus? 't Is brutaal.

Een wonderdokter. Te Madioen bevindt zich een zg wonderdokter, Bang Konang genaamd, schrijft men van daar aan „De Locomotief”. Deze man oefende een paar jaar geleden te Semarang het eerzame bedrijf van kiërmaker uit. Dat ging goed, tot op 'n kwaden dag de speelduivel hem ingaf, een hem in bruikleen afgestane naaimachine als zijn eigendom te beschouwen en naar Oome Jan te brengen, die hem er tien guiden voor gaf. Dat zaake bezorgde hem drie maanden grassprietjes trekken, steentjes bikken en op den openbaren weg luieren, alles en altemaal voor den kost en zonder loon. En „sebab maloe” toog het heerschap naar Madioen, waar hij bij den bekenden woekeraar Singo terecht kwam, die hem wel in zijn zaak kon gebruiken, immers B. K. had in de gevangenis de noodige „ervaring en rechtskennis” opgedaan, kortom hij is een man van algemeene ontwikkeling en ziet, de firma BANG KONANG SINGO en Co. gaat vooruit. Nu oefent BANG KONANG het vrij lucratieve baantje van „doekoen” uit en dat dit hem geen windeieren legt, is maar al te waar: alles, blank, bruin, geel, stroomt in tijden van soesah naar hem toe. En zijn kennis en wetenschap strekken ver, tot in het oneindige. Onlangs heeft hij eens — den éénigen keer — gefaald toen hij bij het ziekbed van een Europeesch kindje geroepen werd. Het schaapje had zich voor een gobang te goed gedaan aan roedjak manis, waardoor het hevige buikkrampen kreeg; professor B. K. er bij gehaald, zette eerst een bedenkelijk gezicht en schreef toen, na zijn diagnose vastgesteld te hebben, zijn recept, luidende: een geroosterde vleermuis, fijn gestampd en daarna oppeuzelen! Aan dat voorschrijf werd strikt voldaan met het gevolg dat 't kindje stierf. 't Zal wel niet de eerste keer zijn dat Herr Professor op die wijze zijn patiënten in den grond genezen heeft.

(Alg. Handelsblad.)

Toezicht op patentmiddelen in Amerika. Het *Münch. med. Wochenschr.* herinnert er aan, dat 1 Januari l.l. in de Vereenigde Staten de „Pure food and drug law” is in werking getreden.

Men weet, hoe indertijd de onthullingen inzake de toestanden in de vleesch- en conservenindustrie te Chicago, het de regeering mogelijk maakten, de wet in haar huidige vorm te doen aannemen.

Het Duitse blad (wij gebruiken hier de bewerking in het *Med. Weekblad*) schrijft o. m. het volgende:

De invloed van de geneeskundigen heeft het gewonnen van dien der belanghebbende fabrikanten, en zoozeer was de algemeene belangstelling gaande gemaakt, dat de gezindheid vóór of tegen de wet vaak den doorslag heeft gegeven bij de jongste verkiezingen. De wet is niet van toepassing op de nijverheid en den handel binnen het gebied der afzonderlijke Staten, maar bij verzending van voedings- en geneesmiddelen van den éenen Staat naar den anderen moet aan de wet worden voldaan, terwijl vele Staten voor hun eigen gebied soortgelijke wetten gaan maken.

Geen voedingsmiddel of patent-geneesmiddel mag worden verkocht voor wat het niet is. Amerikaansche ham mag niet als Westfaalsche, Bourgogne niet als Californische wijn worden verkocht. Suikerwaren mogen geen baryt, terra alba, chroomgeel, alcoholica of narcotica bevatten. Geneesmiddelen moeten op hun verpakking worden voorzien van een nauwkeurige opgave der hoeveelheid alcohol of narcotica die zij bevatten. Het is n.l. gebleken, dat vele patentmiddelen, vooral voor kinderen, ongelooflijke hoeveelheden opium enz. bevatten, welk misbruik vaak doodelijke gevolgen heeft gehad. De kinderen worden er in ieder geval rustig op. Overtreding der wet kan geld- of vrijheidsstraf tengevolge hebben.

(N. Rott. Ct.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De praktijken van de kwakzalvers.

(Ingezonden).

De lichtgeloovigheid van vele eenvoudige menschen grenst dikwijls aan het wonderbaarlijke. Dit is in ons blad reeds herhaaldelijk aangeetoond, en het zou haast overbodig schijnen om de aandacht onzer lezers er op te vestigen, als wij niet overtuigd waren, dat het voortdurend aan de kaak stellen van de gewetenlooze praktijken van kwakzalvers, ten slotte toch de overwinning zal bezorgen aan onze goede bedoelingen, ten nutte van het algemeen.

De strijd door ons reeds vele jaren gevoerd, niet alleen tegen de kwakzalverij in het algemeen, maar ook in het bijzonder tegen de middelen, die de bedriegers in het werk stellen, om hunne nietswaardige prullen in handen te spelen van de goedgegeloovige lieden, is voor ons een dankbaar werk, omdat wij meenen, dat ons voortdurend slaan op de groote trom ten slotte de aandacht van velen zal vestigen op gewetenloos bedrog.

Dezer dagen waren wij in gezelschap van eenige eenvoudige menschen, toen onze aandacht viel op een der vele kwakzalvers-advertentiën in een veelgelezen blad. In woord en beeld werd aan de lezers een geschiedenis verteld van een juffrouw, die na jaren lang lijden aan Asthma daarvan volkomen hersteld was, door gebruik te maken van een soort siroop, die zoo geneeskrachtig was, dat zij na het gebruik van de vierde flacon reeds beterschap bespeurde, en na de zevende flacon geheel genezen was van hare kwaal. Die juffrouw, zoo wordt ons nog in de advertentie te lezen gegeven, was gehuwd, en haar man had stellig gedacht dat hij haar spoedig ten grave zou zien dalen!

De wonderen zijn de wereld nog niet uit, dus mogen wij niet constateeren dat het hiervormelde geval van a tot z onwaar is. Maar wel mogen wij de aandacht vestigen op de geniepige manier, waarop het geval geloofwaardig wordt gemaakt.

In bedoelde advertentie is namelijk een cliché opgenomen, dat het portret moet voorstellen van een verslaggever van het blad, waarin de advertentie is opgenomen. Gewapend met een portefeuille en een codak, moet hij het belangwekkende geval persoonlijk hebben vernomen en opgeteekend. Onder dat cliché staat vermeld: Photographie van onzen verslaggever. Dat woordje onzen zal vele lieden op een dwaalspoor gebracht hebben, want toen die advertentie in ons gezelschap gelezen werd, was er dadelijk iemand onder ons, die zeide, dat 't een verslaggever was die melding maakte van een wonderbaar-

lijk geval van genezing en 't dus beslist waar moest zijn. Wij hebben echter het vertrouwen in dezen zoogenaamden man van de pers den kop ingedrukt, en gezegd dat dit slechts een middel was om het publiek te misleiden. Morgen, zoo zeiden wij, staat immers dezelfde advertentie in een ander blad met het portret van denzelfden verslaggever!

Persoonlijke ervaringen hebben ons meermaals in de gelegenheid gesteld waar te nemen, welke groote waarde een deel van het menschedom stelt in verkeringen van verslaggevers. Mannen van de pers vertellen immers geen onwaarheden, zoo meent men. Overal bijna zonder uitzondering, worden verslaggevers met de grootste onderscheiding ontvangen, omdat hij of zij dikwijls de stille hoop in zich voelt levendig worden dat ook hun naam in de courant vermeld zal worden! Het kan daarom ook geen verwondering wekken, dat minder betrouwbare bladen zich zelfs laten betalen voor mededeelingen, die den toets der waarheid niet kunnen weerstaan.

Gelukkig is deze ergerlijke handelwijze hier zeldzamer dan bijv. in Frankrijk, waar vele bladen zijn die zich hieraan schuldig maken, omdat zij anders niet kunnen blijven bestaan.

Blijven zulke mededeelingen onder de rubriek advertentiën staan, dan is het gevaar voor misleiding niet zoo groot, maar heel veel dagbladen houden er een rubriek mededeelingen op na, waarin aan iedereen, dus ook aan kwakzalvers, gelegenheid gegeven wordt, hun waren aan het publiek aan te bevelen, tegen betaling van den dubbelen prijs en meer waarvoor zij anders in de rubriek advertentiën kunnen adverteeren. *Midden in de courant, tusschen het redactioneële nieuws wordt dan zoo'n ding*, dat dikwijls zooveel onheil bij goedgehoovige lieden kan teweegbrengen, opgenomen en is het dus niet te verwonderen, dat de lezer heel gemakkelijk op een dwaalspoor kan worden gebracht.

Jaren lang is reeds een beweging gaande om de uitgevers van dagbladen enz. te winnen voor het denkbeeld om kwakzalvers-advertentiën niet meer in hun uitgaven op te nemen, maar dit denkbeeld heeft om twee gewichtige redenen geen succes. In de eerste plaats omdat het opnemen van die annonces een zeer belangrijk voordeel geeft aan hun onderneming, en in de tweede plaats omdat vele uitgevers niet persoonlijk willen of kunnen beoordeelen welke advertentie onder kwakzalverij moet worden gerangschikt.

Gelukkig noemen wij het feit dat vele uitgevers het redactioneële gedeelte van hun blad streng afgescheiden houden van de advertentiën. Dit heeft het groote voordeel dat men die bladen betrouwbaar noemen kan, want voor geen geld of goede woorden is in het redactioneële gedeelte van zoo'n blad één regel plaatsruimte te koop.

Onbewimpeld spreken wij als onze meening uit dat een advertentie evenmin in het redactioneële gedeelte van een blad thuis behoort, als een reclamebord op een liefelijk gelegen plekje.

Een groote schrede zouden wij voorwaarts gaan als alle uitgevers voor het denkbeeld te vinden waren, om in geen geval meer een betaalde mededeeling van welken aard 't ook zij onder of tusschen het nieuws op te nemen. De betrouwbaarheid van het blad zou er zeker belangrijk mede worden verhoogd.

M.

Vixol.

Zoodra er, hier te lande, reclame wordt gemaakt door de *Vixol Syndicate* te Londen, komen wij op deze exploitatie terug.

Aldus schreven wij in het Maandblad van October 1906... en de reclame is gekomen.

Kort geleden kon men in onze bladen de volgende advertentie, versierd met een prentje, lezen:

„ASTHMA.

Lijders aan deze vreeselijke kwaal, die alle hoop verloren hebben of slachtoffers zijn van Morphine, Cocaine enz. of het branden van asthmapoeder, ontvangen (gratis) een geill. brochure over *Vixol*, een geneesmiddel in den vorm van gas, geen verlichting maar genezing,

altijd voor het gebruik tot inademen gereed, kan in den zak medege dragen worden.

Schrijft aan *VIXOL*. 304 Bri. ton Hill, Londen S. W. Gratis op proef en betaling na verkregen resultaten."

Wij lieten de brochure aanvragen, ontvingen deze en tevens, juist als bij alle personen, die per brief genezen, een vragenbrief, waarin de lijder de door hem waargenomen ziekte-vers hijn-selen moest mededeelen; dus weer een geneesmethode per brief.

Omtrent de geneesmethode waren wij niet meer in het onzekere; uit buitenlandsche tijdschriften wisten wij, dat de behandeling bestond in het inblazen van Vixol-dampen in den neus en dat *Vixol*, volgens de analyse van Dr. AUFRECHT (Pharm. Centralhalle, 30 Aug. 1906), is een zoet gemaakt, vloeibaar extract, waarvan de voornaamste bestanddeelen zijn: *salpeter*, *lobeliakruid* en *cas-carabast*.

De vraag was nu, of wij de behandeling met Vixol als kwakzalverij moesten beschouwen — wat, zooals te begrijpen, het syndicaat, in zijn boekje met kracht tegenspreekt. Reeds de wijze om over het lijden van den patiënt, na beantwoording van een vragenbrief, een uitspraak te doen, veroordeelen de geheele methode en bestempelt deze als kwakzalverij, maar ook de methode zelf en wat daarover in de brochure geschreven wordt, voert tot deze slotsom.

In de brochure (die wij ontvingen was in het Duitsch gesteld) wordt elke behandeling van asthma en andere daarmee in verband staande ziekten met geneesmiddelen door inwendige middelen geheel nutteloos genoemd, ja zelfs geheel verkeerd en nadeelig.

Een gelijke, op den duur eveneens zeer nadelige werking oefent de inademing van dampen van z.g. asthmapoeder (stramonium) uit. Zóó luidt het in de brochure... en dan verder:

Wanneer nu de behandeling op bovenstaande wijze absoluut doelloos, ja zelfs gevaarlijk is, zou men dan de arme lijdenden geen hoop meer mogen geven op een werkzaam middel tegen hun kwaal? Ja, beslist ja... en gij raadt het al, lezer.

De sleutel tot de wereld van gezondheid wordt hun geboden door... *Vixol*. Ja *Vixol* zal voor hen doen wat niets kon uitrichten, hen genezen en wel terstond.

Men ziet, 't is weer het oude praatje. Niets deugt, alleen het aanbevolen middel helpt onvoorwaardelijk.

Intusschen wat *Vixol* betreft, zijn wij het daarmee in geen enkel opzicht eens. Nu wij de samenstelling kennen, durven wij gerust verklaren, dat het inblazen in de neus — een zoogenaamde verstuiving — van het mengsel van salpeter, lobeliakruid en cascara-aftreksel, zeer misschien een oogenblikkelijke verlichting kon teweegbrengen maar ongetwijfeld ten achter moet staan bij de middelen, die tot nu toe van medische zijde tegen de kwaal worden aangewend.

Zij, die de brochure gelezen hebben, zullen ons misschien toevoegen dat zij dan niet begrijpen hoe het syndicaat, wanneer het niet overtuigd was van de deugdelijkheid van zijn methode, het durft wagen het verstuivings-apparaat, benevens *Vixol*, gratis gedurende 3 weken af te staan en wel onder de volgende voorwaarden:

„Wanneer na verloop van drie weken de patiënt zich van de geneeskrachtige werking van ons middel heeft overtuigd en door het verkregen resultaat bevredigd is, dan is ons het honorarium, ad Mk. 40, toe te zenden.

„Is geen bevredigend resultaat verkregen of wencht de patiënt om een of andere reden de behandeling niet voort te zetten, dan moet men het apparaat en de rest van het *Vixol* aan ons franko terugzenden, zonder tegenover ons op welke wijze ook verder verbonden te zijn.

„Voor het gebruik van den toestel, het verschaffen van raad of geneesmiddelen wordt niets berekend.

„Is binnen 6 (?) weken geen van deze bepalingen nagekomen, dan zal het *Vixol*-Syndicaat gerechtigd zijn aanspraak op het honorarium te maken en het terugnemen van het apparaat te weigeren."

Wij begrijpen zoo'n handelwijze best. De lui van het syndicaat zijn, even als de meeste, geroutineerde kwakzalvers, menschenkenners. Zij we en, dat, vooral bij asthmalijders, elke nieuwe methode tot z.g. genezing met beide handen door de lijders wordt aangegrepen en dat hier suggestie en suggestief is hun wijze van optreden veelal van zeer veel invloed is. Ongetwijfeld zullen velen lij de aanwending van Vixol tijdelijk verlichting bespeuren of meenen te bespeuren en niet gaarne een middel uit handen geven waarvan men zooveel heil verwacht.

Men probeert en probeert en vóór men er aan denkt zijn de 3 weken om. Terugtrekken is na dien tijd niet meer mogelijk, want reeds vóór de ontvangst van het middel, bij het beantwoorden van den vragenbrief hebben de aanvragers moeten verklaren dat zij van de hieroven genoemde bepalingen hebben kennis genomen en op grond daarvan toezending van het middel verlangen.

Het royale aanbod is dus gerust te wagen; mocht er soms een enkele het rommeltje terugzenden, anderen betalen wel voor hem mee.

„Excelsior“,

Kracht kruiden wijn.

„Veni Vidi Vici“; ik kwam, zag en overwon luidt de aanhef van het biljet, dat bij den wijn wordt verstrekt — en verder heet het:

„Deze Excelsior-Wijn, samengesteld uit verschillende geneeskrachtige kruiden, volgens advies van beroemde H.H. Doctoren, bevordert „in hooge mate de spijsvertering, wekt den eetlust op, versterkt de maag, lever, nieren en „ingewanden, en kan als zoodanig ten zeerste „worden aanbevolen voor zieken, zwakken en „herstellenden: daar deze krachtwijn het bloed „zuivert van alle schadelijke stoffen, waarmede „het belast is, zoodat het de verloren levens- „krachten teruggeeft en de energie versterkt."

Het voorbeeld door VAN DAM & Co. met de *Sanguinose* gegeven, schijnt een andere Haagsche firma: KOOPER en Co., aanleiding te hebben gegeven haar geluk ook eens met een „krachtwijn“ te probeeren. Met een rood-bruin gekleurden, bitter smakenden wijn — die, volgens het onderzoek van den heer J. J. HOFMANN te 's-Gravenhage, 12.7 proc. alcohol en een zuurgehalte van 0.825 % bevat — dus vermoedelijk een vruchtenwijn is, belooft ze den zwakken gouden bergen.

Maag, lever, nieren, ingewanden zouden erdoor versterkt, de spijsvertering erdoor bevorderd worden. Mooie woorden, waarop echter vrij wat is af te dingen, even als op de bloedzuiverende eigenschappen. Het gebruik van een wijn met een zoo groot alcohol- en zuurgehalte zal menig een eer slapper dan sterker maken, al moge ook de aangewende prikkel, in 't begin, eenige meerdere opgewektheid geven. Op den duur zal de spijsvertering er de nadelige gevolgen van ondervinden, van opwekking van eetlust geen sprake meer wezen en versterking van maag en ingewanden blijken een praatje te zijn van den wijnfabrikant. Men neme toch niet alles voor waar aan, wat een of ander leverancier durft op te dissen om zijn waar, dikwijls van gering allooi, aan den man te brengen. Er wordt gespeculeerd op een somwijlen waargenomen verschijnsel, dat enkele bittere kruiden nu en dan bevorderlijk zijn aan het opwekken van den eetlust en op de omstandigheid dat vele geneesheeren — bij geval van zwakte — een matig wijngebruik doelmatig achten. Maar in dit laatste geval zal de geneeskundige een bepaalde soort wijn, vooral van zuivere samenstelling, voorschrijven en nauwkeurig controleren of de uitwerking aan zijn verwachting beantwoordt.

Men zij echter, bij gebruik op eigen gezag, of op advies van dezen of genen leverancier zeer voorzichtig.

Onderzoek naar de waarde van attesten.

(Pinkpillen).

De heer E. R. te P. had de goedheid een onderzoek in te stellen naar de juistheid van twee attesten, welke in de onze lezers

zeker wel bekende reclames (onder „Ingezonden Mededeelingen” enz.) waren opgenomen.

Deze reclames droegen als titel: „De Pink Pillen genezen een jongen molenaar” en „Hier is een goede tijding van een overwinning, die u misschien belang inboezemt.”

Het eerste getuigschrift heette afgegeven door den heer HENRICUS VAN GORP, molenaar te Tilburg, het tweede door den heer M. ANDRIESSE, Kattenburgerstraat 3, te Amsterdam. Aan beide heeren werd een brief om inlichtingen geschreven met ingesloten postzegel voor antwoord.

En het resultaat?... Van den molenaar werd niets vernomen en de brief van den heer ANDRIESSE kwam als onbestelbaar terug.

INGEZONDEN.

BRUMMEN, 20 Januari 1907.

Hooggeachte Redactie.

Onder het opschrift: „hoe men specialiteit wordt”, wordt Mejuffrouw F. LANGHOLZ bes huldigd van overtreding der geneeskundige wetten en onkunde en aangewezen als hoogst gevaarlijk.

Die beschuldiging is gegrond op 1°. hare advertentie en 2°. een ingesteld onderzoek.

Die advertentie, dat moet gezegd worden, is zeer onnadenkend gesteld. Had zij er bij gevoegd: „de behandeling geschiedt slechts op advies van een geneeskundige”, zooals inderdaad het geval is, dan zoude het artikel zeker wel ongeschreven zijn gebleven.

Het ingesteld onderzoek is onvoldoende geweest, want dan was dit ook wel gebleken en tevens dat Mejuffrouw LANGHOLZ reeds, voordat zij eenige weken de lessen van JEANNE VAN OLDENBARNEVELT te Berlijn ging volgen, geruimen tijd onderricht in ademgymnastiek en spraakleer had genoten.

Het kan U niet onbekend zijn, welke uitstekende resultaten door ademgymnastiek en hygienisch spreken worden verkregen bij asthma, pleuritis en overblijfselen, aandoeningen van het strottenhoofd enz. — vele genezingen zijn mij bekend — maar het kan U evenmin onbekend zijn dat er bijna geen geneeskundigen zijn, die zich met die behandeling bezig houden.

Moeten wij het dan niet loven dat er personen zijn — niet geneeskundigen — die er een studie van maken en hunne kennis aanwenden om te trachten die lijders tot genezing te brengen?

In plaats van Mejuffrouw LANGHOLZ, op grond van hare zeer onverstandige advertentie, de beschuldigingen, bovengenoemd, toe te voegen, meen ik dat, ondanks die advertentie, die zij moet wijzigen of nog veel liever geheel achterwege laten, haar optreden geprezen moet worden. Van kwakzalverij is hier geen sprake!

Hoogachtend zeer geachte Redactie.

Uwe dw.,

Dr. W. F. UNIA STEYN PARVE.

Aan de Redactie van het „Maandblad tegen de Kwakzalverij.”

M.

In het Maandblad van Januari komt een stuk voor over Mej. LANGHOLZ te Eefde, en wordt deze daarin met den niet zeer vleien den titel van kwakzalveres bestempeld.

Daar ik alle waardeering voor het streven uwer vereeniging heb, speet het mij, dat U in deze, waarschijnlijk door verkeerde inlichtingen, te ver is gegaan. Zoo uwe berichtgever er bij vermeld had, dat Mej. L. hare behandeling niet anders dan op medisch advies toepast, zou u bepaald de kwalificatie van „kwakzalveres” achterwege gelaten hebben.

U zou evengoed iedere gymnastiek onderwijzer of leeraar, die op medisch advies iemand behandelt voor een verstijfde spier of dergelijke aandoening met den naam van „kwakzalver” kunnen bestempelen.

Ik twijfel ook niet of u zal bij nadere informatie wel tot inzien komen, dat u zich eene

verkeerde voorstelling van de werkring van genoemde dame heeft gemaakt.

Hoogachtend.

UEd. Dw.,

A. C. T.

Eefde, Januari 1907.

[Wij ontvingen het bericht uit zeer betrouwbare bron en daar Mejuffr. L. zelve adverteert dat zij zich toelegt op „Speciale behandeling van... aandoeningen van de longen en van asthma”, zonder er iets bij te voegen van „medisch advies” of zoo iets, was er voor ons voldoende aanleiding om tegen dit optreden te waarschuwen.

Inmiddels plaatsen wij gaarne de bovenstaande stukken; er is voor ons niets aangenaamer dan de bestempeling van „kwakzalverij” terug te kunnen nemen; laat Me. L. haar best daarvoor doen.

REDACTIE.]

RECHTSZAKEN.

De bekende MAX SCHROETER stond onlangs terecht voor het kantongerecht te Amsterdam, beklaagd van onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

De ambtenaar van het O. M. eischte zes malen een geldboete van f 150 of 6 maal 15 dagen hechtenis. De kantonrechter veroordeelde hem tot een geldboete van 6 maal f 30 en de zaak diging in hooger beroep.

Dezer dagen werd de zaak voor de rechtbank behandeld. De beklagde voerde tot zijn verdediging aan dat hij niet wist dat de uitoefening van zijn bijzonder vak in Nederland was verboden — in Duitschland was het niet verboden.

Op de vraag van den voorzitter, mr. baron VAN IMHOFF, hoe hij zijn geneeskunst dan uitoefende legde beklagde uit:

— Ik zie den patient aan, en dan zeg ik hem wat hem scheet, ik noem de symptoon van de ziekte, zeg hem of hij pijn heeft in den rug, in het hoofd, dat hij een polype heeft in den neus, dat zeg ik hem allemaal... Tevens meende hij de aandacht van den voorzitter er op te moeten vestigen dat zijn wetenschap niet geheel-en-al nieuw is en door verschillende geleerden van internationale vermaardheid „anerkennt” werd.

— Ja maar — vroeg de voorzitter — zeggen de menschen die bij U komen niet zelf wat hun scheelt en geeft U daarvoor niet een middelje?

Met verontwaardiging wierp bekl. deze aantijging van zich. „Ik heb een negen-jarig kindje behandeld dat niet spreken kon, en haar ouders beweerden dat ze bindedarm-ontsteking had. Maar ik zag heel goed dat het dáár niet school... .

De heer SCHROETER genas met de natuurgeneeswijze, homoeopathie, massage, psychotherapie suggestie, hypnose, enz. enz. Instrumenten, behalve massage-apparaten, gebruikte hij niet — „alleen met mijn óóg en mijn vingers...” verklaarde hij. De mannelijke patienten masseerde hij zelf, de vrouwelijke patienten werden door zijn vrouw „bearbeid”.

Subst.-Officier van Justitie, jhr. mr. QUINTUS meende dat het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde vast stond en hij requirerde bevestiging van het vonnis.

Als raadsman trad op mr. J. C. BOAS.

Uit een advertentie zagen wij dat SCHROETER in staat van faillissement verklaard is.

CORRESPONDENTIE.

Mr. W. J. M. P. te M. Wij hebben naar de „Cartilage Company” te Parijs geïnformeerd en beschouwen thans de zaak als echte kwakzalverij. Trouwens, na lezing van de gezonden documenten was zoo iets te verwachten.

In Duitschland, waar de bedoelde methode om langer te worden, druk wordt geadverteerd, heeft men er al tegen gewaarschuwd en in de Hygienische Blätter van Januari 1907 noemt Dr. W. BECKER te Bremen die advertentie een „ganz gemeine Schwindelannonze.”

In het volgend no. hopen wij een en ander uit de ons door U toegezonden correspondentie met den heer LEO MINGES mee te deelen. Op 't oogenblik ontbrak de ruimte

en haast is er niet bij, omdat wij tot nu toe het apparaat, hier te lande, nog niet geadverteerd zagen.

Dr. J. J. P. H. te G. In dank ontvangen.

Admin. v. h. Mbl. tegen de Vervalschingen. Dank voor de welwillende toezending.

E. H. B. v. L. te U. Zooals gij ziet hebben wij gaarne van uwe aardige mededeeling gebruik gemaakt. Wij houden ons verder aanbevolen.

En Waarheidsvriend te A. Wanneer gij ons uw naam geeft (hij wordt, als gij dit verkiest, niet publiek gemaakt) kunnen wij van uw bijdrage gebruik maken. Anders niet.

Wegens ongesteldheid moesten eenige stukken blijven liggen. Om dezelfde reden vragen wij verontschuldiging voor eventuele fouten in de correctie.

J.'s bureau te A. Wij zullen u spoedig schrijven.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties uit leer, chloorzure potasch, ipecacuanha en zoethout, terwijl in eene vroegere advertentie codeïne in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SIJTSEMA, heeft inderdaad aange-toond de aanwezigheid van chloorzure potasch en ipecacuanha, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van codeïne.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van ipecacuanha — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

PINKPILLEN. Deze, nog steeds onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen en in brochures met veel ophet aangekondigde pillen zijn door de heeren G. B. SCHMIDT en P. VAN DER WIELEN te Amsterdam onderzocht met het volgend resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste wog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram koolzuur ijzer (ferro-carbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels ontleed zullen doorgaan en dus niet opgenomen zullen worden.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande. In verscheidene pharmacopeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van Blandische pillen (Pilulae Blandi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferro-carbonaat) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche Pink-pillen, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin & Cie. te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koopen, dubbel zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 Blandische pillen hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75, die de Pink-pillen kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, nooit datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een schandelijke leugen is, wanneer er o. m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, heupjicht, zenuwziekte en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties en boekjes genoemd.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 758.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Wettelijke bestrijding van de kwakzalverij.

Berichten: In de Debating-Club der Leidsche Studenten Vereeniging. — Invoerrechten op geheimmiddelen enz. — Onderzoek van geheimmiddelen voor het vee. — Internat. Comité zur Bekämpfung d. Charlatanerie. — Haverhoek failliet. — Colson geneeskundige af. — Bij den wonderdokter Colson. — Forman en „Het Nieuws van den Dag”. — Algem. Vergadering van de Duitse Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Internat. Congres voor Hygiëne en Demographie. — Belasting op geheime middelen in Engeland. — Invoer van specialités in Italië.

Mededeelingen van verschillende aard: Interview met Eilers. — Institute of Radiopathy. — The Cartilage Company. — Anti-kwakzalfpilletjes. — Weer een vals ch attest voor Foster's pillen.

Ingezonden: Over Boldo-bladen.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden: de Heeren E. J. SWAEP, Arts, te Heeg.

Dr. J. OUDENAMPSEN, Apotheker te Zutphen.

VICTOR E. KETJEN, Commissio-
nair in Effecten, ... te 's-Gravenhage.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Met dit nummer worden de postwissel-formulieren voor de contributie en de abonnementsgelden aan de leden en abonné's toegezonden. Het Bestuur verzoekt beleefd, doch met aandrang, deze formulieren ingevuld, met duidelijke vermelding van naam en adres, aan den Secretaris-Penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betaling veel moeite en kosten bespaart.

Hun, die het verschuldigde reeds overmaakten of met wie — naar gewoonte — (Vereenigingen enz.) op andere wijze wordt afgerekend, wordt verzocht een eventueel ontvangen formulier als niet gezonden te beschouwen. Het is ter drukkerij niet goed mogelijk voor enkele adressen eene uitzondering te maken.

Ook thans blijft het Bestuur zich zeer voor de ontvangst van vele extra-bijdragen aanbevelen houden, ten einde de groote kosten der GRATIS-verspreiding van het Maandblad, noodig om het volk steeds meer omtrent de bedriegerijen der kwakzalvers in te lichten, te kunnen bestrijden.

Namens het Bestuur,

J. VAN RIEL, Secr.-Penningmeester.

Wettelijke bestrijding van de kwakzalverij.

(Slot.)

Waar Mr. CANES, men zie het vorig artikel, heeft uiteengezet dat de handel in geheimmiddelen ten volle den naam van zwendel verdient, daar stelt hij de vraag of men bij ons ongestraft zulk een bedriegelijken handel mag drijven?

De schrijver gaat na wat de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, — vooral art. 1 en 30 — in dit opzicht kan doen en komt

daarbij tot de conclusie (waartoe wij al zoo dikwijls zijn gekomen) dat deze wet niet in staat is de zwendel in geheimmiddelen tegen te gaan. Vandaar, dat reeds lang alle landen, zelfs Rusland en Rumenië, *bijzondere* wettelijke bepalingen daartegen uitgevaardigd hebben. „Van daar, dat men zelfs in ons land, wakker geschud door de grenzenlooze brutaliteit van die ultra-moderne marktschreeuwers en door het groote gevaar, waarmede zij de algemeene gezondheid en de algemeene welvaart bedriegen, voorstellen indiende om dit volksgevaar tegen te gaan. Dit gebeurde in 1886 en thans is de zaak „nog altijd niet ter hand genomen.”

De eenvoudigste weg ter bestrijding van den verkoop van kwakzalversmiddelen is wel de verkoop van geneesmiddelen aan anderen dan apothekers te verbieden, evenals reeds thans de handel in sterken drank zonder vergunning en die in aandeelen van buitenlandsche loterijen in 't algemeen verboden is.

Op verschillende gronden, waarvoor wij naar het oorspronkelijke moeten verwijzen, wenscht Mr. CANES in Art. 1 van de Wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst de volgende definitie te zien opgenomen:

„Uitoefening der artseneijbereidkunst is het bereiden van geneesmiddelen, met het doel, die in het klein af te leveren, of het verkoopen daarvan. Onder verkoop worden begrepen het afleveren, het uitdeelen, het te koop of om niet aanbieden of aankondigen, het tot verkoop of tot aflevering of tot uitdeeling in voorraad hebben van geneesmiddelen.

Onder geneesmiddelen worden begrepen alle zelfstandigheden, om 't even van welk soort of in welken vorm, welke dienen als middelen tot verdrijving of verzachting van ziekte of pijn, of tot buitengewone hulp en versterking van de gezondheid, en de middelen der schoonheidsgeneeskunde.”

Wanneer dan de apotheker — en in sommige gevallen enkele daarmee gelijkgestelde personen — alleen bevoegd wordt verklaard tot de uitoefening der artseneijbereidkunst zal, bij behoorlijke toepassing van art. 436 W. v. S. (het buiten noodzaak uitoefenen van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert) reeds veel aan de zaak kunnen worden gedaan.

Mr. C. licht zijn voorgestelde definitie toe; slechts beknopt kunnen wij hem daarin volgen.

Geneesmiddelen. De beteekenis is door het dagelijksch gebruik bekend. Of de middelen werkelijk geneeskundige kracht hebben, doet minder ter zake. Afdoende is het, dat zij aanbevelen, verkocht en gebruikt worden als „geneesmiddelen”.

„Bereiden met het doel, die in het klein af te leveren”. De enkele bereiding van geneesmiddelen

moet niet verboden zijn. Maar wel, wanneer ze bereid worden, om afgeleverd te worden in het klein, het eigenlijke beroep van den apotheker. Daarom „in het klein”.

Door dit artikel wordt dus niet direct belet de groot-industrie van kwakzalversmiddelen — maar die industrie zal kwijnen en verdwijnen, wanneer haar afzet vermindert. En die afzet moet verminderen, doordien het „verkoopen” van geneesmiddelen door onbevoegden verboden wordt.

„Het te koop aanbieden” moet verboden zijn, omdat deze daad reeds een begin van uitvoering van een verboden handeling aantoonde.

„Het om niet aanbieden” moet tevens verboden zijn. Hij, die eens zoo'n cadeau aangenomen heeft, wordt niet meer met rust gelaten en letterlijk overstroomd met schriftelijke verzoeken, om toch het middel te koopen.

„In voorraad hebben”. Behalve dat deze handeling voldoende het plan aantoonde om geneesmiddelen te verkoopen, vergemakkelijkt deze bijvoeging het bewijs, dat de houder werkelijk die dingen verkoopt en zijn de z.g. agents provocateurs niet noodig om de overtreding vast te stellen. Waarom zou de winkelier ze voorradig hebben, wilde hij ze niet verkoopen?

De schrijver ontveinst zich niet, dat door 'tgeen door hem wordt voorgesteld, den apothekers de alleen-verkoop van geneesmiddelen in den ruimsten zin des woords van Staatswege wordt toegekend (monopolie), iets waartegen van enkele zijden bezwaren worden aangevoerd, maar die bezwaren worden, in dit geval, niet door hem gedeeld. „Immers,” zegt hij, „de gezondheid van het publiek eischt dit monopolie dringend, en ook het feit zelf, dat onze wet apothekers erkent. Het gaat daarmee als met de artsen. Of vrije geneeskunde of wettelijk beperkte. Niet beide tegelijk. Is 't nu niet ongerijmd, dat het aan elken particulier zal vrijstaan geneesmiddelen te verkoopen, terwijl de apotheker, de deskundige, dit slechts mag doen, wanneer hij vele en velerlei voorschriften in acht genomen heeft?

Als tegenwicht tegen het monopolie zou een wettelijk tarief der geneesmiddelen wenschelijk zijn.

Aan het slot van zijn beschouwing, die wij, wij herhalen het, met groot genoegen gelezen hebben, wijdt Mr. CANES nog enkele bladzijden aan de kwakzalverij door bevoegden bedreven, „zoo mogelijk een nog treuriger en ellendiger verschijnsel”, dat door de voorgestelde maatregelen niet geweerd zal worden.

Tegen deze soort kwakzalverij moet ook door een wet gewaakt worden, maar hier is de weg moeilijker aan te wijzen. Hoe de schrijver zich voorstelt zijn doel te bereiken is niet in weinige woorden weer te geven, temeer omdat

wij dan nog verschillende wetsartikelen zouden moeten behandelen, die in ons overzicht nog niet besproken zijn.

Wij moeten den weetgierigen lezer derhalve naar het oorspronkelijk geschrift verwijzen.

BERICHTEN.

In een buitengewone vergadering der Debating-club der Leidsche Studenten Vereeniging, op 21 Febr. j. heeft de heer E. J. ABRAHAMS de volgende stellingen ingeleid en verdedigd:

- I. Het is gevaarlijk en dus ongewenscht, dat de geneeskunst wordt uitgeoefend, anders dan door daartoe wettelijk bevoegden.
- II. Het is wenschelijk, dat onze geneeskundige wetgeving voor zoover het betreft de beteugeling der kwakzalverij, beter wordt gehandhaafd.
- III. Het is wenschelijk, dat de wet niet alleen straffen bedreigt, tegen dengene, die zich in het openbaar als geneeskundige aankondigt, terwijl hij de bevoegdheid niet bezit, maar ook tegen dengene, die zijne aankondiging plaatst of helpt verspreiden. Hetzelfde geldt voor de aankondiging van kwakzalversmiddelen.

Gewezen werd daarbij op een aanvankelijk bestaan hebbend verband tusschen volksgeneeskunde en kwakzalverij, dat tengevolge der ontwikkeling der geneeskunde uit den aard der zaak verbroken werd, waarna de kwakzalverij steeds meer in bedrog ont-aardde.

Spr. de gevaren schetsend verbonden aan het volgen van adviezen van onbevoegden, gaf daarna een overzicht van de verschillende wijzen, waarop de kwakzalvers optreden, besprak de bij onderzoek gebleken weinige geloofwaardigheid der gepubliceerde attesten en verklaarde hoe een enkel maal succes is of kan worden verkregen, welk succes in zijne gevolgen voor de gemeenschap zoo gevaarlijk is, dat spr. ook in verband daarmee niet aarzelt uit een oogpunt van algemeen belang aan te dringen op een strenger optreden tegen- en oplegging van hechtenis aan den kwakzalver. Hierbij vond hij gelegenheid te herinneren aan de door den Staat uit een volksbelang gestelde hooge studie-eischen voor den geneeskundige en apotheker.

Bij de derde stelling bleef de pers niet onbesproken, die, behoudens enkele gunstige uitzondering, door het opnemen der kwakzalversadvertenties, somwijlen zelfs door plaatsing van een meer of minder redactioneel getint bericht, de kwakzalvers steunt, weshalve spr. op de opnemng van strafbepalingen aandrang, gelijk deze in Duitschland voor redacteur en drukkers bestaan.

Bij het daarop gevolgd debat werden slechts enkele nadere inlichtingen gevraagd; wenschte men te vernemen of aanbevelingen van middelen door medici in buitenlandsche bladen vertouwen verdienen, of ook zonder wetenschappelijke opleiding niet een enkel persoon de gave der geneeskunst had kunnen verkrijgen, zonder dat aan diens goede trouw behoefde te worden getwijfeld; werd het denkbeeld eener Staatscommissie tot het treffen van maatregelen tegen de kwakzalverij geopperd en werd ook gevraagd naar het bestaan van een college, overeenkomende met den voor juristen bestaanden Raad van Discipline, met het oog op uitoefening van kwakzalverij door bevoegden.

In zijn antwoord wees de inleider er op, dat waar de oorzaak eener ziekte zeer verschillend kan zijn, men ten opzichte van bedoelde medische aanbevelingen verstandig zal doen, daar niet op in te gaan, bestreed hij krachtig de mogelijkheid, dat iemand zonder voorafgaande studie gepaard met practijk aan het ziekbed naar behooren de geneeskunst zou hebben kunnen leeren en noemde daarbij pastoor KNEIPP als iemand, die zeker te goeder trouw was geweest, doch wiens waterkuur, door zijne gebrekkige kennis in vele ziektegevallen, tot noodlottige gevolgen heeft moeten leiden. Weinig verwachtend van eene Staatscommissie betreude ook hij, dat enkele geneeskundigen aan kwakzalverij doen, waartegen als zij niet tot de Maatschappij tot bevordering der geneeskunst in betrekking staan, geene disciplinaire maatregelen zijn te treffen.

De Voorzitter, de Heer WESTRA, bracht daarna den heer ABRAHAMS zijn oprechten dank voor de gegeven interessante beschouwingen en sprak den wensch uit, dat de aanwezigen, later in hunne verschillende maatschappelijke betrekkingen, niet zouden nalaten krachtig te strijden tegen het kwaad der kwakzalverij, zooals dit hun thans door den inleider was bekend geworden, waarmede de vergadering onder applaus instemde.

Invoerrechten op geheimmiddelen en specialités? Ingevolge besluit van

den Min. van Financiën, d.d. 21 Januari 1907, moeten geneesmiddelen, welke in de verpakking, waarin zij worden ingevoerd, ook door anderen dan apothekers rechtstreeks aan particulieren worden afgeleverd, voortaan voor de toepassing van het tarief van invoerrechten belast worden als „kramerij“.

Volgens ingewonnen inlichtingen bedraagt dit tarief 5%. Maar vragen wij, wat zijn dat voor „geneesmiddelen“, die ook door anderen dan door apotheken rechtstreeks aan particulieren mogen worden afgeleverd? Wij meenden dat er een wet bestaat die zoo iets verbodt.

Waar is het, dat, door de onvolmaaktheid van de wet, sommige specialités en kwakzalversmiddelen niet onder de bestaande bepalingen vallen; heeft men die soms op het oog?

Onderzoek van geheimmiddelen. De directeur-generaal van den landbouw brengt ter algemeene kennis, dat, ingaande 1 Maart, aan de Rijks-seruminrichting kosteloos onderzoekingen zullen gedaan worden naar de samenstelling van zoogenaamde geheimmiddelen, die tegen ziekten van het vee of tegen kreupelheden van paarden worden aanprezen.

Bij de inzending van een middel als bovenbedoeld, moet steeds overgelegd worden de daarbij behoorende gebruiksaanwijzing.

Indien de samenstelling van het middel bekend is en de inzender slechts inlichtingen wensch in te winnen over de waarde van het middel, ten opzichte van de waarde van de ziekte of van de kreupelheid waartegen het wordt aanbevolen, moet zulks uitdrukkelijk worden opgegeven.

De belanghebbende ontvangt na afloop van het onderzoek een schriftelijk rapport.

De aanvragen of inzendingen zijn te richten tot de Rijks-seruminrichting, Vinkendwarsstraat n°. 15, te Rotterdam. (Stct.)

Geheimmiddelen voor het vee dus; wanneer komen die voor de menschen aan de beurt om van regeeringswege onderzocht te worden?

Internation. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Bij den heer J. M. VAN ELK, te Eefde bij Zutphen zijn, behalve de reeds vermelde, de volgende bijdragen voor het Nederl. Sub-Comité ingekomen of toegezegd.

Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneeskunst,	
Afd. Groningen	f 25.— in eens.
„ Utrecht	„ 25.— in eens.
„ Haarlem	„ 10.—, verdere bijdrage zal jaarlijks worden vastgesteld.
„ Zutphen e. O.	„ 10.— jaarl.
„ Leiden e. O.	„ 10.— jaarl.
„ Purmerend e. O.	„ 2.50.— jaarl.
Ned. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie, Dep. 's-Gravenhage	f 10.— jaarl.
Dep. Rotterdam	f 10.— jaarl.
Dr. R. v. D. L. te A.	f 2.50 jaarl. en
A. C. v. D. B. te 's H.	f 1.—

Haverhoek, pas van Utrecht naar 's-Gravenhage verhuisd, is in staat van faillissement verklaard. Het blijkt dus met het wonderdokteren niet naar wensch te gaan.

Colson geneeskundige af. In de Staatscourant is, wegens misstelling, het volgende bericht opnieuw geplaatst:

Bij kon. Besl. is aan F. J. M. COLSON, te Ginneken, verlof verleend tot het aannemen van de versierselen van ridder der Koninklijke militaire orde van de Heilige Maagd of der Ontvangenis van Villa-Viçosa, hem door den koning van Portugal en der Algarven geschonken.

Onze lezers zullen zich misschien herinneren, dat, bij een vroegere mededeeling van een desbetreffend Kon. Besl., COLSON met den titel van „geneesheer“ was bestempeld. Die „misstelling“, wij zullen 't ook maar zoo noemen, is thans verbeterd.

Bij den wonderdokter. — Men schrijft ons: In de tram Ginniken-Breda zitten eenige menschen, komende van den wonderdokter COLSON. Het volgende gesprek wordt gevoerd.

— Wel, wat heeft hij tegen jou gezegd?
— Hij zou er nog een goeie lap opleggen en dan kon ik het nog heel lang uithouden.
— Ja, 't is net of-ie in iemand zijn lijf kan kijken.
— Nee maar, dat doet-ie wel ook.
— Een niet-patiënt zich in 't gesprek mengende: Maar man, gelooft dat nu toch niet.
— Hoor eens, meneer, je weet er niks van, hij kan net zoo goed in mijn lijf kijken, als u er op, dat voelde ik toen ik voor hem zat.
— En wat kost je dat nu?
— Een daalder, meneer, en ik moet nog eens terugkomen, hier, op dit briefje staat wanneer.
— Een ander patiënt: Ja, meneer, 't is wat 'n knappen mensch. Onderlest was er een vrouw bij hem en die

moest bevallen, weet je, maar daarvoor kwam ze niet en toen zee ie tegen die vrouw: je moet je man eens blij maken en toen vroeg ze: waarmee, meneer, en toen zei hij: je krijgt er twee en 't is gebeurd ook, meneer.

De niet-patiënt dacht: Arme menschen! hoeveel daalders nog?!

De tram was juist aan 't station.

(Het Vaderland.)

Forman en „Het Nieuws van den Dag“. Even als voor Odol, wordt tegenwoordig een overdreven reclame gemaakt voor Forman, een middelje aanbevolen tegen verkoudheid, dat somwijlen wel tijdelijk verlichting zal aanbrengen, maar waarvan men, afgaande op deannoncen, zou gelooven dat het het middel bij uitnemendheid is. En daarin zit de overdrijving.

't Is te begrijpen dat ook het Nieuws van den Dag een dergelijke reclame bevat en wel onder de rubriek „Ingezonden Mededeelingen à 60 ct. per regel“ (*), maar het trof ons dat de Redactie van dit blad, onder het „Stadsnieuws“, het volgende meende te moeten plaatsen om de aandacht op die annonce te vestigen:

„Men kan niet beweren, dat de aankondiger van „Forman tegen verkoudheid“ (zie blz. 17) zijn tijd niet heeft weten te kiezen: de heele wereld verkouden geweest, of verkouden, of verkouden zullende worden. Zijn goede geest helpt hem dan ook terdege; wie 't van den dooi moet hebben, krijgt zijn deel, wie niet tegen de vorstsprikels kan wordt ook geholpen. En nu het Forman-middel zelf. Heeft de medische wetenschap zich al eens uitgelaten over zoo'n gedrenkt watje in den neus, waardoor de buitenlucht als 't ware nog eens extra gefiltreerd wordt? En dan alleen als preservatief bij avondlucht of damp, of vinnige koude. A' heel wat menschen hebben dat oordeel niet afgewacht, maar 't er al vast op gewaagd.“

*) Het N. v. d. D. van 7 Januari j.l. bevat niet minder dan 18 kwakzalversadvertenties. Heerlijk voor de aandeelhouders!

De Algem. Vergadering van de Duitse Vereeniging tegende Kwakzalverij heeft den 20en Februari te Berlijn plaats gehad. Nadere bijzonderheden daaromtrent zijn ons nog niet bekend.

Het 14e Internationaal Congres voor Hygiëne en Demographie zal d't jaar te Berlijn van 23—29 September worden gehouden.

Belasting op geheime middelen. De in Engeland bestaande belasting op geheime middelen heeft in 1905/06 circa 4 miljoen gulden opgebracht. Van 1897 af is de opbrengst gestadig toegenomen tot 1903; daarna een weinig afgenomen. De belasting bedraagt 10 pct. van den verkoopprijs; bij artikelen in den prijs van 1 shilling 1½ penny. Het aantal der belaste 1 shilling-artikelen bedroeg het laatste jaar 31.322.832. In het geheel is het laatste jaar voor 39.862.146 geheime middelen belasting betaald. (N. R. Ct.)

Invoer van specialités in Italië. Met aanvang van 1 Januari j.l. is de invoer van buitenlandsche samengestelde geneesmiddelen in Italië verboden, tenzij de gezondheidsraad daartoe vergunning verleent. Verzoek tot deze toelating moet vergezeld gaan van de kwalitatieve opgave van het voorschrift en de kwantitatieve opgave van de daarin voorkomende geneesmiddelen, opgave van de apotheek waar het middel bereid wordt en de bereidingswijze in algemeene trekken.

De samenstelling en doseering moeten op de etiketten voorkomen.

Het is verboden daaraan andere eigenschappen of therapeutische indicaties toe te voegen, dan het medicament tengevolge zijner samenstelling bezit.

Ook moet een verklaring zijn overgelegd, dat de preparaten door daartoe bevoegde personen zijn bereid, volgens de voorschriften in het land van uitvoer geldende. (Pharm. Weekbl.)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Interview met Eilers.

Al langen tijd had ik rondgelopen met het plan, den overal adverteerenden en hoe langer hoe brutaler optredenden kwakzalver EILERS te Leiden eens te gaan opzoeken.

Telkens moest ik mijn reis uitstellen, doch het is er nu toch van gekomen en gaarne deel ik den lezers van ons maandblad het onderhoud mede, dat ik met dezen tuberculose-bestrijder van den kouden grond heb gehad. Gedurende eenige maanden had hij mij zijn blad

„de Wereldvraag” geregeld toegezonden en in een dezer nummers alle journalisten uitgenoodigd ten zijnen inzage te komen nemen van de gunstige attesten die hij van zijn „patiënten” had ontvangen. Hiervan wenschte ik thans gebruik te maken en zonder eenige reserve liet EILERS mij in zijne woning aan den Rijnsburgerweg bij de Oegsgeestertol een groote portefeuille zien, waarin zich verschillende brieven bevonden van „patiënten”, die hem meldden, dat zij zich na zijne behandeling beter gevoelden. Wat bewijzen die brieven nu echter voor het brutale beweren, dat hij het middel tegen de tuberculose heeft gevonden? Immers voor den denkenden mensch niets, niemandal. Maar de boeren, burgers en buitenlui, die zich gaarne bij den neus laten nemen, al kost dit hun ook drie of vier maal zooveel als een wetenschappelijk ontwikkeld man hun voor een consult zou berekenen, laten zich door handige lieden als EILERS door deze brieven van de wijsbegeerte en de vleierende inhoud is al meer dan voldoende al hun hoop en vertrouwen op EILERS over te brengen en zich al half genezen te wanen voordat hij nog zijn mond over goede voeding, gezonde ligging en frissche lucht heeft opengedaan en beslist genezing voorstelt „als de natuur en ’t lichaam meewerken”. De verstandige menschen weten nu zoo zoetjes aan wel hoe deze brieven in de wereld komen en welke waarde men aan hun inhoud moet toekennen. Wat EILERS of zijn handlanger de menschen vertelt, weet ieder normaal ontwikkeld mensch óók wel en wat de samenstelling van de door hem vervaardigde „geneesmiddelen” betreft, zijn vriend en collega van de „tuberculophobie” speelt met hem onder één hoedje. Boerenbedrog en anders niets is zijn geheele optreden en ik kan mij dan ook niet begrijpen hoe het mogelijk is dat medici van naam — gelijk mij bekend is — zich met den Kwakzalver Eilers in briefwisseling stellen. Op één zoo’n brief van een medicus is hij zóó trotsch, dat hij het overal uitbazuint met dien en dien docter, die er niets van afweet natuurlijk, in correspondentie te zijn over patiënten die hij genas en met wie de mannen der officieele wetenschap geen raad meer wisten. Met groote letters op een zwartglazen bord staat boven Eilers’ woning te lezen: Eerste Nederlandsche inrichting tot bestrijding van tuberculose”. In verband hiermede vroeg ik Eilers of hij ook „patiënten” ten zijnen huize verpleegde.

— Nog niet mijnheer, maar ’t kan gebeuren. Mijn zaak kan uitgebreid worden. Ik moet ook nog Sanatoria in de buurt van Apeldoorn hebben en aan zee voor mijn herstellende patiënten. Maar het kapitaal hiervoor is nog niet bijeen.

— Ondervindt U bij het zoeken naar geld voor dit doel veel medewerking?

— O ja, van doctoren en geestelijken vooral. Wil ik U eens wat zeggen. Holland is eigenlijk te klein voor de exploitatie van mijn geheime middelen. Ik heb wel aanbiedingen uit België en nog kort geleden uit Amerika ontvangen om daar de lijdende menschheid te kunnen dienen — zelfs is mij vrije overtocht aangeboden, doch ik heb er niet toe kunnen besluiten. Eerst wil ik zien of ik mijn eigen landgenooten kan genezen en of er kans is, dat ik aan een consortium mijn geheim verkoop.

— Hoeveel moet u er voor hebben?

— Ja, dat kan ik zoo in eens niet zeggen.

— Nu, globaal gesproken, op een paar honderd gulden meer of minder komt het niet aan.

— Voor f 50,000 ben ik bereid mijn geheim bekend te maken, maar ook voor geen cent minder.

— Dát kan ik mij begrijpen.

— Hoe is U eigenlijk er toe gekomen dit middel te gaan exploiteeren en hoe hebt U het ontdekt?

— Da’s heel gauw verteld. Ik was vroeger roomboterfabrikant in Haarlem; maar door die „smerige” advocaten en die „schijnheilige” rechters — er is geen recht meer te krijgen in Nederland, mijnheer, ik zweer U dat het zoo is! — is mijn zaak te niet gegaan. De hoogste autoriteiten hebben mij tegengewerkt en daar ben ik door geknakt tot in mijn ziel. Ik werd ernstig

ziek en ten slotte werd geconstateerd, dat ik tuberculose had. Dit vond ik zóó iets verschrikkelijks dat ik besloot a les aan te wenden om beter te worden. Maar aan mijn lijf geen docter! Ik practiseerde net zoo lang en morrelde net zoo lang, totdat ik eene samenstelling had gevonden van verschillende preparaten, die tubercel-bacillen absolu t doodden. Ik pastte dit op mezelf toe en ik werd weer zoo gezond als een visch. Daar ik onmogelijk meer in zaken kon gaan en eten moest, besloot ik in het belang der lijdende menschheid en natuurlijk ook in dat van mijn beurs op kleine schaal te beginnen in de Witte Rozenlaan. Al spoedig liep mijn zaak uitstekend. ik kreeg hulp van een bekwam arts en... ben nu best tevreden. Alleen die heeren van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zitten mij dwars, en ook sommige doctoren met hun flauwe onzin en geschrijf in de kranten. Zij weten er immers niets van af, maar ik zeg u beslist: bij mij is redding mogelijk altoos „als de natuur en het lichaam meewerken.”

Wat zegt men nu van al dit fraais? Ik was niet gekomen om met dezen kwakzalver in debat te treden, had heelemaal geen lust hem te zeggen hoe ik precies over hem dacht, doch wilde alleen eens met hem praten. Ieder, die bovenstaand gesprek leest zal nu toch wel met mij eens zijn, dat het gesnoef en geklets van een echten, ouwerwetschen charlatan is, die een aardig stuk brood wil verdienen door te speculeeren op de domheid zijner medemenschen en dit ook doet. Dezer dagen sprak ik nog een jeugdigen „patiënt” van hem, die al over de f 100 aan hem verdokterd had, niet slechter was geworden, doch ook niet beter en nu zijn middel gratis kreeg, een zeldzaam handige manoeuvre om ten overvloede door oud-patiënten te laten vertellen hoe goed en edel hij bovendien nog is. Eilers heeft op mij den indruk gemaakt van een slimmen kerel, die glad en aardig kan praten, beleefd en voorkomend is en alle gewenschte eigenschappen bezit om bij de domme massa voor een wonder van geleerdheid en edele bedoeling te worden aangezien.

C. N. G.

Institute of Radiopathy.

Er zijn in Amerika verscheidene zoogenaamde Geneeskundige Instituten, welke in ons land veel reclame maken. Zij beloven steeds beterschap van allerlei ziekten. De patiënt behoeft slechts een briefje in te vullen, waarop eenige vragen staan aangaande zijne levensomstandigheden, enz. en natuurlijk... geld over te sturen. Reeds meermalen werd in ons Maandblad tegen dergelijke practijken gewaarschuwd, en aangetoond dat het onmogelijk is door iemand genezen te worden van een ziekte door behandeling per brief, zonder dat een degelijk onderzoek voorafgegaan is.

Ook het zich noemende „Instituut voor Radiopathie” te Rochester N.-Y. in Amerika president Prof. G. A. MANN, behandelt zieken in ons land, en belooft stellige genezing, wanneer zij beginnen f 25 over te zenden, en dit elke maand herhalen.

Zelfs kost de behandeling van morphinisme en alcoholisme f 37.50 per maand.

Wanneer dit geld verzonden is en een vragenlijstje is beantwoord, dan ontvangt men eenige brieven enz. en het belangrijkste voor een totale genezing. In een aparte enveloppe namelijk, waarop geschreven staat: „Uitsluitend door

den patient zelve te openen” bevindt zich de hierboven gedrukte afbeelding van een paar oogen,

met de volgende

Instructies voor de behandeling.

„De Photographie is van groot belang. De hierbij gaande photographie heeft ten doel om een verbinding te verkrijgen tusschen den patient en den Heer MANN, en is daarom van het grootste belang. Deze photographie mag niet bezien of aangetast worden door andere personen dan door den patient zelve. Wanneer twee zieken van dezelfde photographie gebruik maken zal de zwakste met de ziekte van den anderen besmet kunnen worden. Deze photographie heeft eene bijzondere behandeling ondergaan, zij dient als vereenigingsmiddel tusschen u en mij; hare macht van uitstraling (radiatie) verliest zij na zes weken na het begin der behandeling. Zoodra de zes weken voorbij zijn moet u de photographie verbranden. Uw eigen belang gebiedt u dit.

„De Behandeling. Wanneer het bestemde uur van projectie nadert ga dan in een stille half donkere kamer, strek u uit op een bed, canapee of ga op een gemakkelijke stoel zitten. Na de photographie op een tafel of ander passend meubel geplaatst te hebben, zoodat zij een weinig hooger als uw gezichtslijn is en op zulk een afstand, dat u haar zonder moeite kunt zien, ontspan u de spieren, d. w. z. tracht geheel en al in passieve toestand te zijn. Eenmaal in de gewenschte kalme toestand brengt u uwe volle aandacht op de photographie. Op dat oogenblik zult u een vreemde invloed gevoelen, welke zich van u meester maakt, en welke een gevoel van welzijn met zich zal brengen. Langzamerhand zal een nieuw leven in u ontwaken en een duidelijk te bespeuren beterschap zal op deze eerste séance (zitting) volgen. Indien u gedurende de uren van projectie slaperig wordt, slaap dan gerust, de slaap is een teeken van de kalmte en de invloed zal zich gedurende de slaap even goed doen volgen, zooniet nog beter dan in wakende toestand.

„De zieken die deze instructie stipt en met vertrouwen opvolgen en zich geheel overgeven aan dat weldoende gevoel zullen er het grootste voordeel uit trekken; ontelbaar zijn zelfs de lammen en blinden die reeds na de eerste séance geheel genezen waren. Deze buitengewone en bijna niet te verklaren macht is van het grootste belang, daar de patienten en de Heer MANN geheel en al met elkaar in contact zijn. In dit geval spreekt de ziel van den Heer MANN tot de zieke, en de patient zal daarna de goede werking ondervinden en spoedig geheel genezen zijn.

„Ten einde de genezing zoo volkomen mogelijk te maken moet de zieke alle angst uit zijn geest verbannen, hij moet volkomen gerust zijn, moet over geen enkel onderwerp tobben, en bovendien moet hij geen enkele vijandigheid tegen onverschillig wie koesteren. Zoo er iemand is die u als uw vijand beschouwt, zet dan die gedachte verre van u, vergeven is Goddelijk. Indien iedereen wist hoeveel slachtoffers dagelijks op het altaar van den haat geofferd worden, dan zou dit meer dan slechte gevoel spoedig vervangen worden door de liefde welke het edelste gevoel is, de God van het geluk. In het heelal is alles liefde, hij die haat heeft alle geheime krachten der natuur tegen zich, en wie kan tegen haar strijden. Indien u een vijand ontmoet of als u aan hem denkt, zeg dan in het diepste van uwe ziel „ik vergeef, laat ons vrienden zijn”; wanneer u een arme ongelukkige op straat ziet, sympathiseer dan met hem; zoo u een uwer gelijken ontmoet wiens karakter niet benijdenswaardig is, zend hem dan in gedachte een goede wensch en wensch dat hij beter zal handelen.

„Indien u dit alles met overtuiging doet, zal uwe genezing spoedig, volkomen en blijvend zijn.

„Belangrijk. Zeg aan niemand dat u deze behandeling volgt; de twijfel van de ongelovige is een hinderpaal voor het welslagen, maar eenmaal genezen, beveel dan deze behandeling aan uwe vrienden aan, en zend u ons getuigschrift.”

Verder moeten nog „Plantaardige Geneesmiddelen” in tabletvorm gebruikt worden, welke in onderzoek zijn en waar wij misschien later op terugkomen.

Nu is er reeds genoeg van vermeld, om te

doen zien dat het zogenaamde Instituut er een zeer brutale manier van kwakzalveren op nahoudt. Wie zal kunnen gelooven, dat in een dergelijk prentje de kracht zit om lammen en blinden te genezen, en om zieken hunne gezondheid weer terug te geven? We zullen hopen van niemand. Uit nieuwsgierigheid wordt dikwijls naar dergelijke Instituten geschreven en verzekeringen van beter te zullen maken en onbetrouwbare attesten van dankbare (?) patiënten zijn lokmiddelen, waar velen niet tegen opgewassen zijn.

Radiopathie wil zeggen: „genezing door uitstraling”. Laten wij hopen, dat de uitstraling van het Amerikaansche Instituut niet zoo ver reikt, dat ook in ons land slachtoffers er door gemaakt worden.

J. P. v. D. M.

Wij kunnen hieraan nog toevoegen dat van wege den Gezondheidsraad te Karlsruhe de volgende waarschuwing is verspreid:

„In den laatsten tijd wordt door rondzending van een brochure: „De geheime krachten der Natuur” door een Amerikaansch Instituut voor radiopathie reclame gemaakt voor zijn behandelingswijze. Daarin wordt op onverantwoordelijke wijze zeker genezing beloofd aan alle zieken, zelfs aan hen, die aan ongeneesbare ziekten lijden, door aanwending van de, door den „beroemden” Professor G. A. MANN uitgevonden radiopathie, een resultaat van de studie en „inspiratie”, zooals de brochure zegt. Deze z.g. „wetenschap van het leven” moet dan de wetten verklaren, waardoor de levenskrachten in de zenuwen en celweefsels worden gevormd en behouden. Door aanwending van de door deze wetenschap gevondene „bijzondere” geneeskrachten, in verbinding met plantenstoffen in tabletten, wil prof. MANN de lijdende menschheid helpen. Daarbij staan hem — zoo wordt beweerd — de beste genees- en heilkundigen der wereld, de beste magnetiseurs van Amerika ter zijde.

Het onderzoek van de tabletten heeft aan getoond, dat deze, behalve geringe hoeveelheden mangaan en ijzer, geen geneeskrachtig werkende stoffen bevatten.

De behandeling door het Instituut kost maar 40 Mk. per maand.

De beschrijving in de brochure over de radiopathie en de beloften van het Instituut zijn zóó onzinnig, dat ook de meest lichtgeloovige erkennen moet, dat hier slechts een in grooten stijl gedreven exploitatie der ziekten beproefd wordt.

Wij waarschuwen voor dezen groven zwendel. Karlsruhe, 5 Februari 1907.”

The Cartilage Company.

Eenigen tijd geleden werden ons door een hooggeplaatst persoon in Ned.-Indië een serie documenten toegezonden, behelzende een correspondentie met de bovengenoemde „Company”, gevestigd te Parijs en te New-York, en bestuurd door een mijnheer LEO MINGES. Uit den inhoud van de brieven bleek ons, dat wij hier met een gewonen „brievendokter” — alias kwakzalver — te doen hadden (en ingewonnen informaties bevestigden dit) die, tegen een som van veertig gulden een toestel aanbiedt om „groter te worden”, tot 5 centimeter en meer. Tal van z.g. attesten moeten de waarheid van de verkregen resultaten bevestigen.

Alhoewel wij, hier te lande, nog van de aanbiedingen van de „Company” gespaard bleven, willen wij — omdat blijkt alar in Indië werk voor de zaak wordt gemaakt en ook in Duitschland reeds reclames verschenen zijn — een kort woord van waarschuwing doen hooren.

Niet over den toestel zelf; de zaak is te bespottelijk om daarover te spreken, maar over de wijze, waarop de maatschappij optreedt, en die kenmerkend is voor kwakzalvers.

Wanneer men eenmaal met den directeur in correspondentie is getreden, wordt men niet losgelaten en telkens door brieven achtervolgd; ook al blijft men steeds het antwoord schuldig. Even als b.v. bij de Sanden's Electric Belt Co. worden de condities steeds billijker gesteld, ten bewijze waarvan wij den laatsten brief in ons bezit hier (vertaald) ten de'e laten volgen;

„Mijnheer,

Het spijt mij zeer, dat ik u niet heb kunnen overtuigen, dat het in uw belang is gebruik te maken van het Cartilage-apparaat, niettegenstaande de bewijzen die ik u gegeven heb van de waarde van mijn systeem. Ik wanhoop echter niet u belang te doen stellen in mijn methode en ik ben zelfs overtuigd, dat, wanneer gij belang stelt in uwen fysieken toestand, gij het geheel exceptioneele aanbod zult aannemen dat ik u thans doe.

Wanneer gij mij binnen 20 dagen na ontvangst van dezen brief de som van f 12.50 doet toekomen zend ik u terstond een toestel om grooter te worden en gij betaalt mij vervolgens f 3 voor elke centimeter die gij in grootte toeneemt.”

De rest van den brief zullen wij onze lezers maar schenken; ons dunkt het aangehaalde is voldoende om „the Cartilage Company” en haar directeur naar waarde te doen kennen.

Anti-Kwakzalfpilletjes.

In de vaste meening, dat zij heilzamer zullen werken dan alle met veel barbarie aangekondigde en zeer kostbare pilsoorten, zal den lezers, zooveel mogelijk maandelijks, een kleine dosis van bovengenoemde pillen worden aangeboden. Ze zullen wel eens bitter van smaak en niet verguld zijn, maar samengesteld uit twee goede grondstoffen, n.l. waarheid en overtuiging.

Wanneer wij eens veronderstellen, dat de Pink-pillen, Abdij-stroop en meer dergelijke wonderbaarlijke, genezing-aanbrengende heerlijkheden, werkelijk de tot reclame dienende goede resultaten leveren, hoe komt 't dan, dat de attesten en portretten steeds afkomstig blijken (wanneer ze althans niet gefingeerd zijn!) van menschen uit de arbeidende klasse? Hebben die medicamenten misschien alléén een genezende kracht bij een zeker soort publiek? 'n Publiek, dat door z'n eenvoud en onwetendheid goedgeefscher is met handteekeningen en portretten dan meer ontwikkelden?

Veronderstellende, dat deze vraag niet ontkennd beantwoord kan worden, is het noodig, dat het Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij speciaal onder het volk verspreid worde. De leden van genoemde vereeniging en de abonnés op haar Maandblad behoeven niet altijd de lectuur daarvan. Maar wel het volk. Dan zullen de attesten wel minder worden. Tenzij... ja, met geld is alles helaas mogelijk!

Kwakzalverij is een niet alleen in de geneesen artseneijbereikende voorkomende kwaal. Er dienden vereenigingen opgericht te worden tegen de kwakzalverij in de Kunst, in de Wetenschap, in den Handel enz. Zéér noodig.

Ik hoorde laatst iemand beweren, dat Pink-pillen waardeloos zijn. Nonsens! Vraag 't maar eens aan den exploitateur van die oudbakken Blaidsche..... ho, ho! ik bedoel: Pink-pillen.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij diende gesubsidieerd te worden door de Regeering, al ware 't alleen, omdat zij arbeid verricht, die de Regeering behoorde te doen. Of is de Volksgezondheid, evenals de Kunst, geen Regeeringszaak?

Wanneer men aan het slot der Pinkpillen-en Foster's rugpijn-nierenpillen-advertenties de waarschuwing tegen minderwaardige namaaksels leest — en men barst dan niet in een schaterende lachbui uit: dan kan men veilig aannemen, dat men een ongeneeslijke hypochondrist is.

Op de doosjes der Pinkpillen staat de geestige alliteratie: Pilules Pink pour personnes pales. Minder geestig, maar meer waar zou 't etiket luiden: Pilules Pink pas pour personnes prudentes.

Abdij-stroop en Klooster-balsem worden door velen met een heilige overtuiging van de goede werking van dien poespas ingenomen.

Il y a de quoi. Men zou eens zien wat er 'n Synode-zalf en Synagoge-stroop zou gebruikt worden..... als ze maar bestonden!

En dan heet 't nog: what is in a name!
Ed. R.

Weer een valsche attest voor Foster's pillen.

In „De Gelderlander” van 20 en 21 Januari vindt men het volgend Ingezonden stuk:

„Een wenk aan koopers van Fosters rugpijn-nieren-pillen.

Batenburg, 15 Januari 1907.

M. d. R.

Vergun mij enkele regelen in Uw veelgelezen blad, aangaande een advertentie in Uw courant van 13 en 14 Januari j.l. over Fosters Rugpijn-Nieren-Pillen, en een daarmede in verband staande blijde boodschap uit Batenburg.

Daar de ondergeteekende G. Laurent heet, verklaart zij, nooit zulke verklaring te hebben afgegeven, ook nooit aan pijn in den rug heeft geleden, en veel minder Fosters Rugpijn-Nieren-Pillen heeft gebruikt, daar ik die pillen slechts beschouw als kwakzalversmiddelen en hiermede geen doen willen hebben (ik heb liever pillen van slager en bakker dan dezulke). Vroeger was nog een naamgenoot van mij in Batenburg woonachtig, doch die is in Mei 1906 uit Batenburg naar Ned.-Indië vertrokken; deze heeft, voor zoover ik weet, ook nooit aan rugpijn geleden. Was van haar bedoelde verklaring, waarom dan dit in zulke advertentie er niet bij vermeld, want dan kwam bedoeld bericht, thans niet meer uit Batenburg, en ondervond een ander niet de onaangenaamste en onplezierige gevolgen hiervan.

Mijn dank voor de verleende plaatsruimte.

G. LAURENT.”

INGEZONDEN.

Oudewater 18 Febr. '07.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van den heer L. BEKER in het Januari-nummer ben ik zoo vrij UEd. opmerkzaam te maken, dat zulk een ingezonden stuk geen gunstig resultaat zal opleveren. Het gevolg zal zijn (waar het Maandblad op ruimen schaal verbreid wordt) dat vele lijdens aan suikerziekte zonder advies van hun dokter Bold-bladeren zullen koopen, te meer omdat de gebruiks-aanwijzing tevens is aangegeven. Zou het Dr. H. W. v. R. te D. niet op andere wijze medegedeeld hebben kunnen worden.

Hoogachtend,

G. W. RITMAN.

Zeker, wij meenden echter geen vrijheid te hebben het stuk te weigeren. Intusschen geven wij, bij nader inzien, toe, dat het bedoelde stuk de nawerking kan hebben, die u daarvan vreest en daarom plaatsens wij gaarne uwe opmerking als waarschuwing.

Red.

CORRESPONDENTIE.

— Wij betuigen onzen dank voor de toezending van verschillende exemplaren van *De Rotterdammer*, in welk blad door meerdere inzenders was gewezen op het gevaarlijke van kwakzalvers-advertenties en waarin, als antwoord daarop, de Redactie haar standpunt, dat van het onze nog al iets verschilt, uiteenzet.

Oorspronkelijk was het ons plan deze stukken in ons blad over te nemen, maar gebrek aan plaatsruimte verbiedt ons dit.

Wij bepalen ons derhalve tot een woord van hulde aan de inzenders, de heeren Dr. R. P. OFFRINGA, G. A. KAL en W. F. SWAM, voor hun optreden in deze zaak.

Dr. J. J. P. H. te G. en anderen. Dank voor de toezending van de bladen, bevattende artikelen over het *Coza-poeder*. Tegen deze kwakzalverij hebben wij al dikwijls gewaarschuwd.

G. J. v. W. te W. In dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 758.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan

„De Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Eilers.

Berichten: Internat. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. — „Sallad”, weer een blad zonder kwakzalvers-advertenties. — Geheimmiddelen voor het vee. — Lezingen over Kwakzalverij. — Belasting op spécialités in Frankrijk.

Mededeelingen van verschillenden aard: The Koenig Medicine Co. — Een scherp oordeel aan het adres van de Dagbladpers. — Anti-kwakzalfpilletjes. — Getuigschrift voor Abdijsiroop. — Valsch attest voor Foster's pillen. — Uit de Pers: Over Abdijsiroop.

Ingezonden: Dr. Hemmers.

Rechtszaken: Schroeter in hooger beroep veroordeeld.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Thermogène-Watten. — Haarlemmerolie. — Pastilles Poncelet.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De Postwissels.

Aan allen is ditmaal bericht van ontvangst gezonden, waaraan de voorkeur werd gegeven boven het doen aanbrengen van een * voor de namen op de uit te geven ledenlijst, wat ondanks zorgvuldige correctie niet geheel nauwkeurig bleek.

Het bewaren van postwissel-requis is, ook voor de abonné's, thans overbodig geworden en de nieuwe maatregel, doet ondergeteekende vertrouwen, dat ook in deze maand nog meerdere Leden en Abonné's hem de contributie en abonnementsgelden per postwissel zullen doen toekomen.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden:

Rijks Serum-Inrichting te Rotterdam.

De Gezondheidscommissie zetel Rheden.

De Afd. Gorinchem der Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst.

Mevrouw L. L. BIERENS DE HAAN—VAN LEEUWEN, te Haarlem.

Mevrouw M. SCHMITZ—ROCHUSSEN te Amsterdam.

Dr. D. A. VAN RIEMSDIJK, Arts te Amsterdam.

Wegens het niet-vermelden van hun naam op de aangehechte strook, kon aan afzenders van de hieronder vermelde postwissels geen bericht van ontvangst worden gezonden; beleefd wordt alsnog opgaaf gevraagd:

Amsterdam,	d ^o .	7	Maart	f 3.—
Arnhem,	„	21	„	„ 3.—
's-Gravenhage, kantoor Park-straat	„	14	„	„ 3.—
Rotterdam, kantoor Goudsche Singel	„	8	„	„ 3.—
Rotterdam,	„	25	„	„ 5.—

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Eilers.

EILERS heeft weer wat nieuws uitgevonden. Behalve zijn wereldvraag — zijn eigen courant waarin hij allerlei wartaal uitslaat en in zijn razernij de meest belachelijke dingen verhaalt, waarin hij scheldt en tiert — behalve dit schoone product van zijn vernuft heeft hij thans een brochure rondgezonden, waarin hij weer eenige onzin ten beste geeft. Geheel bespreken we de brochure niet, dat is zonde van de plaatsruimte — doch een enkel punt willen we toch aanstippen. Op hoogst geweldige en quasi geleerde manier maakt Eilers ons bang voor de hooge mate van besmettelijkheid der tuberculose — maar, zegt hij, de patiënten behoeven volstrekt niet te worden geïsoleerd. Gebruikt slechts mijn masker — en ik geloof dat het aanbevelen hiervan wel de hoofdreden zal zijn voor het verschijnen van deze brochure — gebruikt slechts mijn mondmasker dat ik hier zal beschrijven en dat van bijzondere makelij moet zijn (de beschrijving volgt natuurlijk niet). — Dit masker moeten patiënten — geneesheeren en verplegend personeel dragen. De longen worden daardoor gezuiverd en gehard. Ieder verstandig mensch begrijpt dat hier iets wordt beloofd dat niet kan worden volbracht.

Dan komt er nog wat waanwijsheid over pleuris (phleuris schrijft Eilers telkens) — die zooals algemeen bekend is vaak de long-tuberculose begeleidt. — E. doet het voorkomen alsof hij dat zou hebben ontdekt en dan natuurlijk een aansporing aan de ongelukkige patiënten om zich, zoodra zij de ziekte hebben, tot hem te wenden. Eilers na stempelt zich reeds door zijn geschriften tot een kwakzalver van de allergeraaflijkste soort, hij weet blijkbaar noch van het wezen der ziekte — noch van de behandeling iets af.

In een zijner bladen geeft hij hoog op van het nut der sanatoria — waar hij de stichteress van het eerste in ons land verheerlijkt — later deelt hij mede dat rust en liggen voor den tuberculose lijder noodlottig is. Hij praat over tuberculose-behandeling alsof hij er wat van wist en werkelijk geeft hij voortdurend de doorslaande bewijzen dat hij niet op de hoogte is. Natuurlijk — wat zou die man weten van den anatomischen bouw van de long en van haar functie? Hoe kan die man weten of er afwijkingen zijn? Het onderzoek of er al dan niet beginnende tuberculose in het spel is — en hier komt het eigenlijk maar op aan — is verre van gemakkelijk zelfs voor dengene, die met het onderzoek vertrouwd is. Ja, toch eenmaal hoorde ik van een patiënt dat hij bij Eilers in behandeling zijnde werd onderzocht: Eilers legde zijn oor boven tegen zijn rug en verzekerde toen dat het goed vooruitging. Dit deed hij ook toen hij het sputum door eene loupe bekeek, want zeide hij — hij spuwt ze goed uit. De familie vroeg wat

hij dan uitspuwde — wel de bacillen — je weet wel die beesten die de tering maken. Wat een knappe man hè?

Maar weet Eilers dan niet dat men op zulk eene wijze geen patiënt kan onderzoeken — weet hij dan niet dat men op deze manier geen tuberkelbacillen kan zien? Hij geeft hierdoor de doorslaande bewijzen dat hij van de geheele behandeling niets af weet en bovendien dat hij is een gewone kwakzalver, dien het alleen te doen is om geld te kloppen uit de ellende zijner medemenschen. En om ze tot zich te lokken ontziet hij geen middel. Waartoe dient anders de advertentie die geregeld aan het eind van zijn blad verschijnt en die luidt: „Geen gevaar meer voor den dood door tering — wanneer men zich zeer spoedig onder behandeling stelt van Eilers”!

Geen gevaar meer voor den dood door tering — dit is immers een leugen en Eilers weet dat hij liegt. Van zijne betrouwbaarheid legt hij trouwens meerdere malen in zijn blad „de wereldvraag” getuigenis af. Zoo verhaalt hij b.v. waarschijnlijk om te trachten ons in discredit te brengen — dat van ons 25jarig jubileum door geen enkele courant is notitie genomen. Arme Eilers, deze truc is nu toch wat al te doorzichtig, of meent ge uitsluitend met boertjes te doen te hebben?

Waarlijk de tuberculose-lijder wordt het best gebaat door vroegtijdig, nauwkeurig onderzoek en door vroegtijdig volgen van geschikte maatregelen. Dit zijn rust, stevige voeding en frische lucht, vermindering van stof. Het slikken van drankjes alleen geeft niet veel — en tuberculophobie behoeft men ook niet in te nemen (dat hebben we in vorige maandbladen reeds beschreven) dus het nut dat Eilers brengen kan is werkelijk nihil. Zelfs als hij zijne kruiden zoo dooreen mengt (gelijk hij in een zijner couranten schrijft) dat ze niet meer uit elkander te halen zijn — helpt ons dat nog niet aan het geloof in hunne wonderbaarlijke werking. Hij is van plan, als hij geld genoeg heeft, eene inrichting te maken, waarin hij de menschen op kan nemen; waarvoor zouden we vragen. Ze behoeven immers volgens hem niet te liggen en kunnen maar vrij rondlopen. Hij jaagt ze het bed uit, zooals hij dat uitdrukt. Het is voor de lijdende menschheid werkelijk jammer dat deze boterboer maar niet bij zijn koeien is gebleven en ook dat hij niet gebleven is in zijn eigen dorp; daar kende ieder hem, dat is toch altijd een voordeel voor iemand die een zaak drijft. En nu nog de attesten waarmede Eilers geurt. Och we hebben al zoo vaak gewezen op de weinige waarde die ze hebben, zelfs wanneer zij echt zijn. Hoe wil iemand beoordeelen waaraan hij zijn herstel heeft te danken? Hoe wil hij uitmaken dat hij werkelijk tuberculose heeft gehad, hoe wil hij constateeren dat hij geheel hersteld is? Alles in alles samengenomen gelooven we te

hebben aangetoond dat ELLERS is een weetniet (hij kan nog niet eens behoorlijk Nederlandsch schrijven) wien het alleen te doen is om de dubbeltjes van de arme lijders aan de gevreesde ziekte.

E. J. A.

BERICHTEN.

Internat. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie.

Bij den heer J. M. VAN ELK, te Eefde bij Zutphen zijn nog de volgende bijdragen ingekomen:

Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneeskunst,	
Afd. Friesland	f 5.— jaarl.
„ West Friesland	„ 5.— „
„ Woerden en O.	„ 5.— „
„ Gorinchem en O.	„ 10.— in eens.
„ Tiel en O.	„ 5.— „
„ Zuid Limburg	„ 10.— „
Ned. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie,	
Depart. Noord-Holland	f 5.— jaarl.
„ Dordrecht	„ 10.— in eens.
„ Zeeland	„ 2.50 voor dit jaar.
J. v. R. te 's G.,	„ 2.—

Weereen blad zonder kwakzalversadvertenties is het *Deventer Nieuws- en Advertentieblad „Sallad“*, wat wij met genoegen vermelden. Tevens is dit blad ons behulpzaam in onze strijd, door meermalen artikelen uit het Maandblad over te nemen.

Geheimmiddelen... voor het vee.

Naar aanleiding van de kennisgeving van den Directeur-generaal omtrent het kosteloos onderzoek van deze middelen (zie ons vorig n^o.) bevat *De Amsterdamer, Weekblad voor Nederland*, van 10 Maart een plaat, voorstellende een paard, een koe en een varken, staande of liggende voor de staldeur, terwijl de boer en boerin over het benedengedeelte van de deur leunen.

Het volgend onderschrift is daaraan toegevoegd:

De Koe: „De vrouw slikt Pink-pillen, omdat ze wat bleek ziet.”

Het Paard: „En de baas Abdij-stroop, omdat hij 't op z'n borst heeft.”

Het Varken: „Allemaal nonsens! De regeering, die weet dat wij in goede conditie moeten blijven, zorgt wel, dat wij zulk tuig niet binnenkrijgen!”

De Boer en de Boerin: „Och, jullie bent ook maar stomme beesten!”

Het lid van het Bestuur onze Vereeniging, de heer E. J. ABRAHAMS, schreef in het *Alg. Handelsbl.* van 15 Maart, Avondblad, het volgend ingezonden stukje:

„Zorg voor vee en... menschen?”

Eens vroeg ik een boer, wiens vrouw ernstig ongesteld was, hoe het er mee ging. Och, was het wederwoord, met de vrouw dat komt wel goed maar, weet je, als m'n beest (koe) maar niet zoo ziek was.

Deze gebeurtenis herinnerde ik mij, toen ik dezen morgen las, dat van af 1 Maart van Rijksweg gelegenheid wordt gegeven tot het kosteloos onderzoeken van geheimmiddelen (alias kwakzalversmiddelen), die worden aangeprezen voor... het vee. Men krijgt desverlangd ook antwoord of het middel werkelijk helpen kan.

Het wil mij voorkomen dat, na het vee, ook de mensch voor eene dergelijke bescherming tegen de looze praatjes der kwakzalvers in aanmerking kan komen. Wanneer zou de Regeering kunnen besluiten een dergelijken maatregel ook voor den mensch in te voeren? Im Jahre 2000?”

Lezingen over kwakzalverij.

Einde Februari hield het lid der Vereeniging Dr. C. VAN DER SLUIJS, arts te Nieuwenhoorn, voor een talrijk publiek aldaar een voordracht over kwakzalverij. Spr., die een aantal feiten in onze maandbladen gepubliceerd in zijn voordracht had kunnen inlassen, vond een belangstellend gehoor, dat klaarblijkelijk onder den indruk kwam van de door den spr. overtuigend geschetste gevaren, verbonden aan het geloof slaan aan den kwakzalver, met wiens wandaden het bovendien uitvoerig in kennis werd gesteld.

Van geheel anderen aard was het publiek, waarvoor onlangs Mej. COBA VAN LEEUWEN, med. stud. te Leiden de kwakzalverij besprak.

Zij deed zulks in den meer besloten kring harer mede-faculteitsleden voor wie zij een beeld der vroegere volksgeneeskunst ontwierp. „Gedenkboek” en vele in het Maandblad gepubliceerde artikelen waren haar daarbij van nut geweest en duidelijk deed zij uitkomen hoe de meeste kwakzalversmid-

delen, waarvoor thans zoo buitengewone reclame wordt gemaakt, niets anders dan oude volksmiddelen zijn, zoodat het publiek, aan iets bijzonders geloovend, grof bedrogen wordt.

Van beide voordrachten met ingenomenheid melding makend, mag bepaaldelijk van het gehoor van mej. v. LEEUWEN medestrijders voor de toekomst worden verwacht, die met de spreekster het door Dr. v. d. Sluijs en anderen reeds gegeven loffelijk voorbeeld kunnen navolgen, opdat steeds meer terrein op den kwakzalver worde veroverd.

Belasting op specialités in Frankrijk. Het voorstel om door het heffen van een belasting op de specialités de rijksinkomsten in Frankrijk te versterken, heeft zoowel van de zijde der apothekers als van de fabrikanten van specialités veel bestrijding ondervonden.

Er werd op gewezen, dat deze belasting het bereiden van deze medicamenten niet zou tegengaan en dat de belasting in hoofdzaak zou drukken op de apothekers, die deze specialités verkoopen. (*)

Met groote meerderheid is het voorstel zoowel door de Kamer als door den Senaat verworpen. (*Pharm. Weekbl.*)

(*) Wat nog zoo erg niet is, dunkt ons. [*RED. MBL.*]

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

The Koenig Medicine Co.

Alweer een Amerikaansche Maatschappij, die de Nederlanders gezond en gelukkig wil maken. Nieuw is die maatschappij niet, de z.g. middelen van PASTOOR E. KÖNIG zijn al eenigen tijd bekend, maar thans schijnt de tijd gekomen dat ons Vaderland de zegeningen dier middelen mag genieten. Als hoofdvertegenwoordigers treden op de waardige apotheker HENRI SANDERS te Amsterdam en de firma F. E. VAN SANTEN KOLFF te Rotterdam, ongetwijfeld voor de getrouwe lezers van kwakzalvers-advertenties geen onbekenden. Vermoedelijk is het door de hulp van dezen dat thans alom boekjes worden verspreid om de aandacht op König's-middelen te vestigen.

In dit boekje, dat ook voor Duitschland dienst kan doen, wordt dan verhaald hoe PASTOOR KÖNIG, in Duitschland, reeds van 1852—1863 zich niet alléén bij zijn geestelijke werkzaamheid hield, maar ook met voorliefde deelnam aan de *physiatische* behandeling der zieken. In 1865 ging hij naar de Vereenigde Staten (gelukkig dat Duitschland door de Maatschappij nu nog Pastoor's hulp kan deelachtig worden!) om daar een gesticht voor geest- en zenuwzieken op te richten, maar „onvoorziene gebeurtenissen (?) lieten hem niet toe dit voornemen te verwezenlijken”. Eerst in 1876 vond hij weer aanleiding zijn geliefd vak opnieuw op te nemen en daar hij „nu te oud geworden is om zelf nog te beantwoorden aan de steeds toenemende vragen naar zijne medicijnen, heeft hij de bereiding en verkoop ervan overgelaten aan de Koenig Medicine Co.”

Men vreeze echter niet door deze Vennootschap minder goed behandeld te worden; het boekje geeft de verzekering: „hij zelf blijft nochtans een zegen voor de lijdende menschheid, door zijn goeden raad”.

En dat dit van belang kan zijn, zal men begrijpen, wanneer men nagaat dat zijne middelen worden aanbevolen o. a. tegen *Zenuwzwakte, hysterie, St. Vitusdans, vallende ziekte, hypochondrie, slapeloosheid, duizeligheid, alcoholisme en misbruik van opium en morphine*.

Jammer echter dat bij nader onderzoek van de geneesmiddelen blijkt, dat die beloften van genezing wel bij beloften zullen blijven en zelfs, dat in plaats van genezing, de middelen den gebruikers aan groot gevaar kunnen blootstellen.

Bepalen wij ons tot het voornaamste middel: *Pastoor Koenig's Zenuwversterker*. Volgens G. ARENDS, *Spezialiteiten und Geheimmittel*, is de *zenuwversterker* aldus samengesteld:

Broom kalium	30 gram.
„ natrium	30 „
„ ammonium	10 „
Viburnum extract (extract. viburni prunifolii)	10 „
Samengestelde valeriantinctuur	130 „
Glycerine	30 „
Gedistilleerd water	430 „

Dit zijn allen zeer bekende geneesmiddelen, die bij zenuwziekten dikwijls door de geneesheeren worden aangewend en waarvoor ze waarlijk de voorlichting van Pastoor König of de Amerikaansche vennootschap niet noodig hebben. Maar geen geneesheer zal zoo ONVERANTWOORDELIJK handelen a's „The Koenig Medicine Co.” die, zonder eenig onderzoek van den patiënt, zonder zich te hebben overtuigd van den aard der ziekte, van deze *sterk werkende* geneesmiddelen zelfs *alle uur een lepel* doet innemen. Niet tegen alle bovengenoemde ziekten zijn de aangegeven middelen *geneesmiddelen* en waar zij, na deskundig onderzoek van den lijder, gebruikt worden, verdient het gebruik een ernstige controle. *Groote schade* kan door onoordeelkundige aanwending worden veroorzaakt, zoodat wij dan ook rondweg verklaren, dat *the Koenig Medicine Co.* in plaats van een zegen, een *verschrikkelijk gevaar* voor de lijdende menschheid oplevert.

Een scherp oordeel aan 't adres van de Dagbladers.

* De heer D. R. MANSHOLT, rustend landbouwer te Groningen, door zijne praktische ervaring en geschriften bekend in geheel de landbouw-wereld, heeft weder eene merkwaardige brochure het licht doen zien onder den titel: *De donkere zijde van den handel*. De schrijver toont daarin aan, hoe de handel in Nederland altijd zich op den voorgrond heeft gedrongen en valscheijk erkend is als de eerste en beste bron van welvaart naast en vaak tegenover de industrie en den landbouw, terwijl in werkelijkheid de beide laatste het welzijn der bevolking veel meer in de hand werken! Tevens beweert hij, dat juist de beginselen, waarop de handel steunt en de gewoonten, die zijne beoefenaren huldigen, oorzaak zijn van het voortduren van begrippen omtrent goede trouw en eerlijkheid, die reeds in de oudheid denzelfden God voor dieven en kooplieden hadden doen aannemen. Hierbij sprekende over de reclame, die de handel noodig heeft, zegt hij op bladzijde 7 het volgende, dat in het bijzonder in dit Maandblad verdient overgenomen te worden:

„Veel, misschien de meeste dagbladen bestaan in hoofdzaak van de reclame advertenties. Vooral de kwakzalvers en geheimmiddel-industrie maakt gretig gebruik van de dagbladen die deze met de meeste gretigheid opnemen; of daardoor het publiek misleid, bedrogen en afgezet wordt, daarnaar wordt niet gevraagd. Daardoor ontstaat er een soort vriendschappelijke verhouding tusschen de adverteerders en de administraties der dagbladen, die dikwijls haar invloed doet gelden ook op het *redactioneel* gedeelte. Niet zoo zeer door iets te zeggen, maar door alles te verzwijgen wat onaangenaam zou kunnen zijn voor de adverteerders. Niettegenstaande men zich gaarne de voorlichters van het publiek hoort noemen, zijn het toch slechts zeer enkele dagbladen, die of de advertenties weigeren of in het redactioneel gedeelte wijzen op de gewetenlooze afzetterijen hunner adverteerders, om de voor de hand liggende reden dat ze onmiddellijk de klandizie dezer nobele bent zouden missen.

„De eene hand wascht de andere”, geldt ook hier, alsmede „de eene kraai pikt de andere de oogen niet uit”. Het is zeker dat de *Pink-pillen* en dergelijke kwakzalversmiddelen meer geschikt zijn om de bloedarmoede van zekere uitgevers dan wel de hardlijvigheid van zekere patienten te genezen. De voorste helft van een welgevestigd en „geacht” dagblad is gewijd aan politieke wereld- en binnenlandsche gebeurtenissen, aan kunst en wetenschap, vooruitgang en beschaving, godsdienst en zedelijkheid, kortom aan allerlei mooie dingen, die noodig zijn om een blad „geacht” te maken; de achterste helft wordt gevuld met advertenties waarvan stellig meer dan de helft de strekking hebben om het publiek te misleiden en af te zetten.”

Een scherp oordeel, schreven wij hierboven; ook onverdiend?

Anti-Kwakzalpilletjes.

Het nut van dagbladen en tijdschriften is groot; waarvoor worden ze al niet gebruikt! De wijsheid putte men niet speciaal uit 't redac-

tioneele gedeelte; ook de annonces worden opgenomen voor het heil der menschheid in 't algemeen en voor dat der aandeelhouders in 't bijzonder.

„De Prins” — als men radicaal afgeholpen wil worden van reumatiek, toring, asthma, overtollige haren en... guldens, raadplege men vooral de advertenties van „De Prins”, — dat populaire tijdschrift met zijn zéér gastvrije advertentie-kolommen, bevatte o. a. een aanbieding van 'n zekeren meneer JOHN A. SMITH, N. Z. Voorburgwal te Amsterdam, om de aan reumatiek lijdende Nederlanders te helpen. De buitenlanders zijn nu eenmaal gek op ons. Ik bedoel ons kapitaal. Na een wee-makende op-hemelarij van zijn wonderbaarlijk middel Gloria Tonic, waarvan hij gratis doosjes aanbiedt, eindigt hij: „Verlangt U dan later meer, dan is de prijs zeer billijk. Het is niet mijne bedoeling met mijne uitvinding een groot vermogen te verzamelen (qui s'excuse, s'accuse. Ed. R.), doch alleen ongelukkige lijdens te genezen.”

De onverschuldte filantropie waait je uit deze advertentie tegen en... maakt je draaierig. Brrr... je ware vomitief. Zie je, ik kan me alles voorstellen: dat je je bedorven visch in de handen laat duwen, of laarzen koopt, die te nauw zijn; maar... dat je in deze tijden van marquant egoïsme de dupe wordt van voorgewende mensche-lievendheid... neen, dat gaat m'n verstand te boven.

Epo's Cinquoline, óók al 't éénig aidoend middel tegen reumatiek, wordt tegenwoordig druk geadverteerd; zelfs onder de Ingezonden mededeelingen (die altijd méér kosten, omdat ze tusschen het redactioneele gedeelte opgenomen zijn — wat zeer hinderlijk en daarbij onaesthetisch is) komen die annonces voor. Het zaakje schijnt dus te marcheeren! Concurrentie genoeg, vooral in middeltjes tegen reumatismus en bloedarmoede, en tóch wordt er nog zooveel verdiend, dat deze dure advertenties, mooie verpakking enz. er best af kunnen!

Het pleit niet voor het doorzicht van Jan Publiek!

ED. R.

Een mooi getuigschrift voor Abdij-Siroop.

Onder 't opschrift „Uw voorbeeld voor Oogen” vonden wij in meerdere bladen, een getuigschrift van den Heer Arie Boele te Bergambacht, met portret, waarin deze verklaart 5 jaar aan Asthma te hebben geleden n.b. met voortdurende benauwdheden, altijd piepende borst enz. enz. een lijden meer dan een mensch kan verdragen. Toen las „de Heer” in de Schoonhovensche Courant de vele genezingen (!!) door Abdij-Siroop en... enfin de topper werd totaal genezen van al zijn lijden, na gebruik van enkele flacons en heeft „hoegenaamd nergens geen last meer van”.

Wij meenden eens te moeten informeren naar de wonderen van dat mengsel van aardappelstroom met kaneelolie en salicylzuur uit de niet-bestaande Abdij-Sancta-Paulo en vernamen dat „de Heer” Arie Boele is een boerenarbeider, die er niets van wist dat hij in de courant stond. In 't vorige jaar is hij gefotografeerd met belofte eenige portretten voor niets te zullen krijgen. Hij herinnert zich zijn naam op een brief te hebben moeten teekenen, maar hij weet niet wat er in stond, maar ieder die hem spreekt kan dadelijk bemerken dat hij nog steeds zéér lijdende is aan Asthma; trouwens dit bekend de man zelf.

Met zulke reclames worden de muizen aan 't spek geholpen! Wij vragen: is 't niet meer dan tijd dat de justitie zich met soortgelijke bedriegerijen gaat bemoeien. Voor de zooveelste maal herinneren wij de bevoegde autoriteiten dat Abdij-siroop door de toevoeging van salicylzuur niet anders dan door Apothekers mag worden verkocht en dat dit goedje grootendeels door kruideniers bij ruime hoeveelheden aan den man wordt gebracht.

De verkoop van boter, waarin andere onschadelijke mengsels zijn, wordt terecht zwaar gestraft evenzoo melk vermengd met water, maar leugenachtig geannonceerde Abdij-siroop en Kloosterbalsem, die nooit een Abdij of Klooster gezien

hebben en waarvoor arglistig attesten worden verkregen, of zelfs geheel onware tegen den wil van den z.g.n. onderteekenaars gepubliceerd (Padmos, Serooskerke e. a.) worden ongestraft en door onbevoegden verkocht. Zelfs is dit het geval met de vergiftige *Biscuits-Illivier* (beschuitjes met kwik) en tallooze andere specialités.

Is het te veel gevegd als wij aan de justitie slechts vragen om toepassing der bestaande wetten?

Weer een valsch attest voor Foster's pillen.

In de *Tielsche Courant* van 1 Maart kan men het volgende „Ingezonden Stuk” lezen:

„Tiel, 27 Februari 1907.

Geachte Redactie!

Tot mijn groote verwondering las ik in uw blad van Zondag 24 Februari iets over Foster's Rugpijn Nierenpillen. Ten eerste als zou ik van een groote ziekte moeten bevrijd zijn door Foster's Rugpijn Nierenpillen; ten tweede als zou ik machtiging gegeven hebben openbaar te maken, dat ik twaalf maanden onophoudelijk door een ziekte was aangedaan en door het gebruiken van Foster's Rugpijn Nierenpillen in weinig tijd was genezen. Daar dit alles bezijden de waarheid is, meende ik verplicht te zijn dit in uw blad te weerleggen. De zaak heeft zich als volgt voorgedaan: Voor eenigen tijd was een heer met doosjes pillen bij zich in Tiel; hij ging daarmede langs eenige huizen enz. en kwam zoo verder ook bij mij, waarna hij na een gesprek over ziekte mij een doosje pillen aanbood, dat hij kosteloos opdrong, en zei wanneer er zich een ziekte mocht voordoen die te gebruiken. Daar ik nooit die pillen heb gebruikt, nog minder andere, en goddank in plaats van 12 maanden nog geen 12 uur van zoo'n ziekte last heb gehad en dat eerder voor bedriegerij houd, meende ik het lezend publiek der *Tielsche Courant* dit te moeten bekend maken.

Met dank voor de plaatsruimte,

Hoogachtend,

M. VAN DOESBURG.

Hoogeinde D No. 104.”

In *De Gelderlander* van 1 Maart komt dezelfde waarschuwing voor.

Uit de Pers.

DE BEROEMDE ?? ABDIJSIROOP.

Onder dezen titel komt in het *Geïllustreerd Politienieuws*, dat, zooals wij reeds vroeger schreven, den strijd tegen de kwakzalverij met kracht heeft aangevat en telkens uitvoerige waarschuwingen in zijne kolommen ten beste geeft, een artikel voor over *Akker's Abdij-siroop*, waarvan wij gaarne een gedeelte overnemen, te meer omdat de Redactie schrijft:

„Wij willen vooropstellen, dat alle bijzonderheden, welke hier omtrent dat zoo heilzame geneesmiddel tegen talloze kwalen, volgen, uit volkomen betrouwbare bron gevloeid zijn.”

„De uitvinder der abdij-siroop sedert korten tijd overleden, was de heer L. I. AKKER, die zich steeds plaact te noemen Generaal-agent. Genoemde heer, die een tiental jaren geleden, financieel uiterst zwak stond, stierf als een welgesteld man. Waaraan was dat vermogen te danken? Och doodeenvoudig aan de lichtgeloovigheid van het groote publiek, dat zich zoo gemakkelijk laat bedotten, indien men slechts verstaat het met alle denkbare bedriegelijke kunstgrepen, om den tuin te leiden.

„Ziehier, naar waarheid, hoe de Abdij-siroop in het leven is gekomen. De firma L. I. AKKER had vroeger allerlei knoeierijen in den handel gebracht. Alleen door kunst- en vliegwerk kon die zaak bestaan. Dan waren het poetsmiddelen, een ander keer een soort wonderbalsem, aanbevolen als een onfeilbaar middel tegen brandwonden, reumatiek, jicht en wat niet al. Een lange reeks attesten werd voor dit artikel gepubliceerd, onder welke ook twee voorkwamen van personen, die in dienst van Akker waren. Die balsem nu ging wel, maar de prijs was te laag om er groote reclame voor te kunnen maken.

Daarom moest er iets anders bedacht worden en zoo werd in het „heilichdom” van de reuzen-firma in de Van Alkemadestraat te Rotterdam, in den jare 1900 door den alter-ego van den leider der zaak, den heer L. I. AKKER, namelijk door den chef-boekhouder, eene prachtige uitvinding gedaan. Bedoelde heer toch kwam op het geniale denkbeeld een klooster te ontdekken, dat nimmer bestaan had en nog heden

uitsluitend bestaat in het brein van dezen model-boekhouder, met andere woorden het wereldberoemde Klooster Sancta Paulo, te Carthage. Nu was er kort te voren als tweede boekhouder een persoon op het kantoor der firma werkzaam geweest, die geruimen tijd in België woonde en den patroon in kennis bracht met een productie uit dat land, bekend onder den naam van „Siroop Vannier”. Dit was inderdaad een lekker stroopje, maar onze „wel-doener der menschheid” in den persoon van den heer L. I. AKKER, maakte dit artikel zoo slecht mogelijk na en bracht het, dank zij den vindingrijken geest van zijn eersten boekhouder, die tevens bij hem de rol van „practizijn” vervulde (er lag destijds op het kantoor der firma een stempeltje met den naam van den boekhouder, benevens den titel van practizijn en het adres er op) onder den wijschen naam van: „Abdij-siroop uit het Klooster Sancta Paulo te Carthage” in den handel. Aanvankelijk wilde het er maar niet in, doch op eenmaal ging het als koek, dank zij de doeltreffende reclame, bestaande in het plaatsen van annonces in de voornaamste bladen van het land. Abdij-siroop vóór, abdij-siroop na, welk blad men ook in handen nam, steeds vond men annonces van dit universeel middel tegen alle kwalen, althans tegen borstaandoeningen, longontsteking (hoe brutaal!) bronchitis, klierziekten, enz. enz. Er bestond een tijd, en dat is zoo heel veel jaren nog niet geleden, dat die zelfde mijnheer AKKER in geen enkel blad advertentiën geplaatst kon krijgen tenzij hij vooruit de kosten betaalde. Een blad maakte daarop een schitterende uitzondering, het was de te Amsterdam verschijnende *Veldpost*.

„Dit blad nam de annonce op, zonder vooruitbetaling. Dat was in den tijd, dat te Hamburg de cholera heerschte en men zich hier te lande reeds wapende tegen dezen zoo gevreesden vijand. Toen kwam de heer AKKER op het denkbeeld carbolblokken te gaan verkoopen, maar daartoe was het noodig te adverteeren, en zie, het ontbrak op dat moment nog aan de vereischte dubbeltjes. Ja, als de bladen eens die annonces wilden plaatsen op credit. Maar, met uitzondering van de *Veldpost* bedankten alle bladen voor die eer. Gelukkig voor den heer A. bleek de *Veldpost* inderdaad een zeer geschikt blad voor dergelijke annonces te zijn, want het stroomde postwissels in de Van Alkemadestraat, met bestellingen van carbolblokken, tegen 25 cent per stuk. Dat was dan ook het begin der opkomst van het huis AKKER. Doch nu ging men zich op allerlei bedrog-artikelen toeleggen. Er werden tal van vuile „trucs” door de reizigers der firma aangewend om die kwakzalversartikeltjes op de kleine dorpjes bij enorme hoeveelheden aan den man te brengen.

„Zoo talrijk waren de zaakjes te Rotterdam voor het kantongerecht door de firma AKKER aangebracht, dat de kantonrechter geregeld placht te zeggen: al weer een AKKER-zaakje. Eindelijk brak dan de glansperiode aan. Dat was toen de abdij-siroop op eenmaal ging pakken. Maar waaraan was het dan toch toe te schrijven, dat dit product op eenmaal zulk een verbazend succes had? De heer AKKER had een adresboek voor Nederland aangeschaft en daaruit werden achtereenvolgens namen gezocht van personen in diverse plaatsen, waar er een groot aantal van denzelfden naam bestonden. Alsdan werd een jongmensch, zoon van een schilder opgedragen een portret te teekenen, hetzij van een man, vrouw of kind, geheel uit fantasie. Van dit portret, waarvoor de teekenaar een gulden per stuk kreeg uitbetaald, werden dan clichés gemaakt, die, met de daarbij behoorende annonce, aan de verschillende dag- en weekbladen werden opgezonden. Zoo ontstonden achtereenvolgens tal van attesten, dankbetuigingen van personen, die door het gebruik der Abdij-siroop van diverse kwalen genezen waren. Brutaalweg liet men o.a. een portret maken van een Haagsche dame, Mejuffrouw Van Beest, die nooit bestaan heeft, van een boertje uit Zeeland, van een meisje uit Den Bosch, dat wel bestaat, maar dat nooit van haar kwaal genezen werd, van een ouwe vrouw in Zeeland, die de heer A. uit medelijden (??) eenige flesschen van zijn stroop cadeau gegeven had en van wie hij nu een portret had laten fantaseeren, terwijl een valsch attest was opgemaakt, waarin verklaard werd, dat de vrouw door de abdij-siroop van haar hevige asthma volkomen genezen was. Dit nu was een pertinente leugen, de vrouw was niet genezen.

„Indien asthma door dit middel te genezen ware zou de heer AKKER, die zelf een hevige asthmalijder was, zich in de eerste plaats toch wel zelven genezing hebben verschaft.

„Voor heden zullen wij ons tot deze enkele staaltjes bepalen, op deze wijze kwam het zwendelartikel er in en het heeft, dank zij die „valsche voorspiegelingen en bedriegelijke kunstgrepen” (de vereischte elementen voor het misdrijf van oplichting) een

verbazende vlucht genomen. Iedere drogist weet zeer goed waaruit dat product is samengesteld, doch men verkoopt het, omdat het voor den koper dertig procent en meer winst oplevert. Wij vragen in gemoede: hoe is het mogelijk, dat zulke gewetenlooze practijken ongestraft kunnen blijven, terwijl zoo velen, die zich aan heel wat geringer feiten schuldig maken, in aanraking komen met den strafrechter.

INGEZONDEN.

Oude Wetering 3/3 '07.

Ten Heer Redacteur v.h. Maandbl. tegen kwakzalverij.

WelEd. Heer!

Zoudt gij zoo goed willen zijn onderstaand stukje in het Maandblad een plaatsje te verleen?

De vorige week werd ik bij een patiënt geroepen, bij wien ik na onderzoek, niets anders kon constateeren, dan een hooge mate van nervositeit. Bij navraag zeide patiënt, geen reden daarvoor te kunnen opgeven, maar toen ik hem een paar dagen later weer bezocht, deelde hij mij mede, dat hij, op aanraden van een kennis, in Leiden naar een piskijker was gegaan. Deze had z'n urine onderzocht en gezegd, dat patiënt lijdende was aan *nierziekte en buikvliesontsteking*. Niettegenstaande dat behoefde hij geen diëet te houden of bedrust te nemen. De waterkijker gaf zich uit voor Dr. H. B. S. HEMMERS, wonende te Rotterdam. Hij houdt 2 maal 's weeks zitting in Leiden en adverteert dat geregeld in een plaatselijk blaadje. Het consult bedraagt één gulden, medicamenten inbegrepen, dus een goedkoop soort van specialiteit. De medicijnen worden toegezonden, een recept durft hij dus blijkbaar niet af te geven.

Nu had patiënt juist gelezen, dat bij een vechtpartij iemand met een mes in den buik was gestoken, en enkele dagen daarna, tengevolge van buikvliesontsteking was gestorven. Daar nu de piskijker bij hem ook deze diagnose had gesteld en bovendien nog nephritis, werd het me duidelijk, wat de oorzaak zijner nervositeit was. Ik bracht hem toen aan het licht, dat hij in handen van een kwakzalver van het gemeenste soort was gevallen, waarop hij antwoordde, maar het is toch ook een docter. Dit nu, M. de R. maakt daardoor de zaak nog zooveel te ernstiger. Het publiek, meenende hun lichaam aan een wetenschappelijk man, toe te vertrouwen, valt in handen van een gewetenloos en geheel onbekwaam individu, want de persoon, die zich voor piskijker uitgeeft kan niet Dr. HEMMERS zijn. Volgens de Geneeskundige Gids, die door de „Vichy Etat” wordt uitgegeven, is Dr. HEMMERS, reeds in 1859 gepromoveerd, moet dus thans een persoon van minstens 70-jarigen leeftijd zijn, terwijl volgens den patiënt de waterkijker, naar schatting, niet veel ouder dan 30 jaar was. Er zat volgens hem, geen ouden heer in de kamer.

Van dat zelfde individu, ondervond ik ruim een jaar geleden, nog een staaltje. Een juffrouw van boven de 60 jaar, was reeds eenigen tijd aan het vloeien. Volgens haar beweren, wendde ze zich uit valsche schaamte niet tot mij, maar bracht een fleschje urine aan onzen waterkijker. Volgens haar was het ook een jong persoon, maar er zat een ouden man in de kamer, die zich evenwel met het onderzoek niet bemoeide.

Wanneer men nu weet, dat bij vrouwen, die in de menopauze zijn, en daarna gaan vloeien, in 90 van de 100 gevallen kanker van de baarmoeder bestaat, dan is de behandeling van HEMMERS al buitengewoon onverantwoordelijk, wanneer hij nalaat, dergelijke patiënten aan een inwendig onderzoek te onderwerpen. Zijne behandeling (pillen en eiwitstaal), deden, zooals van zelf spreekt, de vloeijing niet ophouden, en toen ze zoo een paar maanden gesukkeld had, wendde ze zich tot mij en bleek het gelukkig, dat de vloeijing niet van een kankergezwell afhankelijk was. Binnen een week was ze hersteld. Mijn vraag is nu M. d. R., zou er niets gedaan kunnen worden om aan deze hoogst immoreele handelwijze van HEMMERS paal en perk te stellen? Uit alles blijkt dat hij zijn naam aan een gewonen

kwakzalver leent, of vermoedelijk verkoopt, waardoor zooals uit deze gevallen blijkt, onberekenbare schade aan de gezondheid van menschen zou kunnen worden toegebracht. Zulke onzen stand oteerende wezens (collega's kan men ze bezwaarlijk noemen), moesten van 's Rijks wege uit hun ambt ontzet kunnen worden, maar daar dit nu eenmaal niet gaat, is publiciteit misschien het eenige middel om hun ergerlijke handelwijze te doen staken. Het behoeft nauwelijks betoog, dat de eerste patiënt *noch lijdende is aan nierziekte noch buikvliesontsteking heeft*. De tweede patiënte kwam er gelukkig ook goed af, maar stel eens, dat zij werkelijk kanker had. Zou dan die onverlaat niet het geschikte tijdstip voor operatie voorbij hebben laten gaan?

Toevallig verneem ik zoo even, dat een mij bekend meisje uit het naturige Leimuiden, wegens buikklachten zich door (quasi) Dr. HEMMERS liet behandelen, doch daar ze niet vooruit ging, zich in het acad. ziekenhuis te Leiden liet onderzoeken met het gevolg, dat Prof. VAN DER HOEVEN haar opereerde, en zij thans geen klachten meer heeft.

U dankend voor de plaatsruimte,

Achtend,

Dr. N. v. D. KOOGH, arts.

Oude-Wetering.

Naschrift.

Toevallig zag ik dezer dagende boven bedoelde advertentie in het „Leidsch Dagblad.”

„ZIEKEN,

laat Uw Urine onderzoeken door het Scheikundig Laboratorium Open Rijstuin No. 4 Rotterdam. Med. Docts. H. B. S. HEMMERS.

Te consulteren Vrijdag en Zaterdag van 10 tot 3 uren:

Kaiserstraat 36, Leiden.

Onderzoek met inbegrip der medicijnen één Gulden.”

Zoo u ziet, zou elke oningewijde er uit opmaken, dat alle zieken, na urine-onderzoek door med. Docts. HEMMERS, voor f 1.— zouden kunnen worden geholpen.

Een feit is, dat pseudo-HEMMERS te Leiden even vluchtig de aangeboden urine onderzoekt, dan een diagnose stelt en uit Leiden medicijnen zendt. Het scheik. Laborat. te Rotterdam, dient dus slechts tot reclame als quasi wetenschappelijk gedoe. Waar zou HEMMERS die scheikundige kennis verworven hebben?

Dr. N. v. D. K.

De naam van HEMMERS is ons niet onbekend. Reeds in de Sequa-geschiedenis (zie Maandblad van October 1891) konden wij dien — juist niet eervol — vermelden.

Red.

RECHTSZAKEN.

De rechtbank te Amsterdam, in hooger beroep uitspraak doende in de zaak tegen M. J. Schroeter, (Zie Mbl. van Februari j.l.) beklagd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde in perceel 183 aan de Leidsche kade aldaar, aan welks voorgevel hij een bord had bevestigd met het opschrift: „Geneeskundige hulp zonder operatie” veroordeelde den beklagde tot 6 geldboeten, elk van f 30. subs. 10 dagen hechtenis voor elke boete.

CORRESPONDENTIE.

H. de G. te M. Dank voor de toezending van de *Mepeler Courant*. De uitgever J. A. Boom en Zoon, blijkt een goede klant van allerlei kwakzalvers-advertenties, te hebben aan de firma Boom & Co. Op een enkele advertentie komen wij nog nader terug.

J. v. T. te B. Wij danken u voor de gezonden *Kerkelijke Courant*. Dat een dergelijk blad, advertenties als die van JOHN A. SMITH (Gloria Tonic), waar de kwakzalverij toch zoo bovenop ligt, plaatst, verwondert ons zeer.

Mr. H. P. te Z. Wij betuigen u onzen hartelijken dank voor de toezending van het „Verslag van de Bevindingen en Handelingen der Gezondheids-Commissie zetelende te Zierikzee over het jaar 1906”. Op het gebied van bestrijding der kwakzalverij valt er voor ons ditmaal niets over te nemen, zoodat wij het bij deze enkele vermelding moeten laten.

Mr. A. W. H. te A. en anderen. Voor de toezending van de brochure van *The Koenig Medicine Co.*, betuigen wij onze erkentelijkheid.

Oud-Med. Dr. te S. Eerst 29 Maart, dus te laat voor dit No. is uw ingezonden stuk ontvangen. Wij plaatsen het spoedig.

Wie kan inlichtingen geven over de *Anti Rheum. Comp.* te Birmingham, die kousebanden, ringen en armbanden tegen jicht en reumatiek verkoopt?

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Thermogène-Watten. Door flauwe geïllustreerde advertenties wordt tegenwoordig weer bijna dagelijks reclame gemaakt voor deze reeds vroeger door ons beschreven watten. Zij worden genoemd „Alles overtreffend, gemakkelijk en geschikt middel tegen de *pijnen, lendenpijnen, steken in de zijde, bronchitis en keelpijnen*”, en zijn een product van een belgisch apotheker VANDENBROECK EN CIE. Het onderzoek van den heer J. J. HOFMAN, apotheker te 's-Gravenhage, heeft aangetoond dat de *Thermogène* is watten, licht gekleurd met aniline-oranje en doortrokken met een aftreksel van *Spaansche peper* (tinctura capsici). Het is dus een huidprikkelend middel, anders niets, waarvan gezegd wordt, dat het geeft: „algeheele bevrijding van ALLE reumatische aandoeningen” en dat verder „onschadelijk” is.

Gelooft 't wie 't wil, maar wij doen daaraan niet mee, evenmin als wij van de duizenden prikkelende smeersels, zalven en pleisters, door allerlei kwakzalvers tegen reumatiek aanbevolen, geheele genezing verwachten.

In een vroeger verspreid boekje wordt bovendien onfeilbare genezing van tal van andere kwalen door de watten beloofd. Wij noemen slechts: stijve nek, zenuwpijn, *ontsteking van het strottenhoofd, bronchitis, aamborstigheid en darmontsteking*.

Hier komt de kwakzalverij duidelijk aan 't lichte de kwakzalverij, die zich niet schaamt de watten; *onschadelijk* te noemen bij ziekten, waar de aanwending van een dergelijk *prikkelend* middel, in vele gevallen, gevaar kan veroorzaken of de genezing tegenwerken.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoewel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in enigzins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties uit *leer, chloorzure potasch, ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SUIJSEMA, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 'sGravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 758.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 'sGravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Comprimés en Purgeerpastilles van P. van Bijsterveld.

Berichten: Internat. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. — Een aanklacht van Eilers. — Hulp van den groothandel. — De Nieuwe Courant gezicht voor Abdijstroop. — Thomas Beecham overleden. — Rijkswet tegen de kwakzalverij in Duitschland. — Dowie's uiteinde. De Kongsie Hemmers. — Waarschuwing tegen Purgen. — Anti-kwakzalfpilletjes. — Tandheekunde onder toezicht. — Uit het verslag van de Gezondheids-Commissie te Dordrecht.

Mededeelingen van verschillenden aard: Ingezonden: Over gebedsgenezing. — Kwakzalverij in Ned.-Indië.

Rechtszaken: Eilers — onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Histogen.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toetredend: de Afdeeling *Grijpskerk* van „het Groene Kruis”. Mr. P. COUVÉE Advocaat en Procureur te Amsterdam. Dr. J. P. H. HAMMACHER, Arts, ... „ „

Wegens het niet-vermelden van hun naam op de aangehechte strook, kon aan afzenders van de hieronder vermelde postwissels geen bericht van ontvangst worden gezonden; beleefd wordt alsnog opgaaf gevraagd:

Amsterdam,	d°. 7 Maart f 3.—
Arnhem,	„ 21 „ „ 3.—
's-Gravenhage, kantoor Parkstraat,	„ 14 „ „ 3.—
Rotterdam,	„ 25 „ „ 5.—

Over de nog niet ontvangen contributie en abonnementsgelden wordt in den loop van deze maand per postkwitantie beschikt.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Comprimés en Purgeerpastilles van P. van Bijsterveld.

Reeds gedurende eenigen tijd wordt den lijders aan maag- en ingewandsziekten door allerlei advertenties kond gedaan, dat de bekende P. VAN BIJSTERVELD hun radicale genezing van hun kwaal kan bezorgen.

Nog beter komt dit uit in het papier, dat bij de middelen is gevoegd — en waaraan wij het volgende ontleenen:

„Door mijne veeljarige ondervinding is het mij gelukt een middel samen te stellen, dat een ware uitkomst genoemd mag worden voor de ongelukkige lijders aan Maag- en andere ziekten der spijsverteringsorganen”.

Dit middel zijn dan de geadverteerde *Comprimés*, waarvan gezegd wordt:

„Mijn pillen kunnen met succes worden aan-

gewend bij chronische maagziekte, maagkanker enz., maagkramp, maagontsteking, maagzuur en maagzweer; chronische ingewandziekte, Darmbloeding, Darmontsteking, Darmrheuma, Darmsteenen, Darmtering, Darmzweren, Darmvernauwing, Chronische diarrhee, slecht riekende adem, misselijkheid en braking, ziekte der spijsverteringszenuwen enz. enz. Men geve echter wel acht, dat dit middel niet bij andere ziekte gebruikt mag worden, 't is uitsluitend 'n maag- en ingewandmiddel”.

Wij zouden zeggen, dat het getal gebreken, door deze Comprimés te genezen, ruim voldoende is om 's mans naam voor goed te vestigen wanneer het blijkt, dat „de veeljarige ondervinding” (als wat? als apothekersknecht?) werkelijk een middel had doen samenstellen dat inderdaad met succes bij de opgenoemde ziekten zou kunnen worden aangewend.

Wat is echter het geval? Het onderzoek van de Comprimés, verricht door den heer J. VAN RIEL te 's-Gravenhage heeft aan het licht gebracht, dat de beroemde uitvinding bestaat uit *bismuth*, *dubbelkoolzure soda* en *ijzer* vermoedelijk dit laatste in den vorm van *Carbonas ferrosus saccharatus*, een in de apotheek bekend ijzerpraeparaat. Wat jarenlange ondervinding zal er noodig zijn geweest om tot die ontdekking te komen! Bismuth, dubbelkoolzure soda en een ijzerverbinding, zij worden al van oudsher tegen maaglijden aangewend — en in sommige gevallen met succes; dat weten de kwakzalvers eveneens en daarom bevatten ook de meeste kwakzalversmiddelen, tegen maag- en ingewandskwalen als iets bijzonders aanbevolen, een of meer dezer stoffen, zooals wij reeds dikwijls hebben aangetoond.

En VAN BIJSTERVELD maakte daarop, niet-tegenstaande zijne „veeljarige ondervinding”, geen uitzondering. Ook in andere opzichten verschilt hij in niets met zijn collega's-kwakzalvers.

Niet achtend het gevaar, waaraan hij zijn medemenschen blootstelt, tracht hij ze te overreden om bij tal van *hoogst ernstige* maag- en ingewandsziekten, die een zeer zorgvuldig onderzoek en deskundige behandeling noodzakelijk maken, hulp bij zijne Comprimés te zoeken. Wij noemen slechts *maagkanker*, *maagzweer*, *darmtering* en *darmontsteking* om aan te toonen, dat v. B. een *hoogst gevaarlijk*, zoo niet *misdadig* spel speelt met de arme zieken.

Ernstig waarschuwen wij iederen lijder aan maag en ingewandsziekten hierover toch eens na te denken en toch geen hulp te zoeken bij iemand, die geheel onbevoegd is om over den aard der ziekte te oordeelen (wat hij trouwens ook niet doet, hij laat door de patiënten maar uitmaken wat hun mankeert) en die luk-raak, zelfs in de meest ernstige gevallen de zieken maar laat slikken van een mengseltje van bekende stoffen, die hij, op zijn manier, heeft samengeflanst

en als iets zeer merkwaardigs, iets onfeilbaars uitgeeft.

In gemoede, wij kunnen niet begrijpen, dat iemand zich aan zoo'n man durft te wagen.

Behalve de Comprimés, raadt VAN BIJSTERVELD, in sommige gevallen, het gebruik van een *Purgeermiddel* aan. Hij zegt daarvan:

„Sprak ik hierboven van een afdoend purgeermiddel voor maaglijders, dan had ik hiermede op het oog mijn *Purgeerpastilles*, welke onder den naam van „P. VAN BIJSTERVELD'S *Purgeerpastilles*” overal verkrijgbaar zijn, waar ik mijne *Comprimés voor Maag- en Ingewandsziekten* ten verkoop gegeven heb. Men lette wel dat deze pastilles zoo noodig gebruikt moeten worden, maar altijd tezamen met mijne comprimés en nimmer afzonderlijk.

De Uitvinder,

P. VAN BIJSTERVELD,
Koninkl. gebrevett. Uroscop te Rotterdam,

Commandeur en Ridder in verschillende orden.”

Hoeden af lezers, voor dien gebrevett. Uroscop, Commandeur en Ridder! Uitvinder van . . . wat? Van de zoo zeer bekende *Cascara-tabletten*. Want *Cascara-extract* is het bestanddeel van zijne wonderpastilles, zooals door den heer VAN RIEL is aangetoond.

Men zou er om lachen, als het niet zoo diep treurig ware.

En dan te denken, dat er zoovelen zijn, die naar dien kwakzalver loopen!

BERICHTEN.

Internat. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Bij den heer J. M. VAN ELK, te *Eefde* bij *Zutphen*, zijn nog de volgende bijdragen ingekomen:

Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneeskunst,

Afd. Tilburg, f 5.— jaarl.

„ Twente, „ 10.— „

De jaarl. bijdrage van de Afd. Woerden en O. is f 10.— en niet f 5.— zooals in het vorig n°. is vermeld.

In het geheel werd bericht ontvangen van 17 Afd. der Maatschappij tot bev. der Geneeskunst en van 6 Departementen der Maatsch. tot bev. der Pharmacie, terwijl van de beslissingen der andere afdelingen en departementen nog niets is vernomen.

Zouden deze laatsten de beleefdheid willen hebben aan den heer VAN ELK eenig antwoord te willen zenden op het, in der tijd, door het Comité tot hun gericht verzoek?

Al te kras. De in onze rubriek „Rechtszaken” vermelde GRIETJE MODDER, een patiënt van EILERS is overleden. EILERS heeft nu in het Leidsch Dagblad van 25 April — onder de „Reclame à 40 ct. per regel” — het volgend bericht geplaatst:

„Overleden.

Door mij is de aandacht van den heer Officier van Justitie te Alkmaar gevestigd op de handelingen van Dokter STRAVER, aldaar.

Omreden aan GRIETJE MODDER door hem het gebruik van mijn middelen tegen „Tuberculose” reeds direct, nadat zij onder mijn behandeling was, is verboden. Terwijl dat de eenige kans op behoud was, en door hem middelen zijn toegevend, waarvan hij zeker wist, dat die toch voor „Tuberculose” niet baten, zoodat GRIETJE MODDER is overleden.

Zie art. 307 Wetboek van Strafrecht en verder mijn advertentiën.

Eerste Ned. Inrichting ter bereiding van geneesmiddelen tot bestrijding der „Tuberculose”.

EILERS.

Is 't niet bar?

Hulp van den groothandel. Als bijlage van de Prijscourant van de firma BROCADES en STHEEMAN te Meppel is toegevoegd een prijsnooteering van L. I. AKKER betreffende kloosterbalsam, Abdijpillen en Abdijtabletten. 't Is wel jammer, dat de firma zich daartoe leent.

De Nieuwe Courant gezwich voor A'bdijstroop. Toen ter laatste algemeene vergadering Prof. TREUB het opnemen van kwakzalversadvertenties door de dagbladen scherp hekelde, riep de verslaggever der Nieuwe Courant fier uit, dat zijn blad zich daarvan onthield waarvan ook acte is genomen.

Het fiere standpunt, ten opzichte van andere groote bladen ingenomen, is thans opgegeven; men heeft de vlag voor AKKER gestreken.

Ook in de Nieuwe Courant kan men thans geregeld lezen, dat Abdijstroop, die zijn fabrikant van geen borstlijden kon afhelfen, voor alle andere borstlijders wel probatum is.

THOMAS BEECHAM, de man van de pillen, is op 86-jarigen leeftijd te Southpost in Engeland overleden. Hij begon met op de markt zijn pillen aan boeren en buitenlui aan te praten. Die kunst verstond hij goed en bracht hij later voor een grooter publiek door middel van adverteeren in toepassing. Een jaar of twaalf geleden deelde hij aan verslaggevers mede, dat zijn firma — het zaakje was een maatschappij geworden — jaarlijks voor f 1.200.000 adverteerde. Misschien was het noemen van die groote soms niets dan reclame, maar dat hij er een ferm duit aan uitgaf, staat vast. De menschen die dergelijke middelen koopen maken ten slotte alle onkosten goed. (N. R. C.)

Rijks wet tegen de Kwakzalverij. Een rijks wet is in Duitschland ingediend, waarbij de niet door den Staat geëxamineerde uitoefenaars der geneeskunst aan een streng toezicht worden onderworpen. Zij moeten hun woonplaatsen steeds aangeven en een register van hunne ziektegevallen aanleggen en bijhouden. Behandeling per brief, behandeling van besmettelijke ziekten, toepassing van hypnose, suggestie of verdoovende middelen is hen verboden. Als zij straffen hebben ondergaan of in de uitoefening van hun beroep verkeerdheden hebben begaan, mogen zij de geneeskunst niet verder uitoefenen.

Als zulk een wet er nu maar door komt en behoorlijk wordt toegepast, wordt de kwakzalverij zeker minder gevaarlijk en ook minder begeerlijk als beroep. (N. T. v. G.)

Dowie's uiteinde. De profeet kwakzalver van Zion City is overleden. Hij had 50 à 60.000 volgers die hem den grond in de door hem gestichte stad twaalfvoudig betaalden en hem tienden afstonden van hun inkomsten. Op den door hem verkochten grond mocht nooit een dokter of apotheker wonen. Hij verzekerde, dat hij nooit ziek zou worden of sterven. Het geloof der Zionieten kreeg een schok toen hij bij zijn zieke dochter een dokter riep. Nu ging hij zijn kracht zoeken in profetische veldtochten naar N.-York en andere steden, doch die mislukten en hij werd als profeet afgezet. Ten slotte werd hij ziek en eindelijk krankzinnig. (N. T. v. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De Kongsie Hemmers.

In ons vorig nummer liet Dr. N. v. D. KOOGH, arts te Oude-Wetering, eenig licht vallen op de handelingen van zekeren Dr. Hemmers, die ook in de Sequah-geschiedenis een rol heeft gespeeld, die voor hem als geneeskundige weinig eervol mocht heeten.

Ook thans treedt deze Nederlandsche geneeskundige weder op gelijke wijze op, door bijstand te verleenen voor handelingen van twee onbevoegden, H. W. VALKENAAR en H. T. DELJERE geheeten, die men de leiders der combinatie zou kunnen noemen en waartoe ook de apothekers

F. J. KOEK en J. SNOEP, beide te Rotterdam, behooren.*)

Dr. van der Koogh veronderstelde terecht, dat zijn patiënt niet door Dr. Hemmers in persoon was behandeld, doch dat een van diens impressario's zich als zoodanig had laten aanspreken, waartoe 's mans handelingen en de aankondiging der zittingen in verschillende plaatsen van ons land alle aanleiding gaven.

Het Bestuur onzer Vereeniging was reeds sedert geruimen tijd van de gevolgde praktijken op de hoogte, doch achtte het, om bijzondere redenen, gewenscht de publicatie daarvan nog uit te stellen, waarbij in den tusschentijd nog meerdere gegevens ter zijner kennis kwamen.

Thans kan worden medegedeeld, dat Hemmers, een 73-jarig man, zelden de plaats zijner inwoning verlaat, doch dat Valkenaar en Deijere, gedomicilieerd Open Rijstuijn 4 te Rotterdam, de zittingen te Amsterdam, Breda, Dordrecht, 's Gravenhage en Leiden bijwonen.

De patiënten, die volgnommers ontvangen, worden op hun beurt in een spreekkamer binnengelaten en de quasi-Dr. Hemmers verricht met de medegebrachte urine eenige schijntoeren, die een onderzoek moeten voorstellen, waarna verklaard wordt, dat de patiënt aan een of andere aandoening lijdende is, waarvoor hem geneesmiddelen zullen worden gezonden.

De consultprijzen zijn nog al varieerend en bedragen, medicijnen inbegrepen, te Leiden f 1.—, te Amsterdam f 1.50 en te 's-Gravenhage f 1.75.

Ten einde niet in nog grooter conflict te komen met de wet worden door Dr. Hemmers — dus zonder de patiënten gezien of gesproken te hebben — later ten zijnent recepten geschreven, die aan de apothekers Koek en Snoep ter gereedmaking worden overgegeven en waarvan de verzending uit het bureau, Open Rijstuijn 4, plaats heeft, hetzij direct per post, hetzij door intermediair van de verhuursters der zittingslokalen.

De verstrekte geneesmiddelen vermelden geen datum van aflevering, zooals art. 10 der wet, regelende de de uitoefening der artsenebereidkunst, voorschrijft, terwijl de genoemde apothekers ook niet met de patiënten in rekening staan.

Met de handelingen van het vijftal genoemde personen, die wij aan het hoofd van dit artikel de Kongsie Hemmers hebben genoemd, is thans de justitie in kennis gesteld en dit heeft reeds ertoe geleid, dat, overeenkomstig den eisch van het Openbaar Ministerie, H. T. DELJERE door den kantonrechter te Dordrecht op 24 April j.l. tot een boete van f 300, subs. 30 dagen gevangenisstraf is veroordeeld.

Krachtig is in deze zaak de Inspecteur der Volksgezondheid, de heer M. L. Q. van Ledden Hulsebosch, opgetreden.

Wij hopen, dat zoowel het artikel van Dr. van der Koogh, als het hierboven geschrevene, menigen tot waarschuwing zal strekken.

*) Juist vóór het afdrukken van het blad ontvingen wij bericht dat de heer SNOEP besloten heeft met de levering van de geneesmiddelen op te houden.

Waarschuwing tegen Purgen.

In Deutsche Medische Tijdschriften wordt door dr. BEST ten sterkste gewaarschuwd tegen het gebruik van een onder den naam van Purgen in den handel gebracht laxermiddel. Dit bestaat hoofdzakelijk uit een tot tablettenvorm gebrachte stof, die in de scheikunde dikwijls gebruikt wordt en Phenolphthaleïne heet.

De ervaring heeft evenwel geleerd, dat door het gebruik vele, ten deele zware, vergiftigingen zijn ontstaan, en dat vooral voor jeugdige personen het gebruik ten sterkste is af te raden. De bij de tabletten gevoegde gebruiksaanwijzing geeft dan ook een te groote gebruiks-dosis aan van deze voor de gezondheid schadelijke stof.

Toch komen in onze dag- (week-) bladen den laatsten tijd advertenties voor, aanbevelende:

„Het ideale purgeermiddel Purgen, aangenaam, van smaak, zacht en betrouwbaar”

Is dat niet treurig?

Treurig, omdat zoo'n advertentie wel vertrouwen wekt, en het middel dus gekocht zal worden.

Treurig, omdat het groote gevaar bestaat, dat

verscheidene personen hunne gezondheid er door zullen benadeelen.

J. P. v. D. M.

Anti-Kwakzalpilletjes.

Op het 13e Congres der S. D. A. P., in het begin van April l.l. te Haarlem gehouden, werd o.a. door de afdeling Bergum, district Tietjerksteradeel, het voorstel gedaan voortaan de advertenties ter aanbeveling van alcoholische dranken, nieuw-Malthusianisme en kwakzalversmiddelen te weren. Het voorstel werd verworpen, op grond van het feit, dat de advertentie-kolommen het financieele kwik zijn, waarop een krant drijft. Deze bekentenis — hoe droevig de waarheid zij — is tenminste eerlijk. Ik geloof niet, dat de redacties onzer groote dagbladen (die immers niets met de administratie en met advertentierubrieken hebben uit te staan!) op een enkele uitzondering na, op een dergelijke eerlijkheid kunnen bogen. Toch vind ik, dat er in de aanwezigheid van aanprijzingen van kwakzalversmiddelen iets vernederends ligt voor de beschaafde abonnés van elk blad. Zoolang echter hiertegen geen wettelijke bepalingen bestaan zijn wij gedoemd die malle annonces onder de oogen te krijgen. Want het is in Nederland geoorloofd het publiek door middel van de pers te bedriegen! Doux pays!

EILERS heeft 'n circulaire gericht tot de Nederlandsche medici, waarin hij mededeelt, dat hij 'n beslist afdoend middel tegen de tuberculose heeft gevonden. De man staat dus op 't punt millionaire te worden en — wat méér zegt — hij zal onsterfelijk zijn, omdat hij der menschheid een niet te schatten weldaad heeft bewezen. Nederland mag trotsch zijn op dezen illustren zoon. Dit is alles, wat ik van 't geval te vertellen heb. Inkt en papier zijn te duur om er méér over te schrijven. En buitendien kan de redactie van 't Maandblad haar plaatsruimte nuttiger gebruiken. Hoeden af en 'n standbeeld voor EILERS!

In de advertentie-kolommen van de „Wereldkroniek” las 'k 'n reclame voor Honingwijn, „de beste drank van den tegenwoordigen tijd, gemaakt van besten, zuiveren honing, zonder bijvoeging van alcohol of anderen wijn.”

Nu zou men zoo denken, met 'n drankje voor anti-alcoholisten te doen te hebben. Mis! Het is alweer in het belang der menschheid, deze beste Honingwijn. In den volksmond heet 't, dat honing „zoo goed is voor de borst”; en zenuwlijders mogen geen alcoholica gebruiken.

Welnu, geheelonthouders zijn er te weinig en stommerikken zijn er genoeg (te veel!); ergo maak je van je Honingwijn 'n medicijntje — klaar is Kees! Mundus vult decipi enz. Aan het slot van de annonce wordt deze drank aanbevolen voor (bedoeld werd: tegen) zenuwachtigheid en asthma! Het hoeveelste middel zou dit nu wel zijn?

't Is treurig!

Ed. R.

Tandheelkunde onder toezicht.

Onder dezen titel bevat *Vox Medicorum* van 23 Januari j.l. een artikeltje, dat ook voor onze lezers van belang is.

In het laatste nummer komt de volgende vraag voor:

Mag iemand, die in Nederland niet bevoegd is de tandheelkunde uit te oefenen, dit doen als bedrijf onder toezicht van een doctor of arts?

Door de redactie wordt hierop geantwoord:

In den 2^{en} jaargang 1902 der *Vox Medicorum* (Blz. 142) leest men nagenoeg dezelfde vraag, die door de redactie aldus werd beantwoord:

„De arts heeft de bevoegdheid tot het uitoefenen van de praktijk in haar geheel omvang, „dus ook voor de tandheelkunde. Hij draagt de „geheele verantwoordelijkheid, indien de „behandeling van een patient door een niet-deskundige, „onder zijne protectie en in zijne tegenwoordigheid geschiedt.

Wij zijn sinds niet van meening veranderd, maar stellen er prijs op te vernemen, of soms een der lezers hieromtrent anders denkt.

Hoe correct ook op zich zelf zal dit antwoord

den vrager vermoedelijk niet bevredigen en is waarschijnlijk juridisch niet onaantastbaar, terwijl het bovendien geen antwoord is op de gestelde vraag.

Deze toch is niet of een arts in zijn bedrijf een onbevoegde kan werkzaam stellen, maar omgekeerd of namelijk een onbevoegde in zijn bedrijf een arts mag aannemen terdekking. En dit laatste is m.i. ongeoorloofd al weet ik, dat althans sommige rechterlijke ambtenaren in Nederland er anders over denken, niet zoozeer omdat het punt ooit door den rechter met ernst werd behandeld, maar uit gemakzucht of omdat de autoriteiten de handhaving van geneeskundige wetten gewoonlijk en *bagatelle* beschouwen. Nog niet lang geleden, toen de Gezondheidscommissie tegen den wonderdokter uit Ulvenhout een vervolging trachtte in te stellen weigerde de officier van justitie gevolg te geven, omdat de man, volgens zeggen, een bevoegde geneesheer bij zich aan huis had.

De belangrijke vraag of de passieve tegenwoordigheid van een bevoegde het actief optreden van een onbevoegde dekt is in Duitschland al lang in ontkennenden zin beantwoord; bij de verscheidene voorbeelden in ons land, waar een verlopen geneesheer als strooman dienst doet bij een kwakzalver, ware het gewenscht ook deze rechtsvraag eens onder de oogen te zien.

Dat met reden betwijfeld mag worden of de eenigszins bevestigende zin, die in het antwoord der redactie gelegen is, wel juist is, springt in het oog, wanneer men in plaats van tandheelkunde, stelt verloskunde of heelkunde.

Zouden de handelingen van een onbevoegde, die de verloskunde als bedrijf uitoefende, gedekt zijn, wanneer een bevoegd persoon telkens met hem meeging om in een hoek van een kraamkamer te gaan zitten of wanneer iemand die zich uitgaf voor breuksnijder of ledezetter, zooals er vroeger waren en ook nu weer kunnen opdruken, een arts engageerde om toe te kijken bij zijne manipulaties?

Nog niet veel jaren geleden heeft een zoogenaamde Oostersche oculist een rondreis door Europa gemaakt, en ook in ons land enkele weken verblijf gehouden, gelukkig niet lang genoeg om veel oogen te bederven. Moet men aannemen, dat hij gerust had kunnen voort praktiseeren, wanneer maar een arts achter zijn veelkleurige tabbaard had plaats genomen? Bij eene correcte interpretatie der Nederlandsche wetten, m. i. niet; alleen aan bevoegden is uitoefening van eenigen tak van geneeskunst als *bedrijf* toegestaan, de bijstander, helper, assessor of assistent wordt nimmer de hoofdpersoon of dader op wien de verantwoordelijkheid geëndosseerd kan worden, veel minder nog kan dit een toeschouwer wezen, hij zij dan bevoegd of onbevoegd.

G. W. B.

Uit het Verslag van de Gezondheids-Commissie te Dordrecht.

In het verslag over het jaar 1906, voor de toezending waarvan wij onzen dank betuigen, lezen wij het volgende:

„De aanbieding uit Engeland aan een onzer leden om een geneesmiddel tegen dronkenschap te verkoopen, gaf aanleiding dat door hem opnieuw de vraag werd gesteld of het niet op den weg der Gezondheidscommissie ligt het publiek tegen dit middel in het bijzonder en de kwakzalverij in het algemeen te waarschuwen.

In tegenwoordigheid van den Heer van Ledden Hulsebosch, Inspecteur van de Volksgezondheid werd deze vraag breedvoerig besproken.

Algemeen was men van oordeel, dat met dit en meer dergelijke middelen geen genezing wordt verkregen, en aangezien de verkoop van deze middelen alleen als een aanslag op de beurs van het publiek beschouwd moet worden, het noodzakelijk werd geacht het publiek te waarschuwen.

Besloten werd, waar de Commissie slechts een adviseerend lichaam is, zich te wenden tot B. en W. met verzoek eene waarschuwing in overweging te nemen.

Van bevoegde zijde werd ons het antwoord van B. en W. medegedeeld, dat aldus luidde:

„In antwoord op eene missive van 9 dezer hebben wij de eer u te berichten, dat waar blijkens Uw schrijven het door U bedoelde geneesmiddel tegen dronkenschap geen schadelijke bestanddeelen bevat, de door U gewenschte maatregel niet uitsluitend zou strekken in het belang der Volksgezondheid. Ook om andere redenen kunnen wij evenwel geen vrijheid vinden tegen dat middel te waarschuwen, terwijl, naar het ons voorkomt, deze waarschuwing ook meer op den weg zoude liggen van vereenigingen welke de kwakzalverij bestrijden.

Wij kunnen niet verheelen, dat het bovengenoemd antwoord ons eenigszins verwondert. Zeker zou een waarschuwing vanwege B. en W. niet uitsluitend strekken in het belang der Volksgezondheid, maar ongetwijfeld zouden daardoor vele ingezetenen worden weerhouden hun geld weg te werpen voor een mengsel, geheel waardeloos voor het beoogde doel.

Zou zoo iets niet op den weg van B. en W. liggen?

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Ik weet niet of dit onder de rubriek-kwakzalverij thuis behoort. Toch vind ik het belangrijk genoeg U, Mijnheer de Redacteur, hiervan in kennis te stellen en zoo u het geschikt acht, het in uw blad op te nemen.

Ik zou haast met eene ironische uitdrukking „het stuk speelde in de stad Amsterdam” beginnen, als het gebeurde niet zoo treurig was, dat men met droefheid er aan moet denken dat zoo iets in den tegenwoordigen tijd in de grootste stad van ons land voorviel en waarschijnlijk nog dagelijks voorvalt.

In Amsterdam woonde een gezin, man en vrouw, *) de man was lijdende aan tuberculose, zijn lichaam zat vol zweren; hij kwam in kennis met menschen die hun genezing zochten door middel van het gebed, die betoogden dat hij zeer zeker genezen zou, zoo hij geloofde in dat gebed; de man geloofde en bad van den morgen tot den avond, dag in en dag uit, zonder dat genezing kwam.

Hij ging daarop met zijn geneesbidder te rade wat er toch aan haperde; hij bad, geloofde en genas niet. Ja, beter worden dat zou hij vast, maar dan moest zijn vrouw er ook aan gelooven en dat ging zoo gemakkelijk niet om haar zoover te brengen. In korte woorden, die vrouw had geen leven meer, zij kreeg de schuld van het lijden van haar man; als de vrouw maar wilde bidden en geloofde, dan zou hij zeker genezen. De kleinste dingen die voorvielen, gaven aanleiding tot twist, die altijd het stempel van verwijt droeg, dat het haar schuld was dat hij lijdende was, zij wou niet meewerken om zijn gezondheid weer te krijgen enz., tot eindelijk de vrouw bezweek, terwille van haar man en huiselijke vrede.

Zij bad lange tijden en vele dagen mee, doch zonder resultaat; wat kon nu toch nog de reden wezen dat ook dat niet baatte?

De geneesbidder vroeg of hij wel werkelijk zijn hart voor God had blootgelegd, of hij wel voor alles wat hij gedaan had om vergeving had gebeden en zoo ja, dan kon het nog wezen dat hij nog te ijdel was; de piano daar moest weg, dat wou God niet; eenvoud dat was alles.

De man was nog al gauw overtuigd, maar de vrouw niet, wat weer een zee van ellende in dat gezin teweeg bracht, waarna zij toch maar, ter wille van hem, zich er bij neerlegde en haar meubelstuk zag verdwijnen. (Hier zij opgemerkt, dat de vrouw haar broer bewogen had de piano met gesloten beurs te koopen, dan was zij van dat gezeur af). Maar nog geen genezing; het werd hoe langer hoe slimmer, zelfs toen canapé, stoelen, lamp, alle ijdelheden verdwenen; niets mocht baten. Daarna kwamen levensverzekeringpolis en brandpolis aan de beurt; alles moest weg en niets hielp.

Toen naar den geneesheer, die gelastte ramen

(*) De naam is ons bekend, doch wordt, op verzoek, niet medegedeeld. (RED.)

en deuren open te zetten, opdat de verpestende stank kon ontwijken: de man was niet meer te genezen en stierf eenigen tijd daarna.

Dit is mij uit zuiveren bron medegedeeld: opdat het misschien een waarschuwing voor anderen kan zijn, zou ik het gaarne geplaatst zien, zonder naam van den persoon te noemen.

Achtend,

G. SCHERPEL.

Weesp, 2/4 '07.

SOERABAJA, 28 Febr. 1907.

Den Heer Redacteur v/h. Maandblad v/d. Ver. tegen de Kwakzalverij, Amsterdam.

Wel Ed. Heer!

Zoowat van de oprichting af, lees ik het Maandblad. Niet zoo erg geregeld, maar al naar mate het voorkomt in den leestrommel, waarvan ik lid ben.

Ik bewonder de volharding waarmee steeds gestreefd is naar het bereiken van het doel: onderdrukking der kwakzalverij. Ik heb naast mij liggen het N^o. van 19 Oct. 1906, en zie daarin, dat Dr. G. W. Bruinsma van meening is, dat er tusschen nu en 25 jaar geleden „een ontzaggelijk groot verschil is te constateeren”.

Ik zou het, zoo oppervlakkig, niet meenen, naar hetgeen ik, zoowel in 't maandblad, als in andere bladen lees. Maar ik wil het gaarne op gezag van Dr. B. voor waar, of ten minste voor waarschijnlijk, aannemen.

Mij heeft het wel eens verwonderd in het Maandblad nooit iets te lezen over de kwakzalverij hier in Ned.-Indië. Heel erg heeft het mij wel niet verwonderd, in aanmerking nemende de weinige bekendheid met en belangstelling in Ned.-Indië, bij de meeste Nederlanders in Nederland.

De kwakzalverij bloeit ook hier vrij welig. Ik bedoel hier nu niet in de eerste plaats de uit Europa aangevoerde en in de dagbladen alhier geadverteerde kwakzalvers- en geheimmiddelen. Evenmin de zoogenaamde patent-medicijnen, als Quina-Laroche et tutti quanti.

Maar onze autochtone kwakzalvers beginnen het kunstje al heel aardig te kennen. Dagelijks kan men in de bladen advertenties vinden van hier in Indië gefabriceerde geheimmiddelen. Als een merkwaardig staaltje hiervan zend ik U hierbij toe: 3 advertenties, dezer dagen uitgeknipt uit het *Soerabaiasch Handelsblad*. Dit staaltje zou met velen zijn te vermeerderen.

Doch deze vond ik zoo interessant, vooral de lange advertentie van het widadaren purgans, dat ze misschien verdienen door Uw Maandblad aan de vergetelheid te worden ontrukkt.

Widadaren is, volgens Filet's Plantkundig Woordenboek voor Ned. Indië: *Melastoma polyanthum*.

Hij zegt er van (pag. 7. Ed. I) „Het sap der wortels geeft men bij zenuwtoevallen en tegen ingewandswormen; de samentrekkende bladeren bij diarrhoea, dysenterie, gonorrhoea, fluor albus, enz.; de rijpe vruchten zijn eetbaar.

Ziedaar alles wat ik er van te zeggen heb. Als ik meer er van ging zeggen, zou ik te uitvoerig worden. Royaal is het, dat er dadelijk de prijzen bij staan. Dan weet men dadelijk voor hoeveel men bij den neus genomen wordt.

Uw. dw. dn.,

EEN OUD-MED. DR.

Wij laten de gezonden advertenties, die der kennismaking overwaard zijn, hier volgen:

Widadaren Purgans.

Dit is een uiterst zacht, doch zeker werkend laxans, in de hoogste mate *bloedzuiverend* en *versterkend*, werkt geheel pijnloos, *de zwakste magen* kunnen het *verdragen* en is geheel smakeloos.

Voor hardlijvigheid, kleverig en taaië ontlasting p. flacon f 2.50
„ Lijders aan haemorrhoiden „ „ „ 4.—
„ Oude menschen, die hunne krachten wenschen te herstellen „ „ „ 4.—
„ Oude en jonge menschen en kinderen, die steeds sukkelen „ „ „ 4.—

Voor Zwakken en herstellenden „ „ „	2.50
„ Bleeke menschen en kinderen „ „ „	3.50
„ Vrouwen, die na bevalling of miskraam steeds sukkelende blijven „ „ „	5.—
„ Vrouwen gedurende zwangerschap, opdat moeder en kind gezond en sterk worden „ „ „	7.50
„ Vrouwen en meisjes met lastige menstruatie of bij wie dezelve uitblijft „ „ „	2.50
„ Oude of jonge menschen of kinderen met dikke beenen, wie loopen lastig valt of dit niet kunnen „ „ „	7.50
„ Waterzucht in begin, dan wel die nog niet te ver gevorderd is „ „ „	15.—
„ Hardnekkige en hevige malaria, radicale genezing in 10 à 15 dagen „ „ „	7.50
„ Leveraandoeningen en leverziekte, Temoe Lawak Widadaren pillen voor een geregelde kuur van 30 dagen „ „ „	5.—
„ Personen met zwakke borsten „ „ „	3.50
„ Personen met zwakke magen „ „ „	3.50

Attestes voorhanden.

AUGUSTA E. MERLING.
Cheribon.

Widadaren Kruiden Pillen tegen kiespijn, inwendig geheel onschadelijk, maakt holle kiezen gevcelloos, de meest hevige kiespijn verdwijnt er door.

Per flacon buiten verzendingskosten f 2.50.

AUGUSTA E. MERLING.
Cheribon.

Widadaren Kruiden

ter voorkoming van zwangerschap, niet tot afdrijving der vrucht.

Per facon f 25.—

Volstrekte geheimhouding gegarandeerd.

AUGUSTA E. MERLING.
Cheribon.

Widadaren Kruiden Eau de Cologne

geneest binnen 24 uren de zwaarste verkoudheid. Onfeilbaar bij doorlopende en acute verkoudheid met pijnen vlak boven de oogen, wanneer met snuiten bloederig snot gelost wordt.

Bij rauw gevoel in de keel, welke zware verkoudheid aanduidt, wordt deze voorkomen door gebruik dezer Eau de Cologne, welke overigens van andere goede soorten niet te onderscheiden is.

Per 6 flessen f 5.75
„ 3 „ f 3.50

AUGUSTA E. MERLING.
Cheribon.

Enkele ma'en hebben wij op de sterk heerschende kwakzalverij in Ned. Indië gewezen, maar wij zijn niet altijd op de hoogte van voldoende gegevens. Daarbij komt nog, dat ons Maandblad in Indië weinig wordt gelezen, tenminste als wij afgaan op het gering getal leden en abonnés dat wij daar bezitten.

REDACTIE.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

De oude geschiedenis... thans speelt het stuk in Alkmaar. Hier woonde de timmerman MODDER, wiens dochter Grietje geruimen tijd lijdende was en behandeld werd door dr. G. STRAVER. Toen het meisje, dat aan tuberculose leed, niet spoedig genoeg herstelde naar den zin der ouders, werd er in den familiekring over gesproken om 't nog eens „hooger op" te zoeken. In het gesprek hierover mengde zich een zekere VETHAAK, die van EILERS gehoord en gelezen had en aanried dezen „tuberculose-bestrijder" te raadplegen. Men kon nooit weten.....

Dát was waar, zei MODDER en droeg aan VETHAAK op dien EILERS te Leiden eens te gaan opzoeken en hem te polsen of hij geneigd zou

zijn over te komen ten einde Grietje te onderzoeken.

VETHAAK reisde naar de Sleutelstad en vond EILERS natuurlijk bereid. Op een goeden dag in het begin der maand Februari kwam hij en onderzocht GRIETJE. Wat hij bij die gelegenheid precies gezegd of gedaan heeft, weet ik niet, maar het resultaat was, dat MODDER hem voor zijne visite f 10.— moest betalen benevens f 2.85 voor de reiskosten en f 1.— voor het onderzoek der urine, dat dringend noodzakelijk was. Er zouden door EILERS medicamenten worden gezonden, waarvoor nog een extra bedrag moest betaald worden en als dan precies gedaan werd, wat EILERS zeide, zou men de gunstige gevolgen van zijn tusschenkomst wel gewaar worden.

't Mocht wát! Dr. STRAVER, wien men buiten deze geheele affaire gehouden had, kwam eenige dagen na EILERS' visite weer eens bij GRIETJE kijken en vond haar toestand belangrijk achteruitgegaan. Hierover met patiënte sprekende vernam hij wat er buiten hem om geschied was en gaf direct last het innemen der door EILERS gezonden medicamenten te staken. Aldus geschiedde. Hoe het verder met GRIETJE gegaan is, werd op de zitting van het kantongerecht te Alkmaar op 19 April j.l., waar EILERS zich te verantwoorden had wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, niet opgehelderd. Met eene vrijmoedigheid, die onder de gegeven omstandigheden ergernis wekte, trad EILERS voor den Kantonrechter. Hij erkende bij GRIETJE geroepen te zijn en haar „geosculteerd" te hebben doch dit op eene alleen hem eigene wijze: „heel anders dan de „zonde-doctoren" en met geheel andere middelen." verklaarde hij niet zonder eenigen trots, hierbij den kantonrechter aanziende of hij zeggen wilde: Staat u daarvan nu niet te kijken?

Het O. M., dat uit eigen beweging een aanklacht tegen EILERS had ingesteld en niet, zooals deze meende, op verzoek van zijn vroegere patiënte, legde er in zijn requisitoir den nadruk op, dat EILERS in dit geval geheel was opgetreden als medicus zonder dat hij hiertoe de bevoegdheid bezat en dus eene strafbare daad had gepleegd in verband met art 436 W. v. S. en art. 1 der wet van 1 Juli 1865 Staatsblad n°. 60. Hij had patiënte geheel onderzocht, haar raad en bijstand verleend, haar medicamenten gezonden en zich voor al deze bezigheden flink laten betalen. Dat hij onbevoegd is de geneeskunde uit te oefenen, bleek daarenboven nog duidelijk uit de registers der namen van Nederlandsche geneesheeren, die hiertoe wel bevoegd zijn en gehouden worden door dr. RUYSCHE, den inspecteur der Volksgezondheid. Op deze lijst ontbreekt de naam van EILERS ten eenenmale. EILERS' optreden was buiten eenige noodzakelijkheid, want GRIETJE werd door dr. STRAVER behandeld, die haar geregeld bezocht. Dat EILERS eigenlijk zelf inziet, dat hij daden doet waartoe hij niet is gerechtigd, kan blijken uit het bord, dat voor zijn woning te Leiden hangt en waarop hij heeft laten schrijven: Eerste inrichting tot bestrijding der tuberculose onder geneeskundige controle van dr. HEMMERS uit Rotterdam, die eenige malen per week ten zijnen zitting houdt.

Het O. M. maakte met waardeering in zijn requisitoir melding van het werk der Vereeniging ter bestrijding der Kwakzalverij, en van de artikelen, die ons maandblad voortdurend tegen EILERS bevat, wiens practijken hij hoogst zonderling en verdacht noemde en wiens optreden ten bate van het algemeen hij in gegronnen twijfel trok. Het O. M. zeide niet in EILERS' ziel te kunnen lezen of hij te goeder trouw was of niet — hij geloofde er blijkens dit geval niet veel van — maar wat hij wél wist, was, dat EILERS met het oog op de Wet dingen deed, die niet mochten worden toegestaan en daarom meende het O. M. dat eene gevoelige straf: f 100.— boete subsidiair 30 dagen hechtenis, zeer op haar plaats was.

EILERS hield hierop eene uitvoerige verdediging zooals wij dit van hem gewend zijn. Hij had haar op schrift gesteld en legde met een sierlijk gebaar aan den kantonrechter een afschrift over. Hij bestreed de meening van het O. M. dat hij als medicus was opgetreden; hij was alleen fabrikant der geneesmiddelen en noemde het twijfelachtig of hij raad en bijstand

had verleend in den zin der wet. Hij beriep zich op een arrest van den Hoogen Raad, dat hij met behendigheid in zijn voordeel uitlegde en riep met stemverheffing uit, dat het taak der geneeskundigen was zijn geheim-middel te koopen en zodoende jaarlijks duizende menschen van den tering-dood te redden. Bij deze gelegenheid vertelde hij hoe zijn middel reeds 20 jaren oud was en gaf een ander verhaal van de wijze waarop hij het ontdekt had dan hij destijds mij in mijn interview had opgedischt. Het ware te wenschen dat andere vertegenwoordigers van het O. M. handelden gelijk de Alkmaarsche en menschen als EILERS voortdurend vervolgden. Doch vooral zou het ook goed zijn dat door hem bedrogen patiënten hun nood bij het Parket kwamen klagen. Het optreden van EILERS voor het Alkmaarsche kantongerecht heeft zich gekenmerkt door een verregaande brutaliteit, waaraan dan ook, toen het te bar en te uitvoerig werd geschetst, door den president een einde werd gemaakt.

Intusschen is GRIETJE MODDER overleden en heeft de kantonrechter den eisch van het O. M. bevestigd.
C. N. G.

CORRESPONDENTIE.

G. S. te K. Over den Atomizer en de daarbij behoorende vloeistof — de toestel en het middel van Dr. N. TUCKER tegen asthma — vindt gij uitvoerige mededeelingen in de Maandbladen van October, November en December 1903. De samenstelling van de vloeistof schijnt niet altijd gelijk te zijn. Dr. AUFRECHT, een chemicus die alle vertrouwen verdient, vermeldt, als resultaat van zijn onderzoek, dat de samenstelling ongeveer de volgende is: Zoutzure Cocaine 1 %, Salpeterzure Kali 5 %, Glycerine 35 %, bittermandelwater 30 %, water 25 %, planten extractiefstoffen (vermoedelijk uit Stramonium) 4 %.

Dr. C. PREY JR., die het middel voor ons onderzocht, vond: salpeterigzure soda, benzoëzuur, cocaine, glycerine en de bestanddeelen van het kruid van *Grindelia robusta* (een kruid, dat in Amerika veel tegen asthma wordt aangewend). Vermoedelijk bevat het zeer samengestelde middel nog andere stoffen.

Uit de verschillende onderzoeken is dus gebleken, dat in beide vloeistoffen middelen voorkomen die, bij aanvallen van asthma, tijdelijk verlichting kunnen aanbrengen, maar die middelen waren reeds lang bekend en ook reeds zonder den toestel van Dr. TUCKER in gebruik. Verder is de aanwezigheid van cocaine geconstateerd, een stof, die niet dan met de grootste omzichtigheid mag worden aangewend en die door de eene persoon veel beter kan worden verdragen dan door de andere. Men zij dus voorzichtig!

Dr. A. J. v. d. V. te D. Wij danken u voor de toezending van Verslag en bijschriften. Wij begrijpen uwe klacht.

A. D. te L., J. M. v. E. te E. en J. H. te K. Dank voor de gezonden couranten.

C. v. d. B. te H. De Maandbladen zijn zeker reeds in uw bezit. Zie over het optreden van HEMMERS dit No.

J. J. d. J. te G. Ernstig ontraden wij u, u met het Instituut te Lunten in verbinding te stellen. Zie over de betrouwbaarheid van P. VAN BIJSTERVELD het hoofdartikel in dit No.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

HISTOGEN. „Histogen ter genezing van Wonden en Huidziekten, ook de meest verouderde. Door Geneeskundigen aanbevolen tegen Beenwonden, Kneuzingen, Beeneter, Lupus, Kankerwonden. Onovertroffen voor Verzweringen van allerlei aard, hardnekkige Eczema's, Dauwvorm, verwaarloosde Fijt, Fistel, Pestbuil, ziekten in haren en baard. Zoowel reeds tot verettering overgegangene Klieren als Nieuw Vormingen, koude abscessen worden door dezen balsam geabsorbeerd."

Aldus luidt een der advertenties waarmee deze wonderzalf bij het publiek wordt geïntroduceerd.

Deze advertentie wemelt van onwaarheden. Uit het onderzoek van Mej. A. GRUTTERINK, Apotheker te Rotterdam, is gebleken, dat Histogen is een mengsel van loodpleister (diapalmpleister) en vet.

Onwaar is het dus, dat dit middel, „ook de meest verouderde huidziekten" zou genezen; wie, op die belofte vertrouwend, den balsam zou gebruiken en niet tijdig doelmatige geneeskundige hulp zou inroepen, zou zich aan 't grootste gevaar blootstellen.

Onwaar is het verder dat de zalf als geneesmiddel zou kunnen optreden bij de meeste der ziekten in de advertentie opgenoemd; menigmaal zal de aanwending de genezing tegenhouden of vertragen.

Onwaar, ten slotte, is het — en deze onwaarheid is een van de gevaarlijkste — dat Histogen Lupus en kankerwonden kan genezen.

Wij zouden nog vele onwaarheden nader kunnen uiteenzetten, maar meenen met het bovenstaande te kunnen volstaan om aan te toonen, dat Histogen is een, in de meeste gevallen, waardeloos, somwijlen zeer gevaarlijk kwakzalversmiddel.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

GESLOTEN 30 APRIL 1906.

Totaal 754 leden.

BESTUUR:

Mr. A. Lind, Advocaat, Amsterdam,
Voorzitter.
P. Keg Czn., Post-Directeur, Mid-
delburg.
E. J. Abrahams, Arts, Amsterdam.
C. Nannes Gorter, Journalist, Am-
sterdam.
J. van Riel, Mil. Apoth. 1e kl.,
's-Gravenhage.
Secretaris-Penningmeester.

NEDERLAND.

EERELEDEN:

Dr. G. W. Bruinsma, te *Teteringen*
(bij Breda).
Dr. Vitus Bruinsma, te *Lochem*.
G. B. Schmidt, te *Amsterdam*.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.
J. M. Neomagus, no aris.
W. Sneathlage, arts.
Aalten.
H. J. der Weduwen, arts.
Aardenburg.
Dr. J. Doyer, arts.
Achtkarspelen.
Gezondheidscommissie.
Alblasserdam.
Afd. IJssel, Noord, Alblas, Lek der
Ned. Maatsch. t. Bev. d. Geneesk.
Alkmaar.
Dr. J. C. Overduin.
A. H. Teljer, apoth.
Dr. J. W. Wieherink, arts.
Almelo.
Dr. O. J. Risselada, Dir. d. H. B. S.
Ameide.
F. J. van den Berg, arts
Amersfoort.
Gezondheidscommissie.
J. C. Rolandus Hagedoorn, arts.
C. M. M. Vermolen, apotheker.
Amsterdam.
E. J. Abrahams, arts.
Edw. C. Anderson, comm. in effecten.
Dr. P. J. Barnouw.
Dr. F. Basenau.
J. Blaauboer Jzn., apotheker.
P. Berns, semi arts.
Dr. Ch. Bles arts.
Mr. L. J. Blijdestein, griffier bij
het kantongerecht.
G. A. Nering Bögél.
E. Bolkestein, apotheker
P. H. Bon, apotheker.
N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.
G. Brink Bzn., apotheker.
J. M. G. van den Brink, arts
Dr. Joh. Ch. Bückmann, leeraar aan
het gymnasium.
Mr. P. A. van Oosterwijk Bruijn.
J. M. Bührmann, fabrikant.
Prof. Dr. H. Burger.
Dr. P. W. C. M. Busch, arts.
L. C. W. Coex, apotheker.
Dr. J. F. Coenen.
H. L. Coopman, arts.
Mr. P. Couvée, advocaat.
Prof. S. Mendes da Costa.
A. Cijfer, arts.
Dr. F. Daniëls, Dir. O. v. Gez. 1e kl.
C. L. Deijll, arts.
Dr. G. Dornseiffen, arts.
Dr. J. P. van der Eijden.
H. Fockens, geneesheer.
J. A. Fortwyn.
B. N. Frank, tandmeester.
A. Frederikse, arts
H. van Gelder, dirig. mil. apoth.
Dr. J. van Geuns.
E. L. Glinderman, apotheker.
Ad. Goldberg, commissiër.
Dr. J. G. Gohl, arts.
C. Nannes Gorter, journalist.
Dr. H. K. Th. Herman, arts.
S. W. Hoekstra, makelaar.
Mr. P. J. Hooft Graafland.
H. D. de Haas.
F. de Haas, apotheker.
A. Harwens Wzn., Bureau Chem.
onderzoek.
Dr. J. F. H. Hammacher.
H. Hempenius, apotheker.
Jos. Hess, Comm. in effecten.

E. van der Hoop, arts.
Dr. S. van der Horst.
A. Huender Wzn., apotheker.
Mej. C. Hugenholtz, apoth. Wil-
helmia Gasthuis.
C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.
Mr. L. H. J. Lamberts Hurrelbrink,
advocaat.
V. van Itallie, apotheker.
Dr. N. M. Josephus Jitta, wethouder.
M. de Jongh, apotheker.
J. Joakman, apotheker.
Bernard Kanis, administrateur.
W. R. van de Kastelee, arts.
B. A. van Ketel, apotheker.
A. Koek, apotheker.
J. H. A. A. Kalff, koopman.
Mej. M. de Heer Kloots, vroedvr.
B. van Marwijk Kooij.
Dr. D. H. Koetsier, arts.
Mr. P. W. de Koning, advocaat.
P. J. Kruyssen, apotheker.
G. G. Lambers, apotheker.
Mej. Dr. C. C. de Lange, arts.
Dr. N. Lansdorp.
Mr. E. van Lennep.
Mr. Alfred Levy, advocaat.
Mr. A. Lind, advocaat.
W. v. d. Linden, apotheker.
Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.
D. J. E. Mac Leod, officier van
Gez. 1e kl.
J. P. v. d. Marel, milit. apoth.
Dr. P. F. J. Ter Maten.
Dr. G. Ter Meulen.
Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.
M. J. Michel, apotheker.
Dr. C. N. v. d. Poll, arts.
L. P. G. Postema, med. doct. arts
Dr. W. C. Posthumus Meyjes.
Dr. W. Posthumus Meyjes.
E. Mogendorff, arts.
Dr. P. Muntendam.
Dr. L. J. J. Muskens.
P. N. Muller.
Mej. M. Mijers, apoth. Isr. Ziekenh.
C. Mijndief, arts.
Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.
Ned. Tandmeesters-Vereeniging.
Mr. V. K. L. van Os, advocaat.
H. Pekelharing, apotheker.
Dr. A. E. de Perrot.
M. J. v. Pienbroek, mil. apoth. K.
N. M.
Pharm. Ver. Luctor et Emergo.
M. J. van der Plaats, apotheker.
Prof. Th. Place.
Jacobus Polak, apothekers en scheik.
J. A. Quanjier, arts.
Redert, apotheker.
Dr. A. W. van Renterghem.
Dr. D. A. van Riemsdijk.
P. L. N. Rolandus, apotheker.
G. H. Roll, geneesheer.
Dr. P. F. v. Hamel Roos, Bureau
chem. onderz.
Dr. N. J. Rooswinkel, arts.
A. J. Rijk.
H. van 't Sant, apotheker.
G. Schippers, apotheker.
J. Schlenker, Comm. in assuran-
tiën.
Mevr. M. Schmitz—Rochussen.
H. J. M. Schoo, arts
J. W. Schouten, apotheker.
Dr. S. Simons, arts.
E. Th. Smeets, contr. bij het kad.
Dr. Solkes.
J. Starcke, arts.
F. A. Steensma, arts.
Dr. M. L. v. d. Stempel, arts.
Dr. B. H. Stephan, arts.
W. S. Stüven, veearts.
Breukelen.
J. F. Suyver, apotheker.
W. H. Swets, arts.
A. van Swieten, ingenieur.
Joh. Jelgerhuis Swildens, apoth.
H. Timmer, arts.
J. Th. Tinkenberg, apotheker.
Prof. Dr. Hector Treub.
Jhr. H. Trip Jr.
P. Verhagen, arts.
W. A. Vermaas, arts.
P. C. Vlaanderen, arts.
Firma G. G. v. d. Voort, apotheker.
G. P. H. Vriens, apotheker.
P. N. de Vries Jr., arts.
L. A. Weissenbruch, apotheker.
H. M. C. Wellinghuyzen, fabrikant.
Th. Ruys, arts.
Dr. J. K. A. Wertheim Sa-
lomonson.
Wijnhoff en Van Gulpen, handels-
scheikundigen.

P. van der Wielen, lector Artsenij-
bereidkunde.
P. A. de Wilde, arts.
P. J. Zaalberg Hz., arts.
J. J. S. R. Zimmerman.
Andijk.
Dr. J. A. L. Heenk, arts.
Anna Paulowna.
J. Oostr. arts.
Apeldoorn.
Mevr. A. G. Kerkhoven—Wijthoff.
P. Persijn, apotheker.
L. Pot, arts.
Dr. A. Zaaijer.
Arnhem.
Mr. W. P. R. Bouman, amb. O. M.
bij het kantongerecht.
Dr. G. J. M. Couvée, arts.
W. F. van Essen, mil. apot.
Th. Hillen, apotheker.
Mej. G. Jongbloed, gemeente apoth.
Dr. P. W. Meihuizen, arts.
Dr. A. E. Post, oud-insp. geneesk.
staatstoezicht.
Dr. W. Renssen, arts.
Dr. R. J. Roelofs, arts.
Mr. J. J. S. baron Sloet.
Dr. J. Tjaarda.
Mr. R. Veldwijk.
Mr. D. J. Mom Visch.
Arum (Fr.)
A. T. Eelkema, arts.
Assen.
Dr. H. Anema, arts.
J. Bolt, arts.
Mr. A. Hilbingh ten Oever.
Assendelitt.
S. Bon, geneesheer.
Avenhorn.
R. Geel, arts.
Baarn.
Dr. P. V. Astro, arts.
D. Bierhaalter, apotheker.
Rud. Heijbroek, arts.
Dr. P. J. A. Muysken, arts.
Dr. A. J. A. Thomas, arts.
Babberich bij Zevenaar.
J. Meyer.
Barendrecht.
Dr. J. van der Meulen, arts.
Beek bij Nijmegen.
G. S. H. Wendelaar.
Bemmel.
J. Poel Jr., arts.
Bennekom.
Mr. A. C. van Daalen.
Bennebroek.
A. Kouwenaar, arts.
Bergen op Zoom.
J. C. de Meulemeester, arts.
Beverwijk.
A. Donker, apotheker.
De Bilt.
K. J. Lette, arts.
Bleskensgraaf.
J. V. Huysman, arts.
Bloemendaal.
Dr. D. Bakker, arts.
Bodegraven.
Dr. M. Marsman.
Bolsward.
H. Beekhuis, arts.
D. v. d. Meer, apotheker.
K. van Ringh.
Den Bommel.
J. Prins Fokkes, arts.
Borger.
J. Frima, arts.
Ver. „Het Groene Kruis”.
Boskoop.
Dr. H. H. van Eyk, arts.
Boreulo.
Dr. P. G. Scheijl, arts.
Bozum.
J. H. Regeubogen, arts.
Brakel.
J. J. Warnsinck, arts.
Breda.
J. A. J. Bruinsma.
Geneeskundig Leesgezelschap.
Dr. E. A. O. Was, leeraar aan het
Gymnasium.
J. E. H. v. Waegeningh, mil. apoth.
H. H. P. de Wit, gep. kapt. d. art
Breukelen.
Dr. Joh. Keijzer, arts.
Brielle.
Gezondheids-Commissie.
M. Sluijter, apotheker.
Brummen.
Dr. A. S. de Bruyn.
Buiksloot.
S. van Kempen, arts.
Bunschoten.
B. J. van Enst, Arts.
Burg (Texel)
A. Wagemaker, arts.
Bussum.
Dr. D. W. de Jong, arts.
C. J. Koning, apotheker.
Dedemsvaart.
Th. Ruys, arts.
Delft.
Dr. A. Brester.
S. J. Fischer, apotheker.
C. A. v. Greuningen, apotheker.

Geneesk. Leesgezelschap Hippocrat.
Sacrum.
Dr. B. E. Scheltema, arts.
Dr. C. J. Snijders.
J. A. Straman, apotheker.
Delfzijl.
Dr. C. U. J. Trip, arts.
Denekamp.
A. J. Hondelink, arts.
Deventer.
Afd. der Maats. ter bevordering
der Geneeskunst.
Gezondheids-Commissie.
Dr. P. van Delden Sr.
P. Volders, apotheker.
Dieren.
Leesgez. Elk wat wils.
Doetinchem.
W. W. Huber Noodt, arts.
Dongen.
C. J. J. Maassen, geneesheer.
Dordrecht.
Afd. Dordrecht en Omstr. der Ned.
Mij. ter bev. der Geneeskunst.
Mr. P. Blussé van Oud-Alblas,
advocaat.
Depart. Dordrecht der Mij. ter bev.
d. Pharmacie.
P. A. Giltay, apotheker
S. M. Hugo van Gijn, Lid van de
2e Kamer der Staten-Generaal.
Jan Hordijk Izn., fabrikant.
A. J. Lebrét, fabrikant.
Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
Dr. H. W. van Rhijn, arts.
M. L. C. Staring, oud-maj. d. art.
D. Vogelenzang, apotheker.
Doorn.
M. J. van Dam, arts.
Dronrijp.
Dr. H. J. Offerhaus Hzn., arts.
Dr. D. A. van der Weide.
Dubbeldam.
Dr. A. G. Degenaar.
Eefde.
J. M. van Elk.
Eelde.
Dr. A. Hesselink.
Eerbeek.
J. Staring.
Eindhoven.
J. A. H. Rijke, apotheker.
Dr. C. E. G. G. Schröder,
Elst.
Het Gemeentebestuur.
Emmen.
J. L. Tymes, arts.
Enkhuizen.
Gezondheids-Commissie.
Enschede.
C. J. W. Baurichter, apotheker.
Dr. A. van der Horst, arts.
H. Sijtsema, apotheker.
Ezinge.
J. A. Schleurholts, arts.
Garderwolde (Gr.)
J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Gasselster Nijveen (Dr.)
J. Adams, koopman.
Geldermalsen.
J. Prins Visser, arts.
Ginneken en Omstreken.
Gezondheids-Commissie.
Goes.
Dr. J. L. Goemans.
J. J. Ochtman.
Gorinchem.
H. J. Suerhoff, apotheker.
Afd. Maatschappij ter bev. der Ge-
neeskunst.
Gorredijk.
G. Zwart, apotheker.
Gouda.
Gezondheids-Commissie.
Loge: „de Ware Broedertrouw”.
Dr. A. Montagne.
Gouderak.
Dr. F. Beekenkamp.
Grave.
Dr. J. J. P. Hilbers, arts.
's Gravendeel.
J. Bossers, geneesheer.
's Gravenhage.
A. van Andel.
W. M. H. Anten, gep. kap. d. inf.
J. Blomberg, apotheker
A. C. v. d. Bijllaardt Jr., apoth.
C. P. v. d. Bijllaardt, apotheker.
P. J. van den Burgh, oud-Burg.
Mr. P. A. Callenfels, advocaat.
J. W. del Campo, gen. Camp.
J. L. G. Cayaux, maj. paardenarts.
Dr. G. D. Cohen Tervaert, arts.
Dep. d. Maatsch. t. b. d. Pharm.
Dr. A. W. M. van Deventer gep.
dir. off. v. Gez. K. N. M.
Mr. W. Dolk.
J. Dijk.
W. S. A. van Eck, notaris.
W. van Eeden, apotheker.
Dr. D. W. Ekker, arts.
A. M. van Embden.
Dr. C. J. L. Feith.
Dr. J. R. van Geuns, arts.

Dr. G. A. de Geus.
B. M. Gratama, ing. bij de Ned-
Ind. Spoorw.-Mij.
Dr. J. de Groot, arts.
Dr. E. H. Halbertsma, Dir. O. v. G.
H. Rolandus Hagedoorn.
G. N. H. Schultz van Haegen, oud-
ritmeester bij de huzaren.
H. Hamburg, tandarts.
Dr. C. E. Heijnsius, arts.
Arthur Herckenrath, tandmeester
J. J. Hofman, apotheker.
Dr. H. M. Hijmans, arts.
M. L. Q. van Ledden Hulsebosch,
inspect. v. d. Volksgez.
A. J. van Huffel Jr., apotheker.
W. G. J. Jaarsveld.
Dr. A. J. Jelgersma, oud-off. v. gez.
Victor Ketjen, comm. in effecten.
J. W. R. Koch, arts.
Dr. A. A. Kortweg, arts
C. Mensink, tandmeester.
N. C. Mulder, arts.
G. H. Nikkels, arts.
Mr. C. W. J. J. Pape.
Mr. C. P. D. Pape.
Firma Borst Pauwels, apotheker.
A. Pleijjsier, arts.
J. Ploeger.
Dr. G. Prins, arts.
Jhr. Dr. N. F. C. Pompe v. Meer-
dervoort, arts.
Dr. Y. A. van Popta, arts.
Dr. N. C. J. Rahder, arts.
A. A. Regensburg, tandmeester.
H. Reinders.
N. L. Reynders, arts.
J. van Riel, milit. apoth.
Dr. J. M. W. Scheltema, arts.
J. F. Schill.
Dr. H. B. Semmelink, arts
Jhr. J. W. Six, technoloog.
Dr. W. v. d. Slooten, apotheker.
E. Sijbolts, apotheker.
F. J. Taverne, arts.
Dr. G. J. Teljer, arts.
V. d. Tooren, apotheker.
J. C. van den Tol.
Dr. A. Tuckermann, arts.
F. R. Vechtman, apotheker.
A. Veenhuysen.
Mr. J. D. Verbroek, advocaat.
Dr. H. J. Vinkhuysen.
Groningen.
Dr. M. Bolt.
Dr. L. Bouman.
T. E. van Dijk, apotheker.
J. Gruno, fabrikant.
Dr. H. G. Hamaker, arts.
Dr. H. Kremer, arts.
Firma P. Noordhoff, uitgever.
Prof. Dr. G. C. Nijhoff.
Dr. R. P. Offringa Hzn., arts.
M. J. Schröder, apoth.-Ziekenhuis.
H. J. Sieman.
Prof. Dr. K. F. Wenckebach.
Dr. H. G. de Zaaier, apotheker.
Grijpskerk.
Afd. Het Groene Kruis.
Gulpen.
Gezondheids-Commissie.
Haarlem.
J. A. R. Avis, Rijks-Veearts.
Dr. A. N. Dinger, arts,
R. Duijm, apotheker.
Mevr. Bierens de Haan, geb. Van
Leeuwen.
R. J. van der Heijde, arts.
P. J. Honoré Metz.
C. Jonges.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
A. E. Ten Oever, arts.
J. E. van Schalkwijk, secr. der gem
Sparndam.
J. C. Tadema.
G. Nolst Trenité, leeraar H. B. S.
J. Waller Zeper, arts.
Haastrecht.
F. L. Deterding, arts.
Hallum (Fr.)
A. Cannegieter, arts.
Hattum.
Gezondheids-Commissie.
Hedel.
H. Reidt, arts.
Heemstede.
Jhr. J. B. van Merlen.
Heeg.
E. J. Swaep, arts.
's Heer Arendskerke.
H. van Iwaarden, arts.
Heerenveen.
J. Hepkema, uitgever.
Dr. G. van Schouwen, arts
Heinenoord.
A. de Reus, arts.
Helder.
F. M. Rasker, mil. apoth. K. N. M.

Hellendoorn.
Dr. B. H. Vos, arts.
Hellevoetsluis.
K. R. Rootzant, arts.
Helmond.
Dr. C. M. F. L. Nuijens, arts.
Helpman (bij Groningen).
Dr. S. B. Ranneft, arts.
Hem.
J. de Wit, arts
Hendrik-Ido-Ambacht.
D. J. Kamberg, arts.
Hengelo (O.)
G. O. D. Dikkers, fabrikant,
R. A. de Monchy.
Mevr. D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
H. van Baer, apotheker.
Gezondheids-Commissie
P. J. Jansen, apotheker.
Dr. G. Romijn, inspect. van de
Volksgezondheid.
Heteren.
R. C. Suijling, med. doct. en arts.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegom.
C. J. Kleijn, arts, oud-offic. v. gez.
1ste kl. K. N. M.
Hilversum.
A. H. M. v. d. Bergh, apotheker.
G. Groeneveld, apotheker.
A. J. v. Heemskerk Düker, apoth.
T. A. Huizinga.
R. Ledebor, gemeente-ontvanger.
Mej. R. S. Meijer.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen—
van Manen.
Dr. M. Niemeijer, arts.
Hoek (Zeeland).
Afd. Zeeuwsch Vlaanderen O. D.
der Mpij. t. Bevord. d. Geneesk.
Hoogeveen.
J. R. Meijeringh, arts.
Hoorn.
G. J. de Boer, arts.
G. H. van Hoolwerff, apotheker.
F. M. de Leur, veearts.
Hulst.
Dr. J. E. Callenfels.
Kampen:
P. Butter, arts.
Mr. F. O. v. d. Dussen, kantonr.
D. v. d. Weerd, oud-apotheker.
Katwijk aan Zee.
Dr. D. L. van Elk, arts.
H. E. de Ruiter Zijker, arts.
Katwijk aan den Rijn.
J. Hueting, arts.
Kethel (Z.-H.)
G. Sauer, arts.
Kinderdijk.
H. C. Knappert, arts.
Jan Smit V.
J. M. Prins Visser, ingenieur.
Klaaswaal.
D. F. Groenewoud, arts.
Klundert.
Dr. B. J. Holster.
Kollum.
Dr. A. Schuckink Kool, arts.
Kortenhoef (N.-H.)
J. E. Brouwer, arts.
Kortezwaag.
J. B. Ebbinge, arts.
Koudekerk (bij Leiden).
W. A. Baar, arts.
Krimpen a. d. IJssel.
W. M. Blom, arts.
Laag Soeren.
Dr. G. W. S. Lingbeek, arts.
Laren (N.-H.)
H. G. Willenborg, arts.
Leeuwarden.
Jhr. Mr. A. E. v. Boelens, v. Eysinga.
Mr. A. Menalda Hz.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
Dr. J. A. Römer, arts.
P. H. de Ruijter, hoofd der school
voor M. U. L. O.
Dr. J. F. Selhorst, arts.
A. E. Sissingh, arts.
C. J. de Vogel, apotheker.
Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.
Leeuwen.
Dr. A. W. van Haagen.
Leiden.
Mr. M. d'Aumerie.
J. G. Colenbrander, jur. stud.
Mr. H. L. Drucker, lid van de 2de
Kamer der Staten-Generaal.
R. Dijkstra, apotheker.
J. P. L. Hulst, arts.
E. J. van Itallie, militair apoth.
Dr. Thomas van Wijk.
Leimuiden.
C. van Altena, arts.
Lekkerkerk.
J. van Dijk, arts.
Lemmer.
H. Toxopeus, arts.
Lent (bij Nijmegen).
F. C. Kuipers, arts.
Leur.
F. B. A. M. Hohmann, arts.
Lexmond.
P. Bou, arts.

Lisse.
D. Blok, arts.
Lith.
J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
Mej. F. J. van Uildriks.
W. Wybrands, arts.
Loenen a. d. Vecht.
Dr. H. J. Planten.
Lossen.
J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maassluis
Dr. H. J. M. Boonacker, arts.
Maastricht.
Loge „La Persévérance.”
A. H. M. Schmedding, arts.
Dr. Emile Schreinemacher.
Makkum.
Dr. W. Driendijk, arts.
Marsum (Fr.)
H. Reitsma, arts.
Medemblik.
E. Heckman, apotheker.
Meerkerk.
B. H. van Nes, arts.
Meppel.
Dep. v. d. Maatschappij tot Nut
van 't Algemeen.
Gezondheids-Commissie.
Middelburg.
G. zondheids-Commissie.
J. C. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
L. K. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
P. Keg, Cz., directeur posterijen.
Jhr. Mr. L. Schorer, burgemeester.
Middelharnis.
C. J. H. v. d. Broek
Gezondheids-Commissie.
Milligen.
Dr. B. ter Cock, arts.
Naaldwijk.
Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
Dr. P. Timmers, arts.
Neuzen.
Gezondheids-Commissie.
Nieuwendam.
P. J. J. Homig, arts.
Nieuwenhoven.
Dr. C. van der Sluijs, arts.
Nieuwen St. Joosland.
B. F. Catz, arts.
Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.
Nieuwerkerk a. d. IJssel.
J. C. Bom, arts.
Nieuwkoop (Z.-H.)
J. Baart de la Faille, arts.
Nieuweusen.
A. van Scherpenzeel, notaris.
Noordwijkerhout.
F. J. Visser, arts.
Numansdorp.
C. Flohil, arts.
Nunspeet.
Dr. J. Schut, arts.
Dr. J. Schut, arts.
Nijmegen.
F. Bar. v. Arssen Beijeren v. Voshol.
Dr. Wiardi Beekman.
Dr. J. P. S. Berends Sr.
Dr. L. P. J. Berends.
F. W. J. v. d. Brink, tandmeester.
Dr. C. J. van Duijl.
J. C. Hertstein, arts.
Dr. W. J. Kollf.
G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
Dr. N. Munk, arts.
G. J. W. Rosenkranz, contr. v. h.
kadaster.
Dr. H. L. Visser, apotheker.
W. F. A. Wijnen, tandmeester
Nijkerk o/d Veluwe.
P. N. van Lit, arts.
Oegstgeest.
D. Timmermans, arts.
Oldehove (Gr.)
E. Boerma, arts.
Oldenzaal.
L. A. de Vries, arts.
Ommen.
Dr. C. J. Warninck, arts.
Oostburg.
Dr. C. Prey Jr., apotheker.
Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek (bij Arnhem).
Mr. H. W. de Bas.
Oost-Kapelle (Z.)
W. Bal.
Oostzaan.
W. F. Rutgers van der Loeff.
Ossendrecht (N. Br.)
A. L. v. d. Lek, arts.
Oud-Beijerland.
Dr. K. Lodder.
Ouddorp (Flakkee).
K. C. Cruq, arts.
Oude Wetering.
Dr. N. v. d. Kooch.
Oudewater.
Afd. Groene Kruis.
Ouwerkerk a. d. IJssel.
C. J. Gorter, arts.
Overschie.
Dr. C. van Schouwen.

Overveen
C. H. Bos.
Papendrecht.
Dr. E. Brandts.
St. Philipsland.
A. Leon van Eldik, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend.
B. W. Hartong van Ark, apoth.
K. van Giffen, apotheker.
Dr. H. C. Maats, arts.
Dr. J. J. Maats.
Putten.
A. H. Haentjes, arts.
Mej. C. N. J. de Jager, rijks telefo-
niste.
M. C. G. Middelburg, arts
Raamsdonk.
C. Gutteling, arts.
Rauwerd.
Dr. G. A. Murray Bakker.
Gezondheids-Commissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
J. M. van Staveren, arts.
Rheden.
Gezondheids-Commissie.
Rhenen.
J. J. Post, apotheker.
Rijnsburg.
Dr. A. J. van Walsem, arts.
Ridderkerk.
J. M. Langeveld, arts.
Roermond.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. J. L. Herten.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
Th. Paulussen, officier v. gez.
Rotterdam.
Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en
proc.
Mr. C. H. B. Boot, off. v. justitie.
D. H. Brinkhorst, arts.
Wed. Bulterman & Cohen, apothek-
ers.
Dr. F. G. Cornelis, arts.
Dr. J. M. Dutilh, arts.
Dr. C. Fehmers.
W. H. J. Gautvoort, apotheker.
C. Groenewegen, arts.
Dr. I. J. Hage, arts.
M. Jagerink, arts.
J. Jurrewitz, apotheker.
Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
J. L. J. M. Maas, apotheker.
M. J. v. d. Meij de Bie, apoth.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
C. & C. J. Pluijgers, handel in
chemicalien.
M. Polak, arts
V. Winkler Prins, arts.
R. F. H. de Riehemont, apotheker.
H. van Roijen, arts.
Mej. G. M. Rueb.
Rijks-Seruminrichting.
Van Schaijk & Baljon, koopliden.
Dr. P. H. Simon Thomas, arts.
Mej. M. Snellen.
Maurice Son, tandmeester.
Mej. Christina Stronck, apotheker.
C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Rotterdamsche Tandheelkundige
Vereeniging.
D. Teessen, apotheker.
Dr. L. A. Thomée, arts.
P. Schrameier Verbrugge, notaris.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
A. J. Wijane, gemeente-apotheker.
H. C. Zeelt, apotheker.
J. J. van der Zwet, arts.
Ruurlo.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
Schagen.
Gezondheids-Commissie.
Scharmer (gem Slochteren)
H. J. Fockens, arts.
Scherpenzeel.
S. F. Boekhoudt, geneesheer.
D. Broex, arts.
Scheveningen.
Dr. C. M. Hartog, arts.
J. C. Filedt Kok, apotheker.
Dr. K. de Lint.
Schiedam.
A. Gouka, apotheker.
Dr. C. J. Vaillant.
Schildwolde (Gr.)
Dr. M. J. Adriani.
Serooskerke (Walcheren.)
H. G. J. van den Bosch, arts.
Slidrecht.
I. J. v. d. Berg, apotheker.
Dr. A. Prins de Raat, arts.
Dr. P. Langeveld, arts.
A. F. Meijer, arts.
Afdeling v. den „Volksbond.”
Sneek.
B. J. Boerrigter, apotheker.
J. J. van der Feer, apotheker.

Gezondheids-Commissie.
L. Hertzberger, arts.
Soest.
Het Gemeentebestuur.
H. P. Schoonenbeek, arts
Spaarndam.
W. Nije, arts.
Spanbroek.
G. C. van Balen Blanken Jr., arts.
Steenwijk.
Leo Polak, jur. doctorand.
Stolwijk.
S. Bijlsma, geneesheer.
Terborg.
N. P. Brunt, arts.
Ternaard.
Dr. P. de Jager.
Tiel.
Mevr. M. E. v. Tienhoven-Muijsken.
Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
J. I. Keijzer, apotheker.
Tolbert (Gr.)
W. R. Mausholt.
Ubbergen.
Gezondheids-Comm. ssie.
Uden (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.
Afd. „Witte Kruis.”
Utrecht.
Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
Dr. Ch. Ali Cohen, hoofdinsp. v.
de volksgez.
J. Bartolotti Rijnders, dir. officier
van gezondheid.
Jan Wefers Bettink, fabrikant.
Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
Dr. C. W. Broers, arts, off. v. gez.
J. van Dam van Isselt, voorzitter
Centr. Gez. Raad.
Jacob Duijvis.
C. D. Fehrmann, apotheker.
Mr. E. Fokker, voorz. Centr. Raad
van Beroep.
Dr. B. Frericks.
Gezondheids-Commissie.
J. Grijns, arts.
S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
Dr. J. Hartog, arts.
D. Heineke Jr., cand. arts.
Dr. W. Huiskamp, arts.
Mr. A. C. Crena de Iongh, Lid
Centr. Raad v. Beroep.
Dr. L. v. Itallie, leeraar Rijksvee-
artsenijschool.
Mej. E. A. J. Knoops.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. J. Loricé.
J. C. Th. Marius, agent in wetensch.
instrumenten.
P. E. A. Musquetier.
Dr. F. A. K. Rombach.
Pharmac. Gezelsch. „Scheele.”
C. Sleswijk, apoth.
J. H. K. Smeets, apotheker.
Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
Unitas Pharmaceuticum.
K. Visscher, apotheker.
H. Vlaanderen, koopman.
M. W. H. Werker, ing. S.S.
Dr. L. U. H. C. Werndly, arts.
Veen (bij Heusden.)
J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
W. Boer, notaris.
E. Steenhuizen Hz., apotheker.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere.
Gezondheids-Commissie.
Veip (bij Arnhem.)
R. Piekema, arts.
Mr. de Vos tot Nerveveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen.
L. A. Baron van Ittersum, notaris.
H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingen
C. H. Bekker, apotheker.
W. C. v. Dusseldorp Jzn., meelfa-
brikant, voorz. Gez.-Commissie.
C. A. v. Buuren v. Heyst, koopm.
G. v. Buuren v. Heyst, koopman.
A. J. Formijne, arts
C. M. Hoogenboom, arts.
A. Hoogendijk, reeder en koopm.
Dr. H. Kikkert Czn, arts.
Huib Kikkert, reeder en koopman.
A. Knottenbelt, notaris.
P. van Leeuwen, fabrikant.
Dr. J. Voogd.
J. M. Zembsch Jr., apotheker.
Vlissingen.
A. J. van Ockenburg, apotheker.
Voorburg (bij 's Hage).
Dr. C. Ten Bosch Az., arts.

Waardenburg.
G. J. van Wieringen, arts.
Waddinxveen.
H. Blanken, Johzn., arts.
Wageningen.
Dr. C. Alers, arts.
C. D. Bergacker, apotheker.
R. van Eck, apotheker.
Wassenaar.
Dr. M. Rutgers, arts
Watergraafsmeer.
Ed. Wiener, cand. arts.
Weesp.
N. A. Ballentijn, apotheker
A. A. Knaap, arts.
Westervoort.
J. H. W. Kuneman, arts.
Willemsoord.
G. Buis, off. v. gez. 1e kl. K. N. M.
Winschoten.
Dr. Jen Wartena, arts.
Winterswijk.
H. J. Manschot, arts.
Wirdum (Fr.)
F. van Setten, arts.
Wissenerke.
D. J. Helderman, geneesheer.
Wognum (bij Hoorn.)
L. H. W. Janssens, arts.
Workum.
Mevrouw Sluiterman.
J. J. Persant Snoep, arts.
Wormer.
W. de Booij, arts.
Wormerveer.
Mevr. de wed. D. Laan.
Woubrugge.
W. A. Asman, arts.
Wijchen.
P. Ruijsch van Dugteren, arts.
Wijhe.
J. W. Engels, arts.
Wijk bij Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
IJselmonde.
H. C. van den Bijllaardt, arts.
IJselstein
J. H. Duijvis, arts.
W. Peel, arts.
Zaandam.
G. van Sante Bz., apotheker.
Zalt-Bommel.
Dr. H. Roodhuijzen Jr., emer. pred.
J. van Tricht, apotheker.
Dr. J. de Wit, arts.
Zeist.
C. Guldensteeden Egeling, apoth.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A. Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Witt, arts.
Zierikzee.
Gezondheids-Commissie.
Zoetermeer.
A. Meerburg, arts.
Zuid-Scharwoude.
C. Rootlieb Jr., arts.
Zutphen.
C. Storm Buijsing, burgemeester.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
W. F. Privé, mil. apotheker.
Dr. J. M. van 't Hoff, arts.
G. L. Tjeenk Willink, oud-apoth.
Dr. A. N. Nolst Trenité, arts.

NED. OOST-INDIE.

Batavia.
W. C. Klaassen, offic. v. gez. 2e kl.
A. T. E. Morel, apotheker.
Bangkinang.
A. W. Cramer, arts, off. v. gez.
Probolinggo.
D. van Aalst, apotheker.
Semarang.
Mr. H. B. Pleyte, advocaat.
Soerabaya.
D. J. Reese, apotheker.
Soerakarta.
Dr. J. Dekker, mil. apotheker.
Bestuur der Afdeeling Amsterdam.
H. van Gelder, voorzitter.
Mej. C. Hugenholtz, secretaresse.
E. Th. Smeets, penningmeester.
Dr. W. Rutgers van der Loeff.
E. J. Abrahams.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 758.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Internat. Comité z. Bekämpfung der Charlatanerie. — Publicatie v. d. Gezondheidsraad te Karlsruhe, over Hartmann's Anti-Neurasthine. — Een nieuw Weekblad. — De broer van het Staphorster boertje. — Succes. — Coza-poeder besproken op het Nederl. Congres tegen alcoholisme. — Osoma. — Anti-opiummedicijn. — Uitoefening van geneeskunde door naaml. vennootschappen in Engeland.

Mededeelingen van verschillenden aard: Hoofdpijnpastilles van Van den Berg. — Sensamen van Reimanns. — Eilers, een kwakzalver up-to-date. — Anti-Kwakzalpilletjes. — Kwakzalversmiddelen tegen vallende ziekte. — Attesten over Coza-poeder. — The Cartilage Company. — Gevaarlijkheid van Javol. — Onderling overleg tusschen kwakzalvers. — Bestrijding van kwakzalverij... ook in Engeland.

Uit de Pers: Het Coza-poeder. Rechtszaken: Eilers voor het kantongerecht te 's-Gravenhage. Boekbeschuwing: Westeroelen van Meeteren; Is natuurgeneeskunst kwakzalverij? Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn toegetreden:

Dr. J. VAN DER HOEVEN, Arts, ... te Eefde.
H. P. VELDHULZEN, Arts, ... te Leiden.
DE GEZONDHEIDSCOMMISSIE, ... te Bozmeer,
terwijl het Departement Amsterdam der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie der Vereeniging eene bijdrage van f 10.— toezegde.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

BERICHTEN.

Internat. Comité z. Bekämpfung der Charlatanerie. Op de begroting van de Ned. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie, ingediend voor het jaar 1908, komt een post voor van f 10.— als bijdrage aan het Comité.

Aan den heer J. M. VAN ELK, te Eefde bij Zutphen, zijn nog de volgende bijdragen toegezegd:

Ned. Maatsch. t. b. d. Geneeskunst, Afd. IJssel-Noord-Alblas-Lek f 5.— jaarl.

Ned. Maatsch. t. b. d. Pharmacie, Depart. Amsterdam f 10.—

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Door advertenties en verzending van prospectussen en brochures, wordt reeds sedert geruimen tijd reclame gemaakt voor Dr. Hartmann's zenuwvoeding, Antineurasthine, verkrijgbaar bij Dr. KARL HARTMANN te Berlijn. Dit middel wordt als onfeilbaar tegen alle soort van zenuwlijden en de daartoe te brengen ziekten aanbevolen, o.a. ook tegen epilepsie, drankzucht, gevolgen van Syphilis enz. Daarbij worden, op de bekende wijze, de gevolgen van de verzwakking der zenuwen op de donkerste wijze geschilderd om de zieken angstig te maken en hen tot het gebruik van het aangeboden middel te verlokken. Zoo wordt

o.a. onder het beeld van een polyp gezegd: „Zoo vreeselijk en van verschillenden vorm als de vangarmen van een polyp, zijn de symptomen van de zenuwziekte”.

Antineurasthine is een mengsel van droog eidooier, melksuiker en gluten met een gering gehalte aan zetmeel, dextrine en smaakverbeterende toevoegselen. Eenige werking op de zenuwen bezit het middel niet.

Wij waarschuwen voor den aankoop.
Karlsruhe 6 April 1907.

Een nieuw Weekblad. Onder den titel „Moleschott” zal, met 1 Juli te beginnen, bij den uitgever F. VAN ROSSEN te Amsterdam een weekblad voor gezondheidsleer, populaire geneeskunde en ter bestrijding der kwakzalverij verschijnen. Redacteur is Dr. CH. BLES.

De broer óók al. Door de marechaussée te Staphorst is procesverbaal opgemaakt tegen J. STEEMAN te Rouveen, broeder van het z.g. Staphorster boertje, wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde. (Zw. Ct.)

Succes. Van een noodgeplaatst Ambtenaar ontvingen wij een verzoek om inlichting aangaande Poehlmann's gehoortrommels, die hij wenschte aan te wenden bij een huisgenoot, die aan doofheid lijdende was. Ofschoon wij deze speciale trommel niet kenden, verschaften wij toch de noodige gegevens, waaruit de aanvrager kon zien hoe doelloos het gebruik van dergelijke z.g. trommels in het algemeen is en aan welk gevaar de gebruiker zich blootstelt wanneer hij, zonder hulp van den geneesheer, die toestelletjes aanwendt.

Wij hadden het genoeg daarop het antwoord te ontvangen, dat de aanvrager er thans genoeg van wist en wel zooveel, dat hij zijn huisgenoot ten sterkste had afgeraden zich aan het gebruik van het voorwerp te wagen en dat aan dien raad gevolg is gegeven.

Mochten toch velen dit voorbeeld volgen en eerst ons advies inwinnen vóór zij van de zoo welwillend aangeboden hulp van de kwakzalvers gebruik maken.

Cozapoeeder. Op het Nederl. Congres tegen het alcoholisme, in Mei te Utrecht gehouden, vestigde de heer WILLEMSE de aandacht op het cozapoeeder, dat door een instituut op allerlei bedriegelijke wijzen als geneesmiddel tegen drankzucht aanbevolen wordt. Hij noemde dit onder luide instemming der vergadering een der ergste kwakzalversmiddelen, waartegen niet genoeg gewaarschuwd kan worden. Z. i. moesten de bladen de advertenties daarvan niet opnemen.

Osoma. De Osoma Cie., Rue Taitbout Parijs, maakt groote reclame voor een nieuw versterkingsmiddel en heeft onder het motto: „Ken u zelve” thans ook een in het Nederlandsch gestelde brochure uitgegeven. Het middel, dat rechtstreeks betrokken f 2.75 per flacon kost, is aangekocht en wordt nu van wege de Vereeniging onderzocht, zoodat dienaangaande later zal worden bericht.

Men wachte dat bericht af.

Antiopiummedicijn. Uit Buitenzorg schrijft men aan het Soer. Hbld.:

Op den passar alhier is men bezig met de antiopiummedicijn, en met succes.

De plant, waaruit de medicijn gemaakt wordt, behoort tot de angustifoliumfamilie; de Maleische naam van de plant, die hier overal groeit, is Kimonjennjen, de Chineesche naam tjongsientjoe. De bladeren lijken veel op de bekende daoen semboeng; bij de Kimonjennjen is de stam der plant echter stokkerig; bladeren en bloemen zitten boven aan den stam.

Zoodra een schuiver nu zin krijgt om een pijpje opium te genieten, neemt hij een bitterglasje van de medicijn uit beide flesschen; de lust tot schuiven verdwijnt onmiddellijk. Wanneer de inhoud der 2 flesschen door den schuiver verorberd is, kan men zeker zijn, dat de schuiver van den opiumhartstocht genezen is.

Overal op den passar kan men thans de bladeren koop.

Om de medicijn te fabriceren, neemt men een hoeveelheid bladeren, die eerst op een vuurtje gegorend worden; daarna laat men ze verkoken met kaliewater, totdat men 2½ tail vocht heeft. Dit kooksel wordt verdeeld in 2 flesschen. Bij den inhoud der eene flesch voegt men gebrande opium.

Naar ik hoor zijn de bedoelde bladeren ook een heilzaam tegengif voor hen, die aan morphine verslaafd zijn. Zou het geen zaak zijn, dat men er in de hospitalen proeven mee nam, want nog vreeslijker zijn de gevolgen van morphinemisbruik, dan die van het opiumgebruik. (N. Rott. Ct.)

Zeker zou het een geluk zijn, wanneer het blijkt dat het middel doeltreffend is. Doch, wel of niet doeltreffend — wij zien al aankomen dat de kwakzalvers zich spoedig van het middel zullen meester maken; men zij dus voorzichtig.

Uitoefening van geneeskunde door naamloze vennootschappen. Personen, die onbevoegd zijn tot het uitoefenen der geneeskunst, zelfs geneeskundigen, wien de bevoegdheid was ontnomen, kunnen in Engeland de wet ontduiken door een naamloze vennootschap op te richten en als haar zaakgelastigde op te treden; gelijk SEQUAH voor de S. Company optrad. Om hieraan een eind te maken heeft LORD HYLTON bij het Hoogerhuis een wet ingediend, die dergelijke praktijken verbiedt. Rechtspersonen, die herstellingsoorden of andere soortgelijke instellingen bezitten, waar geen geneeskunst door onbevoegden wordt uitgeoefend, of vereenigen tot verschaffen van geneesk. hulp worden door het wetsvoorstel niet getroffen.

Het wetsontwerp is in tweede lezing aangenomen. (N. T. v. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Hoofdpijnpastilles.

Weer een voorbeeld van verregaande brutaliteit; in de dagbladen kan men in den laatsten tijd de volgende advertentie lezen:

„Onder den naam

HOOFDPIJNPASTILLES,

(geen Antipyrin) worden door mij flacons Pastilles à 80 cts. in den handel gebracht, waarvan

meestal 2 Pastilles] reeds voldoende zijn om iedere Hoofdpijn, voortkomende uit Kouvatten, Overspanning of Rheumatische aandoening te doen verdwijnen.

Tegen inzending van postw. à 90 ct. franco.

A. W. VAN DEN BERG. Hoofdsteeq 19 te Rotterdam."

Hier hebben wij weer een geheel onbevoegde die, tegelijkertijd, geneeskunde en artsenij-bereidkunde uitoefent en dit maar publiek in de couranten annonceert. Zonder onderzoek van den lijder, wordt maar grif verklaard dat „meestal 2 pastilles voldoende zijn”, wanneer de patiënt maar beslist of zijn pijn voorkomt uit „kouvatten, overspanning of rheumatische aandoening”. Stelt deze zijn diagnose verkeerd, wat al heel dikwijls gebeurt, en zijn er andere oorzaken voor de pijn, dan bestaat er groote kans dat hij, bij het inroepen van de hulp van VAN DEN BERG, van den wal in de sloot terecht komt en dat zijn kwaal gaat verergeren omdat hij niet tijdig werkelijk deskundigen raad heeft ingewonnen.

Maar dit schijnt voor VAN DEN BERG geen bezwaar te zijn. Als hij maar verkoopt. En wat verkoopt hij? Weest gerust, zegt hij, geen *antipyrine*, dat gevaarlijke goedje, maar... *aspirine*, zooals door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te 's Gravenhage is aangetoond.

Wie nu meent dat aspirine een geheel onschadelijk middel is, vergist zich deerlijk, ofschoon het tegenwoordig dikwijls door de geneesheeren wordt voorgeschreven. Maar, even als bij het gebruik van antipyrine, moet bij dat van aspirine rekening worden gehouden met den persoon van den lijder en den aard van het lijden — niet iedereen slikt aspirine ongestraft — en vooral dient te worden gelet op de gevolgen, die na het innemen van aspirine zich kunnen voordoen. Ook daaraan stoort zich de verkooper niet. Laat het publiek echter verstandig zijn en deskundige hulp inroepen in plaats van zich onder behandeling van VAN DEN BERG te stellen. Het zal er wel bij varen.

Het zekerste middel

tot

VERLENGING

van het

MENSCHELIJK LEVEN

of de

Wonderbare Geneeskracht

van de

Chemisch gezuiverde en geprepareerde

ENGELSCH WITTE

SENFSAAMEN.

Volhouden maar! Wanneer het met het eene kwakzalversmiddel niet meer naar wensch gaat, dan maar weer wat nieuws bedacht, om de lijdende menschheid te hulp te komen — en zijn eigen beurs te vullen! Zoo denkt tenminste vermoede ijk de reeds in dit blad verscheidene malen besproken Dr. M. J. REIMANNS, tegenwoordig wonende te Maastricht.

Aan welke academie de Doctors-titel verkregen (?) is, weten wij niet, maar in elk geval is R. geen geneeskundige, zooals hij blijkbaar wil doen voorkomen.

In Duitsche bladen (o. a. „*Berliner Morgenzeitung*”) en in de „*Mededeelingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe*” kwamen meermalen ernstige waarschuwingen voor, om vooral niet in te gaan op de advertenties van bovengenoemden REIMANNS waarin geneeskundige behandeling wordt aangeboden.

Verscheidene middelen zijn dan ook reeds door hem in den handel gebracht. We behoeven slechts te herinneren aan de „Breukzalf van Pastoor BECK” en aan zijne „Breukbanden zonder veer”, waartegen in ons Maandblad van Augustus 1904 nog een ernstige waarschuwing gedrukt werd. Verder werd nog door hem reclame gemaakt voor de volgende middelen, waartegen, om de onbetrouwbaarheid of schadelijkheid ervan, reeds vroeger in dit blad werd gewaarschuwd:

Antimigraine poeder.

Platenolie tegen rheumatiek.

Pastoor Beck's Maagdruppels

De Stoelbevorderaar enz.

Maar nu heeft hij wederom een nieuwe bro-

chure de wereld ingezonden, met op den omslag de dreigende woorden:

„WIE dit boekje door nalatigheid

verzuimd te lezen

en de inhoud niet navolgd begaat

LANGZAMEN ZELFMOORD”.

Voorin staat het portret van „Dr. M. J. REIMANNS, *Specialist voor de genezing van breuken zonder gevaarlijke operatie*”.

Vervolgens wordt op schijnbaar wetenschappelijke wijze behandeld, hoe goed toch de „*Engelsche witte Senfsamen*” zijn. Namelijk voor gezonde menschen als voorbehoedmiddel, en voor zieke als geneesmiddel tegen talrijke ziekten, b.v. Hoofdpijn, Hoest, Zuur, Lichaamszwakte, Blaaslijden, Slapeloosheid, Jicht, Wormziekte, Waterzucht, Bloedarmoede enz. enz. Uit de beschrijving van het aanbevolen geneesmiddel blijkt, dat het bestaat uit wit mosterdzaad, dat een enkele maal in de geneeskunde wordt aangewend en waarvan onze tafelmosterd wordt bereid. Het is algemeen bekend dat dergelijke prikkelende middelen voor verscheidene ziekelijke aandoeningen zeer nadeelig zijn. Maar REIMANNS geeft het iedereen „tot verlenging van het menschelijk leven”, wanneer men slechts een postwissel à f 1.65 zendt. Zou er iemand zijn, die dit kwakzalversmiddel begeert? Laten wij hopen van niet!

In deze schoone brochure wordt eveneens reclame gemaakt voor een „*Universeelmiddel*” ter genezing van gezwollen en zweren, ja zelfs van kankerwonden.

En achter op den omslag — REIMANNS heeft middelen genoeg — een aanbeveling voor zijn „*Levenselixer*”.

Nog eens waarschuwen wij ten sterkste tegen alle zoogenaamde geneeskrachtige middelen, welke van hem afkomstig zijn.

J. P. v. D. M.

Een kwakzalver up-to-date.

Onbeschaamder kwakzalver dan de zich noemende *Eilers* (Eerste Ned. Inrichting ter bestrijding van Tuberculose, Rijsbergerweg C 14a Oegstgeest) heeft zeker onder het gilde der kwakzalvers nooit het levenslicht aanschouwd.

Als een inbreker, die het door hem gestolene, aan den hem bekenden eigenaar wil verkoopen, durft deze charlatan-boterboer zijn zoogenaamde uitvinding, betreffend „*een geneesmiddel tegen longen borsttering*” zooals hij het noemt, aan Professoren en Doctoren in Nederland, per circulaire aan te bieden. Dit noemt men in de volkstaal *lef*; zoo'n brutaal stukje is — voor zoover ons bekend — dan ook nog „niemals dagewesen”.

Niet alleen Professoren en Doctoren, neen, ook de Regeering wil hij met zijne „uitvinding” in kennis stellen. Moge hij dit laatste ten uitvoerbrengen en moge de Regeering, naar aanleiding hiervan, der medische faculteit opdragen, een nauwgezet en eerlijk onderzoek naar den „uitvinder” en de „uitvinding” in te stellen, om hiervan verslag uit te brengen.

Dit zal dan den stoot kunnen geven tot het in het leven roepen van *een wet tegen het parasiteeren op de beurzen der beklagenswaardige zieken*, die bij al hun ellende, niet alleen hun geld kwijt raken, maar wat het slimste is ook de laatste kans tot herstel verspelen. Dat de regeering zich eindelijk eens geroepen gevoele te waken over de beklagenswaardige prooi der gewetenlooze kwakzalvers en haar tegenover deze beschermes!

Zie, als de uitwerking van die „*Eilerssche uitvinding*” dit tot resultaat zou hebben, dan heeft hij door zijn verregaande brutaliteit zooveel goeds verricht, dat wij gaarne eene inschrijving openen om bijdragen voor..... een standbeeld voor *Eilers* den kwakzalver up-to-date.

(*Vox Medicorum.*)

Anti-Kwakzalfpilletjes.

't Beste middel om aan brutaliteit te gewennen is: je in des kwakzalvers praktijken in te wijden; dan verwonder je je over *niets* meer! Maar waarover je verbaasd blijft: dat is het groot aantal domme lieden, die zich door de meest dwaze advertenties laten inpalmen. Want heusch, zeer middelmatig ontwikkelde hersen-

tjes moeten toch de beetnemerij wel kunnen vermoeden, die je tegenstroomt uit de zotte reclames voor middelen tegen duizenden kwalen. Daar heb je nu weer een omvangrijke en dus goed betalende annonce in onze groote dagbladen over Phosferine. Origineel is de inhoud van bedoelde reclame, dat zult ge me meteen moeten toegeven. Want, beste lezers van het Maandblad, dit middel genas geen molenaars, naaisters, landbouwers of boerendochters, die op onbekende plaatsen wonen of totaal niet bestaan; nu geen kans, dat ge uw brieven aan hen geadresseerd van de posterijen terugkrijgt met het opschrift: *Onbestelbaar*. Neen, dit is 't meest aristokratische middel ooit uitgevonden: het geneesmiddel der vorsten — zooals in de advertentie staat.

Phosferine helpt voor... ja, 't is gauwer te vertellen waarvoor het *niet* helpt; maar plebejische Pinkpillen, Foster's pillen, Abdij-stroop, Kloosterbalsem en bloedzuiverende beschuitjes van Ollivier kunnen er niet tegen bolwerken! Phosferine geneest speciaal alle zenuwkwalen en heeft alle Europeesche vorsten geholpen! Waaruit men zou mogen opmaken, dat alle Europeesche vorsten neurasthenici zijn, liever gezegd: waren; na het gebruik van Phosferine zijn de staats-hoofden allen gekalmeerd.

Er schijnt geld in de onderneming te zitten: talrijke en uitgebreide advertenties, ontsierd door een groote kroon — die een vorstelijk cachet aan het geheel moet geven — zijn in de dagbladen opgenomen.

Boeren, burgers en buitenlui! weer wordt u een gelegenheid geboden er in te loopen en uw duiten weg te gooien. Neemt ze waar! Vergeet niet, dat het middel alle Europeesche vorsten heeft geholpen, natuurlijk zal het dus uw niet vorstelijk, alledaagsch lichaam van alle kwalen afhelfen. Het middel is bij de gewone, welbekende, in allerlei winstgevendende kwakzalversmiddeltjes handelende drogisten te verkrijgen. De flesch van f 1.90 bevat bijna 4maal zooveel als die van f 0.75! Je ware, éénige middel voor zenuwlijders! En anders heeft 'n flesch zuiver water misschien wel hetzelfde resultaat! Zegt het voort!

ED. R.

Phosferine is in onderzoek.

RED.

Kwakzalversmiddelen tegen vallende ziekte.

In de bekende rubriek „*Onder de menschen*” doet de schrijver, in de *N. Rott. Ct.* van 16 Mei, mededeeling van zijn bezoek aan het Gasthuis van de Ned. Vereeniging tegen vallende ziekte te Amsterdam. Bij dit bezoek raakte hij bekend met een oud boek getiteld: „*Onfeilbare geneeswijze der Vallende Ziekte, hoe hevige en verouderd, uit welke oorzaak ontstaande, en bij wie dezelve ook plaats hebbe; ter redding van veele ongelukkige Nederlanders, en vooral vrouwen, welke door die ziekte jammerlijk gefolterd worden, en dikwijls daardoor de wegen van bestaan voor hen gesloten vinden; — door S. A. D. TISSOT.*” De schrijver voegt daaraan toe: „Deze vertaling naar de verhandeling van den toenmaals vermaarden Franschen geneeskundige verscheen te Amsterdam in den jare MDCCXCI. De vertaler noemt zich niet. Misschien schaamde hij zich over den reclamestijl van den titel, waarin dit dwaze woord „onfeilbaar” door hem moet zijn bijgebracht. Want in het werk zelf is juist de bescheidenheid van den geleerden schrijver, en het voorbehoud, waarmee hij als wetenschappelijk man zijn waarnemingen te boek stelt, kenmerkend.”

Voor onze lezers, die in ons blad herhaaldelijk waarschuwingen hebben gelezen tegen de tal van kwakzalversmiddelen, die onophoudelijk tegen vallende ziekte als onfeilbaar worden aanbevolen — b.v. *Antiépileptique van Uten* en de *Drank van Dr. Roland*, verkrijgbaar bij „Sanitas”, zal het volgende van belang zijn, wat Dr. TISSOT reeds twee eeuwer geleden schreef:

„Een onfeilbaar Specificum kan onmogelyk „plaats hebben: die voorgeeven zoodaanig een „middel te bezitten, zyn weetnieten of guiten; „die het gebruiken, laten zich bedriegen; want „daaglyks ziet men, dat de meest geroemde „Specifica niet den minsten dienst doen; maar

„doorgaans draagen de Kwakzalvers, die dezelve „geeven, zorg om te gelyk zo veel kleinigheden „voor te schrijven, dat het bijna niet mooglyk „is, om ze allen een voor een nauwkeurig naar „de letter op te volgen, en zodra de ligtgeloovige „Lyders maar de geringste overtreding begaan, „schryven zy daar aan het missen van hunne „Specifica toe.

„Het is zeer byzonder, dat 'er byna geene „Kwaal is, welke van bedriegers zo dikwyls nage- „bootst, en van wezenlyke Lyders zo zeer ge- „vreesd wordt, als Vallende Ziekte.

„De verkeerde schaaft, welke men aan „deze ziekte hegt, is een wezenlyk ongemak, „het welk zeer veel toebrenghet om dezelve te „verslimmen; en het was te wenschen, dat „men deze Kwaal in het zelfde licht beschouwde „als andere Kwaalen; het vooroordeel van het „gemeen in dit opzicht spruit uit de bygeloo- „vigheid der Ouden, waar van Hippocrates „het belachelijke reeds heeft aangetoond, en „welke evenwel zig staande heeft gehouden, „sedert meer dan twee duizend jaaren.”

Attesten over Coza-poeder.

Het *N. v. d. Dag* van 7 Mei bevatte het vol-
gende „Ingezonden stuk”:

„Een paar dagen geleden ontving ik per post
uit Londen een keurig uitgevoerd reclameboek
van het Coza-poeder, het bekende middel tegen
dronkenschap, waarvoor in den laatsten tijd
hier te lande veel reclame wordt gemaakt.

Dit boek, onberispelyk in onze taal gedrukt
en op de bekende reclame-wijze versierd met
talrijke portretten van allerlei soort van men-
schen, bevat bijna uitsluitend uittreksels van
dankbetuigingen uit schier alle landen van
Europa. Ook ons land is met een 9-tal „attesten”
vertegenwoordigd en heeft de eer in dit boek
de eerste plaats te mogen innemen, onmiddellijk
na een pagina, waarop met zware letter, over
de geheele pagina, de volgende bekendmaking
is afgedrukt: „Alle brieven en uittreksels van
dankbetuigingen, die zich in dit boek bevinden,
zijn echt. De oorspronkelijke liggen op ons kan-
toor ter inzage.....”

Onder deze Hollandsche „attesten” is er ook
een, ondertekend door een Mevrouw.... uit
Den Helder.

Op een verzoek om eenige nadere inlichting
schreef deze Mevr. onmiddellijk het volgende:

„In antwoord op uw schrijven van 23 April
moet ik u melden, dat ik nooit iets van Coza-
poeder gezien heb, nog minder ze gebruikt heb.
Het is zoo afschuwelyk ze mijn naam in dit boek
gezet hebben; hoe ze er aan komen begrijp ik
niet; ik heb er de politie al mee in kennis ge-
steld, daar ik zooveel brieven krijg om inlichting.
Ook is er al iemand voor mij in Londen
naar dit kantoor geweest, maar heeft de eigen-
naren niet te spreken kunnen krijgen.

X.”

De Redactie van het *N. v. d. D.* voegde daar-
aan toe:

„Wij hebben billijkheidshalve aan de klacht,
ons door den geachten inzender overgebracht,
geen plaats willen weigeren. Maar het ligt toch
voor de hand, dat, wie zich benadeeld acht of
gehinderd wordt door onbevoegde openbaar-
making van attest of portret, zich niet tot de
politie heeft te wenden, maar allicht onderzoek
van zijn klacht verkrijgen kan door bemiddel-
ing van een der Nederlandsche vertegenwoor-
digers in het buitenland.

Red.”

Het no. van 14 Mei bracht het onderstaand
antwoord:

„Londen, 9 Mei 1907.

Aan

de Redactie van *Het Nieuws van den Dag*,
Amsterdam.

Mijnheeren.

Naar aanleiding van het „ingezonden stuk”
in uw nummer d.d. 7 dezer protesteerden wij
tegen de daarin vervatte aantijging, dat de at-
testen, welke in de Coza-brochure gereprodu-
ceerd zijn, niet absoluut echt zouden zijn.

Wat de Hollandsche dankbetuigingen aan-

gaat, deelen wij u hierbij mede, dat eenige daar-
van in het jaar 1904 of '05 aan onze toemalige
branche te Parijs, „Instituut du Zexa”, gericht
waren. Het is derhalve mogelijk, dat de betref-
fende personen deze omstandigheid vergeten
hebben; de oorspronkelijke brieven zijn echter
in ons bezit.

Verder zijn wij zoo vrij u te berichten, dat de
verkoop van het Cozapoeider in Holland slechts
een paar maanden geleden een aanvang heeft
genomen en dat de eerstvolgende uitgave van
het attestenboek dan ook weer (en nieuwe) dank-
betuigingen uit Holland zal bevatten.

Hoogachtend,

Coza-Institute.

62 Chancery Lane.”

Een enkele opmerking veroorloven wij ons
naar aanleiding van bovenstaande stukken. Op
dat van het *Coza Institute* willen wij slechts
opmerken, dat reeds sedert eenige jaren be-
proefd is in Nederland slachtoffers voor het
geheel waardelooze *Coza-poeder* te maken en
dat, niettegenstaande de verklaring van het
Instituut, wij vooralsnog aan de attesten van
die inrichting weinig waarde hechten; de be-
wijzen voor deze meening hebben wij meermalen
in ons blad geleverd.

Met de Redactie van het *Nieuws van den
Dag* zijn wij van meening, dat een klacht bij de
politie wegens onbevoegde openbaarmaking van
een attest weinig zal uitrichten. De vraag blijft
echter of een aanklacht bij de *justitie*, met het
duidelijk bewijs dat de afgedrukte attesten
valsch zijn — zooals wij voor verscheidene dier
attesten hebben aangetoond — geen aanleiding
zou kunnen geven, dat er maatregelen werden
genomen tegen dezen vorm van bedrog. Het is
toch tijd dat er iets gedaan worde tegen dit
schandelijk optreden van de kwakzalvers.

The Cartilage Company.

Wie man grösser werden kann.

In aansluiting aan hetgeen wij in ons no. van
Maart schreven, laten wij nog het onderstaande
volgen:

Wie weten wil, hoe hij 5 ja zelfs 12 centimeter
in zes maanden tijd kan groeien, heeft zich slechts
te wenden tot *The Cartilage Company*, Avenue
de l'Opera te *Parijs*, waarvan het cosmopoliti-
sch karakter nog meer uitkomt, doordat de
directeur in Duitse bladen adverteert en ook
in het Duitsch de correspondentie voert.

De man is de levende reclame voor zijn appa-
raat, dat hem eene lengte van 1.82 meter deed
bereiken, terwijl naar zijn verklaring zijne
ouders slechts kleine menschen waren. Opdat
hij niet als reus boven meerdere zijner mede-
schepselen zal uitsteken, zendt hij zijn groei-
apparaat tegen betaling van 65 mark aan alle
mannen en vrouwen, die graag wat grooter wil-
len worden.

's Mans philanthropie om een groot menschen-
geslacht te vormen gaat zelfs zóóver, dat bij-
aldien op de eerste aanbieding niet dadelijk
wordt ingegaan, zijn enthousiasme, gelijk hij
voorgeeft, hem dringt tot een tweede nog uit-
voeriger aanbeveling.

Wellicht denkt hij ook, al staat het in het
getypt schrijven niet, dat voor 65 mark nog
wel een postzegeltje kan worden gewaagd.

Ook voor O en X beenen, ruggegraatsver-
krommingen heeft de directeur recht-makende
toestellen, doch om bij het groeiapparaat te
blijven, zoo kan dit in huis en op reis worden
aangewend, is licht en heeft zoo weinig omvang
dat het in een citybag kan worden medegenomen.

Het mooiste is echter, dat als de groei mocht
uitblijven ook het geld wordt teruggegeven,
mits — want aan de edelmoedigheid is een voor-
waarde verbonden — de koper eerst hebbe
bewezen, dat hij zes maanden lang getrouwelyk
alle door *The Cartilage Company* gegeven voor-
schriften heeft opgevolgd.

Is dat niet gebeurd, dan blijft de koper klein
en ziet zijn geld niet terug.

Mannen, die om hunne grootere vrouwen
wel eens uitgelachen worden of vrouwen, die —
al was het alleen maar uit het oogpunt van
gelijkwaardigheid — niet langer tegen hunne

mannen willen opzien, weten thans, als zij 65
mark er voor over hebben, waar deze ter ver-
krijging van hunne meerdere gelijkmatigheid
in ontvangst worden genomen.

Voor hunne kinderen raden wij hen echter
aan liever gedachtig te blijven aan hetgeen Prof.
EIJKMAN op het jongste natuur-geneeskundig
congres te Leiden heeft gezegd.

Zijn groei-bevorderaar zouden wij willen noemen
deze zinsede uit zijn redevoering: „Niet in
de stoffige atmosfeer der gymnastieklokalen,
maar in de frissche buitenlucht, niet in rij of
gelid of aan de werktuigen, maar in vrije doch
verstandig geleide spelen moet de jeugd bij voor-
keur leeren haar krachten te ontvouwen en ver-
poozing vinden van den schoolschen arbeid”.

Javol.

In de *Hygienische Blätter* van Mei jl. lezen
wij het volgende: „Reeds tweemaal hebben wij
in ons blad melding gemaakt van huidziekten
na het gebruik van het haarwater *Javol*. Die
gevallen vermeederen zich. Dr. B. KLOSE zag
bij een patiënte, die vier dagen achtereen *Javol*
had gebruikt, dat de huid van het hoofd zuchtig
gezwollen was; de huid van het geheele gezicht
was ontstoken, de oogleden waren gezwollen
en dikke, ten deele bloedige korsten bedekten
de oorschelpen.

Verder doen drie geneesheeren, in de *Aertzl.
Central-Anzeiger* mededeeling van hunne erva-
ring met *Javol*. De eene schrijft: ik nam een
acuten huiduitslag waar bij een dame van 50
jaar, na het gebruik van het haarwater; het
verloop van den uitslag was vrij hardnekkig en
duurde 3 maanden. De tweede verklaart: Kort
geleden had ik gelegenheid een buitengewoon
heftigen uitslag van de huid van het hoofd en
gezicht, na de aanwending van *Javol*, waar te
nemen. De derde vermeldt het volgende geval:
Een dame van ongeveer 30 jaar, met een sterk
jeukenden uitslag op het hoofd, riep mijn hulp
in. Zij had *Javol* gebruikt. Als zij het gebruik
staakte werd de uitslag minder om terstond weer
sterker op te treden na hernieuwde aanwending
van het haarmiddel. Eerst nadat zij voorgoed
van het middel had afgezien, verdween de uit-
slag.”

Onderling overleg tusschen kwakzalvers.

Voor het met elkander in connectie staan der
kwakzalvers pleit weder het volgende:

Een onzer medewerkers schreef, met het doel
deze te onderzoeken, indertijd aan *The State
medical Institute* om een proefpakje tabletten,
dat naar men weet gratis werd afgezonden.

Natuurlijk beproefde men later hem tot klant
te verkrijgen, doch toen dit nutteloos bleek,
werd hij onverwacht verrast door een belang-
stellend schrijven van SARGENT FERRIS, die
hem zijn *Vitale life fluid* aanbeval.

Ook hierop werd natuurlijk niet ingegaan,
waarop dezer dagen een aanbod uit *Brussel*
volgde, om zich tegen verminderden prijs den
Electro-Vigueur van Dr. MAC LOUGHLIN aan te
schaffen.

Het aanbod is nog al teekenend, want, hoewel
50000 personen door den *Electro-Vigueur* ge-
nezen heeten, is desniettemin de prijs van het
wonder-apparaat van 125 francs op 25 terug-
gesteld.

Vrij duidelijk blijkt uit deze historie, dat de
bende elkander van bij haar inkomende brieven
op de hoogte houdt. Of zou het alles met elkaar
één zaakje zijn?

Bestrijding van kwakzalverij.... ook in Engeland.

In een artikel in de *Pharm. Journal* van 23
Februari wordt beweerd, dat de toestand in
Engeland, op de Vereenigde Staten na het land
waar de kwakzalverij het meest bloeit, op den
duur onhoudbaar wordt. Behalve de specialité's
worden in het openbaar, per advertentie aldaar
aangeboden, ongeveer 10.000 geheimmiddelen,
tegen 2000 in Duitschland, 4000 in Frankrijk
en 2400 in Italië. Terwijl in de meeste Europeesche
rijken — en zelfs in de Vereenigde Staten —
meer of minder strenge bepalingen worden aan-
gewend of ten minste beproefd om den handel
in geheimmiddelen te beperken, is deze in Enge-

and, steunende op het principe van „non-interventie” geheel vrij gelaten. Wel bestaan er enkele wetten, die den verkoop van voedingsmiddelen en drogerijen regelen en het afleveren van vergiften aan sommige bepalingen onderwerpen, maar zij zijn van geen belang, waar het betreft het publiek te beschermen tegen de aanvallen van de kwakzalvers, waaraan het dagelijks bloot staat. De schrijver van het artikel J. COFMAN wijst op het groote gevaar, dat de kwakzalverij, in haar brutaal optreden, oplevert voor de volksgezondheid en volkswelvaart, zooals wij dit al jaren achtereen gedaan hebben. Even als wij, ziet hij in de couranten de grootste medewerkers van het verspreiden van dit gevaar. Hij zegt o.m.:

„Geen land in de wereld kan bogen op een „betere Pers dan Engeland. Tenminste de goede „bladen en tijdschriften zijn rijk en nauwkeurig „in hunne inlichtingen, waardeerdend in hunne „beschouwingen en correct en sober in toon. „Dit betreft de zaak in 't algemeen. Met advertentien is het een groot onderscheid. Het schijnt „dat de fabrikanten van kwakzalversmiddelen „den grootsten invloed op de directies kunnen „uitoefenen. De eerste en eenige zorg van deze „laatsten is het dividend van hunne aandeel- „houders; niets wordt den ondernemenden kwak- „zalvers geweigerd, zelfs door de meest eerbied- „waardige organen.”

De schrijver vindt het meer dan tijd, dat tegen het euvel der kwakzalverij, zoowel van regeeringswege als van de zijde der geneesheeren en apothekers met kracht worde opgetreden en dat de leugenachtige advertentien ten sterkste worden bestreden.

In aansluiting aan dit artikel is, in de *Pharm. Journal* van 13 April, een schrijven opgenomen van T. H. POWELL, waarin deze tot het besluit komt, dat vooral door bestrijding in geschrift en door inlichting van het publiek het kwaad met vrucht kan worden aangetast en dat daarvoor noodig is de oprichting van een *Vereeniging ter bestrijding van de kwakzalverij*.

Dat wij de oprichting van een dusdanige Vereeniging in Engeland zeer gaarne zouden zien tot stand komen behoeven wij niet te zeggen. De Nederl. afdeling van het International Comité zur Bekämpfung d. Charlatanerie heeft zich reeds met de schrijvers in verbinding gesteld.

UIT DE PERS

In *De blauwe Vaan* lezen wij het onderstaande over:

HET COZAPOEDER.

Sinds eenigen tijd staan wêer in de verschillende bladen groote aankondigingen ter aanprijzing van het cozapoeper. In de eene advertentie heet dit poeder *eenige* middel tegen dronkenschap, in de andere wordt meegedeeld, dat het 't huiselijk geluk van duizenden gezinnen heeft hersteld, duizenden personen van schaamte en oneer heeft gered! — Ook de verschillende bladen in Utrecht bleven voor deze advertentie niet bewaard en bij een der grootste firma's hier ter stede werden de bekende brochures met „verklaringen” in massa tentoongesteld. Onze afdeling plaatste in de verschillende bladen een ingezonden stuk, waarin dit „onfeilbare middel” als volstrekt waardeloos werd aan de kaak gesteld en er op werd gewezen, dat reeds in 1905 de Minister van Binnenl. Zaken in Oostenrijk aan de Posterijen verboden had zendingen Cozapoeper, voor zoover zij tegen rembours gezonden waren, aan de geadresseerden af te geven en verder order had gegeven om de bladen, die de leugenachtige advertentie omtrent dit poeder bevatten, in beslag te nemen. In Bazel en het kanton St. Gallen werd zelfs de verkoop en de aankondiging van dit poeder geheel verboden. Wij wezen er tevens op dat wij in het bezit waren van brieven, waarin jammerlijk geklaagd wordt door bedrogenen en eindigden met deze zinsede: „*Er is maar één onfeilbaar middel tegen dronkenschap, dat is niet drinken, dat is geheel onthouding! Al het andere is of bedrog, of lapwerk!*”

En ziet, de advertentien verschenen niet meer in de bladen, terwijl de depôthouders, na een bezoek onzerzijds, de brochures niet meer tentoonstelden en zelfs verklaarden, te Londen pogingen in het werk te zullen stellen, om ontlast te worden van de reclame, waarin zij genoemd werden.

Voorloopig was hiermede, meenden wij, de zaak van de baan. — Maar op 8 Maart j.l. ontvingen wij van het Coza-Instituut te Londen een brief, waarin het volgende voorkomt:

Waarom valt U het cozapoeper aan? Denkt U, dat zulke aanvallen eerlijk zijn tegenover een concurrent of gelooft U wellicht op deze wijze nieuwe leden tot Uwe Vereeniging te zien toetreden?

Wij hopen, dat wanneer wij U bewijzen, dat Uwe bewering op onwaarheid berust, U Uwe propaganda tegen het cozapoeper zult staken, daar wij in het tegenovergestelde geval een proces voor schadevergoeding wegens Uwe onjuiste beweringen tegen U zouden moeten aangaan. Het cozapoeper heeft zeer vele personen van de dronkenschap gered. Wij weten niet, hoeveel tienduizenden. Echter zijn wij in het bezit van 3000 echte handteekeningen. Dunkt het U ook niet, dat zelfs wanneer wij U slechts die 3000 gevallen kunnen bewijzen, dit toch in elk geval een goed resultaat is?

Tot zoover de brief.

Nu hebben wij in de eerste plaats nooit ons zelf beschouwd als concurrenten van het Coza-Instituut. Wij zijn geheelonthouder evengoed ter wille van ons zelf als van anderen, maar geheel belangloos. En wanneer men een poeder van pl.m. f 0.25 waarde verkoopt voor f 7.—, is dit toch zeker niet belangloos! Wij wijzen de menschen alleen op het eenige middel tegen dronkenschap: „*de Geheelonthouding!*”

Wat nu de echtheid dier dankbetuigingen betreft diene het volgende:

Wij informeerden bij een paar menschen, wier naam in de brochure was vermeld.

De een schreef ons:

„Ik ben veel te voorbarig geweest met te schrijven „van dat poeder, want dat heeft geen steek geholpen, „den eersten poeder als monster hielp goed, dachten „wij ten minste, daar bedoelde persoon in geen „acht dagen trek in drank had, zoo dachten wij „zoo'n doos met poeder zal dan beslist wel helpen, „wij kregen dan ook zonder verderen aanvraag „direct daarop een schrijven dat de doos met coza- „poeder gearriveerd was en dat hij op het post- „kantoor af te halen was tegen den prijs van zeven „gulden! Het bleek allemaal knoeierij te zijn. Wat „hadden wij een spijt van het geld en nog meer van „dien brief dat het geholpen had.”

Een ander schreef:

„In antwoord op uw schrijven is, dat dat poeder „door mij waardeloos wordt verklaard, voor een „kennis heb ik het ontboden en geschreven dat „mijn naam in geen geval mocht gebruiken worden, „hetgeen wel is geschied en geholpen heeft het voor „die persoon geenszins, dus noem ik het bedriegerij!”

Commentaar overbodig!

Beide brieven zijn in mijn bezit en de namen van de schrijvers kan ik zoo noodig mededeelen. Zij bewijzen ons, hoeveel waarde aan die „verklaringen” moet worden gehecht!

En op het bewijs van de onwaarheid onzer beweringen wachten wij nog steeds!

JAN R.

Utr., 12 Maart '09.

RECHTSZAKEN.

ONBEVOEGDE UITOEFENING GENEESKUNST.

Voor den kantonrechter te 's-Gravenhage heeft terechtstaan wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst H. J. E., te Oegstgeest „fabrikant van geneesmiddelen ter bestrijding der tuberculose”. Hem werd ten laste gelegd dat hij, des onbevoegd, een man te 's-Gravenhage geneeskundig zou hebben onderzocht door beluistering met een hoorntje en hem daarna op verschillende tijdstippen geneesmiddelen te hebben gezonden. Sedert dien tijd is de toestand van den patiënt, die wegens ziekte ook niet als getuige ter terechtzitting kon verschijnen, steeds erger geworden. Ook de urine van den lijder was opgezonden en dan kreeg de patiënt telkens bericht, dat na onderzoek dier urine geconstateerd was dat de toestand vooruitging — voor de drankjes en capsules werden prijzen betaald loopende van f 3 tot f 7.

Bekl. erkende echter in zoover dat het urine-onderzoek niet door hem geschiedde. Dit gebeurde door een te Rotterdam wonend dokter, die bekl. bijstaat. Hij had den patiënt door middel van een hoorntje onderzocht, doch hem daarvoor niet laten betalen. Alleen had hij f 5 gevraagd voor tijdverzuim.

Het O. M., waargenomen door mr. Bake, vond het begrijpelijk dat ongelukkige lijders aan tuberculose, na alles beproefd te hebben zonder baat, een wanhoopsdaad begaan en hulp zoeken bij onbevoegden. Maar hij vond het verschrikkelijk dat er menschen gevonden worden die van dien ongelukkigen toestand gebruik maken, door zoogenaamd geneeskundig onderzoek en levering van geneesmiddelen, die geen baat geven. Bekl. oefent dit bedrijf op groote schaal uit in de dusgenaamde „Eerste Nederlandsche inrichting tot bestrijding van tuberculose te Oegstgeest.” Ditmaal wilde mr. BAKE nog een clemente vordering doen en eischte

f 250 boete of 50 dagen hechtenis. Maar bij herhaling zou het O. M. de hoogste boete vorderen.

Bekl. betreurde dat het O. M. zonder bewijs zulk een ongunstig oordeel over hem uitspreekt. Waar het O. M. beweert dat bekl. niet in de gelegenheid is tering te bestrijden, zegt bekl. een groot aantal bewijzen te kunnen overleggen dat hij daartoe wel in staat is. Van het aantal „patiënten” door hem behandeld is 27 percent genezen. De bewijzen daarvan zijn, zegt hij, door den officier van justitie te Alkmaar onderzocht. Bekl. zegt vroeger zelf teringlijder te zijn geweest en zich zelf te hebben genezen waarna een Amsterdamsch hoogleeraar hem toen reeds f 10.000 voor zijn geheim had geboden. Bekl. beweert ten slotte vroeger vrije studie van de geneeskunde te hebben gemaakt, doch die studie later te hebben opgegeven. De vrouw van den door bekl. behandelde patiënt, als getuige verschenen beduidde den kantonrechter, dat bekl. te Alkmaar is veroordeeld tot f 100 boete.

Uitspraak over 8 dagen.

BOEKBESCHOUWING.

IS NATUURGENEESKUNST KWAKZALVERIJ? DOOR K. F. WESTEROUEN VAN MEETEREN.

Het zijn niet alle koks, die lange messen dragen, dat is de hoofddruk dien men krijgt, na het lezen van dit geschriftje. Neen het zijn niet alle literatoren die schrijven en niet ieder die een betoog schrijft is geheel op de hoogte van de materie die hij bespreekt.

Het boekje is een echt doolhof. Hoofdzakelijk beoogt het de aanprijzing van de natuurgeneeskunst, maar zoo en passant worden andere zaken als vegetarisme, geheel onthouding, vormendienstigheid besproken op een wijze alsof er geen andere meeningen bestonden. Terwijl nu eens de medicus wordt afgetuigd tot er geen stuk goed meer aan hem is, wordt hij elders weer aangeprezen als de hoogstaande bekwaame man, die in gevallen van ziekte moet worden geroepen omdat hij alleen het onderzoek behoorlijk verrichten kan.

Waarlijk het is jammer dat deze soort van menschen nog altijd maar niet kunnen begrijpen, dat de medici er in de eerste plaats op uit zijn de gezondheid hunner medemenschen te helpen sparen, zoo mogelijk die terug te geven, dat er nog dag in, dag uit, geleerden aan het werk zijn om naar verbetering van geneesmiddelen en geneesmethoden te zoeken. En zou nu de schrijver meenen dat wanneer er werkelijk een alleen-zaligmakende therapie bestond (zooals hij beweert dat zijn natuurgeneeskunst is), dat deze dan door de medici niet met beide handen zou worden aangegrepen?

Van water, lucht en licht maakt de geneesheer gebruik, waar dit pas geeft, doch hij weet dat er ook nog andere middelen en methoden bestaan.

Menschen die deze of gene middelen, of systemen aprioristisch aanbevelen bij alle mogelijke kwalen, die beweren te weten naar welke methode een zieke moet worden behandeld, zonder dat zij deze hebben gezien, zulke menschen zijn — bewust of onbewust — kwakzalvers.

Volkomen onderschrijf ik dan ook de meening in het Vaderland neergeschreven:

„Schrijver vraagt om recensie, dan zij ook ronduit gezegd, dat ik (beide) boekjes een gevaar voor de gezondheid acht. Niet groot, want de overdrevenheid en doordrijverij ligt er te dik op enz. E. J. A.

CORRESPONDENTIE.

Wij zien ons genoodzaakt er beleefdelijk de aandacht op te vestigen, dat alléén brieven, vragen om inlichtingen enz. voor het Maandblad bestemd, moeten worden gezonden aan het adres van de REDACTIE, Oosterpark 26 te Amsterdam. Aangifte van leden en abonnés, aanvragen om losse exemplaren van het Maandblad en alles wat de Administratie betreft, gelieve men te richten aan het adres van den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging, de heer J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 te 's-Gravenhage.

P. v. d. M. te de L. Het was ons bekend, de prijscouranten bewijzen het, dat vele groothandelaren in chemicaliën enz. een massa kwakzalversmiddelen afleveren. De heeren beweren, dat zij er niet zonder kunnen, omdat deze voortdurend bij hen gevraagd worden. Uw voorstel om zulke prijscouranten per ommekeer post aan de afzenders terug te sturen heeft onze volle instemming.

I. d. J. Mz., te R. Tegen een echten kwakzalver en brievendokter F. C. BAUER hebben wij reeds gewaarschuwd in de Maandbladen van Januari, Maart en April 1886 en van Juli en Augustus 1889. Wij weten echter niet of deze dezelfde is als de beheerder van het door u bedoelde Instituut. Zend ons, indien gij ze bezit, d' daarop betrekking hebbende advertentien, prospectussen of brochures; vermoedelijk zijn wij dan in staat u nader in te lichten.

A. B. 's-H. Dank voor de toezending.

C. G. te R. Zooals uit dit no. blijkt, is *Osoma* in onderzoek. De inhoud van de brochure doet echter, ook zonder onderzoek van het middel, vermoeden, dat hier een echte kwakzalver aan 't woord is. Wij zullen dit in een volgend Maandblad, wanneer het onderzoek is afgelopen, uiteenzetten.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 758.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Maatregelen tegen de Kwakzalverij; bespreking in de Tweede Kamer.

Berichten: Internat. Comité z. Bekämpfung der Charlatanerie. — Lezing over Kwakzalverij. — Het Weekblad „Moleschot”. — Gevaarlijkheid van huismiddeltjes. — Een recept voor haarwater te koop. — Elzeviers Maandschrift en de advertentie van Eilers. — Tentoonstelling van de Deutsche Vereeniging t. d. Kwakzalverij.

Mededeelingen van verschillende aard: Virisanol. — Dr. Rubart's Nerven-elixer. — Anti-kwakzalfpilletjes. — Praat daar nu eens tegen.

Rechtszaken: Eilers in hooger beroep. — Deijere in hooger beroep. — Schroeter voor den Hoogen Raad. — Proces-verbaal tegen Colson.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden: de Afdeling „t Groene Kruis” te Nieuw en St. Joosland;

en de Heeren:

ABR. EVELING, ... te Enschede;
J. A. W. KOLKMAN, ... „ Zutphen;
L. J. RÖHNER, Mil. Apoth. . . . . „ 's-Gravenhage;
terwijl Mevrouw SCH . . . . . te Amsterdam, de welwillendheid had der Vereeniging een gift ad f 3.— te doen toekomen.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Aan Leden en Abonne's in het buitenland woonachtig, die geen adres opgegeven hebben alwaar hier te lande over de contributies of abonnements gelden kan worden bechikt, wordt verzocht, voor zover dit door hen niet reeds is geschied, de verschuldigde bedragen per postwissel aan ondergeteekende te doen toekomen.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

† D. VAN DER WEERD.

De Vereeniging heeft het verlies te betreuren van een zeer gewaardeerd lid, de Heer D. VAN DER WEERD, die op 11 Juni j.l. te Kampen op 70-jarigen leeftijd overleed.

Tot hare oudste leden behoorend, maakte de Heer VAN DER WEERD zich bovendien als onderzoeker van kwakzalversmiddelen zeer verdienstelijk en vindt men als zoodanig zijn naam in het Maandblad en in het Aanhangsel, behoorend bij het Gedenkboek, herhaaldelijk vermeld.

Zijn ijver bleef, ook nadat hij reeds jaren rustend apotheker was, onverflauwd en te aangenaam voor ons, doordat hij tot de meeste der onderzochten het initiatief nam door vermelding aan mijne voorgangers in het Secretariaat en later aan mij, dat bij een of ander geannonceerd middel in onderzoek had genomen.

Het aantal onzer medewerkers en onderzoekers is naar evenredigheid van ons ledental niet zoo groot, als dat wij niet hoogelijk zouden waardeeren,

hen, die naast geldelijken steun, ook hun persoon aan de Vereeniging geven.

Dergelijke me'e-strijders worden in de gelederen slechts noode gemist.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Maatregelen tegen kwakzalverij.

(Bespreking in de Tweede Kamer.)

Bij de behandeling van het ontwerp tot nadere wijziging van de artsenwet heeft Dr. BLOOKER o. a. het volgende gezegd: Door de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der pharmacie en door de Algemeene Nederlandsche pharmaceutische studentenvereeniging is bij Zijn Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken een adres ingediend, waarin ingenomenheid wordt uitgesproken met dit wetsontwerp en wel hiermede, dat men aan de opleiding der apothekers zwaardere eischen stelt, maar men heeft er bijgevoegd, dat men, waar zwaardere eischen werden gesteld en de studie van de aanstaande apothekers ten minste met één jaar werd verlengd, nu ook van de Regeering verwachtte, dat de rechten, welke het apothekersexamen verleent, beter dan tot dusverre geschiedt zouden worden gehandhaafd, m. a. w. dat meer de hand zou worden gehouden aan de wettelijke bepalingen omtrent het onbevoegd uitoefenen der artsengereidkunst. Het geldt hier niet alleen een standsbelang, maar ook een belang van de volksgezondheid, van de volksveiligheid. Niet alleen op het tegengaan van den handel in kwakzalversmiddelen, zoogenaamde specialités, maar ook in het b zonder wordt aangedrongen, ook door mij, op de invoering van een wettelijke regeling betreffende den handel in vergiften. Het ligt ons nog zeer versch in het geheugen, hoe onlangs in Amsterdam zich een drama heeft afgespeeld, dat onmogelijk zou hebben kunnen gebeuren, althans waarschijnlijk zou zijn voorkomen, indien een wettelijke regeling omtrent den handel in vergiften had bestaan, want het is niet alleen bij de drogisten, dat die artikelen verkocht worden, maar ik wijs er op, dat deze bij elken handelaar in photographie-artikelen bij de vleet gevonden worden en aan den eersten den besten, die er om komt, worden verkocht en wel in een hoeveelheid, welke in staat is groot onheil te stichten. Het vervoer van vergiften, van rattenkruid bij voorbeeld, is aan geen enkele bepaling gebonden; indien de Staat gedistilleerd laat vervoeren, zal de fiscus er wel voor zorgen, dat daarbij een behoorlijk geleibijet is, maar als er geen financiële belangen bij betrokken zijn en het alleen een quaestie van de volksgezondheid geldt, dan mogen de zwaarste vergiften in een onbepaalde hoeveelheid open en vrij over de straat worden vervoerd zonder dat één sterveling zich er mede bemoeit.

Op de wettelijke regeling is aangedrongen en daarop wensch ik thans ook bij de Regeering aan te dringen. Laten wij toch een voorbeeld nemen aan de ons omringende landen. De Minister zegt, dat de zaak moeilijk is, en ik erken dat. Zijn Excellentie wenschte haar te regelen bij de wijziging van de wet op de uitoefening der artsengereidkunst. Waar de zaak geregeld wordt is mij hetzelfde, mits zij geregeld wordt.

Wij behoeven nu juist niet een voorbeeld te nemen aan onze direct oostelijke naburen. Wel zou ik kunnen wijzen op de bepalingen in Beieren en voornamelijk in Baden en ook in Pruisen. Maar, Mijnheer de Voor-

zitter, wanneer ik nog verder oostelijk ga, kan ik wijzen op Rusland, dat in dit opzicht Nederland vooruit is. Ik lees toch in *The Lancet* van 1906, een gezaghebbend medisch weekblad in Engeland, de volgende opmerking uit Rusland: „Op het verkoopen van vergiften wordt nauwkeurig toegezien, zoodat zelfmoord door vergif hoogst zeldzaam is, en dan nog bijna altijd door ammonia geschiedt. Patent-geneesmiddelen uit het buitenland worden niet toegelaten.”

Wanneer nog een bewijs noodig mocht zijn, dat inderdaad de beperking van den handel in vergiften wettelijk moet worden geregeld, put ik dat uit het feit, dat in Rusland zelfmoord door vergiftiging tot de groote uitzonderingen behoort, terwijl het hier op onze sterftetafels nog wordt gevonden tot een percentage, dat niet onbelangrijk is.

En wanneer ik nu den Oceaan oversteek en in de Vereenigde Staten kom, dan lees ik in een ander gezaghebbend orgaan, het *British Medical Journal* van 1906, daaromtrent het volgende:

„De heer ROOSEVELT heeft op de hem eigene doortastende wijze den strijd tegen de kwakzalverij aangebonden, en wel door twee directeuren van een van de machtigste kwakzalversvenootschappen, de „Force of Life Company”, te doen gevangen nemen, op grond, dat zij gebruik hebben gemaakt van den dienst der posterijen om bedrog te plegen.

„De aangevallen firma heeft één millioen cliënten in de Vereenigde Staten, of 1/80 van de bevolking, en zij werft haar commissarissen en directeuren onder de haute finance, zelfs onder de gouverneurs der Staten. Zij heeft middelen om de dooden te doen ontwaken; een soort capsules, die men slechts naast een glas water behoeft te houden om van dat water een krachtig geneesmiddel te maken; een middel tegen reumathiek, dat men onder het bed van den lijder legt, enz.”

Ik wijs slechts op deze voorbeelden om te betoogen, dat wat in andere landen mogelijk is zeker hier ook niet tot de onmogelijkheden zou behooren. Zoo is nog onlangs door den Minister van Binnenlandsche Zaken van Oostenrijk bepaald, dat geneesmiddelen slechts dan mogen worden geadverteerd, als de annonce geen geneeskundige raadgeving of aanbeveling van onbevoegde zijde bevat en als de advertentie niet van overdreven of bedriegelijken inhoud is. Middelen, welke samenstelling niet, of niet naar waarheid, aan den Gezondheidsraad is medegedeeld, mogen niet worden afgeleverd, ook niet op geneeskundig voorschrift. Verder heeft de Oostenrijksche Minister de dagbladen verboden advertenties op te nemen betreffende „electrische gordels” en dergelijke zwendelarijen en heeft een waarschuwing daartegen uitgevaardigd. Ik zal evenwel de Kamer niet ophouden met het aanhalen van meer dergelijke voorbeelden.

In zijn Memorie van Antwoord op dit wetsontwerp verwijst de Minister naar de Memorie van Antwoord op het Vde hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1907, waar Zijn Excellentie in antwoord op den in het Voorloopig Verslag geuiten aandrang tot een wettelijke regeling van den verkoop van geneesmiddelen en vergiften, zegt dat hij van oordeel is, dat aan de bestaande bepalinge de hand moet worden gehouden, maar dat in de praktijk de handhaving daarvan meermalen op groote moeilijkheden stuit. Toegegeven dat het moeilijk is, maar daarom moet het juist gedaan worden. Verder zegt de Minister, dat het een moei-

lijke materie betreft, die wel is waar bij den Gezondheidsraad in overweging is, maar omtrent de regeling waarvan nog geen toezegging kan worden gedaan. Ik zou echter Zijn Excellentie in overweging geven niet te wachten tot de Centrale Gezondheidsraad een wetsontwerp voorbereid heeft. Wanneer wij moeten wachten totdat dit met zooveel werkzaamheden overladen lichaam als de Centrale Gezondheidsraad dien legislatieven arbeid zal hebben volbracht, dan vrees ik, dat deze misstand vooreerst nog niet uit de wereld zal zijn.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft daarop o. m. aldus geantwoord:

Het tweede hoogst belangrijke punt dat door den geachten spreker is behandeld, is ook reeds besproken in het Voorloopig Verslag over hoofdstuk V van de loopende begroting en ik heb daarover bij de Memorie van Antwoord het een en ander in het midden gebracht. Nu is het mij aangenaam reeds dadelijk aan den geachten afgevaardigde te kunnen mededeelen, dat de herziening van de wet van 1865 inderdaad niet meer in hetzelfde stadium verkeert, als toen ik de Memorie van Antwoord schreef, want sinds dien tijd is de Centrale Gezondheidsraad met kracht voortgegaan aan den arbeid, waaraan hij reeds bezig was, zoodat op dit oogenblik aan mij is medegedeeld dat de commissie, die belast is met het ontwerpen van de herziening van de wet, nagenoeg met dien arbeid gereed is. Intusschen is reeds een bepaald gedeelte van den arbeid voltooid. Bij de Regeering is reeds ingekomen een ontwerp, waarbij stelling genomen wordt tegen den ongebreidelde verkoop van de specialité's, ook door den geachten afgevaardigde genoemd. Inderdaad bestaat op dit punt zoo groote vrijheid, dat ernstig moet overwogen worden of eenige breideling door den wetgever niet noodzakelijk is. Ik weet niet of wij zoover terug moeten gaan als bijv. 100 jaar geleden, toen er een verordening was op den verkoop van alle mogelijke specialité's en geheime middelen. In dien tijd gold de bepaling: „dat geen kwakzalvers, kasjesloopers, oliekoopers of andere onbevoegde personen hunne pretense Konst, hetzij op marktdagen of op andere plaatsen mogen uitoefenen of allerhande medicamenten verkoopen dat niemand geheime geneesmiddelen door gedrukte biljetten mag aankondigen, nog minder verkoopen of onder voorwendsel van geheime konsten uit de lichtgeloovigheid hunner medeburgers een eerloos gewin zoeken.”

Wanneer men in den tegenwoordigen tijd de dagbladen inziert met haar talrijke advertenties tot aanprijzing van allerhande geneesmiddelen, dan komt men wel tot de conclusie, dat er inderdaad nog zeer vele lichtgeloovige menschen zijn, die de kosten van die groote advertenties goed maken.

Men heeft in 1865 gemeend te kunnen volstaan met de bepalingen, die neergelegd zijn in de wet van dat jaar op de artsennijbereidkunst, maar het blijkt, dat die wet dringend herziening behoeft. Art. 1 geeft reeds dadelijk aanleiding tot vele moeilijkheden. In het eerste lid staat, dat de „uitoefening der artsennijbereidkunst is: het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen”; terwijl het tweede lid vervolgt: „Tot uitoefening der artsennijbereidkunst zijn alleen bevoegd: apothekers, hulp-apothekers en leerlingen-apothekers, onder de in art. 22 gestelde bepalingen, en die geneeskundigen aan wie dit toegestaan is.”

Omdat nu in het eerste lid staat, dat „uitoefening der artsennijbereidkunst is het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen”, zijn velen tot de conclusie gekomen, dat het verkoopen alleen of het afleveren alleen niet steeds onder deze wet zou vallen. Die leer, die door velen verkondigd wordt, laat dus vrijheid aan iedereen om geneesmiddelen, die hij van elders betreft, te verkoopen en af te leveren. Dat is een groote fout, een bron van vele misbruiken, omdat in die geneesmiddelen, die aldus verkocht worden, soms zeer schadelijke bestanddeelen voorkomen en ten aanzien van vele daarvan zelfs niet met juistheid bekend is, welke de bestanddeelen daarvan zijn.

Nu is vanwege het Departement van Binnenlandsche Zaken volgens art. 30 der wet een lijst uitgevaardigd van tal van geneesmiddelen, die niet mogen worden verkocht beneden de hoeveelheid daarbij vermeld, een lijst die het laatst in 1906 is vastgesteld. Het ligt evenwel voor de hand, dat gestrengte handhaving van de bepaling, dat geneesmiddelen door niemand dan de bevoegde personen beneden de aangegeven hoeveelheden mogen worden verkocht, zeer moeilijk is, omdat daarvoor deskundig onderzoek noodzakelijk is, terwijl de personen, die met de opsporing der overtredingen belast zijn, de kennis missen om te kunnen nagaan of de hoeveelheid al dan niet bereikt is. Ik geloof dus, dat ook de hiermede verband houdende bepalingen herziening behoeven, evenals tal van andere voorschriften, welke de Centrale Gezondheidsraad op het oogenblik bezig is te onderzoeken, een arbeid welke,

gelijk ik zoeeven opmerkte, volgens de ontvangen berichten, bijna gereed is. Daarbij zal ook zeker van de opmerkingen, die de geachte spreker gemaakt heeft, dankbaar gebruik worden gemaakt. Ik hoop nog in de gelegenheid te zullen zijn de vruchten van dien arbeid aan deze Kamer te kunnen aanbieden.

De heer BLOOKER: Ik dank den heer Minister van Binnenlandsche Zaken zeer voor de gegeven inlichtingen en het verheugt mij, dat de zaak een stap verder is gekomen dan een half jaar geleden, maar ik moet er den nadruk op leggen, dat ik niet alleen gesproken heb over den handel in specialiteits-geneesmiddelen, maar ook over die vergiften buiten de apotheken, voornamelijk ook in winkels van photographie-artikelen, waar dit zeer gemakkelijk geschiedt. In dat euvel kan niet worden voorzien door wijziging van de wet op de uitoefening van de artsenijbereidkunst, maar daarvoor zal een afzonderlijke wet noodig zijn regelende den handel in, en het vervoer van vergiftige stoffen.

BERICHTEN.

Internat. Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Bij den heer J. M. VAN ELK te Eefde is alsnog ontvangen.

Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneeskunst:

Afd. Amsterdam..... f 15.—

„ Wageningen e. O. .... - 2.50 jaarl.

Ned. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie:

Dep. Amsterdam..... f 10.—

Met genoegen vernemen wij, dat in de Algem. Vergadering van de Nederl. Maatsch. t. bev. d. Geneeskunst, aan het Hoofdbestuur werd toegestaan op de raming van 1907 uit te trekken o. m. een bedrag van f 25.— als bijdrage aan de internationale vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij.

Lezing over kwakzalverij. Met ingenomenheid vermelden wij, dat het lid onze Vereeniging, Dr. B. F. CATZ, arts te Nieuw en St. Joosland, op 28 Mei j.l. voor de leden der afd. „Groene Kruis” ter plaatse een voordracht over kwakzalverij heeft gehouden, met het verblijdend gevolg dat ook deze afdeeling besloot harerzijds tot bestrijding van het geschetste kwaad krachtig mede te werken.

„Moleschott”, Weekblad voor Gezondheidsleer, Populaire Geneeskunde en ter bestrijding der kwakzalverij. Redacteur Dr. CH. BLES, Uitgever F. VAN ROSSEN.

Wij ontvingen No. 1 van dit Weekblad ter kennismaking en hebben het verschijnen met vreugde begroet. Gaarne roepen wij onzen medewerker in de bestrijding der kwakzalverij een welgemeend welkom toe. Reeds het eerste nummer bevat het begin van een serie brieven over kwakzalverij, geschreven door den heer E. J. ABRAHAMS, bestuurslid van de Vereeniging tegen de kwakzalverij.

Gevaarlijkheid van huismiddeltjes. Eenige dagen geleden, zoo meldt de *N. Rott. Ct.*, bracht de politie te Rotterdam op advies van een geneesheer naar het Ziekenhuis de houtkoopers-knecht F. W. v. G., die nabij zijn woning op de straat bewusteloos was neergevallen en bij wien zich sporen van vergiftiging vertoonden.

Nader bleek dat hij in den loop van den avond, klagende over hevige kiespijn, van een veerman, wonende in de Fabrikstraat, eenig vocht had gekregen om de pijn te verhelpen. Dit hielp hem ook inderdaad, zoodat hij daarna in een bierhuis in de Raephorststraat, waar hij een glas bier dronk, vertelde. Vermoedelijk heeft hij evenwel een gedeelte van dat vocht doorgeslikt, hetgeen de vergiftiging heeft veroorzaakt.

De veerman, die het hem gaf, heeft medegedeeld, dat het vocht zoogenaamde oogenbrandewijn is, een ouderwetsch middelje voor ontstoken oogen, dat hij zelf meermalen ook tegen kiespijn gebruikte en hetgeen hem altijd propaat helpt, zoo ook andere menschen wien hij het aanbeval.

Het fleschje waarin de oogenbrandewijn zat, is in beslag genomen.

Het ongeval is verder gunstig afgegaan.

Wie heeft er lust in? Het recept van het *Homoeoph. Haarwater* wordt in het *N. v. d. D.* aan den meestbiedende te koop aangeboden.

Ergerlijk. In het gunstig bekende tijdschrift *Elzeviers Maanschrift* is ook al een advertentie van EILERS opgenomen. Onbegrijpelijk!

Tentoonstelling van de Deutsche Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij. Aan het 14^e Internat. Congres van Hygiëne en Demographie, dat van 23—29 September a.s. te Berlijn wordt gehouden, zal verbonden zijn een tentoonstelling betrekking hebbende op hygiëne. In de 12^e afdeeling, die voor gezondheids-, ziekte-

en sterfte-statistiek, zal, als waarschuwend voorbeeld van de gevaarlijkheid voor de gezondheid, die de kwakzalverij met zich brengt, een verzameling worden tentoongesteld van kwakzalvers-boeken, middelen, reclames, statistieken enz., bijeengebracht door Dr. CARL ALEXANDER te Breslau en Dr. C. REISSIG te Hamburg en toebehoorende aan bovengenoemde Vereeniging.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Virisauol.

De advertentie, ter aanbeveling van dit middel, verkrijgbaar bij den bekenden HENRI SANDERS te Amsterdam, zal zeker aan velen onzer lezers niet ontgaan zijn. Onophoudelijk ontsiert zij de dagbladen en niet alleen in de onze, maar ook in de buitenlandsche komt ze telkens voor en helaas ook in talrijke geïllustreerde tijdschriften.

„Wij waarschuwen ernstig tegen den aankoop en het gebruik van het middel”. Bij deze enkele woorden zouden we het willen laten, want om de redenen van die waarschuwing uitte zetten, zoodat wij meestal doen, daartoe leent zich ons blad niet.

Het gaat niet aan in dit blad, dat zoowel door mannen als vrouwen, door jong en oud gelezen wordt, nader in te gaan op de stuitende wijze, waarop het gebruik van *Virisauol* in verschillende gevallen wordt aanbevolen als het geneesmiddel bij uitnemendheid, dat al de reeds vroeger aangekondigde middelen (kwakzalverijen) in gunstige werking overtreft.

Voor den weetgierigen lezer willen wij aan onze waarschuwing intusschen nog het volgende toevoegen:

Volgens ons onderzoek bevat *Virisauol*: *lecithine* (een bestanddeel van eidooiers) *kinine* en *ijzer*; dr. Aufrecht vond in de pillen (Pharm. Centralhalle van 9 Mei 1907): *lecithine*, *kinine*, *ijzer* en een *haemoglobine*-houdende stof (een bloedbestanddeel), terwijl vermoedelijk nog andere middelen aanwezig waren.

Ofschoon het nu, in sommige zwakte-gevallen, best mogelijk is dat een of meer dezer stoffen heilzaam kunnen werken, betwijfelen wij het ten zeerste of zij, bij de kwalen, waartegen *Virisauol* wordt aanbevolen, van eenigen invloed zullen kunnen zijn, zoodat wij de f 6.50, voor een flacon van dat goedje betaald als weggeworpen geld beschouwen. Maar nog erger dan met het geld kan het met de weggeworpen gezondheid zijn, wanneer men, bij de niet verder aan te duiden kwalen, heil zoekt bij *Virisauol*.

Dr. Rubardt's Nerven-elixer.

De man die dit elixer bij het Nederlandsche publiek introduceert is blijkbaar een Duitscher, getuige zijne „Nerven”. Voor ons land behoort men zich echter, bij aanvragen om wederverkoop te wenden tot het Hoofd-depôt te Woerden. Wie de eer heeft als hoofd-vertegenwoordiger op te treden, staat niet in de advertentie.

Die advertentie is trouwens hoogst vermakelijk. Men leze het begin:

„Nòch professor Koch, nòch een andere geleerde, heeft tot dusver een organische kiem kunnen ontdekken van de ziekte die men nerveusheid noemt. Deze kwaal heeft geen besmettelijk karakter. De tegenwoordige tijd is de oorzaak van deze ziekte. Het haasten en drijven op elk gebied vermoet de zenuwen.

Allerlei middelen zijn reeds in den handel gebracht, doch geen enkel is van zoo groote geneeskracht als Dr. Rubardt's Nerven-Elixer.

WEEST WIJS en wacht niet tot het te laat is. Prijs per flacon met gebruiksaanwijzing 60 cent.”

Dat zal wat goeds zijn! Alle middelen in den handel gebracht halen niet bij het *Nerven-elixer*. Wie 't gelooft, mag 't zeggen; wij, voor ons, hebben hartelijk gelachen toen wij die verklaring lazen en tevens het rapport van het onderzoek, dat de heer J. VAN RIEL te 's-Gravenhage, de onderzoeker, ons toezond.

Want het middel van zóo groote geneeskracht is een mengsel van twee bekende stoffen, dikwijls als huismiddel bij z.g. zenuwen gebruikt, n.l.

tinctuur van duivelsdrek en tinctuur van valerian.

Meent u dus lezer, dat bij nerveusheid, die tincturen u verlichting zullen aanbrengen, gebruik dan niet één van de twee, maar meng ze door elkaar en gij hebt, volgens Dr. RUBARDT of den hoofddepôt-houder te Woerden (?), het middel van „grootte geneeskraft.”

⚠ Bespottelijk — doch tevens treurig dat aldus op de lichtgeloovigheid van het publiek wordt gespeculeerd.

Anti-kwakzalfpilletjes.

Ware de struggle for life niet zoo scherp, de strijd om het bestaan niet alléén, maar vooral ook de struggle for high life, de drang om in korten tijd rijk te worden, dan bestonden er geen kwakzalverij, geen flesschentrekkerij, geen snelvoetige notarissen, geen bankdirecteuren, die met de duiten hunner instelling speculeeren, geen... enfin, tout court: waren er geen bandieten, deez' wereld zou een paradijs zijn. Maar aangezien geld voor de meeste stervelingen het comble de bonheur is en de metalen, rinkelende schijfjes of de perkamentacht'g ritselende papiertjes op het geweten denzelven verdoovenden invloed uitoefenen als cocaïne of chloroform op het lichaam, is het verklaarbaar, dat er schurken zijn, die zich op oneerlijke wijze verrijken ten koste van hun medemenschen.

Hierover niet verder uit te wijden, daar 'k slechts pilletjes mag geven en geen kanonskogels! Wanneer een fortuinzoeker, 'n geld-azer zich niet ontziet teringlijders in 't tertiaire stadium te verzekeren, dat ze door hem radicaal genezen kunnen worden, dan voelt men het nauwe verband tusschen gewetenloosheid en geldmakerij. En wanneer zoo'n zelfde kwakzalver 't durft wagen circulaire rond te zenden aan de medici, meldende, dat hij de tuberculose met succes bestrijdt, terwijl hij door de justitie vervolgd wordt, omdat hij onbevoegd geneeskunde uitoefent niet alleen, maar z'n slachtoffers nog wat eer in 't graf helpt... Nederlanders, vaders en moeders van tuberculeuze kinderen, kinderen van tuberculeuze ouders, allen die weten wat tuberculose is, verfoeit ge dien man niet, helpt ge niet mede hem te ontmaskeren, te zeggen dat hij een aartsbedrieger is? Weet ge niet, welk een vreeselijke kwaal de tuberculose is? Een kwaal, waa tegen tot heden nog geen positief geneesmiddel is gevonden? En daar komt nu een gewezen melkboer, die reeds velerlei baantjes aan de hand gehad heeft en zich ten slotte als 'n uitgehongerde gier neerlaat op door ziekte machteloos: „Wacht, menschen, ik zal jullie helpen!” — en z'n roep, in allerlei advertenties uitgekreten (en tegen goede betaling gretig aangenomen door de Ned. Pers), schijnt zoowaar filantrop'isch... het gewone middelje van kwakzalvers. En de slachtoffers zijn onherroepelijk verloren. Deze tering-genezer is je type kwakzalver. Voor de menscheid. Er zijn er ook, d'e hun slag slaan speciaal als weldoeners van het vee. Maar d'e zaakjes floreeren meestal niet al te wel; want 'n boer zal voor z'n vrouw 'n kwakzalversmiddelje beproeven, maar voor 'n zieke koe laat hij den veearts komen.

Het is s hrijver dezer opmerkingen bekend, dat een zekere kwakzalver hier te lande een syndicaat oprichtte om een middel voor het vee te exploiteeren; en zóóver ging 's mans brutaliteit, dat hij zich tot een bekend veearts wendde met verzoek zijn handteekening te willen verleen ter goedkeuring van het „geneesmiddel.”

Het syndicaat beloofde hem 'n zeker aandeel in de winst... „want 't heele zaakje was natuurlijk om de duiten begonnen” — zooals de kwakzalver nog toelichte!

Amsterdammers zouden dit noemen „lef hebben.” Ed. R.

Praat dáár nu eens tegen!

Dezer dagen werd mijn aandacht getrokken door een reuzen-advertentie, een hééle pagina beslaande van het veelgelezen „Rott. Nieuwsblad”, waarin met ophef gewag werd gemaakt van het mirakuleuze feit, dat door het gebruik van abdijsiroop Klooster Sancta Paulo te Haarlem drie genezingen in één huisgezin waren verkregen: een geval

waarover, gelijk de advertentie meldde, héél Haarlem sprak.

Midden in de advertentie waren de foto's van drie kinderen afgedrukt, versierd met een mooi randje en tot onderschrift hebbende de woorden: de kinderen van Mevrouw Hoogetboom. Deze Mevrouw had aan den vertegenwoordiger van de Abdijsiroop Klooster Sancta Paulo het volgende verklaard:

„Ik ben moeder van zeven kinderen, waarvan voor 6 weken geleden drie kinderen de mazelen kregen. Die kinderziekte op zichzelf is niets vreemds, maar het hoesten dat de kinderen bij die ziekte deden, was verschrikkelijk om aan te zien. De nachtrust was zoodanig, dat zij bijna niet meer slapen en uiterst zwak werden. De slijm zat ze op de borstjes vast en wilde maar niet los komen. Van dag tot dag werd de hoest erger en ik wist geen raad om den kleinen wat verlichting te geven. Ik had in het „Haarlemsch Dagblad” den roem der Abdijsiroop gelezen. Het gesprek, dat ik daarna met iemand had die ook door de abdijsiroop genezen was deed mij besluiten dit middel aan te wenden. Ik kocht de Abdijsiroop bij den drogist Klinkspoor. Kamperingel. De behandeling met de Abdijsiroop heeft op de kinderen een verrassende uitwerking teweeggebracht, want na drie flacons zijn zij genezen.”

Ik heb mij de moeite gegeven die Mevrouw Hoogetboom, in een achterbuurt van Haarlem wonende, eens op te zoeken. Aan tien Haarlemmers vroeg ik waar de Koning Steinstraat was, doch geen van allen wist het. Eindelijk was er een, die mij vertelde, dat het zeker President Steinstraat moest wezen en dan was het natuurlijk in het Schoterkwartier, want dáár hadt je allemaal van die nieuwe straten vier namen aan den Transvaalschen oorlog herinnerden. 't Bleek mij al spoedig, dat die straat daar geheel onbekend was en ten einde raad g'ng ik naar de politie, die mij direct het rechte spoor wees.

In de Koning Steinstraat gearriveerd, maakte ik kennis met Mevrouw Hoogetboom, die mij later bleek de vrouw van een groenteboer te wezen. Zij was vol lof over de Abdijsiroop en de advertentie was van a—z waar; ook de drie kinderen, Marie, Grietje en Liesbeth leken precies. Beter middel dan de Abdijsiroop was er niet, zij zou de lof daarvan desnoods van de daken verkondigen, want die stroop had wonderen verricht. Op mijn vraag of de dokter den kinderen niets voorgeschreven had, antwoordde ze bevestigend, maar dát waren „kruien, die niets hielpen.”

— Hoe weet u dat?

— Omdat mijn kinderen, direct na het gebruik van de Abdijsiroop beter werden.

— Heeft U den dokter kennis gegeven, dat U den kinderen de Abdijsiroop hebt ingegeven?

— Welneen, ik wou den man niet kleineren!!!

— Is U opgehouden Uwe kinderen de geneesmiddelen te geven, die de dokter had voorgeschreven?

— Neen, zeker niet, ik gaf ze alles door elkaar.

— Maar dan kunt U toch niet zeggen, dat Uw kroost door die Abdijsiroop beter is geworden!

— Ja wel, dat staat vast, want de beterschap trad in, toen ik de stroop gaf.

— Maar die beterschap kan toch evengoed het gevolg geweest zijn van de voorschriften van Uw dokter!

— Neen, dát kan niet. De stroop heeft ze genezen en al komen er nu honderd heeren zooals U bent, dan zal ik altijd hetzelfde zeggen: er is geen beter middel dan de abdijsiroop en ik beveel het dan ook overal aan, want ik heb de ondervinding en dát zegt meer dan alle geschrijf en gepraat. Ik ben wát blij, dat ik het middel heb leeren kennen en geef iedereen den raad het er mee te probeeren als andere middelen van doctoren niet helpen.

— Maar U kunt toch niet zeggen, dat het middel van Uw dokter niet geholpen heeft, want U is steeds met de toediening er van doorgegaan.

— Jawel, jawel, praat u nu maar niet langer, ik weet het héél zeker, heel zeker... en weet u wat het mooiste is? Dat ze goed is voor de longen, de asthma, keelpijn, bronchitis en nog meer ziekten, zooals in de advertentie staat. O! 't is een prachtig middel, maar ge moet het

niet aan den dokter zeggen, dat je het gebruikt... Die man werkt óók voor zijn broodje en potjes en zalfjes en pillen-verkoop, net zoo goed als de man van de Abdijsiroop. Als U kinderen hadt of hebt U ze... Niet? Nou, maar als U ze hadt, zou U net zoo praten als ik.

Dit is een stem uit de practijk en hoe of ik mijn best deed de vrouw van den groenteboer tot andere gedachten te brengen, 't hielp niks, niemendal. Mundus vult decepti... enz.

C. N. G.

[Abdijsiroop bevat aardappelstroop, salicylzuur en een salicylzure verbinding en kaneel.

RED.]

RECHTSZAKEN.

Eilers in hooger beroep.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat de kwakzalver EILERS wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde door den Kantonrechter te Alkmaar tot f 100 boete was veroordeeld. Had de man naar in zijn vonnis berust, dan was hem in hooger beroep voor de rechtbank te Alkmaar menig onaangenaam oogenblik bespaard gebleven! Ons deed het in zoover genoeg, dat hij tegen het Kantongerecht-vonnis appél aantekende, omdat wij daardoor in de gelegenheid waren het voor hem vernietigende requisitoir van het O. M. der Alkmaarsche rechtbank — waargenomen door Mr. CNOPIUS — zelf bij te wonen om hiervan verslag uit te brengen.

De behandeling der zaak zelf, waarvan wij voor het kantongerecht uitvoerig verslag gaven, bracht in hooger beroep uit den aard der zaak weinig nieuws. Het bleek thans, dat EILERS aan patiënte GRIETE M., (inmiddels overleden) voor zijn behandeling harer tuberculose f 10 had berekend voor „tijdverzuim”, f 10 voor medicamenten en f 1 voor urine-onderzoek behalve de vergoeding van reis- en verblijfkosten. Dr. G. STRAVER, als getuige-deskundige gehoord, verklaarde, dat er wel degelijk verband had bestaan tusschen het gebruik van EILER's zoogenaamde geneesmiddelen en de verergering van haren toestand.

De door hem waargenomen darmverschijnselen b.v. schreef dr. STRAVER toe aan het innemen van EILER's geneesmiddelen.

Eilers. Mijnheer de president, mag ik u hierbij al weer een getuigschrift overleggen van een door mij genezen tuberculose-lijder, die schrijft, dat hij zich geheel beter voelt?

Het O. M.: Gebleken is, dat patiënten wel tijdelijk opknappen maar op den duur gaan ze toch dood.

Dr. Straver: Het is een algemeen verschijnsel, dat longlijders, bewust van hun toestand, meestal tevens zenuwlijders worden. Als een patiënt van medicus verandert voelt hij zich bijna altoos wat beter, maar als een longlijder, die het wanhopend idee heeft verloren te zijn, iemand ontmoet, die positief zegt, dat hij hem of haar zal genezen — gelijk EILERS doet — dan is het begrijpelijk, dat hij of zij door die mededeeling alléén zich reeds opgewekter gevoelt en in dát stadium worden dergelijke brieven geschreven. Later hoort men er niet meer van.

Het O. M.: Is dat urine-onderzoek noodig? Dr. Straver: Ja, om te constateeren of de nieren aangedaan zijn; over de longen verspreidt het geen licht.

Het O. M.: Ik zal op de uitvoerige schriftelijke verdediging van EILERS, die zich in het dossier bevindt, niet ingaan. EILERS zal mij hiervoor wel uitschelden in zijn blad „de Wereldvraag” — gelijk hij dat reeds dikwerf deed — en zeggen, dat ik tegenover zijn beweringen met mijn mond vol tanden sta, maar ik zal mij de vrijheid veroorloven mij hiervan niets aan te trekken. Zijn juridische argumenten zijn van zóódanigen aard, dat het voor een serieus jurist niet doenlijk is met hem van gedachten te wisselen. Het O. M. debatteert wel gaarne met advocaten maar niet met iemand, die uit liefhebberij in de Juristerij werkt. Als EILERS daarenboven over juridische aangelegenheden het woord voert is hij niet zoo tam als hij zich hier voordoet, getuige zijn geschrijf in „de Wereldvraag”, dat beneden critiek is. Zijn aanhalingen van een arrest van den Hoogen Raad van 1867 en het zich beroepen op verschillende wetsartikelen zijn dan ook niet de moeite waard erop in te gaan.

Wat voor man was EILERS eigenlijk vóór hij optrad als redder der Maatschappij door tuberculosebestrijding? Hij zegt wel, dat het niet altoos aangaat in iemand's verleden te wroeten, maar als men optreedt zooals hij doet, mag men toch heusch wel vragen naar eenige waarborgen van goede trouw. Spreker heeft mededeelingen omtrent EILERS ontvangen van het departement van Justitie — doordat

hij voortdurend aan den Minister schrijft was dit gemakkelijk — en van de politie te Haarlem. Deze mededeelingen heeft het O. M. aangevuld met hetgeen in het Maandblad tegen de Kwakzalverij over hem geschreven is en expres heeft hij niet geïnformeerd bij het bestuur der Vereeniging, omdat deze heeren geen vrienden van EILERS zijn en hij geen vriend van hen is. EILERS dan werd in 1895 door de Haarlemsche rechtbank failliet verklaard..... (Eilers werd zoo wit als een doek en viel in zwijm; de brigadiers en de bode schoten toe en hielpen hem weer op de been. Nadat hij eenige teugen water gedronken had en zich met Eau de Cologne had verfrist, kwam hij weer bij, doch bleef in gedrukte houding zitten.)

Het O. M. vervolgt: Ik wil erkennen, dat deze mededeeling niet aangenaam is, en als ik zie welken invloed zij op EILERS heeft, is het blijkbaar een marteling voor hem, doch ik meen de publieke zaak te dienen, door mijn onderzoek publiek te maken. Aan dat faillissement was een „luchtje”. EILERS werd failliet verklaard toen hij zaken dreef als EILERS en Co., roomboterfabriek „Haarlem”. De heele Vennootschap was EILERS alléén. Hij bracht obligaties aan den man van f 100 en f 5 en 't behoef nauwelijks betoogd, dat van een dergelijke Vennootschap niets terecht kwam. Tegen den curator werden klachten bij hoopen ingebracht en deze curator werd uitgescholden op de meest heftige wijze. De Commissaris van politie werd bij den Minister aangeklaagd wegens flesschentrekkerij en toen dit niet hielp werden er requesten aan de Kamerleden geschreven. Door dit contact met de Haarlemsche rechtbank verachtte EILERS allen, die den „Meester-titel” droegen en ging kwakzalveren op juridisch gebied, gelijk hij het later op sanitair gebied zou gaan doen. Hij werd hiërzaakwaarnemer en ging eindelijk over tot de schandaalcolportage, waarbij hij „directeur der zwarte recherche” werd. Hij trad op als verdediger der verdrukte onschuld en strooide de goë-gemeente met allerhande praatjes zand in de oogen. Vervolgens ging hij over tot den handel in gloeikousjes en kwam allengs tot het besef, dat er met het bestrijden van tuberculose ook nog wat te verdienen was. Hij verkocht allerhande medische ketterijen, die hem al spoedig in de gaten deden loopen en door zijn zeldzaam brutaal optreden en adverteeren in alle mogelijke couranten en goede tijdschriften trachtte hij zich staande te houden. Omtrent zijn „geheim-middel” vertelt hij telkens wat anders, gelijk hij het ook deed aan een bestuurslid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, die hem te Oegstgeest opzocht en interviewde. Eerst heette het, dat hij het middel van een Amerikaanschen dokter had gekregen, daarna dat hij het zelf had uitgevonden, weer een andere keer, dat hij het gekocht had van ien and, die 20 jaar aan tuberculose had geleden en zich zelf genas. Als men EILERS deze verschillende verhalen tegenwerpt, zegt hij: goed en wel, maar de bewijzen zijn er toch dat ik mijn patiënten genees.

Laat ons zien wat hiervan waar is. De brieven, wij hoorden het zoeven al van Dr. STRAVER, bewijzen niets. Als de patiënten zich iets opgewekter gevoelen, schrijven zij deze brieven en later hoort men er niets meer van. Spr. heeft een onderzoek ingesteld naar 14 patiënten door EILERS als genezen opgegeven; van de niet genezen patiënten verneemt men nimmer iets. Het bleek, dat er 2 inderdaad genezen waren, anderen geen baat hadden gevonden en 7 reeds overleden waren!!!

In zijn blad „de Wereldvraag” komen herhaaldelijk dankbetuigingen en mededeelingen van genezen patiënten voor. Ook naar hen heeft het O. M. een onderzoek doen instellen. Wil men een voorbeeld? Iemand die volgens EILERS „radicaal” was genezen en 2 Oct. 1905 hiervoor een dankbetuiging schreef, was 1 Jan. 1906 overleden. Van nog twee andere personen, die hem op papier dankbaar waren en afgedrukt in „de Wereldvraag” bleek, dat zij overleden waren.

Ten slotte deelt spr. een staaltje mede, dat als voorbeeld van den hoogst verderfelijken invloed van EILERS voor zichzelf voldoende spreekt. Een patiënt schreef hem, dat hij na het gebruik van zijn middelen goed vooruitging. EILERS drukte dezen brief af. De moeder van patiënt had hem reeds f 150 betaald en hiervoor haar laatste sieraden naar de Bank van leening gebracht. Er kwam na het schrijven van den brief een ommekeer in den toestand van patiënt en de familie durfde den huisdokter niet meer roepen. Patiënt ging naar het gasthuis en overleed korten tijd hierna. Alweer een genezen patiënt van EILERS!

Als men dit alles nu wét, betreurt men het dat geïllustreerde periodieken als *Elzevier's Maandschrift* b.v. advertenties van een dergelijken kwakzalver opnemen, die nota bene! van anderen beweert, dat zij met bedrog omgaan. Het O. M. meende, dat tegen

EILERS thans gestrenger dient te worden opgetreden en requireerde f 300 boete sub. 30 dagen hechtenis (De veroordeeling op 11 Juni luidde f 200 boete, subs. 30 dagen hechtenis.)

EILERS was blijkbaar van dezen eisch ietwat onthutst. 't Kan ook zijn dat hij nog niet geheel en al van zijn inzwijm-vallerij bekomen was, doch een feit is het, dat zijn bekende woordenvloed hem thans in den steek liet en hij niets anders wist te zeggen, dan dat de mededeelingen van het O. M. niet juist waren.

„Alles verkeerd voorgesteld,” zeide hij, „en ik verzoek getuigen te mogen dagvaarden, die dit bevestigen. Ik voel mij niet in staat thans tegen te spreken.....

De president (Mr. de Savornin Lohman): Dat gaat niet, de zaak is nu afgehandeld.....

Eilers: (bedremmeld) Dan heb ik niets meer te zeggen.....

C. N. G.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Voor de Rechtbank te Dordrecht stond de vorige maand in hooger beroep terecht, HENDRIKUS THEODORUS DEYERE, 42 jaren, wonende te Rotterdam (men zie ons artikel: *De Kongsie Hemmers* in het Maandblad van Mei j.l.),

ter zake, „dat hij, terwijl hij niet toegelaten was tot de uitoefening der geneeskunst in Nederland, zijnde hem „de bevoegdheid daartoe niet toegekend volgens de „Nederlandsche Wet, op den 28 Februari 1907 in het „bovenhuis van perceel 90/92 aan de Voorstraat „te Dordrecht, buiten eenige noodzaak aan eene „vrouw, genaamd SUZANNA PONSEN, huisvrouw van „A. P. RUDISUELI, geneeskundigen raad en bijstand „als bedrijf heeft verleend, door aan die vrouw, „die hem over haren gezondheidstoestand kwam „raadplegen, te verklaren, nadat hij eene hoeveelheid van hare urine onderzocht had, dat zij niet „lijdende was aan kanker, doch dat zij lijdende was „aan hare nieren, haar lever en haar maag en aan „hoofdpijnen en door haar aan te raden dat zij ter „genezing daarvan rust moest houden en zich het „hoofd, aangezicht en hals moest wasschen met een „door hem nader toe te zenden vloeistof en tevens „een door hem nader toe te zenden drank moest innemen, welke vloeistof en welke drank, elk met een „gebruiksaanwijzing, haar den volgenden dag zijn „toegezonden, hebbende beklaagde voor een en „ander te zamen een bedrag van f 1.75 in betaling „aangenomen.”

De beklagde was door den Kantonrechter te Dordrecht reeds tot de maximumstraf, driehonderd gulden boete, veroordeeld.

De beklagde was in persoon niet aanwezig doch vertegenwoordigd door mr. E. S. HOLLANDER, advocaat te Rotterdam. Deze erkende de feiten, die te laste gelegd waren, behalve dat hij bepaald ontkende dat zijn cliënt geneeskundigen raad gegeven had.

De twee getuigen, de gezusters Ponsen, verklaarden dat DEYERE hun bepaald raad als dokter gegeven heeft.

De substituut-officier, mr. B. R. ROYER, haalde bij zijn requisitoir de Latijnsche spreuk aan, dat de wereld bedrogen wil zijn en dus bedrogen moet worden. Dat maakt dat zoovele kwakzalvers en urinekijkers hun geld op schromelijke wijze verdienen ten koste van eens anders zak. Nu is het een koetsier dan een tuinknecht. Men gebruikt een ouden dokter, die zelf niet aan den kost kan komen om als strooman te functioneren voor den kwakzalver. Die dokter is ook hier gewoonlijk te Dordt, het is Hemmers, doch deze was er dien dag niet bij en zoo kon er nu eens zeer mooi een overtreding geconstateerd worden.

Voor veranderen van de straf, door den kantonrechter opgelegd, zag mr. ROYER geen reden. DEYERE, de bekl. kan de hoogste boete dubbel en dwars betalen. Hij hoopte dat veroordeelingen als deze hem zullen nopen zijn schandelijk bedrijf van kwakzalver of scheikundige te beëindigen. Ten slotte vroeg mr. R. bevestiging van het vonnis van den kantonrechter.

De gemachtigde van den bekl. komt hierop aan het woord. Hij erkent wat ten laste gelegd werd behalve dat zijn cliënt het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend. Wat is toch zijn werkring?

Hij onderzoekt urine van de personen, die zich bij hem aanmelden, niets meer en niets minder. Het resultaat van het onderzoek zendt DEYERE aan een bevoegd geneeskundige, deze stelt de diagnose en schrijft een recept, dat weer door een bevoegd apotheker wordt bereid en toegezonden.

Is dat nu verlenen van geneeskundigen raad en bijstand in den zin der wet van 1865?

Van geneeskundigen bijstand als b.v. door een obstetricus of operateur kan geen sprake zijn. De kantonrechter sprak dan ook daarvan vrij.

Het essentiele van geneeskundigen raad is het

schrijven van een recept. Dat heeft beklagde niet gedaan, wel de bevoegde dokter. Beklaagde oefent slechts het bedrijf van scheikundige uit, waarvoor geen wettelijke toelating vereischt is.

Wat de verklaringen der beide getuigen betreft, merkt pleiter op, dat zij onder eede voor het kantonrecht hebben gezegd niet door de politie gezonden te zijn, terwijl toch uit het proces-verbaal van inspecteur J. ZWAMA kon worden besloten dat dit wél zoo is. Bovendien is het toevallig dat deze inspecteur beide getuigen bij het binnengaan opmerkte en bij het verlaten van de woning van DEYERE aansprak. Zij hebben bovendien de volgende dagen nog getracht DEYERE te vragen hoe zij de ontvangen geneesmiddelen moesten aanwenden. Pleiter zegt dit om de geloofwaardigheid dezer twee getuigen in het licht te stellen.

Hij betwist dat het feit zoo ernstig is, dat er een maximum boete moet worden opgelegd. Dat zou kunnen geschieden ingeval men zich als dokter uitoefent en er een zoogenaamde inrichting op na houdt. De Rechtbank begrijpt wel aan wien hij denkt. In dat geval ging er iemand dood en toch kreeg deze kwakzalver f 100 en niet f 300 straf. Zijn cliënt moet bovendien van de f 1.75 per onderzoek heel wat afstaan aan dokter en apotheker.

Pleiter herhaalt, dat voor onderzoek van urine, gelijk hier is geschied, de kennis van een medicus niet vereischt wordt en vraagt vrijspraak.

De Rechtbank bepaalde de uitspraak op 21 Juni en heeft het vonnis van den kantonrechter bevestigd. (Dordr. Ct.)

Door den Hoogen Raad is verworpen het cassatieberoep van een masseur te Amsterdam, Leidschekade 183 aldaar, houder van een „geneeskundige inrichting zonder operatie”, door de Rechtbank aldaar veroordeeld tot 6 geldboeten van f 30 elk, subsidiair 20 dagen hechtenis, wegens het buiten noodzaak onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

De wonderdokter uit Ginneken. Te Baarle-Nassau (N.-Br.) is door den gemeente-veldwachter proces-verbaal opgemaakt tegen den Heer C., den z.g. wonderdokter uit Ginneken, die aldaar zitdagen houdt voor zijne Belgische patiënten en dan steeds vergezeld is door Dr. K.

Wijl ditmaal Dr. K. niet aanwezig was, werd tegen den Heer C. proces-verbaal opgemaakt wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

(N. v. d. D.)

CORRESPONDENTIE.

E. M. te G. Uwe mededeeling in dank ontvangen.

Onbekende te L. Op ongeteekende stukken kan, in de meeste gevallen, geen acht worden geslagen, Gij kunt op onze stilzwijgendheid rekenen.

A. B. te R. Zeker, de wijze waarop tegenwoordig door de firma NANNING reclame wordt gemaakt voor de z.g. *Echte Kinadruppels van Dr. De Vrij*, de opsomming van de kwalen waartegen het middel zou helpen, verschilt in niets van die der kwakzalvers.

De kinadruppels (Extract. Chinae liquidum) volgens voorschriften van de pharmacopee bereid — en in elke apotheek verkrijgbaar, zijn minstens even goed als die van Nanning.

B. en S. te M. Uw confidencieel schrijven heeft ons niet overtuigd. Gaarne erkennen wij echter, dat gij in dit opzicht lang niet alleen staat.

J. L. te N. Dank voor Uwe mededeeling, waarvan wij spoedig gebruik zullen maken om opnieuw te waarschuwen.

F. N. te S. De *Schager Ct.* in dank ontvangen. Van onze zijde was reeds voor een verslag gezorgd.

L. G. N. te S. Ook ons komt die advertentie over de genezing van fistels enz. zeer verdacht voor. Wij hebben reeds om inlichtingen gevraagd; het middel bestaat uit een drank maar wordt niet geleverd zonder onderzoek van den lijder. Er is dus moeilijk aan te komen.

— Het onderzoek van *Osoma* en *Phosferine* is nog niet afgelopen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Amsterdam, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 'sGravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 754.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 'sGravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Hoofdartikel: Het ledental onzer Vereeniging.
Berichten: Afdeling Amsterdam; gratis verspreiding der Maandbladen. — Een tandartiest. — Een nieuwe advertentie van Eilers. — Een bleeker-kwakzalver te Amsterdam.

Mededeelingen van verschillende aard: Phosferine. — Nog eens de Electro-Vigueur van Mac Laughlin. — Bladen der heeling. — De M. A. Winter Co. weer aan het werk. — Anti-opium-medicijn. — Een waarschuwing van graaf Franz Pocci.

Correspondentie.

Feuilleton: De ingebeelde kwaal.

Het ledental onzer Vereeniging.

Bij uitzondering eens een woordje over onze Vereeniging.

Even als alle jaren is, met haar Maandblad van Mei, verschenen de naamlijst van de leden, en daaruit blijkt dat hun getal 754 bedraagt. Inderdaad een niet onbelangrijk cijfer, dat eenige jaren geleden vrij wat lager was, maar dat vroeger, o. a. 5 jaar na de oprichting, tot ruim over de duizend was geklommen.

„Dankbaar maar niet voldaan” was onze uitroep toen wij de naamlijst overzagen. Steden met een groot zielental staan daarin met een getal leden, dat grooter mocht worden verwacht; b.v. Amersfoort met 3, Arnhem met 13, Baarn met 5, Groningen met 12, Leeuwarden met 9,

Leiden met 7 enz., inderdaad het geeft te denken en aanleiding tot verzuchting: hoe het komt, dat onze Vereeniging niet meer steun ondervindt.

Bij het zoeken naar de oorzaak van het waargenomen verschijnsel treedt allereerst de vraag op den voorgrond of de Vereeniging inderdaad den steun verdient, waarop wij meenen dat zij aanspraak mag maken. En gerust durven wij die vraag bevestigend beantwoorden. Er zal wel bijna niemand zijn die, bij eenig nadenken, niet overtuigd is, dat de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes een groot maatschappelijk kwaad is, een kwaad, dat de volksgezondheid en volkswelvaart ernstig ondermijnt en steeds grooter uitgebreidheid aanneemt. Dit kwaad moet beteugeld worden. Maar hoe? De middelen, die de wet, die toch voor het algemeen belang zorg moet dragen, aan de hand doet zijn zeker onvoldoende en niet doeltreffend in de toepassing en helaas! bestaat er nog weinig vooruitzicht — niettegenstaande den goeden wil der tegenwoordige Regeering — dat daarin afdoende verbetering zal komen.

Moet men daarom, zoo vroegen reeds vóór 26 jaar de oprichters onzer Vereeniging, de arme zieken, waarop de kwakzalvers azen, maar aan hun lot overlaten? En het antwoord daarop was

het ontstaan van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, die zich tot hoofddoel stelde, door waarschuwingen en mededeelingen de slachtoffers de oogen te openen en hun het gevaar te doen zien, waaraan zij zich blootstellen wanneer zij lichtgeloovig aan de voorspiegelingen van brutale bedriegers gehoor geven. Daarbij trachtte de Vereeniging onophoudelijk van de Regeering scherper maatregelen ter bescherming van de geëxploiteerde zieken te verkrijgen en drong zij (grootendeels te vergeefs) bij de couranten en tijdschriften aan om, door het weigeren van kwakzalvers-advertenties, niet als helpers van de kwakzalvers op te treden.

Meer te doen ging buiten haar macht; maar is wat zij poogde te bereiken niet voldoende om haar de steun van ieder weldenkende te verzekeren?

Het moge waar zijn dat lang niet ieder, die het goede doel der Vereeniging waardeert, ingenomen is met haar wijze van werken, maar dan juist, zouden wij zeggen, ligt het op den weg van dezen om tot het lidmaatschap toe te treden, omdat zij daardoor in de gelegenheid zijn een Vereeniging, die hun sympathie heeft, in de goede richting te sturen.

Hoe komt het nu — wij vragen het nogmaals —

FEUILLETON. (*)

DE INGEBEELDE KWAAL.

DOOR

Q. J. GODDARD.

„Och, vrouwlief, kijk me eens even aan,
Mijn nek is vast ontwricht! —
Want, waar m'n achterhoofd moet staan,
Daar staat mijn aangezicht.

'k Verrek mijn hals, toevallig kraait
De haan en slaat de klok,
En zie, daar blijft mijn hoofd verdraaid
En roerloos als een stok”.

„Wel beste schat, dat klinkt mij
vreemd...

Maar, hemel, beste man,
Ik hoop niet dat ge 't kwalijk neemt,
Maar 'k zie nog niets er van.

Kom, kom, 't is ingebeelde pijn,
'k Be-peur zoo waar niets kwaads,
Uw hoofd staat, even als het mijn,
Nog op zijn rechte plaats”.

„Maar vrouw! hernam hij gansch niet
[koel,

En schoof haar driftig weg;
„Maar vrouw, ik voel toch wat ik voel,
En 'k weet wel, wat ik zeg”.

(*) Dit gedicht, ons reeds veel vroeger ter plaatsing toegezonden, hebben wij tot de zomermaanden laten liggen, wanneer lichte kost niet versmaad wordt. Ofschoon de zomer op zich laat wachten, kunnen wij de plaatsing niet langer uitstellen.

„'k Vrees, dat ge nu dolzinnig wordt,
Hoor, praat ge kort of lang,
Ik wil het weten wat U schort,
Gij maakt mij waarlijk bang.

Welaan, de Chirurijn gehaald,
'k Zeg nimmer zwart voor wit,
Dan kunt gij zeggen waar het faalt
En hooren hoe 't zit”. —

Hij komt, betast hem hals en kop,
En buigt en draait zijn nek,
Gaat heen en haalt de schouders op,
En zegt: „de vent is gek!”

Hij wordt vervangen door een jong
En zeer bekwaam dokter,
Die voelt zijn pols, beziet zijn tong
En schrijft den man iets voor.

Vergeefs! — Eene tweede, een derde
[komt,
Men houdt gestaag consult.
Dan 't blijft, ofschoon men denkt en
[bromt,
Een werkje van geduld.

En bij 't verlaten van 't vertrek,
Is 't algemeen refrein:
Het scheelt hem niet aan hoofd of
[nek,
Maar 't schort hem in zijn brein.

Men knort, men geeft hem goeden raad,
Doch, wat men deed of liet,
't Was alles in den wind gepraat,
Helaas! het baatte niet.

Men joeg hem pillen door de keel
En gaf hem drankjes in,
Het hielp hem alles evenveel,
Of liever evenmin.

Dan ziet, — daar is een vreemde kwant,
Een gunsteling van de faam,
Een wonderdokter aangeland,
Van Grieksch-Latijnschen naam.

Een man, op krankte en geld verhit,
Die elke kwaal cureert,
Die exteroogen zet in 't lid! —
En... beurzen extirpeert.

Hij komt, begrijpt de zaak al ras,
Vertelt zijn reisverhaal
En hoe hij duizenden genas,
Behebt met de eigen kwaal.

Voorts spreekt hij van zijn roem, gezag,
Zijn kunst en overleg,
En wat geneesheer heeten mag
Zinkt bij zijn glorie weg.

„Een ander klaart het in geen jaar,
Ja moogelijk nooit, maar ik...
Ik wed, dat ik het daadlijk klaar
Zelfs in een oogenblik”.

De man zit overbluft en stom,
De vrouw staat als een kind,
Men accordeert een goede som,
En zie, de kuur begint.

Terwijl hij veel beweging maakt,
Die niet met al beduidt,
Zoo blinddoekt hij den man en braakt
Wat hocus pocus uit.

Daar voelt op eens de lijder... flap!
Een oorveeg van gewicht, —
„Ha! roept onze Esculaap — dat 's knap
Uw hoofd schiet in 't gewricht.” —

„Zie zoo; kijk in den spiegel, baas,
De kuur is fiks gelukt”,
En ziet, de blinddoek is den dwaas.
Weér van 't gezicht gerukt.

Hij kijkt, waarachtig 't is zoo 't hoort,
„Wel mau, 'k ben zoo content!
'k Was door die andren haast vermoord,
Maar gij, gij zijt een vent”.

De wonderdokter krijgt zijn geld
En lacht wat in zijn vuist,
Doch, naar men laatst mij heeft verteld,
Is 't heerschap weer verhuisd.

Nog kermt er menigeen van pijn,
Die, schoon er niets hem deert,
Zich inbeeldt schriklijk ziek te zijn,
En dringend hulp begeert

Daar veilt met vrucht de Charlatan
Zijn kunstnarij te koop. —
Die 't overvloedigst babblen kan
Geneest den grootsten hoop.

1838

(Uit Roelant's klassiek Letterk. Pantheon: „Bloemlezing uit de werken van Dichters der 19e eeuw”).

dat de Vereeniging nog zoo betrekkelijk weinig steun vindt?

Zeker zal onze Vereeniging het lot deelen van de vele die in ons land bestaan. Door afsterven gaan er leden verloren, die niet altijd weder worden aangevuld, terwijl anderen bedanken om daarentegen een der talloze andere vereenigingen te steunen.

Maar toch meenen wij, dat er nog een andere reden is waarom ettelijke personen zich niet bij ons aansluiten; die reden is, men houde ons het woord ten goede, *onverschilligheid*. 't Is meermalen voorgekomen, dat iemand terstond lid werd, nadat men hem er over had aangesproken; hij had er vroeger in het geheel niet aan gedacht of hij was er niet toe gekomen zich aan te melden. Die onverschilligen nu, kunnen gemakkelijk voor de Vereeniging gewonnen worden, waardoor men kan bereiken dat deze financieel en moreel sterker wordt en haar werkkring steeds meer en meer kan uitbreiden.

Daarvoor is de hulp noodig van onze tegenwoordige leden. Door overreding trachte ieder voor zich zijne kennissen, van wie hij weet dat zij onze zaak een goed hart toedragen, over te halen tot het lidmaatschap toe te treden. Men bedenke dat, volgens de statuten ieder lid niet alleen f 3.— moet bijdragen (zeer velen stellen zich met deze werkzaamheid tevreden) maar tevens „het doel der Vereeniging moet helpen bevorderen”.

De gelegenheid biedt zich nu aan om tot het doel mede te werken; laat nu eens iedereen die aangrijpen.

Wij vleien ons met de hoop, dat door veler samenwerking een goed resultaat zal worden verkregen.

BERICHTEN.

Afdeeling Amsterdam. Tengevolge van een oproeping in de dagbladen, meldende dat zij, die in aanmerking wenschten te komen voor toezending van een gratis exemplaar van het Maandblad, dit konden aanvragen bij de Secretaresse der Afdeeling, mejuffrouw HUGENHOLTZ, *Wilhelmina Gasthuis*, kwamen een kleine 200-tal aanvragen in.

Dengenen, die een maandblad hebben aangevraagd, wordt nu *dringend verzocht*, ter voorkoming van het wegraken van nommers, om adresveranderingen steeds nauwkeurig op te geven aan bovengenoemd adres.

Ook wanneer men om de een of andere reden, het blad niet meer wenscht te ontvangen, verwacht de Secretaresse daarvan bericht.

Een tandartiest. De volgende advertentie verscheen onlangs in de Avondpost:

„Een goede Raad.

Het schoonste sieraad op deez' aarde,
En voor een mensch van groote waarde,
Is een fraai en kunstig blank gebit,
Dat buitendien gemakkelijk zit;
Geen vrouwenkus ontvangt een mond
Die taneloos is, ga dus terstond,
Wanneer die kwaal U mocht ontsieren,
En gij de trouwdag wenscht te vieren,
Naar 't beste adres hier in de stad
Waar degelijk werk uw keus bevat
Bij H. R. P. JÜRGENS die als goed bekend

staat,

Adres Paul Krugerlaan hoek Engelenburgstraat.

Bewaart adres en zegt het voort.

Aan iedereen die 't maar bekoort.

Aanbevelend.

H. R. P. JÜRGENS, tandart,”

Paul Krugerl. 246, hoek Engelenburgstr.”

Een onzer lezers, die ons ontrent deze zaak inlichtingen verschafte, meldt ons:

„De heer JÜRGENS is naar ik verneem geen tandarts doch tandartiest, hij zet dan ook achter zijn naam tandart”, doch menigeen zal er in vliegen en denken dat hij arts is.

Mij dunkt dat het voor werkelijke tandartsen allernaamgenamst moet zijn dat iemand op dergelijke wijze adverteert.”

Een nieuwe advertentie van Eilers. Men vestigt onze aandacht op de volgende annonce:

„Belangrijk Bericht.

Nu door de Justitie wettig en overtuigend mijne middelen als werkelijk genezingsaanbrengende zijn erkend, is door mij besloten, ten einde verdere onaan-

genaamheden te voorkomen, mijne middelen alleen verkrijgbaar te stellen bij H.H. Apothekers en Drogisten. Als Hoofdvertegenwoordiger voor geheel Nederland is opgetreden de heer: J. H. M. WENNEKER, Apotheker, Mosseltrap 4 Rotterdam. De naam mijner inrichting is veranderd in: Eerste Nederlandsche Fabriek van Speciale Chemische Producten ter bestrijding der Tuberculose.

Telegram-Adres: EILERS *Oegstgeest*.”

Inderaad, dit gaat alle perken van brutaliteit te buiten. De Justitie wettig en overtuigend zijne middelen als werkelijk genezingsaanbrengende erkennende. Waar haalt de man het van daan?

In het hartje der Stad. Het onderstaande ontleenen wij aan het *Nieuws van den Dag*:

„Tot voor kort kon men een paar keer in de week een kleinen, dikken, bejaarden boer op den N. Z. Voorburgwal uit de tram zien stappen, wat met eenige moeite gepaard ging, want hij was zeer slecht ter been. Toch bereikte hij altijd het een paar schreden verder gelegen huis No. 26 op den hoek van N. Z. Voorburgwal en Sint-Luciënsteeg. Een oogenblik later zag men zijn gladgeschoren gezicht, onder de zijden pet, voor het raam in de zijkamer komen en den Voorburgwal afgluren.

Dan duurde 't niet lang of zij, die het boertje scheen te verwachten, kwamen opdagen. 't Waren lijders, allen kankerpatiënten, die bij de officieele wetenschap geen baat hadden gevonden en 't nu kwamen probeeren bij dezen nieuwen dokter, die eigenlijk een bleeker uit Nederhorst den Berg was, doch, naar 't heette, op een geheimzinnige manier in het bezit was geraakt van een afdoend middel tegen den kanker.

Tegen f 2.50 diende hij dat in den vorm van poeders en een drankje aan al zijn patiënten toe.

't Schijnt, dat de „praktijk” zeer goed ging, want toen, een half jaar geleden, de oude heer, die zich steeds minder gemakkelijk bewegen kon, het bijltje er bij neerlei, is de zaak op denzelfden voet voortgezet door den zoon. Die had zijn medische kennis óók op een Nederhorst-den-Bergsch bleekveld opgedaan. Hij schijnt echter niet de aangeboren voorzichtigheid gehad te hebben van zijn vader, die zoo langen tijd, in het hart van de stad, onder den rook van een politiebureau, zijn drankjes en poeiertjes aan den man heeft weten te brengen.

Dezer dagen vervoegde zich iemand aan het huis op den hoek van de Sint-Luciënsteeg, die óók maagkanker had, ook het fleschje en de poeders kreeg, daarvoor ook f 2.50 neerlei, maar toen de „dokter” den riks wilde opstrijken, dezen vlug weer in zijn eigen zak deed teruggljiden, onder de mededeeling, dat hij een rechercheur van het Hoofdbureau was!

Als een gevolg van dit bezoek zal de dokter-bleeker eerlang wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst terecht staan.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Phosferine.

„Het beste van alle opwekkende en versterkende middelen”. „Het geneesmiddel der Vorsten”. „Het bewezen remedie voor... nu ja voor een dertig-tal verschillende ziekten, zooals iedereen kan nagaan. Want de groote advertentie moet ieders aandacht hebben getrokken; het is een reclame fin de siècle. Maar niet alle lezers weten, dat Phosferine nog andere merkwaardigheden bezit; dit lezen zij eerst op het biljet, dat om het fleschje met vloeistof gewikkeld is. ASHTON & PARSONS, LTD., (dus een z.g. Maatschappij) te Londen, vertelt daarin het volgende aan de bereidwillige koopers van het product:

„Phosferine is van een zeer sterk geconcentreerde samenstelling, waardoor eenige druppels meer geneeskrachtige waarde hebben dan eetlepels vol van vele misselijke zoogenaamde medicijnen, die bovendien een reeds zwakke en ongeregeld werkende maag nog meer prikkelen.

Phosferine is een krachtig versterkend geneesmiddel, maar daarbij zacht werkend en volmaakt onschadelijk; verwant aan maagsap, kalmeert en herstelt het de spijsverteringsorganen en brengt de ingewanden tot normale werking.

Het publiek kan niet sterk genoeg gewaarschuwd worden voor de vele pureermiddelen die tegen slechte spijsvertering enz. geadverteerd worden, en die niet alleen een vruchtbare bron van aambeien zijn, maar die de binnenwand van de maag beschadigen en juist het maagsap tegenwerken dat de natuur zich inspant om te verschaffen.

Phosferine kan ten allen tijde met vrucht gebruikt worden; er is volstrekt geen bezwaar tegen een geregeld gebruik, hetzij om den eetlust op te wekken of als algemeen en zenuwversterkend middel”.

Het is weer het gewone praatje: Niets van de „misselijke zoogenaamde medicijnen” maar Phosferine; dat is het middel tegen alles. Wat de lijder scheelt komt er niet op aan. Of hij werkelijk lijdende is aan deze of gene kwaal moet hij zelf maar uitmaken, een onderzoek van den patiënt blijkt onnoodig. Reeds daarom en ook om de opgeschroefde wijze van aankondiging zou ieder, die een beetje nadenkt, tot het vermoeden komen, dat er met Phosferine iets niet in den haak is en wij kunnen verklaren dat dit vermoeden volkomen juist is. Phosferine is een echt kwakzalversmiddel, een van die pruldingen, waarvan alles wordt beloofd en die op den duur niets zullen geven. En daarvan kan de vervaardiger overtuigd zijn; wij zien in de aankondiging van het middel dan ook niets anders dan een misdadige poging om het publiek ten eigen bate om den tuin te leiden. Wij durven zoo bout te spreken nu ons de resultaten bekend zijn van het scheikundig onderzoek, welwillend verricht door de dames C. HUGENHOLTZ en M. MIJERS, Apothekers te Amsterdam. Deze dames vonden in Phosferine kinine-sulfaat (de gewone kinine) 1.6%, vrij zwavelzuur 4.2% en een tinctuur die niet met zekerheid was te bepalen; het alcoholgehalte bedroeg 7.5%. Een of andere verbinding van phosphorus of ijzer was totaal afwezig.

Met alle waardeering voor de uitstekende werking van kinine in sommige gevallen, zal toch ieder leek wel kunnen nagaan dat zoo'n slappe oplossing van dit geneesmiddel — die nog wel eenige malen per dag van 5—8 druppels moet worden ingenomen — niet de wonderen kan verrichten, die de Engelsche maatschappij er van verkondigt.

Direct gevaarlijk is het middel niet, maar indirect doet het evenveel kwaad als alle andere kwakzalversmiddelen. Door het vertrouwen in- en het gebruik van Phosferine laat men den goeden tijd voorbijgaan waarbij met vrucht geneeskundige hulp had kunnen worden ingeroepen.

Dat de naam Phosferine gekozen is om de goede lui te doen gelooven, dat twee voorname bestanddeelen van het menschelijk organisme — phosphorus en ijzer — in het middel aanwezig zijn en dat hierin juist de waarde van het drankje zit, zou ons niet verwonderen.

Ten slotte nog een waarschuwing:

De Engelsche firma ('t is toch verschrikkelijk dat al die buitenlandsche kwakzalvers hier maar vrij spel hebben en dat de kranten hen zoo bereidwillig helpen) verklaart in de gebruiksaanwijzing:

„In tegenstelling van andere versterkende medicijnen beschadigt Phosferine de tanden niet, brengt de maag niet in de war en veroorzaakt geen verstopping, integendeel zal het in die gevallen nuttig zijn.”

Wij deelen die meening niet. Integendeel, het vrije zuur, in de vloeistof voorhanden, zal, op den duur, het glazuur der tanden aantasten. Dat het de maag niet in de war brengt en geen verstopping veroorzaakt nemen wij gaarne aan van een paar druppels van zoo'n slappe kinini-oplossing. Zuiver water doet dat ook niet.

Electro-Vigueur van Dr. Mac Laughlin.

Op een verzoek van een belangstellend lezer om nog eens tegen deze kwakzalverij te waarschuwen, geven wij hier een bloemlezing uit enkele stukken die wij over den electro-vigueur schreven.

Het houdt niet op; telkens weer komen ons nieuwe advertenties onder de oogen, meestal van opzienbarende, schandelijke prentjes voorzien, waarin een of andere z.g. elektrische gordel tegen allerlei kwalen wordt aanbevolen, dikwijls in bewoordingen, die men in een *fatsoenlijk* blad niet moest vinden. Brochures, in die advertenties gratis aangeboden, en waarin dingen worden vermeld, waarvan de lezing hoog schadelijk voor jonge lieden kan zijn, voltooi hetgeen in de advertenties ontbreekt en... wie eenmaal zoo'n brochure heeft aangevraagd wordt niet meer losgelaten. Brief op brief achter-

volgt hem om hem te bewegen een proef — een dure proef — te nemen.

Reeds jaren, wij herinneren slechts aan de *Goldberger kettingen*, hebben kwakzalvers met electriciteit gescharreld. Met den vooruitgang in kennis van de electricische verschijnselen zijn zij, naar hun beweren, eveneens in hunne uitvindingen vooruitgegaan, maar in werkelijkheid is hun gescharrel gelijk gebleven.

Volta-kruis, electro-regenerator, electro-suspensor of hoe die dingen mogen heeten, het bleek bij onderzoek, dat al die apparaten geen of zoo weinig electriciteit ontwikkelden, dat van eenige geneeskragtige werking geen sprake kon zijn. Herhaalde malen hebben wij en anderen dit meegedeeld. En nu de gordels, met zooveel ophef geadverteerd: ook van dezen valt geen gunstiger rapport uit te brengen; zij zijn van geenerlei waarde voor het doel waartoe zij worden aanbevolen.

Toch blijken zij van waarde te zijn: n.l. voor de fabrikanten die ze tegen hoogen prijs aan den man brengen... en voor de couranten.

Nog telkens ziet men in sommige onzer bladen een advertentie onder het motto: „De krachtige man heeft de halve wereld”, ook versierd met een naakten man, die zoo'n stralen uitzendend ding om het lichaam heeft en waarin een zekere Dr. MAC LAUGHLIN zijn *Electro-Vigueur* op hartroerende wijze aanbeveelt. Ziehier wat hij belooft:

„Zijt gij zwak of lijdt gij? Zijt gij zenuwachtig of lijdt gij aan slapeloosheid? Hebt ge aderbreuk, rheumatiek, pijn in den rug of aan de nieren, maagpijn, of lijdt gij aan hardlijvigheid? Ontbreekt u levenskracht? Ik kan u geven de weldaden van de gezondheid en de kracht. Ik kan uw lichaam als het ware vullen met kracht en het gevoel geven alsof gij in uw jeugd waart. Mijn *Electro-Vigueur* moet gedurende den slaap gedragen worden en geeft een doordringende en weldoende warmte aan het lichaam. Dit is het leven, de kracht.”

Mooie woorden, lezer, maar waaraan wij u raden geen waarde te hechten. Die beloften *kunnen* niet worden vervuld.

Zooals wij hierboven mededeelden laat ook MAC LAUGHLIN de menschen, die eens op zijn advertentie hebben geschreven, niet los en worden zij met brieven vervolgd. Eén daarvan moge hier een plaats vinden.

„Ik denk dat het onnoodig is u te zeggen dat ik vurig verlang u van mijn electro-vigueur te zien gebruik maken, en dat ik het enig inzicht heb eene genezing meer te bekomen. Ik ben overtuigd dat zooals de menigte zieken door mij genezen, het voor u een werk van herkennen zal zijn eene vurige propaganda ten voordeele mijner electro-vigueur te maken, want deze propaganda mijner klanten is de grondvest van mijnen bestaanden bijval.

„Niettegenstaande al mijne brieven en getuigenissen dat ik u gezonden hebt, hebt gij nog den electro-vigueur niet gevraagd dat noodig is in uwen toestand. Is het mogelijk dat gij nog twijfelachtig weze?

„Ik zend u hierbij eenige getuigenissen van zieken die ik genezen heb, wettiglijk gemaakt door den Burgemeester hunner streek, en, indien gij tot heden twijfel bezat, denk ik dat gij nu zult overtuigd wezen.

„Ik denk dus dat de gansche betaling mijner electro-vigueur de eenige oorzaak uwer aarzeling is, en ik wil niet dat gij voor eene nietige som uwe genezing moet uitstellen. In u een groot vertrouwen hebbende, aarzel ik geenszins u het noodige toestel voor uw genezing af te leveren, (waarvan gij den prijs kent), op voorwaarde dat gij het voldoet in vijf maandelijkse stortingen.

„Doch het is noodzakelijk dat gij het vragenblad opnieuw invulle en mij weder zendde. Dan zal ik het toestel bijzonderlijk voor uw kwaal oprichten. Ik zal den stroom rechtstreeks naar den zetel der kwaal richten, want sedert ik uw diagnostiek opgemaakt heb, kunnen er zekerlijk eenige veranderingen bijgekomen zijn.

„Indien gij dit wonderbaar aanbod aanneemt, bied ik u mij eene eerste storting te doen en den electro-vigueur bijzonderlijk voor uw geval vervaardigd zal u per post collo gezonden worden en franco behandeld.

„In afwachting van uwe nieuwstijding te ontvangen bied ik u mijn beste groetenissen te aanvaarden.

(w.g.) Dr. MAC LAUGHLIN”.

Wat een beste man, niet waar?
Zou zijn gordel inderdaad zooveel waarde hebben?

In de *Deutsche medizin. Wochenschrift* komt het volgend bericht uit de „Aertzlicher Verein te Hamburg” voor:

„Dr. TRÖMNER demonstreert een *Electro-vigor-gordel*, welke een van zijn patiënten, natuurlijk zonder gevolg, gebruikt had. De toestel had, of schoon hij ongeveer 10 mark waard was, 150 mark gekost en was slechts een paar weken gebruikt.

„Nadat hij met azijnzuur van 33 % gedrenkt was leverde de keten, direct met een galvanometer in contact, niet meer dan 2 milli-ampère stroom; nadat de vochtige hand tusschen de twee electroden van de gordel was gebracht, kwam er slechts een stroom van 0.9 milli-ampère. Deze op zich zelf al zoo onbeduidende stroom daalde nu bovendien nog zeer snel door polarisatie van de Voltasche elementen, zoodat men na vier uur met de hand in 't geheel geen stroom meer kan waarnemen.

„Na 24 uur met rust gelaten te zijn, leverde de keten in direct verband met de galvanometer slechts 0.1 milli-ampère; bij inlassching van de hand 0.07 milli ampère. De kleine rheostaat die aan een der electroden was aangebracht was absoluut niet in staat de stroom te reguleeren. Wij hebben dus:

„Een hoogst geringe, spoedig verdwijnende, niet te reguleeren stroom, niet in staat eenige geneeskragtige werking uit te oefenen.

„Dit is ook door Prof EULENBORG bij zijn onderzoek bevonden.

„En wanneer nu toch de ter aanbeveling dienende brochure beweert dat „de gordel een bijzonder vernuftig verzonnen methode” is, dat de stroom sterk genoeg is, „om elke zenuw met electricische kracht te verzadigen, dat hij constant en reguleerbaar is en alle pijn genezen kan,” dan zijn dat grove, gewetenlooze leugens die slechts erop berekend zijn het publiek uit te zuigen.”

Bladen der heeling.

Zooveel mogelijk hebben wij ons onthouden de z.g. *gebedsgenezing* in ons blad te bespreken, wanneer wij van meening waren dat het optreden der gebedsgenezers te goeder trouw geschiedde. Hoezeer ook dit optreden betreurende, zagen wij daarin meestal geen *kwakzalverij*, zooals wij die bestrijden, n.l. uitgeoefend met het doel om de zieken op bedriegelijke wijze genezing voor te spiegelen. Reeds dadelijk erkennen wij, dat wij dit ook niet zien in de Maandbladen waarvan wij hierboven den titel opgaven en die ons van welwillende zijde werden toegezonden, waarvoor wij onzen dank betuigen.

Toch willen wij met een enkel woord op het o. i. *gevaarlijke* wijzen, dat er ligt in de raadgevingen in dit blad verstrekt, waardoor misschien menigeen zal worden teruggehouden om op den juisten tijd doelmatige geneeskundige hulp in te roepen. Men oordeele zelf. Aan het no. van November 1906 ontnemen wij de volgende verklaringen:

„God, de Almachtige, heeft nooit gezegd, dat Hij de menschen tot een dokter zou leiden, en Hij zal het ook nooit doen.

De Bijbel heeft voor de doktoren geen enkel goed woord. Hij zegt veel eerder: „Gij allen zijt nietige medicijnmeesters”, en „Tevergeefs menigvuldigt gij de medicijnen”, Ik ben de Heere uw Heelmeester”, en het is tevergeefs naar een enkel woord ten gunste van de doktoren in den Bijbel te zoeken.

Velen trachten zichzelf te doen gelooven, dat God de doktoren gezonden heeft en bidden om een goeden arts, terwijl zij er zelf een kiezen uit de homeopathen, alopathen, hydropathen, die elkander onde ling bestrijden.

Men noemt de geneeskunde een wetenschap. Waar is die wetenschap? Meer dan één professor heeft daaromtrent zijne gedachten uitgesproken;

o.a.: Dr. DOUGLAS MAX, ELAGON, professor aan de Universiteit te Edinburg, die voor ongeveer 2000 doktoren en studenten zeide: „Mijne heeren,

Geneeskunde is geen wetenschap, zij is alleen gegrond op de ervaring. Sedert den tijd van HYOCRATES en GALEN tasten wij in het duister van de eene behandeling op de andere en wij zijn nog niet in staat den eersten steen te vinden om den grond te leggen van de geneeskunde als wetenschap”. Uitspraken van deskundigen van den eersten rang, zowel als in Amerika, bevestigen duidelijk, dat *geneeskunde een onverantwoordelijk bedrog* is, en beslist geen wetenschap.

Sir ASTLEY COOPER, lijfarts van koning n VICTORIA, sprak het onomwonden uit, dat geneeskunde niet tot de wetenschap gerekend kan worden, maar op vermoedens en probeeren berust.

Welk een dwaasheid neer te knielen en te bidden: „Heere, toon mij tot welken dokter ik mij moet wenden.” Hoe verkeerd is toch zulk een gebed!

God zal geen gebed verhooren, dat niet met Zijne beloften overeenkomt.

Nooit heeft Hij beloofd het gebruik van geneesmiddelen, of het raadplegen van doktoren te zullen zegenen. Zij zijn niet de middelen, waarvan God zich bedient. Tachtig procent en misschien nog meer dienen den duivel, daarvan is men overtuigd. Er zijn echter ook nog eerlijke doktoren; zij zijn goede menschen, die doen wat zij kunnen, en hebben het daarom niet altijd het gemakkelijkst.

Wanneer God in Zijn Woord ons ergens gezegd heeft naar den dokter te gaan, moet men het den menschen voorlezen.

Maar zulk een Bijbel bestaat niet. Waar leest men: „Is iemand krank onder u, zoo roepe hij den dokter, en neme wat de apotheker hem te slikken geeft?”

Wij laten het bij deze aanhalingen; zijn de daarin verkondigde stellingen gevaarlijk of niet?

De M. A. Winter Co. weer aan het werk.

Deze Amerikaansche firma, die een eenvoudig purgeermiddel onder den wijschen naam „Natuurlijke gezondheidshersteller”, met veel reclame in den handel brengt en waartegen wij reeds in de Maandbladen van Juni 1905 en van Juni 1906 hebben gewaarschuwd, blijkt Nederland niet los te willen laten. In het no. van Juni 1906 vermeldden wij reeds dat, door *Duitsche* brieven en circulares, agenten hier te lande werden gevraagd: thans wordt ons van welwillende zijde een brief toegezonden in 't *Nederlandsch* gesteld. Daaraan ontleenen wij het volgende:

„Beste vriend:
„Wij zijn uit zulk eene vertrouwde bron in het bezit van Uw naam gekomen, dat wij er geen oogmerk voor aarzelen, U voor te slaan, een onafhankelijke vertegenwoordiger voor onze goederen in Uwe gemeente te worden. Te oordeelen naar hetgeen wij van U gehoord hebben, vertrouwen wij, dat gij de juiste persoon zijt, waarnaar wij uitzien en wij verzoeken U daarom dringend, deze goede gelegenheid niet ongebruikt te laten voorbijgaan.

„Wij hebben reden om te gelooven, volgens de mededeelingen die wij omtrent U hebben ontvangen, dat gij, gelijk zoo vele andere lieden, die vooruit willen komen, Uw tegenwoordig inkomen wenscht te vergrooten door eene verbinding met eene goed betalende en gevestigde zaak. Wanneer dit het geval is, dan zult gij er zonder twijfel belang in stellen, de ingesloten circulares te lezen. Gij vindt daarin eene duidelijke beschrijving van de betrekking die wij U thans aanbieden en de circulares toonen u tegelijkertijd aan, hoeveel verdienste gij ongeveer *verwachten* kunt te maken als gij er toe besluitent mocht, onze vertegenwoordiger te worden. Wij raden U ten sterkste aan, deze circulares nauwkeurig te lezen, daar zij eene volledige uitlegging geven van deze buitengewone gelegenheid.

„Zelfs in het geval dat gij niet al Uw tijd kunt wijden aan het werk, dat wij U aanbieden, zoo behoef U dit nog niet af te schrikken. Gij zult zien, dat gij eene *flinke extra verdienste maken kunt, door U buiten Uwe gewone zaken om met dit werk bezig te houden*, en het zou ons genoegen doen, als gij dit wilt beproeven, want het is mogelijk, dat het eene zaak wordt met eene goede toekomst, en gij zult het in ieder geval bijzonder voordeelig vinden.”

Indien de ontvanger van den brief er in vliegt en als agent wil optreden moet hij een aanvraag

inzenden om een z.g. gratis-uitrusting onder bepalingen, die wij straks zullen vermelden. Het gaat niet aan den geheelen brief hier verder op te nemen, alleen kunnen wij niet nalaten het Post-scriptum hier nog te laten volgen:

„P. S. — Ingeval gij om de eene of andere reden op dit oogenblik niet met ons in verbinding kunt treden, verzoeken wij U beleefd, dezen brief en de ingesloten circulaire aan iemand te overhandigen, die volgens Uwe meening, goed voor agent geschikt zou zijn.

„Indien gij zelf of een Uwer familieleden aan de een of andere ziekte lijdt, die door storingen in de spijsverteringsorganen of door onzuiverheden in het bloed veroorzaakt is en gij op dit oogenblik niet in staat mocht zijn, eene agentuur over te nemen, dan zullen wij U tegen toezending van 10 cents per keerende post een monsterpakjetje van den Natuurlijken Gezondheidshersteller doen toekomen, zoodat gij eens de proef met dit uitstekend huismiddel nemen kunt.”

Welzeker, kan men den agent niet lijmen, dan misschien den patiënt.

Ten slotte geven wij hier, ter waarschuwing, het formulier, waarbij een gratis-uitrusting wordt aangevraagd.

„Aan The M. A. WINTER Co.,
Armory Building, 5th and L. Sts., N.W.,
Washington, D. C.,
Noord-Amerika.

„Mijne Heeren! — Overwegende, dat gij mij de volledige uitrusting voor agenten, benevens monsters, enz. gratis zult zenden, als beschreven in de circulaire getiteld „Vertrouwelijke mededeeling”, welke ik nauwkeurig heb gelezen, verbind ik mij hiermede tot het volgende:

„1. Ik zal zooveel mogelijk mijn best doen, den *Natuurlijken gezondheidshersteller* bij de bewoners dezer gemeente in te voeren. Ik keur uw vrijgevig aanbod, om de uitrusting voor agenten gratis te zenden goed, zoowel als uwe methode om de bewoners dezer streek in de gelegenheid te stellen, de proef met den *Natuurlijken Gezondheidshersteller* te nemen, zonder dat het hun iets kost en alleen om reclame daarvoor te maken. Ingeval gij mij met de uitrusting een aantal monsters zendt, zal ik trachten, dat mijne kennissen en bureu er de proef mede nemen en zal ik persoonlijk toezien, dat deze monsters ingevolge uwe gedrukte aanwijzingen ingenomen worden.

„2. Na ontvangst der uitrusting zal ik er persoonlijk voor zorgen, dat de monsters door mijzelf, mijne familie of mijne kennissen eerlijk gebruikt en dat uwe gedrukte aanwijzingen nauwkeurig gevolgd worden. Ik zal u van elk ziektegeval een verslag van het resultaat zenden. Deze verslagen en getuigschriften komen mij natuurlijk bijzonder te pas bij het opnemen van bestellingen.

„3. Terwijl de proef wordt genomen met de monsters zal ik de circulaire en uwe aanwijzingen bestudeeren en zoo spoedig mogelijk beginnen met het opnemen van bestellingen en ik zal u minstens elke veertien dagen verslag geven van het door mij bereikte goede gevolg.

„4. Ingeval ik met u overeen mocht komen om op grond van uw onbekrompen kredietstelsel te bestellen, totdat ik eenmaal op streek gekomen ben, dan verbind ik mij, u voor de waren die ik bestellen zal, binnen 60 dagen na aankomst daarvan betaling te zenden. Ingeval een gedeelte eener rekening voor op krediet bestelde waren aan het einde van het tijdsverloop van 60 dagen na aankomst dier waren nog onbetaald mocht zijn, dan zal ik u het volle te dien tijde verschuldigde bedrag persoonlijk betalen, of u op uw verzoek de waren in goeden toestand terugzenden, per post, of volgens eene andere wijze van verzending en alle kosten daarvan worden door mij vooruitbetaald, zoodat u in dit geval van alle kosten van verzending vrijgesteld zijt. Deze bepaling is van kracht onverschillig of de waren op uw verzoek worden teruggezonden of niet.

„5. Ingeval ik door de eene of andere onvermijdelijke oorzaak verhinderd mocht zijn, de zaken neer te leggen, dan zal ik trachten, u een goeden agent hier in de buurt te verschaffen om mijn plaats in te nemen. Als ik hierin niet mocht slagen, dan zal ik u onmiddellijk hiervan in kennis stellen en u de uitrusting terugsturen.”

Is het nog nodig er op te wijzen dat hij, die deze voorwaarden aanneemt zich verlaagt tot helper van een der grootste kwakzalver-firma's en zich bovendien aan handen en voeten bindt?

Anti-opium-medicijn.

Over de plant die dit middel levert (zie ons Juni no.) geeft de heer P. VAN DER WIELEN nadere bijzonderheden, uit een botanisch oog-

punt, in de *Indische Mercur* van 21 Mei j.l. Onder verwijzing naar dit tijdschrift, nemen wij het laatste gedeelte, dat over het middel zelf handelt, van dit artikel over:

„In *The Pharm. Journal* geeft L. WRAY nadere inlichtingen over de ontdekking en het gebruik van de nieuwe anti-opiumplant.

Hij vertelt, dat de ontdekking als volgt geschiedde: een troepje Chineesche houthakkers waren in de nabijheid van Seremban aan het werk. Hun thee raakte op, en ze zochten in hun omgeving naar iets, wat de thee kon vervangen. Ze meenden dit gevonden te hebben in de bladeren van een klimplant. Deze werden geroost en het aftreksel, dat er van gezet werd, had geen slechte gevolgen. Om de eene of andere onbekende reden mengde één van de Chineezzen „tenko” (d. i. de rest, die achterblijft na het opium rooken), onder zijn thee en dronk dit mengsel gedurende een of meer weken inplaats van zijn thee. Hierna bemerkte hij, dat hij alle lust om opium te rooken had verloren. Hij vertelde zijn ontdekking aan zijn vrienden en op deze wijze werd het nieuws gemeen goed in zijn omgeving.

Bij nader onderzoek bleken de bladeren afkomstig te zijn van de *Combretum Sundaicum*. De grondstof voor het aftreksel wordt als volgt verkregen: Takken van de plant worden verzameld en de twijgen met de bladeren afgestriipt. De laatsten worden in stukjes gehakt van 2,5 tot 4 cM. lengte en daarna met de bladeren gedurende drie of meer dagen gedroogd. Door wannen worden de bladeren van de takstukjes gescheiden. Ze worden afzonderlijk op een blikken plaat geroosterd, waarna ze weer gemengd worden. In schoongemaakte petroleum-blikken wordt nu het aftreksel gemaakt door 250 tot 300 G. grondstof gedurende 3 uur met 18 Liter water te koken. Daarna wordt de vloeistof eerst door een bamboezeef en vervolgens door een doek gegoten, en in flesschen naar de patiënten gebracht.

Geen voorzorgen om bederf tegen te gaan worden genomen, zoodat het afkooksel spoedig bij de patiënten bedorven is en daarom dikwijls vernieuwd moet worden.

Aan den patiënt wordt nu op de volgende wijze het geneesmiddel toegediend. De gemiddelde hoeveelheid Chand (Tu andoe) die de patiënt per dag gebruikt, stel 100 G., wordt zoodanig gebrand, dat men een product verkrijgt, gelijksoortig aan de rest van het opium na het rooken (tengko). Deze hoeveelheid wordt vermengd met ongeveer een wijnfles (750—800 cM³) van het aftreksel van het ruid en de flesch gemerkt a, terwijl een flesch met een gelijke hoeveelheid aftreksel, maar zonder de tengko wordt gemerkt b. Nu wordt een Chineesch theekopje (ongeveer 75 cM³, groot) half gevuld met den inhoud van flesch a en dit wordt door den patiënt ingenomen. Flesch a wordt nu aangevuld met den inhoud van flesch b.

Dit wordt nu per dag zoo dikwijls herhaald als de patiënt gewoon is opium te schuiven (d. i. 3 of 4 maal daags).

De behandeling wordt voortgezet tot flesch b leeg is. In den regel is de patiënt dan van zijn neiging, om te schuiven, bevrijd; zoo niet, dan wordt de behandeling herhaald, maar dan wordt in flesch a een kleinere hoeveelheid tengko gebracht.

Uit den aard der zaak moet men met het aannemen van hetgeen over het anti-opium-middel wordt medegedeeld, voorzichtig zijn, maar onder goede en wetenschappelijke leiding zou de proef, of werkelijk resultaten verkregen kunnen worden, te nemen zijn.”

Een waarschuwing van graaf Franz Pucci.

Honderd jaar geleden — 7 Maart 1807 — werd Graaf FRANS PUCCI geboren. Deze graaf was ceremoniemeester, muziek-intendant, opperkamerheer en een bekend, populair schrijver. Aan een van zijne werkjes, het „Boeren-A.B.C.”, ontleenen de *Hygienische Blatter* een waarschuwing tegen *Kwakzalverij* en wij vonden het niet onaardig daaruit het volgende over te nemen:

„De kwakzalverij richt op het platte land

grootte schade aan en het is een ware gruwel, dat in onzen tijd, waarin toch de menschen van jongsaf in de school worden onderwezen, de domheid nog zoo groot kan zijn. Wordt iemand ziek, dan denkt men het eerst er aan hoe men dokter en geneesmiddelen kan sparen; „het zal wel van zelf beter gaan, laat ons afwachten”. Inderdaad wordt „een beetje gewacht”, de patiënt wordt erger en erger en is, als eindelijk de geneesheer wordt geroepen, niet meer te redden. Geneest hij echter zonder dokter — als de goede God de natuur en niet de kunst laat werken — dan blijft toch menigmaal eenig gebrek of chronisch lijden achter. In die gevallen viert de kwakzalverij hoogtij. Men zoekt hulp bij een oude vrouw, of bij een herder die in de eenzaamheid woont, koopt dranken, zalven, smeersels, laat zich door allerlei drogredenen bepraten en lukt de kuur dan nog niet, dan gelooft men aan de verschillende redenen, die voor de mislukking worden opgegeven.

Het moest toch voor iedereen begrijpelijk zijn, dat de geneesheer, die tal van scholen bezocht heeft, die een jarenlange studie heeft gemaakt van den bouw en de inrichting van het menschelijk lichaam, die in de ziekenhuizen tal van ziekten heeft waargenomen, beter in staat is om te helpen dan deze of gene kwakzalver, die niets daarvan heeft geleerd? Tot dit inzicht komt echter de lieve eenvoud zelden of nooit. Bij de kwakzalvers loopen er altijd grotere of kleinere bedriegerijen onder, vooral zijn de z.g. „Universal-mittel”, die tegen alle kwalen heeten te helpen, een *onding*. Een algemeen middel bestaat er wel, n.l. het vertrouwen op God, die ons daarbij zelf beveelt alle verstandige menschelijke middelen tevens aan te wenden, die ons kunnen genezen, wijl Hij ons kennis en verstand heeft gegeven. In dezen zin en uit dien grond moeten wij ons tot den gewonen geneesheer, ter rechter tijd, wenden, die ons met Gods hulp genezen zal, als de lichamelijke genezing ook tot ons geestelijk welzijn is.”

CORRESPONDENTIE.

D. W. v. C. te B. Wij brengen nogmaals in herinnering dat wij de, met betrekking tot het blad, tot ons gerichte vragen slechts *bij hooge uitzondering* per brief kunnen beantwoorden. De rubriek „Correspondentie” is voor die beantwoording bestemd. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal ons niet van dezen stelregel doen afwijken.

Ds. A. d. B. te G. en Victoire. Wij danken u voor de gezonden advertenties; zij waren ons niet bekend.

Dr. M. N. te H. Op onze vraag om inlichtingen hebben wij nog geen voldoende antwoord ontvangen. Wij hopen in het volgend No. iets te kunnen mededeelen.

P. A. V. te B. De verschillende Maandbladen, waarin gij uwe vragen beantwoordt zult vinden, zijn zeker reeds in uw bezit. Zeker is de *Haarlemmerolie* van C. Koning Tilly ook kwakzalverij.

Wij zien ons genoodzaakt er opnieuw beleefdelijk de aandacht op te vestigen, dat alle én brieven, vragen om inlichtingen enz. voor het Maandblad bestemd, moeten worden gezonden aan het adres van de REDACTIE, Oosterpark 26 te Amsterdam. Aangifte van leden en abonnés, aanvragen om losse exemplaren van het Maandblad en alles wat de Administratie betreft, gelieve men te richten aan het adres van den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging, de heer J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 te's-Gravenhage.

ADVERTENTIE.

Bij D. BUIJS Dz. te AMSTERDAM verscheen het 1e nummer der 1ste Serie van de

Gezondheidsbibliotheek voor Arbeiders,

voor Nederland bewerkt onder toezicht van

Dr. MAX JUDA Jr.,

Bijgeloof en Kwakzalverij,

op Geneeskundig gebied, door

Dr. ERNST THESING.

32 bladz. Prijs 12½ CENT, bij intekening slechts 10 CENT.

Bij 100 of meer Ex. voor propaganda onder de arbeidende klasse extra conditiën.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 761.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE's bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd. Het drukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch ook verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur:

Hoofdartikel: Weer een tering-genezer.

Berichten: Uit het jaarverslag over 1906. — Hulp van Regeeringswege. — Hemmers overleden. — De pseudo-zoon van het Staphorster boertje. — De advertenties in „De Automaat”. — Op het Congres voor Kath. drankbestrijding. — Tegen steenpuisten. — Ook een medestrijder.

Mededeelingen van verschillende aard: Dr. Med. Nervinus Speciale kruiden. — Nog eens Sanden Electric Belt Co. — Middel tegen suikerziekte uit Bladel. — Het Amazonenleger. — Gevaarlijkheid van Javol. — Samenstelling van eenige geheimmiddelen.

Boekbeschuwing: Bijgeloof en kwakzalverij op geneeskundig gebied.

Rechtszaken.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwing. Aloë-houdende pillen. — Boom's maagpoeder.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn toegetreden:

De Gezondheidscommissie te Heusden,
Mej. S. CON, Gemeente-Apotheker te Alkmaar
en de Heeren:

JUSTUS WEIJL, Koopman te Euschede,
W. WINS, Arts te Wanswerd,
N. W. VAN DER HAAR, Apotheker te Utrecht,
A. A. BONNEMA, Apotheker te Apeldoorn,
W. C. MOOIJ JR., Apotheker te Zaandam.

VOORSTELLEN ter plaatsing op de Agenda voor de aanstaande Algemeene Vergadering worden ingewacht bij ondergeteekende

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Weer een tering-genezer.

Het kost moeite niet bitter te worden — en ware het niet in het belang van de Vereeniging en haar Maandblad — wij zouden hier voluit den naam schrijven, die de telkens optredende tering-kwakzalvers zoo met recht toekomt. Is 't niet schandelijk, een van de meest gevreesde ziekten te gebruiken als middel om geld te verdienen terwijl men toch vooraf kan weten en inderdaad meestal weet, dat men de arme zieken met ijdele hoop vleit, kortweg bedriegt, alléén om hun geld machtig te worden, dat men, om zijn doel te bereiken, de lijders terug houdt nog tijdig hulp te zoeken, waar die misschien nog te vinden is?

Verscheidene nummers van ons blad — en vooral die van de laatste jaren, zijn er om te getuigen, dat wij in deze niet te bout spreken; behoeven wij nog namen te noemen?

In den laatsten tijd kregen wij een circulaire onder de oogen van een zekeren G. POSTEMA, Handels-Agent te Assen, Hoofddepôt voor Nederland voor den verkoop van „Tuberculine”. Het „eenige middel tot genezing van Tuberculose-„Lijders in het Eerste en Tweede Stadium”.

Wij moeten, om het optreden van dien man

te kenschetsen, eenige gedeelten van die circulaire overnemen:

„Door tusschenkomst dezès, is het mij een genoegen u te kunnen mededeelen, dat ik voor Nederland den *Alleen Verkoop* heb gekregen, voor de nog maar kort uitgevonden heilzame middelen ten genezing van long-tuberculose (tering). De vele inrichtingen, die genezing aanbieden, hebben nog niet meer, dan hoogstens de ziekte tot staan kunnen brengen.

Zoodra de middelen, die nog tegen deze ziekte worden toegediend, niet meer door den patiënt worden ingenomen, gevoelt men zich van lieverlede weer in zijn ouden en treurighen toestand terug keeren; voldoende bewijs, dat de ziekte niet is overwonnen en men wel verlichting, maar géén genezing kan bemerken. Even in Sanatoriums voor longlijders, blijft in het gunstige geval de ziekte op dezelfde hoogte. Verlaat men zulk eene inrichting, om van lieverlede weer op te gaan in het dagelijksch leven, dan treedt in de meeste gevallen (met welk een gezond uiterlijk men deze inrichting ook verliet) deze zoo diep treurige ziekte, nog stouter op als ooit te voren, en het einde is, soms na zéér korten tijd... de dood.

Misschien zijn u zulke gevallen bekend en zoo niet, gaat het dan eens na wanneer u daarvoor in de gelegenheid moogt komen. Laat ik u eens ernstig mogen vragen: Zijt gij soms zelf Tuberculose-lijder of lijderes? Behoort gij soms onder diegene in wiens lichaam deze verradelijke ziekte is ingeslopen, die gij bewust of onbewust met u omdraagt? O, Geliefde Lezer of Lezeres, indien deze ziekte door een dokter bij u is geconstateerd, of u dit, door tusschenkomst van anderen, die kennis van deze ziekte hebben tot overtuiging is geworden, laat u dan door mij raden, en gaat naar geen Sanatorium, of laat u niet langer door uw dokter op sleeptouw houden. Want in een Sanatorium zonder medicijnen, en bij een Dokter met medicijnen, gij zult u in beide gevallen deerlijk bedrogen zien uitkomen, en de zoo vurig verlangde genezing niet verkrijgen. Ieder edel geneesheer zal een tuberculose-lijder rondweg verklaren, dat hij tot genezing dezer ziekte geen medicijnen kan voorschrijven. Leg daarom alle valsche schaamte van u af, en gebruik „Tuberculine.”

En verder

„Zoodra men „Tuberculine” gaat innemen, moet men het innemen der medicijnen van heeren Doktoren nalaten, alleen mag men dan gebruiken hetgeen wat u de dokter voorschrijft tegen hoest, koorts, hoofdpijn, braken en diarhé, want zooals reeds in deze genoemd, is er geen Dokter die middelen tot genezing van longtering kan toedienen, wel tot verzachting, of eenige leniging van hetgeen uit de ziekte voortkomt, doch daarmee is de ziekte niet weggenomen. In Sanatoriums wordt in het geheel geen medicijnen toegediend, men kan daar in het gunstigste geval een gezond uiterlijk bekomen en aankomen in gewicht, doch de ziekte is daarmee niet weggenomen, men blijft inwendig foos, en na het verlaten der Inrichting gevoelt men zich zeer spoedig weer in krachten minder worden.

Het ware geneesmiddel is de bacteriën doodende „Tuberculine”.

Ziethier een greep uit de circulaire, een deel van de verklaringen, die de man heeft laten drukken; kan het erger, kan het schandelijker?

En nu iets over het middel zelf. Terloops wijzen wij er op dat door den naam *Tuberculine* misbruik gemaakt wordt van den naam van een middel tegen tering, dat wel is waar niet aan de verwachting heeft beantwoord, maar toch voor het onderzoek van tuberculeus vee, in sommige gevallen, goede diensten bewijst.

Tuberculine dan, (n.l. die van POSTEMA) wordt afgeleverd als vloeistof, per flacon van 300 gram ad f 3.50. Verder schijnt het, volgens de circulaire, ook in half vasten vorm en in tubes te worden verkocht. De heer J. VAN RIEL te 's-Gravenhage heeft de vloeistof onderzocht en daarin gevonden: vette olie, teer, petroleum en ijzerhydroxyde.

Nu moge POSTEMA verklaren: „Tuberculine is geheel vrij van schadelijke bestanddeelen”, wij zijn het in dit opzicht volstrekt niet met hem eens. De scherp prikkelende teer en petroleum zullen bij den teringlijder hoogst nadeelig kunnen werken. Daarbij is er geen sprake van, dat één van de opgenoemde stoffen als een geneesmiddel tegen tering is te beschouwen; de ervaring heeft daarin reeds lang uitspraak gedaan.

Wij raden dus het gebruik van het kwakzalversmiddel „Tuberculine van POSTEMA” ten sterkste af.

Maar nu wat anders; de *Capsules* van EILERS tegen tering bevatten vette olie, teer, petroleum en ijzerpoeder; merkwaardige overeenkomst! Zou er een concurrent aan 't werk zijn of zou er verband bestaan tusschen het optreden van POSTEMA en de volgende advertentie van EILERS, die wij reeds in ons vorig nummer opnamen?

„Belangrijk bericht.

Nu door de Justitie wettig en overtuigend mijne middelen als werkelyk genezingaanbrengende zijn erkend, is door mij besloten, ten einde verdere onaangenaamheden te voorkomen, mijne middelen alleen verkrijgbaar te stellen bij H.H. Apothekers en Drogisten. A's Hoofdvertegenwoordiger voor geheel Nederland is opgetreden de heer: J. H. M. WENNEKER, Apotheker, Mosseltrap 4 Rotterdam. De naam mijner inrichting is veranderd in: Eerste Nederlandsche Fabriek van Speciale Chemische Producten ter bestrijding der Tuberculose.

Telegram-Adres: EILERS, Oestgeest.”

Vooralsnog weten wij het niet.

Het hierboven vermeldde geeft ons aanleiding om nog een mededeeling te doen omtrent een anderen (?) teringgenezer.

Eenigen tijd geleden vonden wij in *De Avondpost* de volgende annonce:

„TERINGLIJDERS.

„De tuberculose is een geneeslijke ziekte.”
Dr. v. D. HARST.

Nog nooit is er een teringlijder door Teerpillen of Creosote genezen. Nog nooit heeft een kwakzalver een teringlijder genezen. Wie het

beste geneesmiddel tegen tering wensch **aan te wonden** schr. onder no. 7523, adv-bur. *De Residentie.*"

"Wij lieten op deze advertentie schrijven en kregen bericht terug, dat de steller der advertentie dagelijks te spreken was, dat hij bereid was tegen vergoeding van reiskosten over te komen en hij ook, onder rembours van f 2.15, het geannonceerde middel wilde toezenden. Wij kozen den laatsten weg en — om het onzen brievenschrijver niet lastig te maken — zonden wij f 2.15 per postwissel.

Dit geschiedde 26 Juni j.l. en thans zijn de middelen nog niet in ons bezit. Wij kunnen dus nog niets daarover mededeelen; alléén zijn wij in ons gevoelen versterkt, dat een kwakzalver het zoo nauw niet neemt met een anders geld.

BERICHTEN.

Het jaarverslag over 1906, betreffende onze Vereeniging, wordt tegelijk met dit no. aan de leden verzonden. Voor den belangstellenden lezer ontleenen wij daaraan het volgende:

Het ledental is stijgende en bedroeg op 31 Dec. 752; het getal abonneuten op het Maandblad bleef vrij wel stationair. De belangstelling in het streven der Vereeniging, zich openbarende door extra-geldelijke bijdragen van Vereenigingen en personen, nam blijkbaar toe; de toetreding van steeds meerdere Gezondheidscommissies en Afdelingen van het Witte- en Groene Kruis valt te constateeren.

Afgedrukt zijn 79600 maandbladen, die over het geheele land, kleine dorpen zelfs niet uitgesloten, hun weg hebben gevonden, terwijl het aantal aanvragen om bladen, ook van vroegere jaargangen, groot bleef. Eene lijvige correspondentie kon verder het bewijs leveren, dat op het oordeel onzer Vereeniging prijs wordt gesteld en alzoo door haar een goed werk wordt verricht.

De redactie van het Maandblad bleef onder dezelfde leiding, waarbij enkele leden zich als ijverige medewerkers deden kennen, terwijl het drukken en uitgeven als te voren door de zorg der Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers Maatschappij geschiedde.

Als nieuwe bestuursleden traden met 1 Januari de Heeren E. J. ABRAMAMS, arts en C. NANNES GORTER, journalist, op, in plaats van de heeren Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF (niet herkiesbaar) en A. J. WLNNE, die bedankt had.

Het Gedenkboek, uitgegeven ter herinnering aan het 25-jarig bestaan der Vereeniging, mocht in April verschijnen en werd voor de leden gratis verkrijgbaar gesteld, waarvan een ruim gebruik is gemaakt, terwijl bovendien een aantal present-exemplaren, o. m. aan bevriende vereenigingen in het buitenland en hier te lande bestaande bibliotheken, zijn verzonden.

Dankbaar waardeerend de belangloos daaraan verleende medewerking, kunnen wij constateeren dat de uitgave van het Gedenkboek, bedoeld als herinnering aan een vijf-en-twintig-jarigen strijd en voorts als krachtig propaganda-middel aan het doel heeft beantwoord; uit de vele betuigingen van ingenomenheid, naar aanleiding daarvan ontvangen, bleek dit duidelijk.

Mag de Vereeniging alzoo met voldoening op deze welgeslaagde uitgave terugzien, niet minder gelukkig was zij bij haar pogen om de bestrijding der kwakzalverij op het Congres voor Sociale Gezondheidsregeling aan de orde te brengen.

In de Maandbladen van September en October 1906 is een resumé van het op dat Congres gesprokene opgenomen, waarnaar hier kan worden verwezen, terwijl alleen nog vermeld worde, dat onder algemeene instemming van de aanwezigen de Voorzitter M. GOEMAN BORGESIUS voorstelde uit te spreken, dat het gewenscht is, dat ook van regeeringswege de middelen tot bestrijding der kwakzalverij zullen worden versterkt en voorts ieder Congreslid in plaatselijken kring het mogelijke zal doen om te trachten de wet tot eene goede naleving en uitvoering te brengen.

Tot de Regeering richtte het Bestuur zich, in opdracht der Algemeene Vergadering, officieel, door het indienen van adressen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken en Justitie, in extenso in het Augustusnummer van het Maandblad opgenomen.

Een rechtstreeksch antwoord werd niet ontvangen doch een door den Minister RINK, kort voor het schrijven van dit verslag, in de Tweede Kamer aan het lid Dr. BLOEKER gedane toezegging tot spoedige indiening van een wetsontwerp ter bestrijding der kwakzalverij, doet het nut erkennen, dat de Vereeniging, waar allerwege op een krachtiger optreden van Staatswege werd aangedrongen, zich nogmaals officieel in die richting heeft doen hooren.

Als uitloeijsel der algemeene Vergadering van 1905 vormde zich een Nederlandsche Subcommissie van het sindsdien opgetreden International Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie.

De bestrijding van kwakzalvers en hunne middelen werd weder met kracht en meermalen met succes ter hand genomen, terwijl, door de welwillendheid van onderscheidene leden, weer 22 nieuwe geheimmiddelen op hunne samenstelling werden onderzocht.

Hulp van Regeeringswege. Bij den Secretaris onzer Vereeniging is een schrijven ingekomen van den Directeur-Generaal van Landbouw behelzende, dat, op een vroeger gedaan verzoek, van de wetenschappelijke mededeelingen der Rijks Serum-inrichting, waarin onderzochte geheimmiddelen thans voorkomen, een exemplaar zal worden toegezonden met vrijheid daarvan gebruik te maken.

Wij maken van dit schrijven dankbaar melding.

De geneeskundige H. B. S. Hemmers, die aan verschillende kwakzalvers zijn persoon en zijn naam leende, is dezer dagen overleden. Wie zal hem opvolgen?

Te Hengeloo (O.) heeft iemand, die zich uitgaf voor „een zoon van het Staphorster boertje”, bij zekeren M., wiens vrouw aan tering lijdt, geld weten te krijgen voor geneesmiddelen, welke hij haar zou zenden.

Toen die geneesmiddelen niet kwamen, deed M. aangifte bij den Rijksveldwachter SMITS, die daarop den bedoelden persoon, zekeren W. W. uit Almeloo, heeft opgespoord. (N. v. d. D.)

„De Automaat”, Weekblad van de Maatschappij tot Detailverkoop van Petroleum, is een blaadje slechts 4 bladzijden groot. Op de 4e pagina telden wij onlangs 24 advertenties, waaronder tien ter aanbeveling van kwakzalversmiddelen. Men zal zeggen, dat men die verhouding ook somwijlen bij enkele groote bladen aantreft; waarom dan juist de aandacht op „De Automaat” gevestigd? Omdat dit blaadje gratis aan huis wordt bezorgd bij de geregelde petroleum-afnemers van de Maatschappij; daarin schuilt een groot gevaar.

Op het Congres voor Kath. drankbestrijding heeft Dr. P. H. C. BUSCH van Amsterdam gezegd: „dat het niet genoeg te betreuren is, dat verschillende dagbladen, w.o. ook katholieke, zich niet ontzien reclame-annoncen op te nemen van Coza-poeder en dergelijke kwakzalversmiddelen”, welke verklaring met veel applaus door spreker's hoorders werd ontvangen.

Op hetzelfde congres werd een stelling aangenomen, die ons hoop geeft, dat verschillende bezoekers zich bij ons streven zullen aansluiten. Die stelling luidde: „De overheid heeft den plicht, de publieke moraliteit te handhaven. Op haar rust eveneens de taak, de volksgezondheid te bevorderen. Ook heeft zij te waken tegen aanslagen op algemeene welvaart. Derhalve dient zij maatregelen te nemen tot inperking van het alcoholisme.”

Wat hier omtrent alcoholisme wordt gezegd, geldt dit ook niet voor de kwakzalverij?

Welnu, reeds 27 jaren zijn wij bezig bij de Overheid aan te dringen op handhaving van de publieke moraliteit, op bevordering der volksgezondheid en het waken voor de algemeene welvaart, voorzoover deze door de kwakzalvers worden bedreigd; wie sluit zich daarbij aan?

Tegen steenpuisten. In het *Gratis Advertentieblad voor den Nederlandschen Boekhandel* vonden wij de volgende advertentie:

„Het middel voor Steenpuisten, prijs 25 cent.

Radicale genezing binnen vier dagen. Rabat 25 tot 50 pCt.

Voor dit artikel wordt geregeld geadverteerd. Aanvraag bij den Koster der R. Kath. Kerk, Sappemeer”.

Wij komen op dit middel terug.

Ook een kwakzalverij-bestrijder. Wanneer bij de zittingen van het Kantongerecht te Wageningen wordt afgeroepen „ADAM ANTON...” dan weet een ieder al welke voornamen en welke „van” er volgen moet. De deurwaarder leest den hoewel niet adellijken toch zeer langen naam zonder naar de rol te kijken; de griffier doet geen enkele vraag: datum en plaats van geboorte kent hij uit het hoofd; en de verslaggevers, die er altijd een sterke verbeelding op nahouden, ruiken in dergelijke gevallen reeds de lucht van het gebraden wild, of — naar den aard der dagvaarding — van den alcohol.

Adam is nu echter in geen twee maanden voor het Kantongerecht verschenen. Inderdaad zou dit een heuglijk teeken zijn, ware het niet, dat er in geen twee maanden zitting is geweest. Toch valt er een verblijvend verschijnsel te constateeren, dat veel hope geeft. Adam is nl. deze week aan de marechaussee-

kazerne geweest, nu niet als verdachte, maar als aanklager!

De commandant heeft met zeer veel belangstelling de klacht van Adam aangehoord. Dat was lang geen gekheid. Adam had den vorigen dag een pakje „Coza” gekocht. Dat was hem in de hand gestopt als gegarandeerd middel ter genezing van drankzuchtigen.

„Zie-de, commandant, nou steet-er op dat pekske, dat je iederen avond een lepeltje met innemen. Maar 'k wou in eens heulegaar van den drank af. En daarom nam ik ok maar alles tegelijk in. Maar jong, wa' bin 'k daar aokelig van gewis. En vanmerge ha'k toch zoo'n raor gevuul. 'k Hè nog nooit zooveul trek in den borrel gehad!

„Nou vraag ik jou, commandant, is dat nou bedriegerij of geen bedriegerij?”

De commandant, die heel goed bemerkte, dat ADAM 's morgens werkelijk heel veel trek in een borrel moest gehad hebben, maande onzen aanklager aan zijn klacht voorloopig nog maar in te trekken. (Vaderland 21 Aug.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Dr. Med. Nervinus Speciale kruiden.

„Mijne Zenuwen! Mijne Zenuwen!”

Heb reeds zooveel al geprobeerd maar mijn lijden blijft. Deze klacht hoort men van zoo menigen *Zenuwlijder*. Daar wou ik U wel zeggen: vat nog eenmaal moed en vertrouwen, er bestaat nog iets waardoor u verzachting bekomen kunt. Een middel, naar de verordening van een praktiseerenden Arts, die sedert lange jaren alle soorten *Zenuw- en Zielsziekten, zooals Zenuwzwakte (Neurasthenie) gemoedskrankheid, opgewondenheid, angst, slapeloosheid, zwaarmoedigheid, met het grootste succes behandeld heeft, is bij mij onder den naam van „Dr. Med. Nervinus Speciale Kruiden” te bekomen. Deze kruiden bezitten in een hoogen graad de eigenschap bovengenoemde verschijnselen opmerkelijk snel te doen verdwijnen.*

Per pakket f 1.30, per dubbel pakket f 2.40 onder rembours. Porto extra. PAUL KOCH, Hygiënische Verzendingszaak, Arnhem 1.

Aldus luidt de hartroerende advertentie, die men meermalen in onze bladen kan vinden. Die „Hygiënische Verzendingszaak” (wat is dat voor een ding?) scheen ons wel van duitschen oorsprong te zijn en toen wij ons een pakje van de thee aanschaffen kregen wij daaromtrent vrij voldoende zekerheid. Het papier, waarin de kruiden verpakt waren, droeg naam, gebruiksaanwijzing, raadgevingen enz., alles in 't duitsch gesteld; hoogst waarschijnlijk hebben wij dus hier weer te doen met een exploitatie van een duitschen kwakzalver, die Nederland uitstekend geschikt vindt (en waarom ook niet?) om zijne praktijken uit te oefenen.

Want een kwakzalver is de man; dit durven wij gerust zeggen, na kennismaking met zijn speciale kruiden.

DR. M. GRESHOFF, te Haarlem, had de welwillendheid deze voor ons te onderzoeken en hij schrijft ons daaromtrent o. a. het volgende:

„Het is een fijn en gelijkmatig kruidenmengsel, bestaande uit een vrij groot aantal verschillende deeltjes van bladen, stengels, wortels en bloemen. Daaronder is gemengd *broomkalium*, ongeveer tot het $\frac{1}{10}$ van het gewicht der kruiden.

Het is een zeer moeilijk en tijdroovend werk een dergelijk fijn mengsel uit elkander te halen, en het gelukt gewoonlijk slechts een deel der partikelletjes te herkennen.

Met zekerheid laat zich zeggen dat deze thee bevat:

kinabast (cortex chinae).

zoethout (rad. liquiritiae).

viooltjes (flor. violae tric).

lindebloesem (flor. tiliae).

tasjeskruid (fruct. capsellae).

slutbloem (flor. primulae).

Andere geneeskrachtige bestanddeelen heb ik niet ontdekt, wel verschillende, en grootendeels smakelooze partikelletjes van bloemen, stengels, vruchtschilletjes enz.”

Lezen wij, na kennismaking van dit resultaat van het onderzoek, de opgeschroefde advertentie nog eens na, dan valt ons het onware van de belofte van „de verschijnselen opmerkelijk snel te doen verdwijnen” terstond in het oog. De gevonden kruiden zullen bij de kwalen, in de annonce opgesomd, niets uitrichten; rest dus

alleen het *broomkalium*, dat werkelijk geen uitvinding van DR. NERVINUS (?) is, zooals iedereen weet, en dat somwijlen door de geneesheeren, bij zenuwachtige aandoeningen wordt aangewend. Maar geen enkel geneesheer zal beweren dat dit het onfeilbaar middel bij uitnemendheid is tegen „alle soorten zenuw- en zielsziekten”. Dat doet alleen een kwakzalver, die uit zijn leugens geld wil slaan.

Sanden Electric Belt Co.

Schreven wij in het vorig no. een waarschuwend woord tegen den Electro-Vigueur van Dr. MAC LAUGHLIN, een schandelijke kwakzalverij, het optreden van zijn concurrent SANDEN Co. met zijn ceintuur *Herculex* noodzaakt ons ook daaraan weer eenige regelen te wijden.

Al dikwijls hebben wij er op gewezen, dat de maatschappij steeds goedkoop in haar aanbiedingen wordt. Van f 100 is men al op 75, 60, en f 25 gekomen en thans wordt men gelokt om op het aanbod van f 12.50 in te gaan.

Ziet hier een staaltje van edelmoedigheid van SANDEN Electric Belt Co.:

„Propaganda-Aanbod. Wanneer u thans onmiddellijk bestelt, kunt u Dr. Sanden's Electric Ceintuur *Herculex* No. 7 verkrijgen voor 12 gulden 50 cents.

Wij ontvingen zooeven uit Amerika van ons Hoofdbestuur een klein aantal Ceintuurs *Herculex* No. 7, met de mededeeling, dat deze bestemd zijn om in Nederland verspreid te worden bij wijze van advertentie; dit aanbod geldt dus alleen zolang de voorraad strekt. Daar u, door destijds een Brochure aan te vragen, getoond hebt belang te stellen in onze methode, meenden wij u van dit Propaganda-aanbod te moeten verwittigen, en wanneer u er zelf geen gebruik van wenscht te maken, vertrouwen wij, dat u ingesloten bon wel aan uwe vrienden en kennissen zult willen toonen.

Zij die nooit de gelegenheid hadden, met onze methode kennis te maken, zullen dus zodoende met geringe kosten zich kunnen overtuigen welk een aangename, opwekkende en versterkende invloed op het organisme de electriciteit heeft, zooals die door onze toestellen wordt voortgebracht.

Wanneer u nooit persoonlijk hebt kunnen waarnemen hoe de electriciteit den bloedsomloop bevordert en de zenuwen verfrist en als het ware verjongt, dan hebt gij een der meest aangename gewaarwordingen gemist, die de natuur ons kan verschaffen. En wat meer is, wanneer gij zenuwachtig en ziekelijk zijt, moogt gij zekerlijk niet verzuimen u zelve die krachtige gezondheid te verzekeren, die duizenden thans reeds te danken hebben, uitsluitend aan Dr. SANDEN'S Electric Ceintuurs. Die onze *Herculex* gedragen heeft, kan niet nalaten haar aan anderen aan te bevelen, vandaar dat wij dit aanbod een Propaganda-Aanbod noemen. Doch de voorraad is niet groot; indien gij dus de kans wilt waarnemen, zult u wel doen onmiddellijk te bestellen.

De wetenschap heeft uitgemaakt, dat de Electriciteit in verschillende vormen werkzaam is, overal waar leven is; het is een ieder bekend dat men de electriciteit kan omzetten zoo wel in beweging, als in licht of warmte. Diezelfde electriciteit is echter ook het beginsel van de zenuwkracht, van de kracht die den mensch in staat stelt zich te bewegen, te denken, te werken; in één woord, te leven.

Wanneer de electriciteit trillingen in ons lichaam verminderen, zullen alle organen daarvan den terugslag ondervinden, en niet meer aan hunne bestemming kunnen beantwoorden, totdat wij een middel vinden dat aan het lichaam zijn normale werkzaamheid, aan de zenuwen hun ontbrekende kracht hergeeft. Het eenige middel tot herstel is dus aan het lichaam teruggeven, wat wij er aan onttrokken hebben, door onvoorzichtigheid, verkeerde levenswijze, of overwerken; wij moeten de natuur in haar eigen munt betalen, met een goeden interest voor verspilling en misbruik.

Wat het lichaam nodig heeft is meer kracht, meer energie. Wanneer de electriciteit geleidelijk en op doelmatige wijze wordt toegepast, zal men altijd zijn doel bereiken, want de stroom door een

goed toestel voortgebracht doet het bloed beter circuleeren, bevordert de zuurstofopneming, deelt aan alle atomen de electriciteit trillingen mede tot in de uiterste punten van het organisme. Dat is de manier waarop de natuur zelf het leven uitdeelt; men kan niet beter doen dan de aanwijzingen opvolgen, die de natuur zelf ons geeft.

De electriciteit stroom van lage spanning, zooals die door onze Ceintuur wordt voortgebracht, wordt door het organisme zelf gemakkelijk omgezet in zenuwkracht; zodoende geven wij de noodige impulsie om de normale beweging te herstellen, de natuur zal er dan verder zorg voor dragen om, gerugsteund door de electriciteit, die beweging te onderhouden en alle verarmde en uitgeputte onderdeelen met nieuw leven en nieuwe energie te bezielen.

De uitstekende naam die wij ons verworven hebben bij allen, die onze toestellen hebben aangewend, is te danken aan de bijzonder goede eigenschappen onzer batterijen en aan de duurzame resultaten die hunne toepassing op het menschelijk lichaam heeft; wij verwachten voor het vervolg nog grooter succes, door het steeds toenemend aantal gebruikers. Hoe gaarne zouden wij niet degenen, die nog weifelen, willen overtuigen van de heilzame werking onzer toestellen! En daar wij meenen dat de persoonlijke ontdekkings de beste leermeesteres is, hebben wij besloten dit propaganda-aanbod te doen in plaats van advertenties te plaatsen.

Lees de getuigschriften die hierbijgaan, en die slechts enkele voorbeelden uit honderden zijn, en doet uwe bestelling door de gele kaart duidelijk leesbaar in te vullen en vergezeld van een postwissel of postbewijs, terug te zenden. Bedenk echter, dat slechts een beperkt aantal Ceintuurs beschikbaar is gesteld voor Nederland en dat het dus zaak is niet lang te aarzelen.”

Neen lezer, aarzel niet, maar neem u terstond voor op het aanlokkend aanbod niet in te gaan. Zelfs voor f 12.50 is de ceintuur nog veel te duur, want, niettegenstaande de mooie woorden over „electriciteit trillingen” die omgezet kunnen worden „in beweging als in licht of warmte” enz., wordt door de Ceintuur zoo'n geringe en zoo'n inconstante electriciteit ontwikkeld (als er nog ontwikkeld wordt) dat het onmogelijk is, dat deze eenige geneeskrachtige werking kan uitoefenen. Dit is reeds meermalen aangetoond.

Middel tegen suikerziekte uit Bladel.

Alweer wordt ons gevraagd naar ons advies omtrent de volgende advertentie, die tegenwoordig weer herhaalde malen in de couranten voorkomt:

„Middel tegen Suikerziekte. Inlichtingen te bekomen letter A. B., hulpkantoor Bladel”. Ofschoon wij reeds eenige malen over dit middel geschreven hebben, vinden wij het niet ongepast, daarop nog eens terug te komen.

Wie inlichtingen verzoekt, ontvangt een schrijven van zekere Mevrouw C. v. d. W. T., te Bl., die mededeelt zelf drie jaar lijdende te zijn geweest aan bovengenoemde ziekte, en den raad te hebben gekregen aftreksel te drinken van een kruid dat daar groeit, met het gevolg dat zij reeds na vier weken zooveel beter was dat zij bijna geen dieet meer behoefde te houden, en al spoedig zonder dieet geheel vrij van suiker was. Nu verkoopt zij het kruid, en heeft de hardnekkigste gevallen zien beter worden. De kosten bedragen f 1.45 per 5 ons, wat voor 20 à 30 dagen voldoende is.

De wijze van toebereiding is 1½ L. kokend water laten trekken (minstens 10 minuten) op 45 gram der kruiden, en daarvan 3 maal daags een kop te drinken.

Mevrouw heeft zelfs een dokter tot patiënt, terwijl haar dokter verklaart dat het voor geen enkel orgaan nadeelig werkt.

Op een nader verzoek om mededeeling van den naam van den dokter-patiënt, kreeg men bericht, dat zij den naam van laatstgenoemde niet kon noemen, daar zij niet wist of zij daartoe vrijheid had.

Reeds vroeger heeft de heer D. BIERHAALDER, te Baarn de kruiden voor ons onderzocht.

Het bleek dat deze bestonden uit het veelvuldig verspreide plantje, bekend o. a. onder den naam van *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*). Van dit plantje hebben zich reeds verscheidene kwakzalvers meester gemaakt en het aanbevolen als geneesmiddel tegen allerlei kwalen, zelfs tegen tering. Onder de mooiste benamingen — wij hebben er in ons blad al dikwijls op gewezen — als *Homeriana-thee*, *Weideman's Zwitserse borstthee*, *Emil Goerdel's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* en met de noodige reclame, werden alle mogelijke verwachtingen bij het gebruik van dit plantje opgewekt — maar bij die opwekking bleef het. Resultaten werden niet verkregen, wat voor den deskundige niet bevreemdend was, omdat de geneeskrachtige waarde van *Varkensgras* vrij wel betwijfeld wordt.

Wij verwachten dan ook geen beter uitkomst bij de aanwending van dit plantje als geneesmiddel tegen *Suikerziekte*. 't Is niet te zeggen hoeveel middelen tegen deze ziekte, zoo wel te goeder trouw, als alleen uit winstbejag, zijn aanbevolen en hoevelen door die middelen al zijn teleurgesteld.

Zoo ergens, dan is 't bij suikerziekte moeilijk uit te maken of verbetering van de kwaal het gevolg is van een gebruikt geneesmiddel of van andere oorzaken, dieet enz. Wij willen dus voor alsnog aannemen, dat de verkoopster van het kruid te goeder trouw is, dat zij zelve gelooft 't geen zij schrijft... maar desniettemin zouden wij het gebruik van haar middel, waarvan zij toch een „zaakje” maakt en den naam geheim houdt, aan niemand aanraden.

Het Amazonenleger.

Onder dit opschrift bevat *Vox Medicorum* de volgende correspondentie:

„Geachte Redactie!

Naar aanleiding van een opmerking in het eerste artikel van de *Vox* N°. 11 zend ik U hieringesloten eenige „doorzichtige” advertenties, allen voorkomende in het Zaterdagavondnummer van het „Nieuwsblad van Nederland”.

Het aantal vrouwen, die de strekking er van kennen en er gebruik van maken is zeer groot en... en het aantal slachtoffers eveneens.

De „deskundigen” laten zich betalen met 10—25 gulden. Kan er door Uw zeer gewaardeerd blad niet een einde gemaakt worden aan dezen mensch-onteerenden toestand of midde-beraamd om die advertentiën te doen weigeren?

Hoogachtend,

Dr. J. de H. te A.

MEVROUW JASINSKI, Verlos- en Deskundige, houdt hare spreekuren dagelijks van 11—5 en 's avonds van 8—10, Zondags van 11—5 uur in de Inrichting „Hygiëa”, tevens Scheikundig Laboratorium JASINSKI & Co., Amsterdam, Ceintuurbaan 260, tusschen Ferd. Bol- en Dusartstraat, aan tramlijn 3 of 4, waar ook verkrijgbaar zijn de alom bekende Vrouwenpillen „Radicaal”, van den Vrouwenarts Dr. LADISLAUS JASINSKI. Tijdelijk voor minvermogens des Maandags, Woensdags en Vrijdags.

MEVROUW V. D. WERF, Verloskundige, Prins Hendrikkade 3, Amsterdam, Spreekuur 11—3 en 1—9. Consult kosteloos. Ons geïllustreerd Boek, waarin alle bestaande hygiënische middelen, ook de nieuwste, worden besproken, gratis. (In gesloten couvert 10 cent). Alvorens men geld uitgeeft, vraag men ons gratis boek. Centraal-Depôt van Dr. BRISSAC'S-Pillen.

MEV. VAN STEE, Ged. Desk. voor Dames. Geldersche kade 42, b/h. Centr. Station, A'dam. Consult kosteloos van 11—3 en 7—9. Ook per brief. Nieuwste uitvinding. De beste en eenvoudigste middelen steeds voorhanden.

MEV. ROMEYN, Gediplomeerd Deskundige voor Dames, Vijzelgracht 53, Amsterdam. Consult alle werkdagen van 10—3 en 7—9 uur. Zondags tot 3 uur. Brieven zegel voor antwoord. Wees voorzichtig voor de zoogenaamde afdoende middelen, waaronder pillen, poeders, druppels, pastilles enz. Vraag uw eigen Dokter of deze middelen niet nadeelig zijn.

Dr. BRISSAC. Echte Vrouwenpillen, prijs f 3.—, franco tegen toezending van f 3.15. Van Hogendorpstraat 5, Den Haag. Telef. 1026. Spreekuur van 1—3 uur.

Dames en Heeren! spoedige uitkomst kunt ge te weten komen bij Mej. ELA, bekw. Planeetk., Corn. Anthoniszstr. 19, h.s., traml. 3.

Ceintuurbaan. Kostl. 1—3 en 7—9. Zond. 12—3. Ook p. brief. Vrouwen-hulpmiddelen f 2.50 en f 5. Pillen Dr. Brissac treffen geen doel. Wacht u voor Gedipl. zonder kennis van Verlosk. Woensdag geen spreekuur.

Nieuw. Meijuffrouw C. NIEUW. Planeetk. is dag. te consulteeren. Sint Jorisssteeg No. 3, bij het Rokin.

MEVTOUW GUILLAUME. Bekr. met Gouden med. Frankrijk, Bronzen med. Nizza en Zilv. med. België. Marnixstr. 299, A'dam. Cons. ook in Fransch en Duitsch, dag. van 10—9. Ook per brief, postz. v. antw. Pillen van Dr. BRISSAC f 5.

Alle ziekten en kwalen worden door kruiden genezen. Singel 471 b/d. Munt. Systeem DE HAAS.

Succes verzekerd. MEV. JACOBSEN, Dames-Deskundige, Van Ostadestr. 171, Benedenhuis. Consult dagelijks. 1886—1907.

Mej. LOUISE, Planeetlez. is m./d. helm geboren, werkt m. spirit, en buitenl. kaarten. Te spr. van 10—10 u. Focke Simonszstraat 37, 1e ét. Zondags niet.

Mej. D. VAN SCHAİK, Consulteren van Maandag tot Woensdag v. 10—10. Nieuwendijk 1, h.k. Pr. H.kade, bov.h.

Voor de Vrouwen. MEV. ZONDERVAN, Ostadestraat 133, huis, lijn 3 en 4. Ged. Desk. Spreekuren Maand., Woensd. en Vrijd. van 2—5 uur.

„Wij danken onzen geachten Collega zeer voor de toezending der advertenties, die wij hierbij hebben doen afdrucken, om zoodoende een zwartboek aan te leggen, om dit later aan te bieden aan den Hoofd-Commissaris van Politie of den Officier van Justitie.

Wij danken onzen geachten Collega ook zeer voor de macht, die hij ons blad toedenkt, doch onze wapenen reiken helaas niet zoo ver om dit gevaarlijke amazonenheir te verslaan.

Weten de collegae eenige doeltreffende middelen aan te bevelen, dan zullen wij ze gaarne bekend maken. Het wil ons voorkomen, dat aangeengesloten, wij steeds moeten blijven hameren op hetzelfde aanbeeld en bij de Regeering er op aandringen, dit amazonenleger, dat jaarlijks zoovele slachtoffers maakt, eindelijk eens met haar krachtigen arm te verpletteren. RED.”

Gevaarlijkheid van Javol.

In aansluiting aan 't geen wij in het Mbl. van Juni j.l. mededeelden, ontleenen wij nog het volgende aan de *Hygienische Blätter*:

Een patiënt van Dr. B. KLOSE te Berlijn, de Ingenieur SCH., 30 jaar oud, kreeg, kort na het gebruik van Javol, een hevig jeuken op het hoofd en in 't gezicht, vergezeld van sterk brandende pijnen. SCH. gevoelde zich ziek en had koorts. Onder medische behandeling trad herstel in. Niettegenstaande het verbod van Dr. KLOSE werd het haarwater later weer gebruikt. Na 24 uur traden dezelfde verschijnselen weder op. (*Deutsche med. Wochenschr. Nr. 12*).

In Nr. 19 van de *Aerztl. Zentralanzeiger* schrijft een geneesheer: Na gebruik van Javol kreeg ik een huiduitslag, die zich over het grootste deel van het voorhoofd uitstreckte en die met groote hardnekkigheid eenige maanden aanhield; eerst door behandeling met Röntgenstralen verdween hij. Toen ik later, als proef, weer een spoor Javol aanwendde, trad terstond weer een sterke prikkeling van de huid op.

De bekende Berlijnsche huidarts Dr. MAX JOSEPH, die reeds tweemaal in zijn *Dermatolog. Zentralblatt* tegen Javol gewaarschuwd had, herhaalt in Nr. 18 van de *Deutsch. mediz. Wochenschr.* zijn waarschuwing tegen dit reclamemiddel. Van een gunstigen invloed op den haarbodem — schrijft hij — heeft hij nooit iets gezien of uit de literatuur vernomen.

Samenstelling van eenige geheimmiddelen.

Het haarmiddel van John Graven-Burleigh, zoo herhaaldelijk in onze bladen geadverteerd en waartegen wij reeds meermalen hebben gewaarschuwd, bestaat, volgens opgave in de *Pharm-Zentralhalle* van 1 Aug. 1907, uit ongeveer 48 % *lorax*, 44 % *potasch*, 6.5 % water en circa 1.5 % *zeep*.

Pastor Felke's *Pflanzen tonicum* is een waterige oplossing van 15 % *ijzersuiker*, die bovendien nog alcohol bevat en het af-treksel van een emodine, bevattende drogerij. (Misschien rhabarber?). (*Hygienische Blätter*).

Pfarrer Kneipp's pillen, een „maag-versterkend en bloedzuiverend laxermiddel“ bestaan uit *rhabarber-* en *aloe-extract* elk 4 gram, *rhabarberpoeder* en *zeep* elk 1 gram, *jeneverbessen* en *jenegriek* van elk 0,3 gram. Daaruit worden 60 pillen bereid. (*Hygienische Blätter*).

Falkenberger jicht-tabletten bestaan uit: Piperazine 32,25 gram, Phenocol (zuiver) 64,50 gram, koolzuur lithium 3,25 gram waarvan tabletten worden gemaakt, die 300 milligram wegen.

Falkenberger reumatatabletten: Phenocol (zuiver) 65 gram, Salicylzure phenocol 25 gram, Azijnzure phenocol 10 gram, tot tabletten, die 200 milligr. wegen.

(Volgens *Ph. Weekbl.*)

BOEKBESCHOUWING.

Bijgeloof en kwakzalverij op geneeskundig gebied.

Door Dr. ERNST THESING. Vertaald uit het Duitsch door Dr. MAX JUDA.

Dit boekje is het eerste van eene serie, die verschijnen zal onder den naam van Gezondheidsbibliotheek voor arbeiders.

In populairen vorm wordt het ontstaan van de kwakzalverij geschetst, waarna het oude en moderne bijgeloof de revue passeeren.

Het bijgeloof in heksen en tovenaars, het gezondbidden, Christien Science, sympathie en aan het slot de tegenwoordig veel in zwang zijnde z.g. geneesmethoden worden besproken.

Het boekje is aangenaam geschreven en zal zeker in handen van het ontwikkeld publiek nut kunnen doen. De prijs is zeer laag, slechts 12½ ct. en 10 ct. bij intekening. Het lijkt mij echter hoogst twijfelachtig of het zal kunnen beantwoorden aan het doel waarmede het is geschreven. Hoe het met den Duitschen arbeider staat weet ik niet, maar voor den Hollandschen doorsnee-arbeider gaat op verschillende plaatsen dit boekje veel te hoog.

Intusschen wensch ik het boekje — zij het dan ook in anderen kring — een ruim debiet.

E. J. A.

RECHTSZAKEN.

Tegen H. uit de Claes de Vrieslaan te Rotterdam, is proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. (*N. Rott. Ct.*)

Door de Haarlemsche Rechtbank is de drogist P. J., wegens overtreding van art. 297 van het Wetboek van Strafrecht, veroordeeld tot 1 jaar en 6 maanden gevangenisstraf, met aftrek van de preventieve hechtenis.

De eisch luidde 3 jaar.

Door het kantongerecht te 's-Gravenhage zijn ter zake het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen, veroordeeld:

W. C. S., te Gorinchem, tot f 5 boete, subs. 5 dagen hechtenis en W. v. Z. eveneens te Gorinchem, tot f 10 boete, subs. 10 dagen hechtenis.

Voor gelijksoortige overtreding werd een derde persoon te Gorinchem geverbaliseerd.

CORRESPONDENTIE.

Wie onzer lezers kan ons eenige mededeeling doen omtrent de „Vibratie-massage en Electriche bestraling genees-inrichting van Wilh. Schrey en Co.“ te Hilversum, Torenlaan 5.?

In de advertentie wordt verrassende genezing beloofd van meer dan de tig geheel verschillende kwalen, wat ons wat sterk toeschijnt.

Verzoeken, tot nu toe door ons gericht tot enkele leden onzer Vereeniging om nadere inlichtingen, zijn onbeantwoord gebleven.

Mr. W. J. M. P. te M. Uwen brief en stukken kort vóór het afdrucken van dit blad ontvangen. Wij komen er op terug.

U. D. H. te R. Wij hebben een prospectus van dat Sanatorium aangevraagd doch nog niet ontvangen. De inrichting is ons niet bekend, zoodat wij er, op dit oogenblik, nog niets van kunnen zeggen.

G. te S. De samenstelling van de door u bedoelde capsules kennen wij niet. Waar het, volgens uw schrijven, een middelje is tegen het uitvallen van het haar, valt het niet onder de rubriek van middelen, die vanwege de Vereeniging worden onderzocht.

C. W. M. te A. Dank voor uw schrijven; zie over de ceintuur van Sanden dit no.

K. S. te R. Hoewel wij ons met den inhoud van uw schrijven geheel kunnen vereenigen, is het geen onderwerp voor ons blad. In een geneeskundig tijdschrift ware het beter op zijn plaats.

J. B. te T. Dank voor den gezonden afdruk; wij houden ons aanbevolen.

Amsterdammer. Wij zijn u dankbaar voor de gezonden „Automaat“. Met de toezending hebt gij ons een dienst bewezen.

J. A. B. en Z. te M. Ook u onzen dank voor de toezending van de advertentie van de Boer. In het Maandblad Juli 1899 is reeds tegen het „beproeft middel Rheumatiek Remedie“ gewaarschuwd; 't is een mengsel van opodeldoch en terpentijn. Het is o. i. niet de moeite waard van den inhoud van die advertentie veel notitie te nemen.

A. J. W. te R. De advertenties in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Aloë-houdende pillen. Dr. FR. DORNBLUTH, ongetwijfeld iemand, wiens gezag niet betwijfeld zal worden, zegt o. m. het volgende van de aloë-houdende pillen:

„Deze pillen prikkelen zeer sterk den darm, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b.v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde haemorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

„Dat deze en andere dergelijke laxerpillen niet altijd zulke duidelijke nadeelige uitwerking hebben, en dikwijls zelfs langen tijd zonder merkbaar nadeel kunnen worden ingenomen, is bij het groote verschil in gevoeligheid der spijsverteringsorganen niet meer te verwonderen, dan dat de een de moeilijkst te verteren zaken in massa's kan gebruiken, terwijl de ander reeds door het voorzichtig te beproeven zich gevaarlijk ziek kan maken. De bedoelde pillen bevatten een stof, die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende werkingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen worden veroorzaakt, die dikwijls op den trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven staan, niet zelden echter ook tot weefselontarding en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden“.

Met het oog op deze uitspraak van Dr. DORNBLUTH vestigen wij de aandacht op de volgende kwakzalvermiddelen (er is maar een greep in den grooten voorraad gedaan), die allen aloë bevatten:

Holloway's pillen, Zwitsersche pillen, Schreuder's pillen, Urbanus-pillen, Slijm- en maagpillen, Ayer's pillen, Warner's safe pills, de pillen van C. Fontaine, Moeder Seigel's pillen, Morison's pillen, Delacrepillen, de slijm-, gal- en maagpillen uit het hoofd-depôt van C. de Boer Sz., Spranger's maagdruppels, Wortelboerkruiden, Gloria tonic (laxerpillen), Natuurlijke Gezondheidshersteller van Winter Co. enz. enz.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij nog steeds in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te 's-Gravenhage, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsverteering“, niets bijzonders was. 't Was een mengsel van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *orangeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermuntolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slpende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude, en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 761.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNEES bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen goedgekeurd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25^{den} der maand gezonden worden aan „De Dordrechtse Drukkerij- en Uitgevers-mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeeling van het Bestuur.

Hoofdartikel: Osoma.

Berichten: Vergadering van het Int. Comité z. Bekämpfung der Charlatanerie. — Tentoonstelling van de Duitse Vereeniging t. d. Kwakzalverij. — Weer eens Haverhoek. — Een nieuwe advertentie van Eilers. — De opvolger van Hemmers. — Een nieuwe Haarlemmerolie-fabrikant. — Een z.g. deskundige veroordeeld. — Het gebruik van urotropine door de Fransche justitie verboden. — Ongelooflijke winsten.

Mededeelingen van verschillenden aard: Een kwakzalver te goeder trouw. — Bladen der heeling. — Anti-kwakzalfpilletjes. — Nieuwe voorschriften omtrent den handel in geheimmiddelen in Duitschland. — Weer een vals attest voor Foster's pillen.

Ingezonden: Verkoop van Abdijsiroop door apothekers. — Slaapsters en Planeetkundigen.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Algemeene Vergadering

OP ZATERDAG 26 OCTOBER 1907, 'S NAM. 3 UUR, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt, te 's-Gravenhage.

AGENDA:

- 1°. Mededeelingen van het Bestuur.
- 2°. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden op 20 October 1906 (Berichten No. 62).
- 3°. Vaststelling van het Jaarverslag over 1906 (Berichten No. 63).
- 4°. Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1906.
- 5°. Benoeming der Commissie van Onderzoek voor de Rekening van het loopende jaar.
- 6°. Benoeming van een Bestuurslid, tengevolge van de periodieke aftreding op 31 Dec. a.s. van den Heer P. KEG CZN.
- Voorgedragen worden ingevolge art. 9 der Statuten:
  - 1°. Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het 2e Kantongerecht te Amsterdam.
  - 2°. Mr. V. K. L. VAN OS, Advocaat te Amsterdam.
- 7°. Mededeelingen betreffende het Internationaal Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie.
- 8°. Voorstel tot wijziging der Statuten (ontwerp wijziging vermeld in Berichten n°. 64).
- 9°. Bespreking van middelen, die tot bevordering van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen, voorts van hetgeen meer ter tafel zal worden gebracht.

Namens het Bestuur,
Mr. A. LIND, Voorzitter.
J. VAN RIEL, Secr.-Penningm.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden:

Dr. D. NEUSDENBURG, arts te Rotterdam.

Dr. J. DE HARTOGH, arts te Amsterdam.

J. SCHOEVERS, Apotheker te 's-Gravenhage.

C. DE JONG, Apotheker te 's-Gravenhage.

A. BENNEMA, Apotheker te Scheveningen.

J. VAN BUUREN, Apotheker te Scheveningen.

M. DEN HELJER, Apotheker te Scheveningen.

Dr. L. H. SLOTEMAKER, Em.-Pred. te 's-Gravenhage

In den loop der maand October wordt op nieuw beschikt over de contributie en abonnementsgelden bij diegenen, van wie door afwezigheid, niet gemelde verandering van woonplaats of andere oorzaken deze bedragen nog niet ontvangen werden. Zeer zal men ondergeteekende verplichten door zorg te willen dragen, dat deze gelden thans kunnen worden geïnd.

De Secretaris-Penningmeester,
J. VAN RIEL.

Leden, die in verband met de voorgestelde Statutenwijziging een exemplaar der thans vigerende Statuten wenschen te ontvangen, kunnen zulks voor zoover de voorraad strekt, na aanvraag van ondergeteekende verkrijgen.

J. VAN RIEL
Secr.-Penningmeester.

Naar aanleiding van het feit, dat reeds in twee algemeene vergaderingen instemming is betuigd met de gedachte tot vorming van een vrij talrijk Algemeen Bestuur, met leden in verschillende provinciën woonachtig en waarvan met grond een nog krachtiger bestrijding der kwakzalverij kan worden verwacht, wekt het Bestuur de leden op de Algemeene vergadering bij te wonen opdat, behalve het voordeel eener vruchtbare gedachtenwisseling over het zoo belangrijke onderwerp, het mogelijk worde tot de voorgestelde Statutenwijziging over te gaan, waartoe ingevolge art. 23 der Statuten een aanwezigheid van minstens 36 leden zal worden vereischt.

In het bijzonder worden de talrijke Haagsche leden dringend tot opkomst uitgenoodigd; de vaststelling van plaats, dag en uur is mede geschied, ten einde het aan vele leden, in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en tusschengelegen plaatsen woonachtig, gemakkelijker te maken naar de Vergadering op te gaan.

Namens het Bestuur
Mr. A. LIND, Voorzitter.
J. VAN RIEL, Secr.-Penningm.

Osoma.

Als „belangrijke mededeeling” werd eenige maanden geleden aan verschillende adressen de volgende circulaire, vergezeld van een brochure, verzonden:

Daar wij reeds talrijke bestellingen van Osoma, uit Holland ontvingen, en men van verschillende zijden ons om nadere inlichtingen omtrent dit nieuwe versterkingsmiddel verzocht, hebben wij besloten het Osoma direct bij de verbruikers in te voeren.

Ingesloten zult u een vlugschrift vinden getiteld „Ken u zelven”, dat nuttige mededeelingen bevat voor oud en jong, voor mannen en vrouwen. Wij zijn overtuigd dat u het met belangstelling zult

lezen en u gedrongen zult voelen het ook aan anderen ter lezing te geven.

Hoevelen onzer lezers zijn niet lijdende aan Algemeene zwakte, Bloedarmoede, Bleekzucht, Zenuwzwakte, Klierachtigheid, Zwakke hartswerking, Slepende maag- en ingewands-catarrah, Gebrek aan eetlust.

Hoevelen die wel niet ziek, maar toch ook niet gezond zijn! Indien gij tot deze behoort, dan zult gij verstandig doen met de verschijnselen te bestudeeren en te vergelijken met die vermeld in ons boekje „Ken u zelven”, vooral onder Bloedarmoede, want meestal begint die kwaal op deze wijze.

Het bloed levert de bouwstoffen voor het geheele lichaam; als gij zorg draagt rijk en zuiver bloed te hebben, dan zult gij aan uw organisme de meest mogelijke levenskracht waarborgen en het grootst mogelijk weerstandsvermogen geven tegen allerlei kwalen.

Waarom zijn sommige menschen nooit ziek — tenzij hun hooge leeftijd ouderdomsgebreken medebrengt. Omdat zij een ruimen voorraad rijk en zuiver bloed bezitten en dus de ziekten kunnen weerstaan, die anderen zoo gemakkelijk te gronde richten.

Het merkwaardige succes dat Osoma overal heeft, is te danken aan zijn groote waarde als versterkingsmiddel. Voortdurend ontvangen wij brieven van geneesheeren uit alle deelen der wereld, die ons de schitterende resultaten melden met Osoma verkregen in al die gevallen, waar een werkelijk betrouwbaar en doeltreffend „tonicum” het eenige aangewezen middel was.

Osoma bevat 75 % volmaakt zuivere haemoglobine, verder al de zouten en eiwitstoffen die in versch vleesch voorkomen, alles in geconcentreerden en gezuiverden vorm.

Iedere eetlepel die men inneemt, heeft voor het lichaam de waarde van 2½ gram zuiver bloed. De uitwerking doet zich bijna onmiddellijk gevoelen, al zeer spoedig zal de patient er beter uit gaan zien.

Om het Osoma des te beter in te voeren hebben wij speciale condities gemaakt voor hen die zich zonder tussenkomst tot ons wenden, n.l. 2.75 Gld. per flesch, zelfs bij een of twee flesschen, terwijl de prijs anders f 3.50 is. Gij betaalt dan hetzelfde bedrag dat Apothekers ons betalen en hebt daartoe slechts bijgaande gefrankeerde briefkaart in te vullen en op de post te bezorgen.

Schrijf op de opengelaten plaats op de briefkaart het aantal flesschen dat gij verlangt en zet onderaan duidelijk uw naam en adres.

Gij ontvangt dan, zoo spoedig mogelijk, het bestelde aantal franco en vrij van invoerrecht, tegen Remboursement van f 2.75 netto per flesch.

OSOMA Co.

14 Rue Taitbout, Paris.”

Ook zonder onderzoek van het middel meenden wij de aanschaffing en het gebruik te moeten ontraden. Geeft de ophemelarij in de circulaire, met de opgegeven waarde van een eetlepel gelijk aan 2½ gram zuiver bloed, al reden tot wantrouwen, de reclame in de brochure is volmaakt gelijk aan die voor de meest bekende kwakzalversmiddelen.

Op quasi wetenschappelijke wijze — waarbij zelfs de strijd tegen de bacillen, gevoerd door

KOCH en EBERT te pas komt — wordt de *Osoma* voorgesteld als „de krachthersteller bij uitnemendheid; het lang gezocht versterkingsmiddel”, terwijl de gebruikelijke ijzerpraeparaten en dergelijke, zooals te denken is, worden afgekeurd. Alleen *Osoma* brengt heil.

En bij welke ziekten al niet? Anaemie, kinder, ziekten, bleekzucht, zenuwziekte of neurasthenie, neuralgieën, zenuwpijnen, tuberculose, hysterie-verschillende vrouwenziekten, die wij hier maar niet bij name noemen en — schandelijk — *bloedvergiftiging*. In al die gevallen heeft de lijder geen geneeskundige hulp noodig; hij beoordeelt maar zelf aan welke kwaal hij lijdt, bestelt maar een flesch of meer bij de *Osoma Co.* en . . . . . genezen is hij?

Het mocht wat. Bij tal van ernstige ziekten, in de brochure genoemd, zal zijn kwaal, die zoo dringend bevoegde hulp vereischt, door het verwaarloozen van die hulp en door goed geloof in een geheel onbekende maatschappij, in vele gevallen verergeren en de arme lijder zal weer een nieuw slachtoffer worden van de practijken der kwakzalvers, die uit de verte volkomen genezing beloven aan zieken, die zij nooit gezien hebben.

Het onderzoek van *Osoma*, versterkte ons niet alleen in die opinie, maar ook in de meening, dat het gebruik van *Osoma* ook in andere opzichten niet vrij van gevaar is. De heer C. J. KONING te *Bussum* had de welwillendheid het onderzoek te verrichten en schrijft ons, als resultaat, o. m. het volgende: „*Osoma* komt in samenstelling overeen met „Haematogen Hommel”. Het is een uit bloed bereid preparaat, dat niet of hoogstens op pl.m. 50—60° C. verwarmd is geweest. De bloedenzymen komen in hun natuurlijken staat daarin voor.

Osoma is zwak gearomatiseerd met *Gaultheriaolie*, (*salicylas methylicus*) of een daarmede in geur overeenstemmend lichaam. Organo-therapeutische preparaten als „*Osoma*” en dergelijken moeten met de grootst mogelijke voorzichtigheid beoordeeld worden, omdat en de afkomst van het bloed en de bereidingswijze de meest streng hygiënische voorschriften vereischen. Indien mannen van naam en geweten hun steun niet aan de bereidingswijze van „*Osoma*” geven, dan mag men dit bloedpreparaat niet vertrouwen.”

Wij behoeven hier over de zaak zelve niets meer bij te voegen. Na de waarschuwing van den heer KONING en de onze, kan ieder nu weten, waaraan hij zich te houden heeft. Een enkel woord nog over een bijomstandigheid, waaruit wij weer leerden, wat wij al meermalen hebben gezegd, dat de verschillende kwakzalvers met elkaar in verbinding staan of, wat ook mogelijk is, dat er een of meer combinaties bestaan, die onder onderscheidene namen, verschillende kwakzalverijen exploiteeren.

Op een brief namens ons naar Parijs geschreven, waarbij het *Osoma* voor onderzoek benodigd werd besteld, kwam bij den schrijver later een nieuwe brief in, waarin o.a. gevraagd werd of er niet nog meer van het heilzame middel noodig was en toen hierop geen antwoord werd gezonden kwam er een derde — meent ge? Neen, waarde lezer, toen kwam er aan hetzelfde adres een brief uit Amsterdam en wel van de *Sanders Electric Belt Co.*, waarin een goedkope gordel (zie ons vorig no.) werd aangeboden.

Het vermoeden ligt voor de hand, dat de *Osoma Co.* aan de *Belt Co.* het adres heeft opgegeven van iemand, van wien men dacht, dat hij op de aanbiedingen van kwakzalvers inging. 't Is handig — maar gevaarlijk. „Als de eene hand de andere wascht”, verder zullen wij het spreekwoord maar niet in toepassing brengen — want „schoon” worden ze toch niet.

BERICHTEN.

Internationales Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Ter gelegenheid van de Hygienische Tentoonstelling te Berlijn was de eerste Vergadering van het Comité bijeen-geroepen op 24 September j.l. aldaar. Op verzoek van de Deutsche Vereiniging had het Nederlandsch Subcomité de leiding op zich genomen en vooraf de volgende uitnodiging verzonden:

„Das Internationale Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie, gegründet am 11ten November 1905, gelegentlich des 25 jährigen Jubiläums der „Vereeniging tegen de Kwakzalverij” in Amsterdam, dessen Leitung das niederländische Sub-Comité, zu vertreten die Ehre hat, ladet ergebenst ein zu einer internationalen Zusammenkunft am Dienstag den 24 September in Berlin, Abends 7 Uhr, im kleinen Saal des Langenbeckhauses Ziegelstrasse No. 11—14, um unter Anderem Folgendes zur Besprechung zu bringen:

1°. Definitive Auflösung vom genannten internationalen Comité in einen internationalen Bund; Wahl einer Commission zur Festsetzung der Statuten dieses Bundes.

Das niederländische Sub-Comité schlägt vor, in diessen Statuten folgende Grundsätze auf zu nehmen: Es ist zu erstreben:

a. Gleichmäßige gesetzliche Bestimmungen gegen die Charlatanerie, so weit international möglich.
b. Internationale Gesetzgebung zur Bekämpfung von Kurfuscher- und Geheimmittel-Insertaten in Zeitungen, Broschüren, u. s. w.

2°. Sammlung und Vergleich der in den verschiedenen Staaten bestehenden gesetzlichen Verordnungen gegen Charlatanerie.

3°. Gründung eines internationalen Organs.

Das niederländische Sub-Comité,
J. M. VAN ELK,
Schriftführer.”

Nadat een bespreking met enkele leden van de Deutsche Vereiniging was voorafgegaan, had de vergadering op den bepaalden dag plaats.

Aanwezig waren verscheidene belangstellenden, o.a. vertegenwoordigers van het Kaiserl. Gesundheitsamt, van het Polizeipresidium en van de Aerztekammer en van de Vereenigen ter bestrijding der kwakzalverij uit Duitschland, Oostenrijk, Zweden en Nederland. Bericht van verhindering was ingekomen van het Ministerie van Binnenlandsche zaken te Berlijn, van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, van Prof. LEVASSORT uit Parijs en Dr. CARL REISSIG, den Redacteur van de Hygienische Blätter, het orgaan van de Deutsche Vereiniging ter bestrijding van de kwakzalverij.

De afgevaardigde van het Nederl. Sub-Comité, de redacteur van dit Maandblad, opende de vergadering, deelde in het kort de geschiedenis mede van het ontstaan van het Comité, lichtte daarna de voorgestelde bepalingen toe en verzocht daarna het presidium te mogen overgeven aan Dr. SIEFFART, den Voorzitter van de Deutsche Ver., die zich daartoe bereid verklaarde.

Deze bracht nu de voorstellen in behandeling welke aanleiding gaven tot een uitgebreide discussie. Door de meeste aanwezigen werd de oprichting van een bond, buiten de bestaande comités en alleen uit aangesloten leden in de verschillende landen gevormd, practisch als moeilijk uitvoerbaar beschouwd; men vreesde van de oprichting weinig resultaat en toetreding van een niet groot getal leden.

Op voorstel van Dr. NEUSTÄTTER te München worden vervolgens de volgende besluiten genomen:

1. Er wordt een Internationaal Verbond gevormd bestaande uit de reeds bestaande Vereenigen, die de kwakzalverij bestrijden.

2. Nederland blijft het centrale uitvoerend comité.

3. Iedere Vereeniging moet van hare verrichtingen mededeeling doen aan de Centrale.

4. In alle landen moeten Vereenigen ter bestrijding der kwakzalverij worden opgericht.

Nadat nog besloten is, dat de Nederlandsche Centrale, na een ondervinding van eenigen tijd, aan de aangesloten Vereenigen zal opgeven hoeveel elk dezer aan de algemeene onkosten heeft te betalen en nadat Dr. H. KANTOR, Redacteur van de „Gesundheitslehrer”, het orgaan van de Oostenrijksche Ver. t. B. d. Kwakzalverij zich bereid verklaard heeft, de mededeelingen van de Centrale in zijn blad op te nemen en voor ruime afdrukken te zorgen, wordt de zeer geanimeerde vergadering gesloten.

Tentoonstelling van de Deutsche Vereiniging ter bestrijding der kwakzalverij. Op de Hygienische tentoonstelling te Berlijn, ingericht bij gelegenheid van het Internationaal Congres voor Hygiëne en Demographie, heeft de Deutsche Vereiniging een leerzaam beeld gegeven van de uitbreiding en het gevaarlijke van de kwakzalverij, vooral in Duitschland. Wij komen op deze zeer interessante tentoonstelling in ons volgend no. terug.

Weer eens iets over Haverhoek. Men meldt uit Rotterdam:

Tegen den Utrechtschen kwakzalver R. H. HAVERHOEK is door den commissaris in de derde afdeling proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Deze man had zekere

juffrouw H. in de Plantagestraat, welke juffrouw lijdende aan borstkanker was, in- en uitwendige middeljes toegediend, waardoor deze juffrouw zeer ernstig ziek werd.

In de *Utrechtsche Ct.* van 19 Sept. j. l. verscheen daarop de volgende:

„*Waarschuwing.*”

Met deze maakt den heer R. HAVERHOEK *Janhoutmanstraat 20, Utrecht*, bekend dat het bericht hetwelk in Dagbladen tegen hem gericht is aangaande een Procesverbaal hetwelk te Rotterdam zoude opgemaakt zijn, een groote leugen is, daar dat bericht is geweest uit „de *Tijd*” van Amsterdam en door de andere bladen is overgenomen! Daar het anders nergens voor geplaatst is als om ondergeteekende nadeel te berokkenen.

Daar de Homoeopathische geneesmiddelen een vrij handels artikel zijn en voor de wet vrij verkocht mogen worden. Mocht men aan de waarheid van deze bekendmaking twijfelen, kan men zich aan het Hoofdbureau van Politie Ganzenmarkt alhier vervoegen.

R. HAVERHOEK.”

De man schijnt van plan te zijn maar brutaalweg met zijn werk voort te gaan, getuige onderstaande advertentie:

„*Verkrijgbaar.*”

Een volkomen Homoeopatisch geneesmiddel tegen Kanker, Maag-zweer, Maag-Cathar en alle andere ziekten. Deze Homoeopatische geneesmiddelen zijn geheel onschadelijk. Voor alle ziekenhuizen een proef kosteloos, na toezenden van postwissel van 5 gulden met opgaaf waarvoor de middelen moeten zijn, werden dezen franco toegezonden.

Adres: R. HAVERHOEK,
Jan Houtmanstraat 20, Utrecht.”

Een nieuwe advertentie van Eilers uit „het *Vaderland*.”

„Diegene, die eens gelukkige menschen wil zien, moet eens een persoonlijk bezoek brengen bij menschen, waarvan de Man en Vader door mij van de vreeselijke ziekte Tuberculose (tering) is genezen, dan leert men pas welke waarde het leven heeft. Nadere inlichtingen geeft de Eerste Ned. Fabriek van Speciale Chem. Producten ter bestrijding van Tuberculose.

EILERS, Oegstgeest.”

Als tegenhanger vermelden wij het verzoek van een ex-patient van EILERS om geregelde toezending van ons maandblad.

De opvolger van den overleden geneeskundige H. B. S. HEMMERS blijkt gevonden in den arts G. H. DUNNEWOLD, blijkens een ons toegezonden advertentie uit het Leidsche dagblad van 14 September en luidend:

„Scheikundig Laboratorium voor *Urine-onderzoek*. Gevestigd: Rotterdam, Open Rijstuijn No. 4. Directeuren: G. H. DUNNEWOLD, Arts, H. W. VALKENAAR, Scheikundige, v/h. Med. Doctor H. B. S. HEMMERS.

Te consulteren: Kaiserstraat 36, Leiden, Vrijdag en Zaterdag van 10 tot 2 uren.

Onderzoek met inbegrip der medicijnen f 1.25. Behandeling van Galsteenziekte met succes, met inbegrip der medicijnen f 3.—”

Een nieuwe (?) Haarlemmerolie fabrikant. Het *N. v. d. D.* bevat onderstaande annonce:

„*HAARLEMMEROLIE.*”

Iemand die dit artikel volgens het oudste en echte recept kan fabricereen, wensch zich te associeeren. Voor Naamlooze Venn. is 't aan te bevelen als wereld-artikel en zijne groote rentabiliteit.”

Welzeker; dat is de weg tegenwoordig voor kwakzalvers die vooruit willen komen: een naamlooze Vennootschap!

Een z.g. deskundige veroordeeld. De Haagsche Rechtbank heeft Mejuffrouw H. J. T., z.g. deskundige, veroordeeld tot 2 jaar gevangenisstraf, wegens het misdrijf, strafbaar gesteld bij art. 297 W. v. S.

De Rechtbank gelastte hare dadelijke gevangening, op grond dat vrees bestaat dat zij anders met hare „praktijken” zal voortgaan.

Het gebruik van urotropine door de Justitie verboden. Ook de Fransche geneeskundigen en apothekers zijn „op onzachte wijze wakker geschud uit hun droom”, dat zij buiten rechtershanden kunnen blijven, als zij hun beroep slechts naar hun beste weten uitoefenen en met dien graad van nauwkeurigheid, waartoe een behoorlijke beroepskennis hen in staat stelt. Een arts schrijft een recept met poeders van urotropine. De apotheker heeft dit niet voorhanden en bestelt het bij een gros-

sier. Diens bediende ontvangt tegelijkertijd een bestelling van heroïne, vult met elk der middelen een flesch, doch plakt het etiket „urotropine” op de flesch met heroïne. De apotheker levert de poeders af en het gevolg is, dat het eerste poeder den patiënt doodt.

De bediende werd door de rechtbank veroordeeld wegens „manslag door onvoorzichtigheid”, doch ook den apotheker trof dit vonnis, niet omdat men van meening was, dat hij het poeder vóór de aflevering had moeten onderzoeken, maar omdat hij, in strijd met de wet van 21 Germinal XI, een besluit van 1810 en een van 1850 had verkocht (eigenlijk: had bedoeld te verkoopen) een geheimmiddel. De Fransche wet n.l. verbiedt het verkoopen van „geheimmiddelen”, wat men niet zou opmaken uit de talloze advertenties van zulke middelen in alle Fransche bladen. Het hof te Rouen sprak den apotheker vrij, maar de procureur-generaal ging in hooger beroep, en het hof van cassatie vereenigde zich met de zienswijze van de rechtbank, dat urotropine is een „geheimmiddel” omdat..... het niet voorkomt in de pharmacopee, noch door de regeering is aangekocht tot onderzoek der bestanddeelen en bekendmaking daarvan, noch door de Académie de Médecine is gepubliceerd. Van de beide laatste bevoegdheden wordt nimmer gebruik gemaakt, zoodat feitelijk alle middelen, waaronder onontbeerlijke (men denke aan adrenaline), die in gebruik zijn gekomen nadat het supplement van 1895 is verschenen, door het hof van cassatie zijn bestempeld als geheimmiddelen, die de apotheker niet mag verkoopen, de arts dus niet kan voorschrijven. Volgens het hof was urotropine in dit geval ook daarom een geheimmiddel, omdat op het recept geen andere stof voorkwam, en dit dus geen „magistrale formule” was. Had de dokter een weinig suiker bij het urotropine voorgeschreven, en zou de apotheker dan de doodelijke poeders gemengd met suiker hebben afgeleverd, dan zou hij niet schuldig zijn verklaard aan „manslag door onvoorzichtigheid”. De raadsheer-rapporteur van het Hof heeft zijn ambtgenooten ernstig gewaarschuwd voor de gevolgen van het te vellen vonnis. „Wij gelooven niet,” zeide hij, „hem (den arts) te mogen beletten, gebruik te maken van een nieuw middel, door de uitvoering van zijn voorschrift onmogelijk te maken. En wij zouden het „onmogelijk maken, als wij den apotheker zouden belasten met een wettelijke verantwoordelijkheid, waarvan de oorzaken niet afhankelijk zijn van een daad, die hem persoonlijk zou kunnen worden ten laste gelegd.”

Het hof van cassatie heeft naar deze woorden niet geluisterd, en het „fiat justitia, pereat mundus” in den letterlijken zin tot zijn richtsnoer gemaakt. (Tijdschr. v. Geneesk.)

Ongeloofelijke winsten gemaakt door een Engelsche firma in Duitsland. De „Lloyd's Weekly News” schrijft, naar wij in Vox Medicorum lezen:

In de „Morgenpost” worden buitengewone bijzonderheden gepubliceerd betreffende zeven firma's, die onder ééne firma handel drijven, en die de grootste oplichtster is van den modernen tijd. Zij worden gedreven onder Engelsche namen.

De eerste biedt een „electrische oorbatterij” aan tegen doofheid voor 30 mark.

De tweede ingredienten voor de genezing van alle mogelijke kwalen.

De derde verkoopt de „Planchette” voor 3.50 mark.

De vierde verkoopt een „poeder” en een „magic-ring” tegen jicht. De poeder wordt gestrooid in de kousen der patienten.

De vijfde verkoopt „asthma poeder” voor 6 mark.

De zesde verkoopt een toestel om den groei te bevorderen, voor 30 mark.

De zevende haarverf in flesschen voor zeven mark die dezelfde schijnt te zijn als „de jichtpoeder” in water opgelost.

Men zegt dat deze firma onbeschrijfelijke groote zaken doet, en dagelijks 500 pakketten verzendt. Hare ontvangsten van het laatste jaar bedroegen één millioen mark.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een kwakzalver te goeder trouw.

Dat kwakzalvers te goeder trouw zijn komt zoo zelden voor, dat wij wel mogen vermelden, dat Dr. H., blijkens een in Molenschot van 21 Sept. voorkomend verhaal, zoo iemand heeft gekend. Het artikel is te uitgebreid om hier over te nemen, zoodat in kort de inhoud volgt, waaruit ten overvloede zal blijken, dat zelfs kwakzalvers die te goeder trouw zijn, desniettemin gevaarlijke menschen zijn.

Dr. H. vertelt n.l. van een zekeren X. die lang geleden aan een onzer universiteiten in de geneeskunde had gestudeerd, doch zijne studiën niet ten einde bracht, naar Indië trok en daar planter werd.

In Indië gaf de ex-student aan dezen en genen wel eens raad en na jaren lang afwezig zijn in patria teruggekeerd, deed hij daar hetzelfde.

Er was in zijn persoon veel dat de menschen aantrok, de „Indische dokter” vroeg bovendien geen geld voor de consulten, zoodat hij zich in een grooten toeloop van patiënten mocht verheugen.

Waren het aanvankelijk onschuldige middelen die aanbevolen werden, zoo deed overschatting der nu en dan verkregen resultaten hem afdwalen en werden later ook nieuwere en sterkwerkende geneesmiddelen aanbevolen, waarvan de treurige gevolgen niet konden uitblijven.

De geneeskundigen, die hem aanvankelijk zijn gang hadden laten gaan, vermeenden thans te moeten optreden toen necrosen, abscessen van de huid of vergiftigingsverschijnselen bij door hem behandelde patiënten zich openbaarden.

Zoo wees dr. H., bij waargenomen verlamming der onderbenen, veroorzaakt door de toediening van een sterk werkend geneesmiddel, den man op het gevaarlijke van zijn handelwijze.

X. bleek daardoor zeer getroffen, waarschuwde openlijk zijn patiënten zijne middelen niet meer te gebruiken en staakte ondanks het smeeken van zijn aanhankelijke patiënten de practijk.

Uit deze handelwijze kan, schrijft Dr. H., men het besluit trekken, dat de hoofdbewegreden van 's mans optreden is geweest hulp te brengen aan tal van ongelukkige lijdens, die naar zijne meening door de geneeskundigen werden verwaarloosd of slecht behandeld.

Onbekend met de ervaring, waarvan elk arts na jaren practijk de bitterheid ten volle heeft leeren proeven, moest, naar de woorden van Dr. H., het korps geneeskundigen wel in ongunstig licht voor hem staan. Hij werd eenzijdig ingelicht, hij kon slechts zien door den nijldig gelen bril hem voorgehouden door zich verongelijkt voelende zieken, wier langdurig lijden geen arts had kunnen lenigen.

J. v. R.

Bladen der heeling.

Onder bovenstaand opschrift vermeldde het Augustusnummer eenige aanhalingen uit deze geschriften der gebedsgenezers, en ofschoon ons Maandblad zich steeds streng onthoudt van al wat belijders der verschillende godsdienstige gezindheden in eenig opzicht zou kunnen kwetsen, aarzelde de Redactie ditmaal niet, overtuigd, dat zij daardoor haar neutraal standpunt niet verliet, de vraag te stellen: „Zijn de daar verkondigde stellingen gevaarlijk of niet?”

Van meerdere zijden volgde hierop een bevestigend antwoord en zelfs vond een onzer meest geachte leden in de woorden „Wanneer God in zijn Woord ons ergens gezegd heeft, naar den docter te gaan, moet men het den menschen voorlezen, doch zulk een Bijbel bestaat niet”, aanleiding mijn bijzondere aandacht te vestigen op eene te dien aanzien bestaande dwaling.

Hij verwees mij naar den bekenden tekst in Mattheus 2 vs. 17 „Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn,” een uitspraak van Jezus nagenoeg gelijk-luidend in Markus 2 vs. 17 en Lucas 5 vs. 31 voorkomend.

Uit den aard der zaak moet ons Maandblad vrij blijven van beschouwingen over individueele opvattingen dezer bijbelwoorden, zoodat het bij bloote constateering van het feit moet blijven.

Wellicht zij het mij echter vergund hier een vraag te herhalen, die ik onlangs aan een hoogstaande vrouw mocht doen, voor wier oprechte vroomheid ik diepe vereering gevoel en die zich tegenover mij een overtuigende gebedsgenezer noemde.

Haar opmerkend hoe in vroeger tijden bedienaars van den godsdienst tegelijk beoefenaars der geneeskunst waren, wat voor het huldigen van andere opvattingen zeker getuigen mag, vroeg ik haar af, hoe zij, de voortreffelijke gade en moeder, zich zou gevoelen, wanneer aan het

ziekbed van een der haren de arts, wiens hulp zij aanvankelijk vermeende te kunnen missen, doch in haar angst ten slotte toch zou laten komen, alsdan een „te laat” zou moeten uitspreken.

Men vrage mij hier niet naar haar antwoord, het zij genoeg te weten, dat ik met haar de hoop uitsprak, dat zij met de haren voor ziekte mocht worden behoud, maar men verneme ook, dat ik des ondanks met onze Redactie de verkondigde stellingen uit een maatschappelijk belang niet zonder bedenking blijf achten.

J. v. R.

Anti-kwakzalfpilletjes

„Uit de plaats des onheils” — had ik bijna geschreven; maar ik zal nu maar zeggen: uit de plaats, waar Epo's Cinquoline (onfeilbaar middel tegen rheumatiek) wordt gebouwen, gestookt, gekookt, gebakken, gebraden — ja, wát wordt Cinquoline eigenlijk? — gewerd mij het volgend bericht uit zeer vertrouwde bronnen:

„Het Epo's Cinquoline-syndicaat gaat in liquidatie. Dit syndicaat wordt gevormd door eenige Amsterdamsche heeren, die op financieel gebied een goeden naam hebben. Men vermoedt, dat men den eigenlijken „uitvinder” om de een of andere reden uit de combinatie wil hebben om daarna het zaakje voort te zetten.”

Ja, die heeren zijn er, die op financieel gebied een goeden naam hebben en de handlangers van kwakzalvers zijn. Als je kapitaal maar goed rente oplevert. Hauptsache! Er zou makkelijk een boekje te schrijven zijn „Hoe men spoedig rijk wordt.” Mocht ik er ooit de auteur van zijn, dan luidt de titel verder: „Handleiding voor gewetenloozen.” Ik zal in dubio staan of 'k er een onfeilbaar middel tegen kiespijn, ekster-oogen, rheumatiek of constipatie in zal aanraden. De markt raakt zoo zoetjes aan overvoerd!

Attest van den schrijver der „Anti-kwakzalfpilletjes”.

Ieder mensch kan zich vergissen. En het is dan zaak openlijk ongelijk te bekennen. Wat ik hier doen wil.

Meerdere malen heb ik den spot gedreven met Pinkpillen. Welnu, ik ben tot de ontdekking gekomen, dat zij helpen. Vandaar dat ik het volgend attest teekende (zonder daarvoor echter, tot groote verwondering van den Pinkpillen-reiziger eenige geldelijke belooning aan te nemen):

„Gedurende vele jaren heeft mijne boekenkast zichtbaar aan houtworm geleden. Hier en daar waren de deuren doorboord en ontsierden de welbekende, kleine, ronde gaatjes het anders nog zoo gaaf hout. Zichtbaar verzwakte mijne kast van dag tot dag, hoewel ik allerlei middelen tot verbetering van den toestand aanwendde. Totdat ik een doosje Pinkpillen, mij door een vriend destijds uit curiositeit toegezonden, bij toeval in m'n kast opborg, waarna de houtwormpjes binnen enkele dagen waren verdwenen en het proces thans tot stilstand is gekomen.

Ik, ondergeteekende, verklaar, dat het bovenstaande waar is en machtig U het publiek te maken op elke wijze, die U goeddunkt.”

Waarheid bovenal! Dit zeg ik met de overige attest-schrijvers van allerlei middeljes!!

Zoolang het Maandblad onzer Vereeniging niet uitsluitend een Volksblad is, zullen de exploitateurs der kwakzalversmiddelen en de drogisten, berucht door het verkoopen daarvan, goede zaken maken. De attesten (bovenstaand inclus!!) bewijzen duidelijk, wie de dupe van al die snorrepijperij worden. De onontwikkelde dient gewaarschuwd! Ik zei dit reeds meermalen. Herhaal het, gedachtig aan 't bekende: „Frappez, frappez toujours!”

Van een blad, waarvan de administratie kwakzalvers-advertenties opneemt, is ook de redactie niet te vertrouwen. Heeren redacteurs zullen dat natuurlijk niet met me eens zijn. En de aandeelhouders van die bladen nog minder!

Een goed blad dient zijn lezers goed in te lichten, te waarschuwen desnoods; maar hen niet er in te laten loopen. En die scheiding van het redactioneële en het administratieve gedeelte

is maar lak. Wanneer een hoofdredacteur opname van een zeker soort advertenties verbiedt, zou dit ten goede komen aan de goedgelovige lezers. De zaak is nog al eenvoudig.

Ed. R.

Nieuwe voorschriften omtrent den handel in geheimmiddelen in Duitschland.

Ter aanvulling van de verordeningen van 23 Mei 1905 heeft de Bondsraad de volgende bepalingen uitgevaardigd:

§ 1.

Op den handel in die geheimmiddelen en daarmee overeenkomende artsenijen, die in de bijlagen A en B zijn opgenomen, zijn de volgende voorschriften van toepassing.

Die toepassing wordt niet uitgesloten, wanneer bij werkelijk gelijke samenstelling de naam en beteekenis veranderd wordt.

§ 2.

De flesschen en andere omhulsels, waarin deze middelen worden verkocht moeten, voorzien zijn van een opschrift, waaruit de naam van het middel en de naam of de firma van den bereider duidelijk blijkt. Buitendien moet het opschrift den naam of de firma van de zaak, waaruit het middel wordt verstrekt, en den verkoopprijs bevatten; deze bepaling is niet toepasselijk op den groothandel.

§ 3.

De apotheker is verplicht zich zekerheid te verschaffen, in hoever op deze middelen de voorschriften omtrent de afgifte van sterkwerkende geneesmiddelen van toepassing is.

De in bijlage B opgenomen middelen en ook die van bijlage A, van welke samenstelling de apotheker zich niet overtuigen kan, of de afgifte in den handverkoop geoorloofd is, mogen slechts op schriftelijk, met naam en datum voorzien recept van een geneeskundige, tandmeester of veearts worden afgeleverd, in 't laatste geval slechts bij gebruik voor dieren; voor herhaling is een nieuw recept noodig.

Bij de in deze paragraaf bedoelde middelen moet een opschrift „slechts op geneeskundig voorschrift af te geven” worden aangebracht.

§ 4.

De aankondiging in het openbaar of aanbeveling van de in de bijlagen voorkomende middelen is verboden.

Met aankondiging en aanbeveling staat gelijk, wanneer in het openbaar naar gedrukte stukken en dergelijke verwezen wordt, die een aanbeveling van het middel bevatten.

§ 5 en 6 bevatten strafbepalingen en mededeeling omtrent de invoering van bovenstaande verordening.

In de bijlagen komen verschillende middelen voor, die ook hier te lande bekend zijn. Onder de nieuw opgenomen middelen vinden wij o. m.: *Bauer's antidiabeticum*, *Antineurasthine*, *Antipositine*, *Gloria-tonic*, *Tucker's asthamiddel*, *Winter's natuurlijke gezondheidshersteller*, *Lymphol van Rice* en *Pinkpillen*, allen bekende middelen van den laatsten tijd. Verder: *Antiépileptique Uten*, *Hair's asthma cure*, *Haitzema's Haematon*, *Beecham's pillen*, *Middel tegen dronkenschap van Sanitas*, *Coza-poeder*, *Kidd's geneesmiddelen*, *Vinol*, *Bromidia van Battle Co.*, *Liqueur du Docteur Laville* en *Morrison's pillen*.

Weer een valsche attest voor Foster's pillen.

In *De Gelderlander* van 11 September lezen wij het volgend Ingezonden Stuk, ons welwillend toegezonden:

„Lith, 11 Sept. 1907.

Mijnheer de Redacteur,

U zult mij zeer verplichten, 't volgende in uw blad op te nemen.

Reeds tweemaal, werd mij de eer aangedaan, dat mij door een onbekende een courant werd toegezonden, laatst het „Nijm. Nieuws en Advertentieblad”, waarin een getuigschrift was opgenomen van een inwoner van Lith, den heer BRUGMAN, waarin deze verklaart, volkomen hersteld te zijn door 't gebruik van Foster's-pillen.

De eerste maal had ik geen lust op de zaak in te gaan, omdat de ondervinding mij geleerd had, dat de menschen toch willen bedrogen

zijn; doch nu mij voor de tweede maal dit fraaie stukje voor oogen wordt gehouden, heb ik dit als een uittarting op te vatten, en wil u even zeggen wat de heer BRUGMAN mij over deze zaak verhaalde:

„Vóór een paar jaar, stond ik met m'n sigaren kraam op de markt te Tiel, toen een agent van de beroemde pillen mij vroeg: of ik niet eens een doosje wilde hebben voor niets en toen zei ik lachende: ik wil ze niet meedragen, doch een paar dagen later kreeg ik eenige doosjes per post allen gratis. Eenigen tijd daarna, ontving ik een brief, waarin men mij vroeg of de pillen goed geholpen hadden, en toen heb ik geantwoord dat ik er véél plezier van had gehad.”

Ik had er (zóó zegt de heer BRUGMAN verder) de kinderen mee laten spelen (knikkeren) want ik zal wel oppassen zulk tuig te slikken.

De man is trouwens te intelligent om zóó iets te doen. En ik kan er bijvoegen, dat hij een zeer goede gezondheid geniet en in de zestien jaar dat ik hem ken, slechts eenmaal heuppijnt heeft gehad en overigens nooit ziek is geweest.

De heer BRUGMAN heeft ook mij gemachtigd, dit publiek te maken. En nu vraag ik u lezers, wát blijft er over van de opgenoemde, vermeende kwalen des heeren BRUGMAN en van zijn wondervolle geneezing?

En hiermee eindig ik, daar de zaak mij al te zeer begint te vervelen, ofschoon ik uit eigen ervaring, meerdere gevallen zou kunnen aanwijzen, waarin het gebruik der FOSTER'S Nierpillen en zalf bij patiënten, die zich door de schoonklinkende attesten en advertentiën lieten misleiden, de nadeeligste gevolgen heeft gehad.

Ten slotte moet ik mijn onbekenden vriend er op wijzen, dat 't van mij te veel gevegd zou zijn, om in 't vervolg nog attesten van dezen aard te onderzoeken; te meer daar reeds dikwijls genoeg gebleken is, dat dezelve valsch zijn of gekocht. Men leze het Maandblad, uitgegeven door de vereeniging tegen de Kwakzalverij en worde lid dier Vereeniging, dan zal men waarlijk het goede doel helpen bevorderen en indien men die exemplaren verspreidt zal men menigeen voor bedrog vrijwaren.

U, Mijnheer de Redacteur, dankend voor de verleende plaatsruimte,

Achtend,

Uw. dw. dr.
J. WIEGERSMA, Arts.”

INGEZONDEN.

Ergerlijk.

Wij zijn niet gewend van anoniem geschrijf notitie te nemen, nog minder er melding van te maken, maar deze keer is het toch een uitzondering en wil ik een anoniem schrijven aan mij gericht behandelen. In dat schrijven n.l. stond niet meer of minder dan dat de apotheker LACOSTA, die in de Javastraat te Amsterdam woont, (*) in zijn uitstalkast (onzalige navolging van drogisten) eenige flesschen abdijsiroop te pronk had gezet. Dat was me te kras, ik kón het niet gelooven en ging dus op expeditie uit. Helaas de anonieme schrijver (waarom durfde hij zijn naam niet aan deze goede zaak geven?) had gelijk. Behalve vele instrumenten, sanguinose (!) flesschen en anderen, prijkten daar in het eerste gelid twee flesschen abdijsiroop in officieele verpakking, beplakt met de handteekening van VAN DEN AKKER uit Rotterdam en met den naam het Klooster Santa Paulo-Cartagena.

Onze lezers en zeker alle apothekers kunnen weten dat abdijsiroop is een volkomen waardeeloos middel. Het is in ons blad reeds zoo dikwijls gezegd, dat het bevat water, aardappelstroop en wat salicylzuur, dat iedereen 't nu wel weten moet. Ook is het bekend dat er geen klooster van dien naam is.

Nu is het zeker te betreuren dat er zooveel menschen zijn, die speculeeren op de domheid en het bijgeloof hunner zieke medemenschen, om zodoende aan een waardeloos middel veel geld te verdienen, maar dat een apotheker, een

(*) De heer L. is helaas de eenige niet.

Red.)

wetenschappelijk man, op wien de zieke evenals de dokter moet kunnen vertrouwen, zich leent tot het propageeren van een dergelijk middel, dat is eenvoudig ergelijk. Waar moet het heen wanneer de apothekers op deze wijze hun prestige te grabbel gaan gooien en zich gaanelijkstellen met den eersten den besten drogist. Zij moeten het toch bedenken dat hun vak wel rechten geeft, doch hun ook de verplichting oplegt zich van dergelijke praktijken te onthouden.

Het is dan ook wel te hopen dat de Maatschappij tot bevordering der Pharmacie zal inzien dat hier een groot standsbelang op het spel staat en dat zij zich deze zaak zal aantrekken.

E. J. A.

Slaapsters en Planeetkundigen.

Namen enz. van zoogenaamde planeetkundigen voorkomende in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* d.d. 16 September 1907.

Mejuffrouw JANSEN, astrologiste en planeetkundige, 91 Hugo de Grootstraat boven.

Mejuffrouw BLANCHE, specialiteit in liefdesgeschiedenis en planeetkundige, 127 Gedempte Botersloot.

Juffr. TERMAAT, beroemde koffiedikkijkster en droomuitlegster, 42 Coolvest.

Mej. W. G., maakt afgebroken liefde goed en planeetkundige, 143 Botersloot.

Mej. N., beroemde planeetkundige werkt met 3 spel kaarten, heeft de beroemde poeder voor afgebroken liefde, 72 Goudscherijweg.

Mevrouw BOELY, slaapt voor alle zieken, 27 Amanstraat.

Mej. LOUISE, beroemde planeetkundige werkt met ei, 37 v. d. Duynstraat.

Mej. P. VERSTELJN, beroemde Noord-Brabantse planeetkundige, 45 Kipstraat.

Mevrouw Wed. KROON, somnabule, slaapt voor alle zieken, 17 Erasmusstraat.

STEFFEN'S Dochter is met haar spiritisme en planeetkundige gearriveerd, 27 Kortebanstraat.

Mej. B. L., planeetleester, werkt met 2 spel kaarten, 50 Goudsche straat.

Mej. J. C. C., planeetkundige, werkt met 2 spel kaarten, 73 Meermanstraat.

Mej. VELDHUIS-STUART, planeetkundige, 76 Delftsche vaart.

Mej. Z. Z. Z., wereldberoemde planeetkundige door aangeboren aard, 3a Alkemadeplein.

K. S.

CORRESPONDENTIE.

M. D. H. te R. Wij kunnen niet zeggen dat wij, na inzage van het prospectus van „*Dr. Rumler'sche Spezial-Heilanstalt Silvana*” veel vertrouwen in de zaak gekregen hebben, al schijnt ze ook door een geneeskundige bestuurd te worden. Het boekje ziet er uit als meer dergelijke, met mooie fotografieën en mooie beloften, maar die beloften zijn zóó hoog opgehemeld — en de ziekte-toestanden zóó overdreven, angstwekkend geschilderd, dat wij niemand zouden aanraden de hulp van de inrichting in te roepen vóór hij overleg met zijn geneesheer heeft gepleegd.

P. L. M. te M. en J. A. v. d. T. te G. Reeds in verschillende Maandbladen hebben wij tegen het optreden van M. A. WINTER Co. gewaarschuwd. Het is een echte kwakzalvers boel.

J. J. K. Az. te Z. Van uwe mededeeling hebben wij, zooals gij ziet, dankbaar gebruik gemaakt.

Dr. G. W. B. te B. Dank voor de gezonden afdruk; wij deelen geheel uw gevoelens.

Amsterdammer. Uwe advertenties in dank ontvangen. Van enkele zullen wij werk maken.

K. S. te R. De andere stukken waren voor ons blad niet geschikt.

W. R. V. te D. Wil ons nader opgeven welk boek die firma uitgeeft. Bedoeld gij soms *Retau's Zelfbewaring?* Dat is een zeer gevaarlijk kwakzalversboek.

A. M. D. te M. Dergelijke brieven ontvangt elke, die zich met de *Sanden Electric Belt Co.* in verbinding stelt. Uw patiënt zal er nog wel meer ontvangen, maar laat hij aan de fraaie beloften geen geloof slaan en op de aanlokkelijke aanbiedingen niet antwoorden, Hij zal er wel bij varen.

C. J. K. te B. In dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

H. A. K. te 's-G. *Tuberal „Thamm”* is weer een van de vele nieuwe middelen, die tegenwoordig als uit den grond verrijzen. Of het voor een doel geschikt is moet uw geneesheer weten.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 761.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 34 's Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en spécialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur:

Hoofdartikel: Karox Compound.
Berichten: Jaarl. Algem. Vergadering van de Vereeniging. — Lezing over kwakzalverij. — Tentoonstelling van de Deutsche Ver. t. d. kwakzalverij. — Eilers failliet. — Wijziging der postwet. — Een reclame die te denken geeft. — Tegen de kwakzalverij in Engeland.

Mededeelingen van verschillenden aard: Anti-kwakzalfpilletjes. — Uit de Pers.

Boekbeschuwing: Gids voor ziekenverpleging. Rechtszaken. Het staphorster boertje geïmiteerd. — Juffrouw Ganzewinkel voor het gerecht. Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden de Heeren:

Mr. P. S. GERLINGS, Ambtenaar v/h. Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te Zierikzee.
A. S. BRIEDÉ, Voorzitter der Vereeniging van geheelonthouding „Humaniteit” te Rotterdam.
S. S. GALLÉE, Apotheker te Gorinchem.
C. H. TEN BRUGGENCATE, Apotheker te Deventer.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Stadhoudersplein 34, te 's Gravenhage. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Aan de leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken.

Veel moeite behoeft hun zulks niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgave voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

Door aansluiting worden niet alleen de financiële strijdmiddelen versterkt, maar wint ook de Vereeniging grootelijks in morele kracht.

Aangenaam zal het dan ook het bestuur zijn, indien deze opwekking er toe leiden moge, dat eene aanzienlijke vermeerdering van het ledenlijst met Januari zal zijn te noteren.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

KAROX COMPOUND.

(De nieuwste methode van reclame.)

In den loop van de maand October maakten de Redacties van verschillende bladen melding van een „waardevol recept”, o. a. in de volgende bewoordingen:

„De tegenwoordige neiging om direct als men zich niet wel gevoelt naar kwakzalversmiddelen te grijpen, kan niet genoeg worden afgekeurd. Vele dezer „allesgenezende” medicijnen hebben in het geheel geene waarde en andere zijn door

hun werking op het lichaam bepaald schadelijk. Een groote autoriteit op geneeskundig gebied geeft het volgende recept als van hooge waarde bij lever- en nierziekten, verstopping, ruggepijn en algemeene vermoeidheid:

Tinctuur Bucco 30 gr., Karox Compound 30 gr. en Citroenstroop 80 gr.

Dit kan door uw apotheker worden gereed gemaakt of de bestanddeelen kunnen worden gekocht en thuis worden gemengd, met geringe kosten. Schud goed in een flesch en neem een theelepel vol na elk maal en bij het naar bed gaan.”

Ziethier dan de Redacties van die bladen opgetreden als openlijke bestrijders van de kwakzalversmiddelen, want dat die Redacties de verantwoordelijkheid van dit stukje dragen lijdt geen twijfel. Wel hadden sommigen met heel kleine letters onder hun bericht „Advertentie” of Adv. geplaatst, maar in alle couranten, die wij onder de oogen kregen stond de mededeeling onder het redactioneel gedeelte. Vreemd genoeg konden de Heeren, waarvan velen beweren dat zij niet altijd kunnen nagaan of een advertentie van een kwakzalver afkomstig is of niet terstond het wondervolle van het recept beoordeelen, dat zij in plaats van kwakzalversmiddelen aanbevelen maar dat is hun zaak. Wij voor ons constateeren alleen het feit dat daar, waar de H.H. Redacteuren op eens, op zoo'n eigenaardige wijze als kwakzalvers-bestrijders optreden, zij, door dit optreden, voor een echt kwakzalversmiddel de grootste reclame hebben gemaakt.

Want het bericht, nu niet door de een of andere exploitant in de advertentie-kolommen geplaatst maar door de Redacties meegedeeld sloeg in. Daags na de publicatie werden de apothekers in verschillende plaatsen als het ware bestormd met vragen om inlichtingen en naar de bestanddeelen van het recept — terwijl anderen, die een luchtje aan de zaak meenden te bespeuren zich tot ons wendden. Het getal brieven, door ons ontvangen, was zóo groot dat, terwijl wij de eerst ontvangene per post beantwoordden, wij daarmede niet konden voortgaan; de schrijvers zullen dit begrijpen en ons verontschuldigen. En ons antwoord aan die enkelen? „Wees voorzichtig! Het bericht lijkt ons in alle opzichten een „kwakzalversreclame”; wacht nog een paar dagen en de aap zal wel uit de mouw komen”. En hij kwam er uit. Door bemiddeling van den apotheker-Hofleverancier HENRI SANDERS, Grootste Lagerhuis van alle Binnen- en Buitenlandsche Huizen (in wat? mooie titel voor een apotheker!) ontvingen de Nederl. apothekers alras de volgende circulaire:

„Wij vestigen uw aandacht op het nieuwe en onschatbare geneesmiddel voor leverziekte en aanverwante kwalen de „Karox Compound”.

In de nieuwsbladen van Nederland komt als inge-

zonden stuk een bericht voor, dat de aandacht van het publiek op het nieuwe middel vestigt, en wij twifelen er niet aan of u zult weldra groote navraag naar dit artikel hebben.

Onze wijze om dit middel aan de kennis van het publiek te brengen is uniek en zal naar wij hopen ook in uw smaak vallen. Wij geven het publiek alleen de voorschriften en laten het aan hen over, de voorschriften bij u te laten klaar maken of de ingrediënten afzonderlijk te koop.

Het hoofdbestanddeel der voorschriften is „Karox Compound”, en de andere ingrediënten houdt u gewoonlijk zelf voorradig, zoodat het u niet alleen een winst geeft op de „Karox Compound” maar ook op de andere ingrediënten der voorschriften. De „Karox Compound” is een door de medici erkend geneesmiddel en is het beste op het gebied waarvoor het bestemd is.

De prijs van „Karox Compound”, verpakt in dozen van 12 fleschjes, is f 0.75 per fleschje, de prys voor het publiek is f 0.95. *)

We hebben den heer HENRI SANDERS, Apotheker, Rokin 8, Amsterdam, aangesteld als alleenverteenwoordiger voor Holland en zijne koloniën, hij ziet uwe orders gaarne tegemoet en zal dezen stipt uitvoeren.

Hoogachtend,
KAROX (CONTINENTAL) Ltd.”

Aan deze circulaire was het onderstaand briefje gehecht:

„Voor 't gebruik van de „Karox Compound” is noodig: Tinct-Bucco — Sirup. Citri — Sirup hypophosph. Comp. — Pepsin. Glycerin. — Tinct. Prunae virg. — Sirup Scillae, welke artikelen bij mij verkrijgbaar zijn.”

Men ziet het: Het blijft niet bij de twee stoffen — Tinctuur Bucco en Citroenstroop, in de advertentie genoemd, maar er komen voor verdere kwalen, in een ander „bericht” genoemd, nog 4 zeer samengestelde middelen bij, die de Nederlandsche apotheker niet altijd voorhanden heeft, omdat zij in Engelsche en Amerikaanse pharmacopeeën zijn opgenomen; hij mag die dus bij den heer SANDERS bestellen. Intuschen is hier buiten den waard gerekend. Met lofwaardige voortvarendheid heeft de heer P. VAN DER WIELEN in het Pharm. Weekblad van 19 October de samenstelling en bereiding van deze praeparaten bekend gemaakt, zoodat de hulp van den agent ontbeerd kan worden. Maar ook voor het hoofdmiddel, de „Karox Compound”, is die hulp niet meer noodig. Want het onderzoek van de heeren VAN DER WIELEN Dr. J. F. SUYVER en Dr. H. M. KNIPSCHER, allen te Amsterdam, heeft de samenstelling daarvan aan het licht gebracht. Het rapport van het onderzoek door laatstgenoemde heeren, eveneens opgenomen in het Pharm. Weekbl. van 19 October, luidt aldus:

*) Engelsche apothekers behoeven voor de 12 dozen slechts ongeveer f 5.70 te betalen.

„Het voor enkele dagen in den handel gekomen kwakzalversmiddel „Karox Compound” is door ondergeteekenden onderzocht. Als bestanddeelen werden gevonden: citroenzuur, kalium, magnesium, alcohol, aftreksel van zoethout of drop en water, benevens geringe verontreinigingen. De samenstelling is, *cok door het verschil, dat tusssen den inhoud van verschillende fleschjes bestaat* *) niet volkomen nauwkeurig aan te geven; de alcohol is waarschijnlijk een van verschillende grondstoffen (uit de faeces van tincturen enz.) afgedestilleerde spiritusrest; de aard van het zoethoutaftreksel is nog dubieus. Waarschijnlijk is somtijds nog caramel of glucose stroop toegevoegd.

Een preparaat, zoo goed mogelijk gelijkend op het origineel, verkrijgt men als volgt:

R: Citrat. kalic. 7. G.

„ magnesc. 1 G.

Succ. Liquirit. 300 mG.

Spiritus 50 %

(destillat. e faecibus

simplicium) 7.5 G.

Aquae q. s. ad 100 cM³

M. filtra, dispensa ad lag. 30 cM³”

Zoo is het dan mogelijk het *geheele* „wondervolle recept” bij den apotheker te krijgen; of het intusschen raadzaam is het gereed te laten maken en te gebruiken is een andere vraag.

Reeds vern men wij met genoegen, dat vele apothekers de afgifte geweigerd hebben omdat zij het geheel als kwakzalverij beschouwden — en wij zijn van hetzelfde gevoelen. De wijze van reclame geeft reeds veel te denken, maar nog meer het volgend biljet, dat bij de „Karox Compound” wordt verstrekt; daar heet het:

Dit preparaat is een zeer verzachtend en genezend middel voor alle aandoeningen der levensorganen. Het wordt bijzonder aanbevolen in storing van de *nieren, de lever, de blaas en urine-wegen*, en is met uitstekend gevolg voorgeschreven bij *Nierziekte, leverziekte, ruggijn, slechte bloedsomloop, neerslachtigheid, hartaandoening, congesties, galkoorts, blaasziekte met veelvuldige aandrang tot wateren, niersteen, alle rheumathiek-aandoeningen, en branderige urine* zoowel als voor *eene algemeene zuivering van het bloed*.

„Karox Compound werkt rechtstreeks op de nieren, lever, blaas en ingewanden en verdrijft de branderige urine en alle vergiftigde bestanddeelen langs de natuurlijke weg en behoedt voor verdere aanvallen. Het bevat geen schadelijke bestanddeelen en kan door het zwakste gestel zonder vrees voor verkeerde nawerking gebruikt worden”.

Verder wordt de „Karox Compound” aanbevolen bij *slechte spijsvertering, bij hoest, verkoudheid, bronchitis, heeschheid, kitteling in de keel*, als gevend „*nieuwe kracht voor het geheele lichaam*” en zelfs als geneesmiddel bij niertuberculose.

Klaarblijkelijk dus een *allesgenezer*, alias een *kwakzalverij*.

Want, al bevatten de „Karox Compound” met de daarbij te gebruiken andere praeparaten om en bij de twintig meer of minder werkzame geneesmiddelen, (voor verschillende groepen van ziekten wordt een andere samenstelling van de mengsels aanbevolen, helpt ’t eene niet, dan het andere) men zal ons toch toegeven dat hier van een *ernstige* poging om de lijdende menschheid te helpen geen sprake kan zijn. Daarbij komt nog dat een onderzoek van den patiënt niet noodig blijkt en deze zelf maar moet uitmaken tot welke groep van ziekten de zijne behoort en welk mengseltje hij moet gebruiken. Precies als bij de meeste kwakzalversmiddelen.

De gewone *leugen*, dat het middel *geen schadelijke bestanddeelen* bevat, ontbreekt ook hier niet. Onder de samenstellende bestanddeelen treffen wij o. a. aan *Bulbus Scillae* (Zee-ajuin) en *strychnine*, stoffen die alles behalve onschadelijk zijn.

Ten slotte wijzen wij nog op de slotzinnen van de „Gebruiksaanwijzing”:

„Om eene goede uitwerking te hebben moet men eenigen tijd het geneesmiddel gebruiken,

zelfs al heeft men spoedig een goed resultaat, hetgeen dikwijls het geval is. Het is noodzakelijk om het lichaam te bevrijden van de vergiftigde bestanddeelen die zich maanden, ja soms jaren opgehoopt hebben voor het uitbreken van de kwaal, zelfs na geheel herstel wordt de gewone hoeveelheid eenigen tijd genomen om het opnieuw instorten te voorkomen.”

Snapt men het?

Slikken in elk geval en zooveel mogelijk; dat brengt geld in ’t laadje.

BERICHTEN.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de kwakzalverij gehouden op 26 October jl. te ’s-Gravenhage.

In tegenwoordigheid van 14 leden opende de Voorzitter, Mr. A. LIND, de vergadering met een welkomwoord aan de aanwezigen, vooral aan het oud-bestuurslid Dr. RUTGERS VAN DER LOEFF, die door zijn tegenwoordigheid, na een lang verblijf in het buitenland, blijk van zijn belangstelling gaf.

De Voorzitter wijst er vervolgens op, dat de Vereeniging in bloeienden toestand verkeert; het getal leden bedraagt 778, waaronder verschillende Vereenigingen, die zich de bevordering van de volksgezondheid in uitgebreiden zin ten doel stellen. Het verlies valt o. m. te betreuen van de heeren V. D. WEERD te Kampen en BOEKHORST te Scherpenzeel, beiden lid sedert de oprichting der Vereeniging en waarvan eerstgenoemde door het verrichten van talrijke onderzoekingen haar zeer veel diensten heeft bewezen.

Van het Dep. Amsterdam van de Ned. Maatsch. t. bev. d. Pharmacie en van een Dame, geen lid, was een extra-gift ingekomen.

Meer steun vanwege de justitie, vooral vansomnige ambtenaren van het Openb. Ministerie, werd ondervonden, zoodat enkele kwakzalvers met succes werden vervolgd. Ook door de Regeering werden in de Tweede Kamer maatregelen tegen het meer en meer publiek optreden der kwakzalverij toegezegd.

Toch blijft er nog veel te doen. De reclame der kwakzalvers neemt op schrikbarende wijze toe en de strijd met de dagbladen blijft nog op dezelfde hoogte. Met vreugde werd gewag gemaakt van de indiening van de wijziging in de Postwet, waardoor het porto voor Maandbladen met dat van Weekbladen werd gelijk gesteld, voor welke regeling de Vereeniging reeds eenige malen, o. a. in 1902, een adres aan de Regeering had verzonden.

Ten slotte gaf de Voorzitter voorlezing van een ingekomen schrijven van het aftredend Bestuurslid, de heer P. KEG CZN., waarin deze zijn leedwezen te kennen gaf verhinderd te zijn de Vergadering bij te wonen en de beste wenschen voor de Vereeniging uitsprak. De Voorzitter bracht zijnerzijds hulde aan den heer KEG voor al hetgeen deze in het belang der Vereeniging gedaan had.

Vervolgens werd overgegaan tot de gewone jaarlijks terugkomende punten van behandeling, n.l.:

Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden op 11 November 1906.

Vaststelling van het Jaarverslag over 1906.

Rapport der Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording over 1906.

Benoeming der Commissie van Onderzoek voor de Rekening van het loopende jaar.

Benoeming van een Bestuurslid, tengevolge van de periodieke aftreding op 31 Dec. a.s. van den Heer P. KEG CZN.

Voorgedragen werden:

1°. Mr. J. L. P. BÖHTLINGK, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het 2e kantongerecht te Amsterdam;

2°. Mr. J. K. L. VAN OS, Advocaat te Amsterdam. De beide verslagen werden onveranderd vastgesteld, de Rekening en Verantwoording, onder dankbetuiging aan den Penningmeester goedgekeurd en in de Commissie van onderzoek voor de Rekening van 1907 gekozen de heeren: Dr. J. DE GROOT en A. C. VAN DEN BIJLLAARDT te ’s-Gravenhage en P. VAN DER WIELEN te Amsterdam.

Met algemeene stemmen werd Mr. BÖHTLINGK tot Bestuurslid gekozen, wien van zijn benoeming zal worden kennisgegeven. De Voorzitter kon echter tot zijn vreugde reeds mededeelen, dat deze Ambtenaar van het Openb. Min. zich bereid had verklaard een eventuele benoeming aan te nemen.

Hierna werd door den Afgevaardigde naar de Vergadering van het Internat. Comité z. Bekämpf. d. Charlatanerie, op 24 September te Berlijn gehouden, verslag uitgebracht (zie het Mbl. van October j.l.), waarna werd besloten, dat de Nederl. Vereeniging

tegen de Kwakzalverij de haar in die Vergadering gegeven opdracht om als het Algemeen secretariaat op te treden, zou aanvaarden en als haar orgaan gebruik zou maken van het Oostenrijksche blad „Der Gesundheitslehrer” onder redactie van Dr. KANTOR te Warnsdorf (Bohemen), voor dit doel welwillend aangeboden. De jaarlijksche bijdrage der Vereeniging werd op f 25 vastgesteld.

De heer J. M. VAN ERK, alsnog secretaris-penningmeester van het Nederl. Sub-Comité deed daarna enkele mededeelingen omtrent de door dat Comité ontvangen en uitgegeven gelden. Hieruit bleek dat van particulieren was ontvangen f 40.50; op een circulaire gericht tot al de Afdelingen van de Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneesk. en de Departementen v. d. Ned. Maatsch. t. bev. d. Pharmacie was van 38 afdelingen en 7 dep. geen antwoord ontvangen, terwijl door 17 afd. en 7 dep. een bedrag van f 245 in eens of als jaarl. bijdrage was gezonden. De kas sloot met een voordeelig saldo.

Het daarop op de agenda voorkomend voorstel tot wijziging der statuten kon, wegens de aanwezigheid van een getal leden, minder dan door de statuten is bepaald, niet worden afgedaan. Belangrijke besprekingen hadden echter daarover plaats. Evenzoo over de middelen, die kunnen bijdragen tot bevordering van het doel der Vereeniging. Daar deze besprekingen echter van meer huishoudelijken aard waren en onze leden vermoedelijk spoedig in het bezit zullen komen van het officieele verslag, meenen wij daarnaar te mogen verwijzen, te meer daar onze plaatsruimte ditmaal zeer beperkt is.

Na dankzegging, bij monde van den heer VAN DEN BIJLLAARDT aan den Voorzitter voor zijn uitstekende leiding der vergadering, werd deze door Mr. LIND gesloten.

Volksgeneeskunsten kwakzalverij. In een vergadering der Afdeling Amsterdam en O. van den Ned. Bond voor Ziekenverpleging sprak de heer E. J. ABRAHAMS over bovenstaand onderwerp.

De ontwikkelingsgang door de eeuwen heen nagaan van volksgeneeskunst tot geneeskunde, en aantoonende hoe gevaarlijk-licht uit en naast die geneeskunde: weer de kwakzalverij kon ontstaan, gaf de spreker een onderhoudend overzicht van de verschijningsstoelstanden der kwakzalverij, noemde de huis- en bakersmiddeltjes, de Amerikaanse medicamenterie-en-gros, de Voltakruizen en de Sanden-gordels, de Pirkpillen en de Abdijsiroop, stelde hij Stegeman uit Staphorst, De Haas uit Rotterdam, Wirdelinx uit Brussel, als kwakzalvers aan de kaak, verklaarde hij enkele hunner successen wees hij erop hoe hun jammerlijk feilen al te vaak door de slachtoffers of — wat ook wel voorkomt — door hun achtergebleven familieleden uit misplaatst schaamtegevoel worden verzwegen, en wekte hij eindelijk tot bestrijding der kwakzalverij op, daarbij een speciaal beroep doende op de pers, zoowel wat de directe bestrijding betreft als wat aangaat den indirecten steun door het plaatsen van advertenties

Korte gedachtenwisseling volgde op spr.’s toegejuichte verhandeling.

(Alg. Handelsbl.)

Tentoonstelling van de Deutsche Vereeniging ter bestrijding van de kwakzalverij. Zooals wij reeds in ons vorig nummer meldden heeft deze tentoonstelling een afzonderlijk gedeelte uitgemaakt van de Hygiëententoonstelling, gehouden ter gelegenheid van het 14e Internationaal Congres voor Hygiëne en Demographie te Berlijn. Dank zij de goede zorgen van het bestuur der Vereeniging — inzonderheid van Dr. ALEXANDER en Dr. JACOB — was in één lokaal van het Rijksdaggebouw een hoogst belangrijke verzameling bijeengebracht, die een duidelijk beeld gaf van de uitbreiding die de kwakzalverij en de uitoefening van de geneeskunst door onbevoegden in Duitschland had verkregen. Elken dag van 10—12 werd, vooral door Dr. ALEXANDER, een demonstratie gehouden van de tentoongestelde voorwerpen.

Deze waren in 10 onderafdeelingen verdeeld: Ie. Afdeling: reclame van kwakzalvers en fabrikanten van geneesmiddelen; de groote advertenties in de couranten en de vlugschriften en brochures.

IIe. Afd.: De groothandel in kwakzalversmiddelen, de behandeling per brief, de vragen-brieven, dankbetuigingen van z.g. genezen patiënten enz.

IIIe. Afd.: Geheimmiddelen en z.g. geneeskrachtige apparaten; oortrommels, volta-kruis, Gloria-tonic enz.

IVe. Afd.: Zoogenaamde onschadelijke geneesmethodes, b.v. de Electro-homoeopatische middelen van Mattei, diagnose uit het haar, uit de oogen enz.

Ve. Afd.: De natuurgeneesmethode; de vakscholen, boeken, vlugschriften der z.g. natuurgeneeskundigen, waaronder de werken van PLATEN, GERLING, KUHNE e. a.

VIe. Afd.: Heil-magnetisme, hypnose, gezondheidsbidden enz.; New-York Institute of science, berichten over het gezondheidsbidden.

VII. Afd.: Statistiek; ambtelijke berichten omtrent de uitbreiding en gevaarlijkheid der kwakzalverij.

VIII. Afd.: Rechtstoestand der kwakzalvers; ontoereikendheid der bestaande wetgeving, aanbevelingen en advertenties die op sluwe wijze de wettelijke bepalingen ontduiken en daardoor niet vervolgd kunnen worden.

IX. Afd.: Bestrijding der kwakzalverij door enkele personen, vereenigingen en autoriteiten. In deze afdeeling was o. a. ons Maandblad te vinden.

X. Afd.: Historische bijzonderheden; oude reclames uit de 17e en 18e eeuw, platen van kwakzalvers op de jaarmarkten, brieven en een oud kwakzalversboek van 1701.

Voor zoover wij konden nagaan, mocht deze tentoonstelling zich in een druk bezoek verheugen, ook van het groote publiek, en die belangstelling was wél verdiend; de inrichters hebben eer van hun werk.

Voor enkele bijzonderheden verwijzen wij, om niet in herhalingen te treden, naar het belangrijk artikel „kwakzalverij”, geplaatst in het *Algem. Handelsblad* van 10 October j.l. en op een andere plaats in ons blad overgenomen.

Eilers failliet. Volgens mededeeling in *Het Vaderland* van 22 October, is door de Arr. Rechtbank te 's-Gravenhage verklaard in staat van faillissement: H. J. EILERS, Rijnsburgerweg, te Oegstgeest. De „zaak” is hiermee echter niet van de baan. In een roerende circulaire aan zijne crediteuren bericht Eilers: „Mijn geheim en alzoo de zaak blijft, wat zij is, wat voor U een waarborg is dat alles terecht komt en deze crisis slechts van voorbijgaan aard is.” Het naambord op den Oegstgeesterweg is inmiddels verdwenen.

Wijziging der Postwet. In verband met de wijziging van de gewichtsgrens voor enkel porto voor het buitenland, stelt de regeering bij een dezer dagen ingediend wetsontwerp voor, ook voor brieven in het binnenlandsch verkeer, deze gewichtsgrens te verhoogen van 15 op 20 gram (ten einde — zoo zegt de Memorie van Toelichting — verwarring en klachten over geheven port te vermijden).

Bij deze gelegenheid worden nog enkele andere wijzigingen voorgesteld.

Zoo wordt de omschrijving van wat „gedrukte stukken” zijn, verduidelijkt met de vermelding, dat „papier, perkament of andere soortgelijke stoffen” moeten zijn gebruikt (dus niet metaal, hout, cellulose, veeren enz.). „Nieuwsbladen” zullen voor het porto voortaan niet alleen minstens éénmaal per week verschijnende bladen zijn, doch ook alle minstens eenmaal per maand verschijnende.

Voorts wordt een verlaagd porto ingevoerd voor briefkaarten in lokaal verkeer. Dit zal voortaan — wordt het ontwerp wet — 1½ cent bedragen; het strafporto voor ongefrankeerde briefkaarten 2½ cent.

Ook het porto voor nieuwsbladen en gedrukte stukken wordt voordeelijker voor den afzender; terwijl tot nu toe nieuwsbladen tot een grens van 40 gram voor ½ cent kunnen worden verzonden, zal dat voortaan 50 gram zijn. In de Memorie van Toelichting zegt de minister van waterstaat, hiermee aan een billijk verlangen der kleine pers te willen tegemoet komen.

Eindelijk wordt ook de verzending van gedrukte stukken goedkooper.

Voor 1 cent zal men tot 50 gram kunnen frankeren (thans tot 25 gram), boven 50 tot en met 100 gram 2 cent (thans nog 3 en 4 cent) enz., zoodat men 150 gram zal kunnen verzenden voor 3 cent (nu voor 7½ cent), elke 50 gram meer zal 1 cent kosten, zoodat 500 gram evenals thans 10 cent zal kosten. Voor de hoogere gewichten kon dan ook geen portoverlaging worden toegestaan, naar we in de Memorie van Toelichting lezen, met het oog op het porto voor postpakketten.

Eindelijk wordt de wet aangevuld met een strafbepaling tegen het insluiten van andere stukken bij die, voor welke vrijdom van briefport bestaat.

Wij verheugen ons zeer over dit ontwerp en hopen, dat het spoedig tot wet moge worden verheven.

Voor de bepaling waarbij *Maandbladen* met „Nieuwsbladen” worden gelijk gesteld, waarom wij reeds meermalen hebben verzocht, is van het grootste belang voor onze Vereeniging.

Een reclame die te denken geeft. Onder de mededeelingen à 60 cts. per regel bevatte het *N. v. d. Dag* onlangs het volgend:

„UITTREKSEL

uit het Bulletin der Academie van Geneeskunde. Zitting van den 14 November 1905.

III. — M. ALBERT ROBIN: Namens den Heer

PÉNIÈRES, leeraar aan de Geneeskundige Faculteit te Toulouse, heb ik de eer aan de Academie een werk aan te bieden, getiteld: *Rheumatiek: haren Oorsprong en de Behandeling*. 1)

Volgens steller zou de rheumatiek het gevolg zijn eener werktuigelijke vergiftiging, veroorzaakt door een zekere gisting, gelijk aan de *Vezelgisting* der bloedverdijking, bestudeerd en aangeduid door A. SCHMIDT. De bedoelde gisting, in het bloed ontstaan, zou tegelijk met de urine verwijderd worden, zooals dit b.v. geschiedt met de „leucomaina”. Ontstaat er eene kwetsuur in het vlies der waterorganen, dan wordt de verwijdering vertraagd en de ophouding der gisting veroorzaakt de rheumatische vergiftiging: de afschilfering van het epithelium der waterorganen, dat als het ware dient tot verdediging van het organisme tegen den invloed der bovengemelde vergiften, opent den weg voor de opslorping derzelve en bereidt aldus deze werktuigelijke vergiftiging.

Dit zou, volgens M. PÉNIÈRES, uitlegging geven aan het feit, dat epitheliale nephritis, uteritis, ontsteking der waterblaas, enz., somwijlen de rheumatische aandoeningen voorafgaan.

Deze opvatting van de kwaal zou den leeraar er toe geleid hebben eene bijzondere behandeling toe te passen, met het doel de herstelling van het epithelium en de verdwijning der gisting te bevorderen. De Heer PÉNIÈRES beweert, dit doel te hebben bereikt door het aanwenden van antiseptische middelen, door hem ontdekt in de hars van de piperubela en van den geneverboom.

Zijn werk bevat de opsomming van een aantal waarnemingen betreffende rheumatische aandoeningen van allerlei aard, die volgens zijne methode behandeld werden. 2)

Of de „Heeren Doktoren” na lezing van bovenstaand, quasi wetenschappelijk betoog spoedig het werk zullen bestellen, mogen wij betwijfelen. Zij zullen aan dit ééne staaltje van onzin al genoeg hebben. Wat o. i. echter niet valt te betwijfelen is dat de steller van deze reclame niet alleen uit menschevriendheid de *dure* advertentie plaatst, maar dat hij er nog een ander doel mee heeft dat vermoedelijk minder edel is. Wij zullen nog eenige „Klinische Waarnemingen”, die, zooals men ziet, wekelijksche zullen verschijnen, afwachten, dan zal de aap wel uit de mouw komen.

Voorshands zij men voorzichtig!

Tegen de kwakzalverij in Engeland. In een der afdeelingen van the Brit. med. Association is in een motie de wenschelijkheid uitgesproken om een Koninklijke commissie te benoemen tot het bestudeeren van het vraagstuk der kwakzalverij. Door zulk een onpartijdig onderzoek zou het duidelijk worden voor het publiek, dat de bestrijders der kwakzalverij optreden in het belang der bevolking en niet ter bescherming van de belangen der geneeskundigen; en de regeering zou worden geroepen tot verbetering der wetgeving.

The Brit. med. Journal heeft veel bewondering voor den volhardenden strijd van Dr. SEWILL, den vader der motie, maar waarschuwt voor te hooggespannen verwachtingen. De menschen hebben nu eenmaal plezier in bedrog, en de „Brit zal nimmer zijn aangeboren recht prijsgeven, om naar den duivel te gaan op de wijze, die hij zelf goed vindt.” Ook passen de kwakzalvers tegenwoordig meestal wel op, dat zij geen rechtstreeks gevaarlijke middelen aanbieden, en bij de moeilijke onderscheiding tusschen *post* en *propter* zou het onderzoek eener niet geneeskundige commissie wel eens tot reclame kunnen strekken voor dezen of genen kwakzalver. De Koninklijke Commissies” dienen ook al te vaak tot dooipotten voor lastige vraagstukken. Meer verwacht het tijdschrift van aanhoudende voorlichting van het publiek door bevoegde lieden, al hoopt het, dat ook de wetgever ten slotte met gepantserde vuist moge optreden. De medeplichtigheid der pers wordt nog eens ter dege in het licht gesteld. (*Tijdschrift v. Geneesk.*)

ANTI-KWAKZALFPILLETJES.

In de „Fliegende Blätter” las 'k een gedichtje, getiteld: „Een Schlaue”, welks inhoud, zeer vrij vertaald, hierop neerkomt:

Een wonderdokter, die met de hand te strijken,
Met sap van vlier en thee van groene eiken
'n Ziekte, welke ook weer beter wist te knutselen,
Verwierf zich door z'n bluf 'n grooten naam
En bij hem kwamen veel patiënten saam,
Van wie hij sommen gelds wist te ontfutselen.

1) Dit werk wordt den Heeren Doktoren kosteloos aangeboden en, op aanvraag, franco toegezonden.

2) Deze klinische waarnemingen zullen wekelijks verschijnen in het *Nieuws van den Dag*.

Eens kwam een vrouw met haren zoon.

„Genees m'n kind; en lukt 't, elk loon

Dat u verlangt, zal 'k u vergoeden.

M'n jongen leert zoo slecht en is zoo dom.”

Toen keerde zich opeens de wonderdokter om

„Domheid genezen! Ik zal waarachtig mij
wel hoeden!”

Naar aanleiding van 'n pilletje in het voorgaande Maandblad, ontving ik volgend anoniem, uit Amsterdam afkomstig schrijven. En hoewel nimmer nota nemend van ongeteekende brieven, zal ik er even op antwoorden. Het schrijven luidde:

„In het Maandblad der Ver. tegen de Kwakzalverij No. 10 van October 1907 las ik die mop over de houtwormpjes en de Pinkpillen. Toch kan ik u verzekeren, dat mijn zuster, die lijdende was aan bloedarmoede er door genezen is. Als u dus aardigheden wilt verkoopen in een courant, moet u het niet over de Pinkpillen doen; want mijn zuster eet tegenwoordig als een wolf en zij heeft maar een doosje gebruikt;”

Mooi zoo! Bij voorbaat beloof ik beterschap!

Ik zal nu maar aannemen, dat de schrijver van dezen brief een zuster heeft en dat die zuster bloedarmoede had en dat die zuster daarvan genezen is en dat die zuster zelfs eet als twee wolven en dat die zuster door maar één doosje Pinkpillen weer op kracht is gekomen. Die zuster zij intusschen door mij hartgrondig gelukkigwenscht.

Maar nu enkele vragen, waarop ik, desnoods óók anoniem, een antwoord verzoek.

Hoe weet de brieven-schrijver, dat zijn zuster aan bloedarmoede leed? Weet hij, dat Pinkpillen analoog zijn met Blaudsche staalpillen? Dat staalpillen zéér goedkoop en Pinkpillen véél te duur zijn? Weet hij, na hoeveel staalpillen bloedarmoede kan overwonnen worden en dat een doosje Pinkpillen, naar ik meen, 30 à 35 stuks bevat?

Et après tout: aardigheden in een krant verkoop ik niet; althans niet in het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mischien leest de anonieme epistel-schrijver ook *deze* „aardigheden” wel en wil 'k hem even 't verschil duidelijk maken tusschen 'n „mop” en sarcasme.

Kijk eens: 'n *aardigheid* zou 't zijn, als 'k hem toevoegde: „Meneer, de Pinkpillen doen even groote wonderen als de Abdijstroop... financieele wonderen in de beurzen van de makers van dat goedje.”

Een *sarcasme* is: „Meneer, uwe „genezen zuster” heeft één broer, die mij een brief schreef en agent van de Pinkpillen-exploitatie is.”

Gesnapt?

Dit is de eerste en de laatste keer, dat ik een niet onderteekend schrijven beantwoord.

In een onzer groote dagbladen (die met de onbeduidendste provinciale blaadjes *deze* overeenkomst hebben, dat zij even gretig kwakzalvers-annonces opnemen) las ik weer een advertentie van de bloedzuiverende beschuitjes van Dr. OLLIVIER te Parijs. Te midden van allerlei ophemelende kwalificaties staat met vette letters: „Toekenning eener belooning van fr. 24000.” Niets meer en niets minder!

Een belooning? Waarvoor en waarom? Mischien om de ondeugdelijkheid van die biscuitjes aan te toonen? In dat geval ga 'k meedingen!

Een aantrekkelijkheid van vele tijdschriften is het uitschrijven van prijsvragen. Ook bij sommige nietswaardige stroopjes en zelfjes worden raadsels opgegeven. Een thans de wereld in beroering brengend raadsel luidt: „Waar is het klooster Sancto Paulo gelegen?”

De eerste 10 goede oplossers ontvangen ieder een prijs van f 25.000.

Zoo iets kan je beloven, als je een onoplosbaar raadsel opgeeft!

Ed. R.

UIT DE PERS.

Kwakzalverij.

Het *Handelsblad* van 10 October bevat het volgend, zeer lezenswaardig artikel uit *Berlijn* van zijn gewonen brieven-schrijver:

„Het slachtoffer van een kaartlegster”. In de

Berlijnsche ochtendbladen las ik heden onder de lange rubriek stadsnieuws een berichtje, aldus getiteld. De inhoud, in het kort weergegeven, luidt: „Een drie-en-twintigjarige arbeidersvrouw, moeder van een driejarig kereltje, begon eenige maanden geleden plotseling te twifelen aan de echtelijke trouw van haar man, met wien zij tot dien tijd zeer gelukkig geleefd had. Zij liep onophoudelijk naar een kaartlegster, die haar in dit waan-idee versterkte. Zóó, dat zij gisteren, toen haar man in de fabriek was, zich zelve en haar kind vergiftigde. De kaartlegster zal door de politie achter slot en grendel gezet worden.”

De tragiek van dit „geval” in een wereldstad treft maar héél even. De maandenlange ellende van de vrouw, het ontzettende verdriet van den onschuldigen man slaan enkele seconden in, tot het volgende „berichtje” gelezen is, óók over moord of zelfmoord, om een andere reden. Zelfs de hopelooze domheid om te gelooven aan kaartlegsters-waarzeggerij — in de twintigste eeuw, in de grootste stad van het vasteland — zóó vast te gelooven, dat elke twijfel verdwijnt — anders toch zou de jonge vrouw en moeder niet komen tot zoo'n wanhoopsdaad — verwondert niet. Ook van bijgeloof brengt iedere nieuwe dag een nieuw voorbeeld. En voor deze met kaarten, het ei en koffiedik werkende dame, die — ik wensch het haar van harte toe — voor langen tijd onschadelijk gemaakt zal worden, komen er tien anderen in de plaats. „Das Geschäft blüht”....

Doch dat het kwakzalvers-bedrijf zóó goed bloeide — want die kaartleggerij is toch in haar wezen niets dan kwakzalverij, zij 't dan ook zonder medicamenten, instrumenten en „lichamelijk onderzoek” — wist ik n'et, voor ik de tentoonstelling bezocht had in het Rijksdaggebouw ter gelegenheid van het congres voor hygiëne en demographie georganiseerd.

Een kamer was er gewijd aan de kwakzalverij. Daar ben ik bekomen van alle ellende, te voren gezien in natura, in modellen van was en verf, onder microscopen, in kleurendruk. Daar ben ik bekomen omdat ik er gelachen heb, gelachen om de brutaliteit van de kwakzalvers en domheid van de menschen, die aan deze slimmerds hun geld en gezondheid offeren.

Kwakzalverij in het klein en in het groot. Enkelingen, die zedig en in het verborgen werken, met af-en-toe een advertentie — vier regels, kleine druk —, vennootschappen, die kolommen ruimte willen betalen, in alle bladen der wereld, met pakkende clichés.

Een geneesheer die me rondleidde, rekende me voor, hoeveel duizenden marken zoo'n firma in het groot wekelijks naar de kranten doet verhuizen.... en schold een beetje op de kranten. Hij wist niet, dat ik geparenteerd was aan een redactie. Anders had hij zich waarschijnlijk scherper uitgedrukt. Tout comme chez nous! En ik dacht aan professor HECTOR TREUB.

Maar ik kon niet ontkennen dat de oogst van één maand uit één Berlijnsch blad van verschillende advertenties op kwakzalversgebied zéér, zéér aanzienlijk was, een bord van een halven meter in het vierkant vol beplakt, veel grooter dan ik durfde vermoeden.

Ik zag strooi-biljetten, die bij duizenden over heel Duitschland verspreid waren. En brutale strooi-biljetten! Een met zoogenaamde photo's van slachtoffers van de koepokken. Menschen, aizichtelijk verminkt door dokter zus of zoo. Weg met de vaccinatie! De kwakzalver had een veel beter voorbehoedmiddel tegen pokken. Niet alleen dus een aanprijzen van eigen waar, doch een aanval op de wettig beproefde geneesheeren. En voor een leek zelfs was het niet moeilijk te zien dat de prentjes niet naar photo's gemaakt waren.

Ik heb gelachen om eene verzameling instrumenten. Blikken trommels — ik zal geen namen noemen van de firma — zoogenaamd gevuld met electriciteit, dingen, welke iedere bliklager graag maakt voor een paar kwartjes, en die in den kwakzalvershandel meer dan honderd gulden kosten. En in Duitschland had de agent in een paar jaar drie honderd van zulke elektrische wonderinstrumenten aan den dommen en goedgeloovigen man gebracht. Trommels, gordels, oor-instrumenten....

Er lag eene verzameling medicamenten, goed voor alle ziekten ter wereld. En uit de analyse bleek, dat ze in het beste geval onschadelijk waren, soms wel nadeelig, nooit doeltreffend.

Instrumenten en medicamenten, gewaarmerkt door het Deutsche Rijks-Patent-Amt! En daar vlak naast, de waarschuwing van de politie aan de burgerij om zich niet beet te laten nemen door dit officieele patent. De eene autoriteit waarschuwt voor de andere.

Ik heb er gezien recepten van kwakzalvers, ook beginnende met het statige R. P., zelfs vervalschte doktersrecepten. En nog sterker, catalogi van apothekers, „Königlich Privilegierte” apotheken, vermeldende een lijst van kwakzalversmiddelen, aldaar

te verkrijgen. Geen zoogenaamde geheim-middelen, of algemeen bekende fabrikaten, maar werkelijke kwakzalversmiddelen, voorgeschreven door een wonder-kanker-dokter SCHULZE of collega tering-genezers LEHMANN.

Ik heb er verstomd gestaan over de handigheid in wetsontduiking. Een slimmerd uit Breslau adverteerde dat hij een middel had om alle stotteraars te genezen. Het Reichsgericht te Leipzig, in hoogste instantie, veroordeelde den man, omdat zoo'n bewering kwakzalverij was. Hij mocht niet zeggen dat hij alle stotteraars helpen kon aan radheid van tong. Onwillige tongen en onwillige tongen zijn twee. Mogen niet over een kam geschoren worden. Tegen welk experiment een tongen-kwakzalverij zelfs niet zou opzien. Gesteld altijd dat hij met een tong scheren kon. De man legde zich neer bij de uitspraak van het Reichsgericht. Niet omdat hij het er mee eens was waarschijnlijk, maar omdat zijn beurs en eventueel zijn vrijheid hem ook iets waard waren. En dus adverteerde hij niet langer dat alle stotteraars bij hem baat konden vinden, maar dat hij een middel had, waarbij de tot nu toe behandelde stotteraars allen baat gevonden hadden. Laat het Reichsgericht nu maar bewijzen, dat 't niet zoo is. Tientallen atesten, gekochte en verzonnen, zijn getuigen à décharge. En welke stotteraar zal er gaarne komen als getuige à décharge? Wanneer de gebroeders HERNFELD rechters waren, zouden zij zeggen: „Stottere schneller”....

Er hingen statistieken, aangevende de verhouding tusschen medici en bekende kwakzalvers in verschillende Deutsche steden. Er waren steden, waarin bijna evenveel kwakzalvers waren als geneesheeren. En uit andere tabellen bleek dat het aantal kwakzalvers steeds toeneemt.

Een mooi terrein is er dus nog voor de bestrijders... en ik moet getuigen dat de organisatoren van deze afdeeling der tentoonstelling zich het vuur uit de sloffen en de tong uit den mond praatten. Zelfs BILZ met zijn boek over de natuurgeneeskunde, KNEIPP en anderen van deze soort waren volgens hem kwakzalvers, die met hun boeken alleen tientallen millioenen marken onttrokken hadden aan den nationalen rijkdom. Maar zooals het met alle ijverigen gaat, worden zij spoedig te ijverig, en gooien met het badwater het kind weg. Is dit nu de agitatie van deze natuur-doctoren dat aan de Berlijnsche universiteit een zetel is gekomen voor „Natur-Heilkunde”?

De groote zondebok — nog grooter dan de kranten — is de wetgever, die niet krachtiger ingrijpt om de kwakzalverij voor goed uit de wereld te helpen. Toen ik de afdeeling bekeek, wandelde er een heer binnen die door een der vurige kwakzalverij-bestrijders dadelijk begroet werd met een „Herr Geheimrat”. „Herr Geheimrat” moest alles zien, kreeg overal de meest gedetailleerde uitleggingen. En wanneer de onvolkomenheid van een wetsartikel bewezen kon worden, werd dit niet onder stoelen of banken gestoken. Herr Geheimrat, waarschijnlijk een hooggeplaatst ambtenaar uit een ministerie — misschien wel „Ministrial-Direktor” — luisterde aandachtig, beaamde vele wettelijke onvolkomenheden, stond verstomd over zoo brutale speculatie op de domheid van het groote publiek, maar gaf ook duidelijk te kennen dat deze materie zoo lastig te reglementeeren was. Zeker er zou veel verbeterd kunnen worden — het officieel patenteeren bij voorbeeld van kwakzalversmiddelen was uit den boze — maar met een wettelijke regeling was niet het gehele kwaad te verhelpen.

Ik geloof dat „Herr Geheimrat” wijze woorden sprak.

Niet alleen pseudo Italiaansche straatmuzikanten kunnen tot motto voor hun ondervindingen nemen: Mundus vult decipi. Kwakzalverij-bestrijders nog in véél sterkere mate. En zoolang de wereld wil bedrogen worden, kan een „Herr Geheimrat” zelfs weinig raad schaffen.”

BOEKBESCHOUWING.

Gids voor ziekenverpleging en voor hulp aan zwakken en herstellenden in Amsterdam.

Toen voor eenige jaren door den Ned. Bond voor Ziekenverpleging dit boekje voor de eerste maal werd uitgegeven voorzag het in eene behoefte. Het werd weldra herdrukt doch behield een bescheiden vorm.

Thans ligt voor ons de derde druk, bewerkt door Dr. RIJKENS met medewerking van Zr. EISMA en Br. PLOMP en kan worden gezegd, dat men bijna het volledige heeft bereikt.

Deze welverzorgde uitgave, mooi gedrukt en op fraai papier, is een werkelijke toevlucht voor iederen zieke die weten wil waarheen hij zich tot herstel van gezondheid heeft te wenden. Het alphabetisch re-

gister verhoogt de bruikbaarheid van het werkje zeer. Het zal dan ook wel spoedig zijn uitverkocht. E. J. A.

RECHTSZAKEN.

Het Staphorster boertje geïmitteerd. Men schrijft ons uit Enschedé, dato 2 Oct.: Voor het kantongerecht werd heden behandeld de zaak van W. W., reiziger van beroep, die zich had uitgegeven voor een zoon van het Staphorster boertje en medicijnen tegen betaling had-verkocht.

Op de vraag van den kantonrechter, hoe de man daartoe was gekomen, antwoordde hij als reiziger altijd in het bezit te zijn van monsterfleschjes en daar hij deze telkens voor den dag haalde, riepen de kinderen hem na voor Staphorster boertje.

Hij bekende het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, en hoorde tegen zich een boete eischen van f 50 subsidiair 30 dagen hechtenis.

's Middags werd hij echter wegens dronkenschap in arrest gesteld, doch werd in het politieposthuis zoodanig ongesteld, dat men voor zijn leven begon te vreezen en den priester ontbood.

Deze, ziende dat de man ging sterven, diende hem de Heilige Sacramenten toe, waarna hij op last van den inmiddels ontboden geneesheer, naar het R.-K. Ziekenhuis werd vervoerd.

Het is ons niet mogen gelukken, te vernemen of de man nog tot het rijk der levenden behoort.

Men meldt ons nader uit Enschedé:

In verband met den reiziger W. W., uit Almelo, welke zich uitgaf voor den zoon van het Staphorster boertje, vernemen wij thans, dat zoowel de dokter als de politie leelijk bij den neus zijn genomen. De persoon in quaestie is herhaaldelijk beschonken en vertoont dan altijd die zelfde stervensscène, om voor een dag of wat fatsoenlijk onder dak te komen.

Het bleek ook, dat de man reeds verscheidene malen zich door den geestelijke heeft laten „bedienen.”

De politie zal nu andere maatregelen met hem nemen.

(Vaderland.)

Onbevoegde „geneeskundige” hulp.

Juffrouw GANZEWINKEL had maar verstek laten gaan. Heelemaal uit Blerik bij Venloo komen om bij het kwade geld van een zekere boete het goede geld voor een reis te gooien — dat deed ze niet.

Maar de getuigen waren er en gaven voldoende bevestiging van der juffrouw bekentenis voor de politie.

'n Landbouwer in de buurt van Sloterdijk leed aan een open wond. De dokter had gezegd kanker. Hij wou zoo graag beter worden, vertelde zijn vrouw en toen hadden ze gescheven naar die juffrouw in Blerik, die een middel had.

Voor f 40 per keer zou de juffrouw komen. Dat was toen in 't geheel drie keer gebeurd en, afdingend, hadden ze de behandeling gedaan gekregen voor: f 35 den eersten keer, f 30 den tweeden keer en f 25 den derde.

„En waarin bestond de behandeling?”

Ze smeerde iets op de wond met een penseeltje, legde daar een zeemleeren lapje overheen, dat met hechtpleister werd vastgemaakt. Als 't middel niet meer werkte, moest er ongezouten boter op.

De behandeling had genezing noch verlichting gebracht. Al het goede geld was voor niets uitgegeven, al te moeite om de juffrouw per rijtuig van den trein te halen vergeefs genomen.

De ambtenaar van het O. M. eischte tegen juffrouw GANZEWINKEL wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde f 250 boete of 50 dagen hechtenis.

(Vaderland.)

CORRESPONDENTIE.

Aan alle vragers naar Karox Compound. Ziet het hoofd-artikel in dit no.

M. B. te A. Zooals gij ziet deelen wij uw gevoelen omtrent het opnemen van die advertentie ten volle. Gaarne wachten wij uwe mededeelingen omtrent het middel tegen kinkhoest af.

Redactie van „De Alkmaarder”. Er was ditmaal tot ons leedwezen geen plaats om uwe aardige beschouwing over te nemen.

Dr. S. W. te N. d. B. In dank, doch te laat voor dit no. ontvangen; in het volgend.

C. G. te B. Soler's pastilles zijn in onderzoek.

— Wij betuigen onzen dank voor de toezending van het Verslag van de Vereeniging „Het Volkshuis” te Wageningen.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER. P. KEG Czn., Postdirecteur te Middelburg, E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar, J. VAN RIEL, Militair Apotheker te 's-Gravenhage, SECRETARIS-PENNINGMEESTER. Aantal Leden: 761.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Oosterpark 26 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ONNEN bij den Secretaris-Penningmeester J. VAN RIEL, Stadhoudersplein 's-Gravenhage, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post . . . . . per jaar f 1.25
ADVERTENTIEPRIJS 1—6 regels . . . . . „ 1.50

Elke regel meer 25 Cent.

Groote letters volgens plaatsruimte.

Advertentiën moeten vóór den 25sten der maand gezonden worden aan „De Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Mij” en worden alleen opgenomen wanneer het Bestuur tegen den inhoud geen bezwaar heeft.

Bij dit No. behoort een Bijvoegsel.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1907 onderzocht.

Berichten: Uit het voorloopig verslag van de begroting van Binnenl. Zaken. — Weer een nieuwe circulaire van Eilers. — Practische kwakzalverij bestrijding in Wurtemberg. — Een wonderdokter in Westfalen.

Mededeelingen van verschillende aard: Soler Pastilles. — Comprimés van Dr. Pénieres. — Het reclameboekje van de London „Toilet Club”. — Anti-Kwakzalfpilletjes. — Foster's ruggijn nieren pillen. — Een gevaarlijk kinkhoestmiddel. — Middel tegen epilepsie.

Rechtszaken: Deijere voor den Hooge Raad. — Een slaper veroordeeld. — Een magnetiseur te Hamburg gestraft.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Tot het lidmaatschap zijn alsnog toegetreden: de Afdeling Zuidland van het Groene Kruis en de Heeren:

Dr. E. A. H. DROOG, Arts, ... te Heemstede;
L. R. H. LAVERMAN, Apotheker, te 's-Gravenhage;
P. VAN DER MAREL, Arts, ... te De Lier;
L. J. NIJST, Arts, ... te Maastricht;
K. YPEIJ, Off. v. Gezondheid, te Gorinchem.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Stadhoudersplein 34, te 's-Gravenhage. Hun zullen dit Nummer gratis worden toegezonden en het Verslag der Algemeene Vergadering.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Aan de leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken.

Veel moeite heeft hun zulks niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgave voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

Door aansluiting worden niet alleen de financieele strijdmiddelen versterkt, maar wint ook de Vereeniging grootelijks in morele kracht.

Aangenaam zal het dan ook het bestuur zijn, indien deze opwekking er toe leiden moege, dat eene aanzienlijke vermeerdering van het ledencijfer met Januari zal zijn te noteeren.

Met leedwezen wordt ook hier melding gemaakt van het betreurd overlijden van JHR. MR. L. SCHORER, Burgemeester van Middelburg, die zoowel door een veeljarig lidmaatschap als op andere wijze van zijn zeer gewaardeerde belangstelling deed blijken.

J. VAN RIEL,
Secr.-Penningmeester.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1907 onderzocht en behandeld in dezen jaargang van het Maandblad.

BIJSTERVELD'S COMPRIMÉS bestaan uit *bismuth dubbelkoolzure soda* en *ijzer*, (No. 5).

BIJSTERVELD'S PURGEERPASTILLES zijn *cas-carat-tabletten*. (No. 5).

„EXCELSIOR”, kracht kruidenwijn; vermoedelijk een *vruchtenwijn*, die bitter smaakt, 12.7 proc. *alcohol* bevat en een *zuurgehalte* heeft van 0.825 proc. (No. 2).

HOEDPILNIPASTILLES van A. W. VAN DEN BERG bestaan uit *aspirine*. (No. 6).

KAROX COMPOUND bevat *citroenzure kali*, *citroenzure magnesia*, *drop*, *spiritus* en water. (No. 11).

KYLETS, tabletten bevattende een *ijzerverbinding*, *peper* en een *laxeerende stof* — vermoedelijk *aloë* of *rhabarber*. (No. 1).

NERVINUS SPECIALE KRUIDEN bestaan in hoofdzaak uit *kinabast*, *zoethout*, *viooltjes*, *lindebloesem*, *tasjeskruid* en *sleutelbloem*. (No. 9).

OSOMA komt in samenstelling overeen met *Haematogen-Hommel* en is zwak gearomatiseerd met *Gaultheria-olie*. (No. 10).

PHOSFERINE is een oplossing van 1.6 proc. *zwavelzure kinine*, 4.2 proc. *vrij zwavelzuur* en een *tinctuur* die niet met zekerheid was te bepalen; het *alcoholgehalte* bedraagt 7.5 proc. (No. 8).

PILLEN VAN DE HAAS bestaan in hoofdzaak uit *Duivelsdrek*. (No. 12).

POEDER TEGEN EPILEPSIE (oud familierecept) bestaat, als meer dergelijke poeders, uit *bastpoeder van Dictamnuswortel* en poeder van *Zedoariawortel*. (No. 12).

RUBARDT'S NERVEN-ELIXER is een mengsel van *tinctuur van duivelsdrek* en *tinctuur van valeriana*. (No. 7).

SOLER PASTILLES bevatten *geen* zuurstof, die vrij komt: zij bestaan uit *menthol*, *boorzuur*, *ammoniak*, *zetmeel*, *natrium*, een weinig *citroenolie* en *suiker* en zijn gearomatiseerd met *vanilline* of *vanille*. (No. 12).

TUBERCULINE VAN POSTEMA is een vloeistof, die *vette olie*, *teer*, *petroleum* en *ijzerhydroxyde* bevat. (No. 9).

VIRISANOL bevat *lecithine* (een bestanddeel van eidooiers), *kinine* en *ijzer*. (No. 7).

Verder is in dezen jaargang nog de samenstelling opgegeven van onderstaande, nog niet in het Maandblad behandelde middelen, welke niet van wege der Vereeniging zijn onderzocht:

FALKENBERGER ZICHT-TABLETTEEN bestaan uit: *Piperazine* 32.25 gram, *Phenocol* (zuiver) 64.50 gram, *koolzuur lithium* 3.25 gram waarvan tabletten worden gemaakt, die 300 milligram wegen. (No. 9).

FALKENBERGER RHEUMATABLETTEEN: *Pheno-*

col (zuiver) 65 gram, *Salicylzuur phenocol* 25 gram, *Azijnzure phenocol* 10 gram, tot tabletten, die 200 milligr. wegen. (Nr. 9).

HAARMIDDEL VAN JOHN GRAVEN-BURLEIGH bevat ongeveer 48 % *borax*, 44 % *potasch*, 6.5 % water en circa 1.5 % *zeep*. (No. 9).

PASTOR FELKE'S PFLANZENTONICUM is een waterige oplossing van 15 % *ijzersuiker*, die bovendien nog *alcohol* bevat en het aftreksel van een *emodine-bevattende drogerij*. (Mischien *rhabarber*?) (No. 9).

PASTOR KOENIG'S ZENUWVERSTERKER is aldus samengesteld: *Broomkalium* 30 gram, *broomnatrium* 30 gram, *broom-ammonium* 10 gram, *Viburnum extract* (extract. viburni prunifolii) 10 gram, *Samengestelde valeriantinctuur* 130 gram, *Glycerine* 30 gram en *Gedestilleerd water* 430 gram. (No. 4).

PFARRER KNEIPP'S PILLEN, een „maagversterkend en bloedzuiverend laxemiddel” bestaan uit *rhabarber*- en *aloë-extract* elk 4 gram, *rhabarberpoeder* en *zeep* elk 1 gram, *jeneverbessen* en *fenegriek* van elk 0.3 gram. Daaruit worden 60 pillen bereid. (No. 9).

PURGEN bestaat in hoofdzaak uit *Phenolphthaleine*. (No. 5).

VIXOL is een zoetgemaakt, vloeibaar extract, waarvan de voornaamste bestanddeelen zijn: *salpeter*, *lobeliakruid* en *cas-carabast*. (No. 2).

BERICHTEN.

Wettelijke regeling der kwakzalverij. In het voorloopig verslag der Tweede Kamer over de begroting van Binnenl. zaken komt het volgende voor:

„Naar aanleiding van de reclame, welke telkens gemaakt wordt voor allerlei nietswaardige, zij het ook somtijds onschadelijke, zoogenaamde bijzondere geneesmiddelen, welke voor grof geld aan de goedgeloovigen worden aangeprezen — zooals nu laatste-lijk weder met het Cozapoeider geschiedt —, werd aangedrongen op eene wettelijke regeling in den geest van die, welke in Duitschland bestaat en waarbij van overheidswege de verkoop van, en de reclame voor dergelijke middelen kan worden verboden.”

Weer een nieuwe circulaire van Eilers.

„WAARSCHUWING.

Met een diep gevoel van leedwezen acht ik mij verplicht openlijk te waarschuwen tegen een of meer gewetenlooze individuen, die zich verschuilende achter de gehate woorden *men zegt*, op alle mogelijke manieren het publiek trachten bang te maken voor 't gebruik mijner geneesmiddelen ter bestrijding van tuberculose.

Ik maak er ieder op attent, dat nooit door Professoren of Doctoren tegen het gebruik mijner middelen is gewaarschuwd, want daar zijn die Heeren veel te verstandig voor, en daarvoor heb ik reeds te veel menschen tot verbazing van die Heeren het leven gered.

Wel ben ik vervolgd voor het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en dat is een zeer gewone zaak, die het gevolg is van de ongelukkige wetgeving op dat gebied.

Waar is, dat ik in finantiële moeilijkheden ben geraakt, doordat ik in twee jaar tijd ruim f 8000.— inkoopswaarde aan medicijnen, deels gratis, deels tegen inkoopswaarde aan arme en minvermogenen lijdens heb gegeven, en verkeerde ons land niet in een finantiële crisis, dan had ik hulp in overvloed gehad.

Zoodra deze treurige toestand achter den rug is, geef ik direct weer mijn blad „De Wereldvraag” verder uit, teneinde steeds met mijne patiënten in directe verbinding te blijven.

Het steeds toenemend aantal patiënten, welke door mijne middelen genezen, zal ten slotte mijne vijanden het zwijgen opleggen.

Elke tuberculoselijder, die zich door die gewetenlooze individuen laat bang maken, laat zich door hen vermoorden.

Ieder zij dus voor de praatjes van die leugenaars, bedriegers en moordenaars gewaarschuwd.

Ik maak er met klem op attent, dat reeds 30 maal door patiënten, die genezen zijn, voor lasterpraatjes aangaande mij is gewaarschuwd.

EILERS,
Oegstgeest.”

Mooier kan 't al niet.

Practische bestrijding van specialités en de kwakzalverij. De Wurtemberger artsen hebben besloten, de kwakzalvers eens systematisch aan de kaak te stellen door gedurende een kwart jaar alle advertenties, ingezonden mededeelingen enz., op kwakzalverij, specialités enz. betrekking hebbende en verschenen in Wurtemberger bladen, te verzamelen. Het verzamelde materiaal zal, systematisch gerangschikt, zoowel aan den Minister van Binnenlandsche Zaken als aan de Wurtembergsche leden van den Rijksdag worden toegezonden. (T. v. G.)

Een dergelijk onderzoek, in beknopter vorm, zal vanwege de Vereeniging op touw worden gezet.

Een wonderdokter. Een evenknie van het Staphorster Boortje is de „waterdokter” JOZEF GARTHAUS te Wolbeck bij Munster in Westfalen. Hij stond dezer dagen terecht wegens belastingontduiking, verzwijging van zijn inkomsten uit zijn geneeskundige praktijk. En die zijn niet gering: de commissie van aanslag begrootte ze op 14.000 mark jaarlijks en de rechtbank nam aan dat hij over 1906 ongeveer 9000 mark had verdiend, in aanmerking nemende dat hij zelf toen lang ziek is geweest. Hij werd daarom tot een boete van 1816 mark veroordeeld, het zesvoud der ontduiking belasting. Bij het verhoor bleek dat hij gewoonlijk zich slechts een halve mark laat betalen voor onderzoek en geneesmiddel te zamen. Tienduizenden wenden zich dus tot hem, die op de urine zijn „onderzoek” grondt. Driemaal in de week ontvangt hij de zieken of hun afgezanten, en men begrijpt dat hij het dan druk heeft!

(Alg. Handelsblad.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Soler Pastilles.

Die HENRI SANDERS is toch een echte menschenredder. Pas heeft hij het menschedom gelukkig gemaakt met *Karox Compound*, een z.g. geneesmiddel tegen tal van geheel van elkaar verschillende ziekten, stelt hij de lijdens in de gelegenheid door de *Comprimés van Pénieres* van reumatiek verlost te worden (wat trouwens ook van de *Karox Compound* wordt beloofd) of hij zorgt ook weer voor de slachtoffers van de „besmettelijke griep” en andere besmettelijke ziekten door het Hoofd-Depôt op zich te nemen van de *Soler Pastilles*.

De naam van deze pastilles zal voor vele krantenlezers geen onbekende zijn; onder het dure reclamegedeelte zullen zij allerhande aanbevelingen van dit wondermiddel hebben gelezen en zij, die een doosje gekocht hebben, konden uit een bijgevoegd biljet vernemen, wat Dr. E. STEPHANE, de z.g. uitvinder der pastilles, daarvan zegt. Wij nemen het onderstaande over:

„ZUIVERE NASCENTE ZUURSTOF
voor de behandeling van Aandoeningen der Ademhalingsorganen.

DE SOLER PASTILLE.

De wetenschappelijke nasporingen van de laatste jaren en de biologische onderzoekingen van de be-

roemste practiseerende geneeskundigen, hebben de wonderbare rol (van overweldigend belang) aan het licht gebracht, gespeeld door Zuurstof op het gebied van de geneeskunde en de moderne heilkunde.

De Soler Pastilles, in werkelijkheid met zuivere zuurstof gevulde kardozen, treden thans even als alle andere groote uitvindingen van den laatsten tijd op den voorgrond. De geneeswijzen voorgeschreven door de Pharmacopoea van gisteren voor de behandeling van aandoeningen van de ademhalingsorganen zijn thans vervangen door de krachtadige onvergankelijk ontsmettende uitwerking van de Soler Pastille.

Het is werkelijk een onweerlegbare en groote wetenschappelijke ontdekking, daar het tot dusverre nog niet mogelijk was om zuivere zuurstof op zoodanige wijze in kleine pastilles samen te vatten of op te sluiten welke de zuurstof in een nascente toestand afgeeft d. w. z. wanneer het 't maximum van werkdadigheid en van antiseptische hoedanigheid bezit.

De Soler Pastilles hebben een tweevoudige uitwerking.

1. Bij het in aanraking komen met de vloeistof, afgescheiden door de speeksel vormende klieren, wordt de zuurstof door de pastille losgelaten en gedeeltelijk opgelost, waardoor een met zuurstof bezwangerd water wordt gevormd, hetwelk eene voortreffelijke en heilzame uitwerking heeft op de slijmvliezen van den mond, huig en keel, waarop het een volkomen ontsmettenden invloed uitoefent. Op deze manier wordt eene volkomene genezing van amygdalitis, laringitis, pharyngitis, tracheitis, enz. verzekerd.

Het vormt een ongeëvenaard gorgelmiddel voor den mond en keel, dat zich toegang verschafft tot alle soorten van besmettende bacterien.

2. Een ander deel van de zuurstof blijft in een gasvormigen toestand, dringt in de luchtpijp door en doodt al de microben, verbrandt het vergif en schenkt gezondheid en levenskrachten aan de verwijderde cellen van de tot de longen behoorende parenchyma. Zulks bewerkt de genezing van bronchitis, asthma, angina pectoris, pneumonia en pleuris en veroorzaakt de zekere verdelging van de influenza microbe (Pfeiffer's Bacillen) en van de bacillen van tuberculosis (Koch's bacillen).

Alleen de Soler Pastilles zijn in staat om dit belangrijk werk van ontsmetting van het ademhalingswerktuig te verrichten, daar van al de ontsmettingsmiddelen die bekend zijn de Nascente Zuurstof alleen de bacterien doodende eigenschappen bezit, die vereischt worden voor het verdelgen van deze besmettelijke bacterien, die tot heden in staat waren weerstand te bieden aan al de vluchtige of gasachtige producten die tegen deze aangewend zijn geworden.”

Mooi schijnt dit alles; een beetje opgeschreefd weliswaar — maar dat is minder.

Maar wat zou men zeggen wanneer er van die *vrijkomende* (nascente) *zuurstof* NIETS WAAR IS?

Helaas! Wij moeten onze lezers een illusie ontnemen, die zij misschien bij het lezen der betreffende advertenties gekoesterd hebben.

De Soler Pastilles geven geen spoor vrije zuurstof af, wanneer zij met een vloeistof, b.v. water in aanraking worden gebracht. Het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam heeft aangetoond, dat daarin geen vrije zuurstof aanwezig was. Bij het oplossen in water ontstond wel een weinig gasontwikkeling, vermoedelijk *lucht*, (dit geschiedt ook als men suikerpoeder in water oplost) maar van *zuurstof* was geen sprake. (*)

In de pastilles werden gevonden: *boorzuur*, *ammoniak*, *natrium*, *menthol*, *aardappelzetmeel* en een weinig *citroenolie*. Zij waren gecandeerd met *suiker*, vermengd met een weinig *vanilline* of *vanille*.

Men leze nu het bovenaangehaalde, waarin de wonderdadige werking van de pastilles wordt beschreven, nog eens na en dan gelooven wij, dat ieder, die maar een beetje nadenkt, wel zelf zal kunnen uitmaken of die pastilles kwakzalverij zijn of niet.

Alleen willen wij wijzen op het schandelijke en gevaarlijke, dat er ligt in een belofte van een universeel voorbehoedmiddel tegen zeer ernstige besmettelijke ziekten, wanneer die belofte, op leugens gegrond, *niet kan worden gehouden*.

Komt, Redacteurs van dagbladen — in 't belang van de lijdende menschheid neemt nu deze

(*) Voor den deskundigen lezer zij vermeld, dat geen reactie werd verkregen met joodkaliumstijfsel, para-amidophenol en ammoniakale pyrogallol-oplossing.

mededeeling eens over, betreffende een schandelijk kwakzalvers-artikel!

COMPRIMÉS VAN Dr. PENIERES.

Onder den titel: „Een reclame die te denken geeft” wezen wij in ons vorig no. op een „*Uittreksel uit het Bulletin der Academie van Geneeskunde*”, opgenomen in het *N. v. d. Dag* en waarin hoog werd opgegeven van een behandeling van een zekeren heer PÉNIÈRES van reumatiek enz.

Wij schreven toen o. a.:

„Of de „Heeren Doktoren” na lezing van bovenstaand, quasi wetenschappelijk betoog spoedig het werk zullen bestellen, mogen wij betwijfelen. Zij zullen aan dit ééne staaltje van onzin al genoeg hebben. Wat o. i. echter *niet* valt te betwijfelen is dat de steller van deze reclame niet alleen uit menschevriendheid de *dure* advertentie plaatst, maar dat hij er nog een ander doel mee heeft dat vermoedelijk minder edel is. Wij zullen nog eenige „Klinische Waarnemingen”, die, zooals men ziet, wekelijks zullen verschijnen, afwachten, dan zal de aap wel uit de mouw komen.

Voorshands zij men voorzichtig.”

En de aap is vroeger uit de mouw gekomen dan wij dachten. Op opzienbarende wijze worden thans de Comprimés van Dr. PÉNIÈRES in onze bladen aangekondigd als geneesmiddel tegen reumatiek, jicht, blaasaandoeningen, nieren en aandoeningen van de urinewegen, verkrijgbaar alweer bij den waardigen apotheker HENRI SANDERS.

Zoodra de comprimés onderzocht zijn zullen wij er meer van mededeelen; voorloopig herhalen wij onze waarschuwing om voorzichtig te zijn.

Het reclameboekje van de London „Toilet club”.

Wat is vibro massage? Dit is een vraag die men in de laatste maand in verschillende advertenties herhaaldelijk ziet gedaan. Weet ge het niet? Wendt u tot de London Toiletclub Leidsestraat Amsterdam en ge ontvangt eene brochure, die u dat duidelijk zal maken. U krijgt dan een boekje waarin zeer vele huidzalven en haarmiddelen, en ook de vibro massage wordt opghemeld. Vibro massage is eene trillende prikkeling. — Zie zoo, nu weet ge het. Maar tegen welke kwalen het wordt aangewend weet ge nog niet. Ook daaromtrent wordt u licht verschaft. Het helpt tegen zwarte pikkels, puisten, rimpels, vlekken, uitstaande wangen, wallen onder de oogen, misvormde kaken, scheeve monden, misvormde gezichten en verwijdert sproeten. Voor de lezers van het maandblad is deze opsomming volkomen duidelijk, dunkt mij. Dat hier kwakzalverij in het spel is lijdt geen twijfel, want wie belooft misvormde kaken en scheeve monden te genezen, die zegt iets toe wat hij niet kan nakomen. Maar het is blijkbaar nog niet genoeg en nog worden aan al deze kwalen toegevoegd: hoofd- en haarpijn, waarbij de vibromassage een onfeilbaar middel heet, het uitvallen der haren, dat daardoor wordt belet, in één woord alle gevallen, die hunne oorzaak vinden in verstopping der bloedvaten worden radicaal genezen. Nu zou ik den directeur van die inrichting wel eens vriendelijk willen vragen ons eens te vertellen wat dat voor een ding is, die verstopping der bloedvaten. Deze aandoening komt een enkel maal voor, doch ik betwijfel of genoemde heer ze ooit gezien heeft. De gevolgen zijn voor het menschelijk lichaam hoogst ernstig en vibro massage kan hier niet helpen.

Wat we moeten denken van de belofte om hoofdpijn te genezen zullen onze lezers wel begrijpen en met de aankondiging dat dit een onfeilbaar middel is tegen haarpijn heeft de directeur ons zeker een vroolijk moment willen verschaffen. De rest van het brochure'tje wordt ingenomen door aanbeveling van zalfjes en haarmiddeltjes. De illustraties die er aan zijn toegevoegd zijn schoon uitgevoerd, doch missen voor ons de bewijskracht, dat hier werkelijk door haarmiddelen een fraaie haardos is verkregen.

E. J. A.

Anti-kwakzalfpilletjes.

Wanneer je onder de vet gedrukte woorden: „Dronkenschap bestaat niet meer” het de aandacht trekkend tekeningetje ziet, waarop een beschonkene, wiens lichaam uit 'n flesch bestaat en wiens strot door 'n worgende hand wordt saamgeknepen... dan verlang je, dat dit slachtoffer

der verdelging de kwakzalverij in hoogst, of liever in laagst eigen persoon ware.

Het is toch eigenaardig: als je 'n koperen horloge voor 'n gouden verkoopt, 'n stukje kristal voor diamant; of wanneer je vals geld in omloop brengt — dan kom je achter de tralies. Maar knollen voor citroenen verkoopen, wordt toegelaten!

Je mengt wat dubbel koolzure soda, wat kalmoes en wat gentiaan; dit mixtum compositum noem je Coza-poeder. Je weet, dat 't praeparaat uit 'n paar maagmiddeltjes bestaat; je gaat van de veronderstelling uit, dat deze combinatie iemand van 't drinken en... jezelf van 'n leege beurs zal afhelfen. Klaar is Kees! Later blijkt, dat die veronderstelling alleen wat 't laatste punt betreft, juist is geweest. Publiek genoeg, bereid er in te loopen! Wanneer eens lijsten ter teekening lagen voor personen, die bij al die middeltjes géén baat gevonden hadden en deze lijsten werden eens gepubliceerd... wat bleef er dan van de attesten over!

Het Coza-poeder is natuurlijk het enige afdoend middel tegen dronkenschap; andere middelen zijn m. a. w. waardeloos. Alleen het Coza-poeder niet!! Het Coza Institute is gevestigd te Londen. En Londen ligt in Engeland.

Deze laatste mededeelingen citeer ik uit de advertentie.

P.S. Ik vergat nog te melden, dat men zich voor namaaksels wachten moet! Leve de concurrentie!

In zekere plattelandsgemeente van de Lage Landen kwam onlangs 'n lijvige stapel circulaire van de FOSTER Rugpijn Nierenbroodjes ten postkantore aan. 't Waren er ettelijke honderden, die geadresseerd waren aan allerlei boertjes in den omtrek van 't dorpie. De postboden hadden uren werk om de dingen te bestellen. Arme bestellers en arme boertjes!

Ziet, niet wij, leden der Vereeniging tegen de kwakzalverij, moesten 't Maandblad lezen, maar 't platteland heeft 't orgaan noodig: de boertjes moeten worden gewaarschuwd. Wij kennen de waarde (?) der in allerlei onmogelijke advertenties aangeprezen middeltjes; 'n weinig routine en — de stijl van 'n annonce zegt ons reeds genoeg!

De portretten en attesten van z.g. genezenen komen altijd uit de volksklasse. Behalve van de streng aristocratische Phosferine; dit middel schijnt tot nu toe alleen de vorstelijke personen van Europa geholpen te hebben. Intusschen, laat ons dankbaar zijn: thans wordt ook beproefd of 't óók vat heeft op gewoon, rood bloed.

Het volgende werd mij van zeer onvertrouwbare zijde medegedeeld.

De exploitanten van:

Indian flowers anti Rheumatic Oil (het eenige goede middel tegen Rheumatiek);

Citronalpillen (het aangewezen middel tegen Rheumatiek) en

Epo's Cinquoline (het meest afdoende middel tegen Rheumatiek)

hebben een compagnieschap aangegaan en zullen voortaan hun 3 onfeilbare middelen gemengd in den handel brengen. De prijs wordt iets hooger dan van de Indian flowers anti Rheumatic Oil, die f 2.70 per flacon kost (het duurste der 3 middeltjes), maar daartegenover staat, dat het mengsel nu voortaan het Eerste, Eenigste der eenige afdoende middelen tegen Rheumatiek zal heeten.

Men is 't er nog niet over eens of men dit middel de lijdende menschheid in- of uitwendig zal doen gebruiken.

Op school worden spreekwoorden behandeld. Ook op rijm.

„Al is de leugen nog zoo snel,

De waarheid achterhaalt haar wel.”

Enzoovoort.

„Wie weet er nog een?” — vraagt de onderwijzer ten slotte.

Niemand antwoordt.

„Nu,” zegt de meester, zich tot een der jongens wendend: „Jansen: „Veel beloven en weinig geven doet... nou, doet.....?”

„'n Kwakzalver?” antwoordt Jansen.

Ed. R.

FOSTER'S RUGPIJN NIEREN PILLEN.

In verschillende bladen der kleine pers in het Noorden van Noord-Holland vond ik advertenties met het opschrift: Het onderwerp van alle gesprekken te Alkmaar, Heilo, Hoorn, den Helder enz. en dan volgden de meest verbazingwekkende genezingen door Fosters Rugpijn Nieren pillen. Ik besloot enkele gevallen te onderzoeken en kwam het eerst bij den heer W. VAN KOOT, Compagniestraat 2 te Alkmaar. De man en zijne vrouw waren zeer verstoord over de telkens terugkeerende snorkende advertenties, waarin de grootste leugens voorkwamen. Voor zeven achtste was alles onjuist wat in de advertentie stond, hetgeen blijkt. De advertentie luidde:

„Ik kan me het oogenblik niet herinneren, dat ik niet leed aan hevige pijn in den rug en de lendenen, waarschijnlijk het gevolg eener nierziekte, waarmede ik reeds zeven jaren opgescheept was.” Hieromtrent verklaarde Koot mij: Leugens mijnheer! Ik weet van nierziekte net zooveel af als niets, want ik heb nimmer een dokter geraadpleegd. Die mijnheer van de pillen heeft gezegd dat ik nierziekte had. De pijn in de rug kwam voort uit zwaar sjouwerswerk, dat ik altoos heb moeten doen en toen ik een doosje van die pillen gratis kon krijgen heb ik er van genomen en bevond mij inderdaad er wel bij. Later kreeg ik echter de pijnen weer terug.

„Tevens had ik zware hoofdpijnen, gepaard met duizelingen.” Nooit heb ik hoofdpijn gehad! Mijnheer, en van duizelingen weet ik niks, niemandal. Dat zijn allemaal fratsen, die die pillen-mijnheer er bij maakt.

„Al het mogelijke was er met mij geprobeerd om mij te genezen van die ziekte, doch ik kwam niet veel verder met alle voorgeschreven medicijnen.”

Allemaal jokkens mijnheer! ik heb nooit medicijnen geslikt en raadpleegde nimmer een geneesheer.

„Ik was immer zeer vermoeid en lusteloos en wist werkelijk niet, wat ik moest gaan aanvangen, daar al de aan mij besteedde zorgen tevergeefs bleken.”

Hoe is 't gó's-mogelijk, dat die pillen-kernel zóó kan liegen, interrompeerde de vrouw. Niks van an, mijnheer!

„Ik was juist erg ziek, toen men mij aanraade de zoo gunstig bekende Foster's pillen te probeeren en dit was mijn redding, want na 4 dagen bemerkte ik eene groote verlichting; ik ging geregeld verder met uw pillen en ben zeer gelukkig u te kunnen melden, dat ik twee weken later volkomen hersteld was, en niets meer van de vroegere symptomen mijner ziekte kon bemerken. Ik voel mij tegenover andere lijdens verplicht, publiciteit te geven aan mijn genezing, want daardoor zullen de oogen van veel personen opengaan.”

Nou wordt 't nóg mooier, zeide de man, ik ben niet ziek geweest en niemand heeft mij aangeraden die pillen in te nemen. D'r werden hier stroobiljetten verspreid, dat die pillen zoo goed waren en toen heb ik eens een doosje gehad. De pillen hielpen op dat oogenblik wel, dat is waar. want ik raakte de pijn kwijt, die echter later weer terug kwam. Ik heb mij in het geheel niet verplicht gevoeld een dergelijke advertentie te stellen of daarover te schrijven, maar die pillen-mijnheer heeft 't zelf gedaan. 't Is te hopen, dat de oogen van veel menschen opengaan en zij zich door die mooie advertenties niet laten verlokken. Het is nu al 4 jaren geleden, dat ik de pillen gebruikte en altijd door staat die advertentie er nog in. Mijn kameraden noemen mij „Jan Pil”; ik heb haren op mijn hoofd spijt, dat ik er mede begonnen ben. Thans viel de vrouw ons weer in de rede, door mee te deelen dat telkens ook advertenties verschijnen waarin verklaard wordt dat juffrouw VERMEE van 't Wolfpad hersteld was en juffrouw HUYKERS uit de Bloemstraat. Ook hiervan bleek bij onderzoek niets aan te zijn. Juffrouw VERMEE is absoluut niet beter geworden door de pillen en juffrouw HUYKERS is al lang dood — gestorven aan tering — terwijl tijdens haar leven de pillen niets hielpen!

Ook omtrent Mej. J. KOOLJMAN, Zuideinde te Hoogewoud, kwamen in de advertenties de roerendste verhalen voor. Bij onderzoek ter plaatse bleek mij, dat in heel Hoogewoud op 't Zuid-einde geen juffrouw KOOLJMAN woont, wel was er eene boerin van dien naam, die ik opzocht en sprak, doch deze verklaarde, dat zij zich goddank! met dergelijke kwakzalverij niet inliet!

Omtrent JAN KEMPE, Breedelaan in Heilo, werd ook zooveel fraais verteld, dat ik den lust niet kon weerstaan den man op te zoeken. Zeker, ééns hadden die pillen hem wat geholpen, maar de pijnen in den rug kwamen weer en waren ook wel eens overgegaan zonder het innemen van pillen. Hij vertelde voorts dat zijn collega VAN STRATEN — een paar huizen verder — ook de pillen gebruikt had, doch er absoluut geen baat bij gevonden had. Deze kraamde overal uit, dat het „verrotigheid” was en boerenbedriegerij!

In den Helder onderzocht ik twee gevallen; de eene, juffrouw H. B. VAN WIJK, Onrust 13, was niet te vinden en de andere, juffrouw VERSCHOOR Gravenstraat 21, verzocht ons uit haar naam te zeggen, dat het groote voor-den-gekhouderij was met die advertentie. Van haar werden de gekste dingen verteld, waarom zij hartelijk moest lachen. 't Was te mal om los te loopen! Zij heeft zich door het geleuter van dien pillen-mijnheer verbeeld, dat zij beter was, doch het leek nergens naar.

Naar aanleiding der advertentie waren uit den omtrek wel 20 menschen bij haar geweest om informaties naar die wonderbare genezing van haar te nemen. Zelfs uit Tessel en Vlieland waren menschen gekomen en hun allen had zij — gelukkig! — hetzelfde antwoord gegeven: Kwakzalverij, mijn beste menschen! kwakzalverij, houdt je dubbeltjes in den zak; jullie kunt ze beter gebruiken!

C. N. G.

Een gevaarlijk kinkhoestmiddel.

Onder de rubriek „Vragenbus en Correspondentie” bevat het Weekblad *Moleschott* van 9 November o. m. de volgende vraag met het daarop gegeven antwoord:

„Mevr. B.-L. C. te Amsterdam heeft 2 kinderen aan het hoesten. De dokter, specialist voor kinderziekten, onderzocht beide kinderen en kon geen afwijking vinden. Het kon misschien wel kinkhoest worden, zeide hij. Mevr. K., een kennis van Mevr. B., had gehoord, dat de kinderen van Mevr. V. zoo goed genezen waren van de kinkhoest door een geheimmiddel, dat door een apotheker, onwaardig lid van zijn gilde, alhier werd verkocht. Mevr. B. vraagt nu of zij hare kinderen dit middel zal toedienen.”

Antwoord: Natuurlijk niet. 1°. Hebben uw kinderen geen of nog geen kinkhoest, 2°. moet gij hen geen geheimmiddelen laten slikken, 3°. weet uw dokter, die uw kinderen onderzocht, het heusch beter, dan de apotheker, die dat niet deed en het ook niet zou kunnen. Onverschillig dus wat dit middel bevat, moet gij het uwe kinderen niet geven, ook dus niet, als dit middel onschuldig was.

Dit middel is echter niet onschuldig, maar een kwaadaardig vergift. Baat het niet, het schaadt niet, is hier niet van toepassing.

Wij hebben een loopmeisje naar den bewusten onwaardigen apotheker gezonden met de boodschap of ze zoo'n fleschje van dat kinkhoestmiddeltje mocht hebben voor haar broertje van 6 jaar. Zij kreeg toen voor één gulden een fleschje van 50 gram en de boodschap, dat er een smeersel van f 1.— bij hoorde. Drie maal per dag één eierlepel, was het voorschrift van het drankje.

Dr. J. F. SUYVER, apotheker te Amsterdam, was zoo vriendelijk den inhoud van dit fleschje voor ons te onderzoeken. Dr. SUYVER vond: 55 m.gr. blauwzuur, ongeveer 4% broomzouten en cochenillekleurstof. Uit deze geringe hoeveelheid kon Dr. S. nog aantoonen een stof, volgens scheikundige samenstelling een alcaloid (hiertoe behooren b.v. ook morphine, codeine enz.), waarschijnlijk dus een stof, die in kleine hoeveelheden sterk werkt. Wanneer een dergelijk middel op recept bereid moest worden, zou een behoorlijk apotheker daarvoor 50 cent, voor zeer ver-

mogende patienten wellicht 60 ct. berekenen; aldus verklaart apotheker Dr. SUYVER.

Terwijl een geneesheer nooit onverdund laurierkerswater voorschrijft, maar dit 10 of meer maal laat verdunnen en laurierkerswater 1‰ blauwzuur bevat, zit in dit drankje 1.1‰ blauwzuur en wordt het onverdund gegeven. Uit onderzoekingen, die studenten op zichzelf verricht hebben, is gebleken, dat gezonde, volwassen personen, ernstig ziek worden, wanneer ze 2 maal per dag $\frac{1}{2}$ m.gr. blauwzuur gebruiken.

Een kind van 6 jaar geeft men in den regel meer dan 4 maal per dag 400 m.gr. laurierkerswater; door dit drankje krijgt een kind 3 maal per dag een eierlepel, dus minstens 3×3 gram *) van een vloeistof, die 1.1 maal sterker is. Het kind krijgt dus in plaats 1.6 gram verdund, minstens 9.9 gram onverdund laurierkerswater, dus meer dan 6 maal zoo veel.

Dit middel is in staat kinderen zoo al niet te dooden, dan toch ernstig te schaden.

Maar de kinderen van MEVR. V. zijn toch door 3 fleschjes ervan genezen? zegt MEVR. B.

Zoowel de laurierkers als de broom brengen de kinderen in een toestand van verdooving of halve bewusteloosheid (ook stuipen kunnen er door ontstaan), waardoor ze minder hoesten. De hoest is echter niet de ziekte maar een verschijnsel; door de hoest te doen verminderen, neemt men een verschijnsel weg, maar brengt men een ziekte niet tot genezing."

*) De kleinste lepel heeft zelfs nog een inhoud van 3 gram.

Middel tegen epilepsie.

Weer het oude, reeds meermalen vermelde familierecept. Op een verzoek van een geneesheer, tot ons gericht, was de heer Dr. GRESHOFF te Haarlem zoo beleefd een poeder tegen vallende ziekte te onderzoeken, welk poeder bestond uit Poeder van *Dictamnus*- en *Zedoariawortel*. Bij dit poeder was de volgende gebruiksaanwijzing gevoegd:

„MIDDEL TEGEN DE VALLENDE ZIEKTE.

Van deze poeders moet de patient er om den anderen dag, des morgens nuchteren ééne innemen, gemengd in een lepel vol lindebloessemwater en voort daarop een tweede lepel vol lindebloessemwater, en dan nog twee uur blijven vasten.

Wanneer men soms een toeval kan voelen aankomen, moet men dadelijk een poeder als voormeld innemen al had men er dien morgen reeds eene gebruikt.

Tot levensregel.

Men mag met dit middel volstrekt geen spek, en iets dat van het varken komt gebruiken, ook geen koppen van visch of vleesch, GEEN AARDAPPELEN en geen geele of groene erwten of boonen, (alle andere groentens zijn geoorloofd, ook bruine boonen).

Het rooken en snuiven en alle geestrijke dranken zijn ook streng verboden en men moet zich zeer in acht nemen voor drift en andere aan-doening, en wel zorgen niet ader gelaten te worden.

Zoo de eerste toevallen bij het gebruik der poeders soms heviger zijn is dit geen slecht teeken.

N.B. De poeders moeten in een blikken busje op een drooge plaats bewaard worden.

Dit middel wordt geheel kosteloos gegeven als liefdegave".

Wij maken van dit middel geen gewag als kwakzalverij, want als zoodanig beschouwen wij het niet. De Dame uit 's-Gravenhage, die het poeder verstrekt met het denkbeeld van wel te doen, die zelfs behoeftiger nog geldelijk ondersteunt, verdient in zeker opzicht waardeering en toch betreuren wij haar optreden evena s dat van nog enkele andere families, die een dergelijk poeder aan de lijders verschaffen. Het middel is voor het beoogde doel waardeloos, zooals reeds meermalen is aangetoond en het gebruik kan slechts de zieken weerhouden bij tijds zoo mogelijk doelmatige geneeskundige hulp in te roepen.

Zoo schreef ons de geneesheer, die ons het middel toezond, dat de toestand van een lijderes aan vallende ziekte, die het poeder had ingenomen

zeer veel was verergerd, waarna zij zich onder zijn behandeling had gesteld.

Dergelijke voorbeelden staan niet alleen.

RECHTSZAKEN.

Voor den Hoogen Raad werd de vorige maand behandeld 't cassatieberoep van H.T. D. te Rotterdam, tegen een vonnis der rechtbank te Dordrecht, (zie Mbl. van Juli j.l.) waarbij hij met bevestiging van een vonnis van den kantonrechter aldaar, veroordeeld is wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde tot f 300.— boete. Requirant zou aan een vrouw buiten noodzaak geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf hebben verleend, door haar mede te deelen dat zij niet lijdende was aan kanker, maar aan de nieren, de lever, de maag en dat zij aan hoofdpijn leed, en haar hebben aangeraden rust te houden, verschillende aangewezen lichaamsdeelen te wassen met een nader toe te zenden vloeistof, zijnde die toezending den volgenden dag gevolgd en hebbende requirant f 1.75 als betaling aangenomen.

Mr. E. S. HOLLANDER, advocaat te Rotterdam, stelde in deze vijf cassatiemiddelen voor, waarvan de eerste vier den vorm betroffen, terwijl bij het vijfde werd beweerd dat requirant geen geneeskundigen raad in den zin der wet heeft verstrekt. Door hem zou namelijk geen geneeskundig onderzoek zijn gedaan, hebbende hij alleen urine onderzocht, hetgeen volgens pleiter geen geneeskundig, doch een scheikundig onderzoek was, waarvoor de wet geene toelating vordert, terwijl voorts ook niet was gebleken dat req. een recept voorgeschreven had; dit zou namelijk niet door hem, maar door een doctor gedaan zijn.

De 28-jarige kruideniersbediende P., een longlijder, die als zoodanig eenigen tijd in de lighal werd verpleegd, kreeg volgens zijn zeggen daar op een goeden dag in slaap geraakt zijnde, de ingeving, lijders aan tuberculose en lupus te kunnen genezen.

Na zijn thuiskomst uit de lighal, ving hij daarmede dan ook werkelijk aan en zijn wijze van optreden — hij vroeg geen geld voor consult en medicijnen, doch streek wel op wat de goedgeloovigen wilden achterlaten — gaf hem, gevoegd bij de resultaten die sommigen van de behandeling meenden te hebben, een naam die hem een uitgebreide praktijk opleverde.

Dit kwam o. m. ter oore van den adjunct-inspecteur KOKER, die zich op 2 Sept. j.l. in politiek kleedde, bij P. aanbelde en bij zijn binnenkomen in de wachtkamer o. m. er personen vond, die in boomschors waren gewikkeld. Spoedig kwam P. binnen.

De heer KOKER zei niet wat hij dacht te mankeeren, doch vroeg alleen of er voor hem beterschap zou zijn en P. antwoordde dat eens te zullen zien, hij zou gaan slapen.

Werkelijk streek hij zich toen met de handen over het gelaat, begon erg te beven, greep een potlood en een stuk papier, trilde nog meer en ging toen allerlei krassen op het papier maken.

Daarop werd hij wakker, vertelde doodvermoeid te zijn en zei, na de krasjes op het papier geraadpleegd te hebben, dat het wel jammer was, maar voor de kwaal van den heer KOKER waren geen kruiden gewassen, hij had pijn in borst en rug en daaraan was niets te doen.

Betalen hoefde de heer K. niet.

Deze maakte proces-verbaal op en dien tengevolge stond P. voor het kantongerecht te Haarlem, waar ook nog als getuigen een tweetal patiënten waren gedagvaard.

Beklaagde gaf toe reeds 7 maanden zijn bedrijf uit te oefenen en daartoe niet bevoegd te zijn. Zijn medicijn bestond uit een mengsel van eikenbladen, punten van dennen-naalden en sparregroen, welke kruiden hij zocht in de tuinen van mevr. v. D. VLIET-BORSKI, die hem daartoe toestemming had verleend omdat hij al veel patiënten had genezen die zij hem toezond.

Dat kruiden zoeken deed hij in slaap-toestand, dan kon je nooit vergiftige planten of kruiden meenemen.

De getuigen, die gehoord werden, verklaarden totaal geen baat te hebben gehad.

De ambtenaar requireerde drie geldboeten van f 25.—, subs. 3×8 dagen. Het vonnis van den kantonrechter luidde 2 geldboeten van f 15, subs. 2maal 7 dagen.

Te Hamburg heeft de rechter een magnetiseur tot anderhalf jaar gevangenisstraf veroordeeld, wegens doodslag door kwakzalverij. De man was vroeger arbeider aan de spoor geweest en had van een duistere Amerikaansche instelling, na een zoogenaamd examen per brief afgelegd, een diploma als geneeskundig magnetiseur verworven. Daarna was hij aan 't genezen getogen. Een half jaar geleden brachten de ouders een elfjarig meisje bij hem. De dokter had gezegd, dat het aan beenvliesontsteking leed en dadelijk geopereerd moest worden. Daar wilden zij niet aan en dat hoefde ook niet zei de magnetiseur; hij zou haar in veertien dagen genezen. Na een week tijds was het kind dood. (N. Rott. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

Een belangstellende te A. Waarom uw naam verzwegen? Men kan toch op onze stilzwijgendheid vertrouwen. Intuschen kunt gij met het onderstaande uw voordeel doen.

A. de W. te A. Dank voor de toezending van de brieven omtrent het middel tegen suiker- en nierziekte verkrijgbaar bij den apotheker J. STEIJNS te Rosendaal (N.-Br.) Tien gulden per flesch, terwijl in den regel 10 flesschen voldoende zijn, 't is waarlijk geen koopje en geeft ernstig te denken. Gij moet nog maar een beetje wachten vóór dat gij u onder behandeling van dien apotheker stelt. Nu de man, „wegens een belangrijke reductie op de vrachten van Indië", zooals hij schrijft, de prijs per flacon gebracht heeft op f 5.—, zullen wij een flesch aankopen en laten onderzoeken. Het is echter niet zeker dat dit onderzoek voldoende resultaat zal opleveren, omdat de analyse van plantenaftreksels (wij vermoeden dat dit het is) zeer moeilijk is. Wij hopen dus later op dit middel terug te komen.

C. F. te A. Het werkzame bestanddeel uit de ons gezonden pillen van den wonderdokter DE HAAS is, volgens het onderzoek van den heer P. v. D. MAREL te Amsterdam: *Duivelsdrek*. Wij betwijfelen zeer of dit oude, vroeger veel gebruikte middel de lijderes zal genezen van de verschillende kwalen, waarmee zij, naar het onderzoek (?) van DE HAAS behebt is.

Anonimus. Eerst als gij uw naam aan ons bekend maakt, zullen wij u antwoorden.

Mr. E. L. v. E. te 's-H. De gezonden boekjes in dank ontvangen.

Mr. J. D. v. d. P. te L. en J. K. A. te U. Blijkens de door u gezonden bladen waarvoor wij u danken, tracht het *Institut de la Surdité* te Parijs weer meer ingang in ons land te vinden. Tegen dit kwakzalvers-instituut hebben niet alleen wij meermalen gewaarschuwd (o. a. in de Maandbladen van Dec. 1900, Sept. 1901 en Augs. 1902) maar ook de Deutsche politie, vooral die van Saksen, is daartegen met kracht te velde getrokken.

Administratie v. h. Maandblad tegen de Vervalsching van Levensmiddelen. Wij danken u voor de door u opnieuw betoonde welwillendheid. 't Is toch eigenaardig, zoo niet erger, dat er nog veel personen zijn, die tusschen uw en ons blad geen onderscheid weten te maken.

C. H. T. te A. Wij raden u ernstig af zoo'n *Ceintuur van Sanden* te koopen. Van dat ding is geen heil te verwachten.

BIJVOEGSEL

behoorende bij No. 12 van het Maandblad,
uitgegeven door de Vereeniging tegen de
Kwakzalverij.

INHOUD VAN HET BIJVOEGSEL.

Een kwakzalver gefopt.

Ingezonden: Over kwakzalverij te Nederhorst den Berg.

Register op den 27en jaargang van het Maandblad.

Er in gevlogen.

Dr. W. A. BAAR, Arts te Koudekerke, meldt ons het volgende:

„Zaterdag 19 October heb ik de volgende geschiedenis gehad, die naar mijne meening wel de moeite waard is om mede te deelen:

De Secretaris v. d. Vereeniging Ziekenverpleging is met een fleschje urine gegaan naar de Kaiserstraat 36, waar vroeger HEMMERS, thans DUNNEWOLD zijn toeren laat verrichten. Ik had echter in tegenwoordigheid van genoemden Secretaris de urine in mijn apotheek gemaakt aldus: pompwater, phosph. natricus (voor troebeling), Tinct. digitalis (om schuimend te maken) en een spoortje Tropaeolin (om de kleur te krijgen). Om te zorgen dat hij niet kon ruiken of 't urine was had ik het in een fleschje gedaan waarin kreosoot was geweest:

De diagnose luidde: Patiënt heeft zieke lever, nieren en milt.

Gisteren ontving ik pillen voor den patiënt uit Rotterdam van een apotheker J. H. M. WENNEKER (firma L. WIGMAN) Mosseltrap 4.”

Het resultaat verwondert ons niet: men kan er bijna zeker van zijn, dat bij dat soort lui het urineonderzoek nooit verricht wordt, in de meeste gevallen niet verricht kan worden. En toch loopt het publiek er heen, niettegenstaande alle waarschuwingen.

INGEZONDEN.

Kwakzalverij.

Dat de kwakzalverij, het mundus vult decipi, nog niet de wereld uit is, zal niemand en zeker geen medicus onbekend zijn; dat wij ook maar denken decipiatur ergo, is voor ons het gemakkelijkst, voor de lijdende menschheid het aangenaamst en voor de kwakzalvers het voordeeligst.

Want de lijdende menschheid, rijk of arm, intellectueel of niet, vindt het aangenaam een of meerdere malen zoo'n, voor haar mysterieuzen parasiet te raadplegen en de kwakzalvers zelve, zij toch of liever hunne beurzen varen er wel bij.

Niemand toch zal ooit een kwakzalver betaling schuldig blijven, want de raad en de kruiden en vooral de laatsten zijn het waarom het gaat, moeten à contant betaald worden, en zijn er kwakzalvers die zoo leep zijn geen geld te vragen, dan zal toch ieder, zelfs de grootste wanbetaler van den medicus, den kwakzalver iets geven.

Zoo ken ik iemand, die zich verbeeldt dat geneeskundige hulp gratis is en mij eens vertelde: „ik was dezer dagen bij dokter (?) DE HAAS; de man vroeg mij geen geld, ik gaf hem toch maar een gulden, minder kan men zoo'n heer ook al niet geven voor den raad en de pillen.”

Waarom vervoegen zoovelen zich bij den kwakzalver?

Hierop gaf vroeger in het Geneeskundig tijdschrift collega BORST een kort maar zeer juist antwoord, waar hij zegt: „het instinct van zelfbehoud dat den mensch is aangeboren, doet hem naar ieder stroohalmje grijpen, als hij in het water is gevallen. Levensgevaar door sleepend, ongeneeslijk lijden brengt de meesten buiten bezinning, en is er in het geheel geen gevaar, als het lijden blijft bestaan, geven velen de bezinning toch op. Zij grijpen dan naar een verweermiddel tegen hun ondraaglijk lijden en vinden dan menigmaal moed en troost in de Kwakzalverij.”

Als een andere aanleiding, waarom het publiek zich vastklemt aan de kwakzalverij, noemt BORST

de pers en als derde moment dat aanzet tot het niet berusten van het publiek in de te geringe praestatie van de geneeskunst en het dien ten gevolge zoeken naar andere hulp in casu de kwakzalverij, noemt hij de verhoogde prikkelbaarheid van het zenuwstelsel bij het tegenwoordige geslacht.

Bij deze drie motieven van den kant van het publiek zou ik nog willen voegen de raadgevingen, gevraagd of ongevraagd, van familieleden, vrienden of buurlieden der patienten, die in hunnen kring dergelijke zieken meenen te hebben gehad, welke door wondergenezingen, door den een of anderen kwakzalver zijn gered. Mijn gemeente mag zich verheugen in het bezit van twee kwakzalvers; de een, 'n man zooals door collega BORST geschilderd (Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde 1905 tweede helft no. 24), die ziekelijk in zijn brein is, maar overigens eerlijk en ter goeder trouw. de ander een geraffineerde kwakzalver, de vermaarde kankerdkokter, consultatieve practijk uitoefenend, en tot voor eenige weken spreekuur houdend in Amsterdam.

In deze gemeente nu wordt met genoemde heeren, vrij aardig meegekwalverd door allen die aan hunne wonderen gelooven of die bij de zaak belang hebben.

Zoo heeft de stalhouder, die menig rijtuig met of zonder gummibanden, met of zonder livree, uitspant waarvan de inzittenden genezing zoeken voor kanker of wat zij kanker noemen, de gewoonte te zeggen, wanneer hem wordt gevraagd: „Waar woont de man die kanker kan genezen?” „de dokter woont ginds in dat groote witte huis.” Deze stalhouder heeft voordeel van het zaakje en bevordert zodoende den bloei er van.

De kwakzalver zelf, wiens zoon onlangs werd geattrapeerd, toen hij in Amsterdam een kankerfingeerd rechercheur de bekende poeders gaf, trekt zich van de politie en van geldboetes niets aan en snoeft er op dat altijd zijn boetes zijn betaald door genezen patienten, en dat één spreekuur gemakkelijk het bedrag der boete opbrengt.

Hij schaamt zich niet dat zijn zoon, die de zaak voortzet, is beboet; integendeel, hij wordt door zijn medeburgers niet bespot, o! neen, men trekt partij voor hem en zelfs had onlangs „de Gooische Post”, een blad dat in deze streken veel gelezen wordt, een hevig protest tegen de verbaliseering van zoo'n achtenswaardig man. En het is dit protest, hetwelk ik toevallig in handen kreeg, dat me aanleiding gaf iets over kwakzalverij te schrijven.

Het was als volgt geschreven.

„In de Gooische Post van 19 Juli staat een opspottend toon geschreven stukje overgenomen uit het „Nieuws van den dag” over een „boertje” dat in Amsterdam den kwakzalver speelde en eigenlijk een bleeker was uit Nederhorst den Berg, later vervangen door zijn zoon.

„Nu beiden zijn noch bleeker, noch boer, maar twee achtenswaardige ingezetenen van Nederhorst den Berg. (Ik wil hier even opmerken dat Papa gewezen kleermaker en emeritus kwakzalver is en dat de zoon toen hij geverbaliseerd werd bleekersknecht was en plaatsvervangend kwakzalver.)

„Achtenswaardig en „kwakzalver” zult u vragen? Och ik wilde dat „men” en ook de wetgever een juister onderscheid vonden tusschen kwakzalverij en vele afdoende heilmiddelen, men noeme ze dan: huismiddelen of met een anderen naam. Hoeveel werkelijke heilmiddelen zijn er niet?

„Zoo heeft Haarlem zijn pleister van BLOMMERT en zijn oogwater, dit laatste in samenstelling gelijk aan het oogwater nu voorgeschreven door prof. SNELLEN in het „Oogenhuis” te Utrecht. Hilversum de zalf van TEUS SCHWEEENAE, de familie VAN KESSEL te Zwolle het middel tegen koliek bij rundvee enz. enz. (De schrijver, broeder van sub 1 genoemden kwakzalver, is natuurlijk wel op de hoogte met de kwakzalversmiddelen of echter al deze opgaven der waarheid getrouw zijn durf ik niet beweren).

„Het volk kent en waardeert ze.

„En dit middel uit Nederhorst den Berg is afkomstig van Pastoor VISMANS z.g., heeft reeds vele menschen van de kanker genezen en geneest zeker indien de kwaal niet te ver gevorderd is.

Kunnen de heeren doctoren op gelijk succes bogen bij deze verschrikkelijke kwaal?

„In mijn oog is de kwakzalverij: het voorschrijven van één middel, gewoonlijk 10 of 20 maal te duur voor zoowat alle kwalen en daarmee heeft niets gemeen een eerlijk, *beproofd* middel voor één bepaalde kwaal, als hier wordt gegeven. De echte kwakzalverij wordt ook gesteund door het opnemen van hare advertentiën in groote, deftige bladen, waaronder helaas ook katholieke bladen. „Het verweer van deze bladen, dat het opnemen van advertentiën niet insluit instemming, gaat niet op, is te algemeen en maakt te fijn onderscheid, door de meeste lezers niet begrepen, of niet aanvaard.”

Tot zoover de inzender van de Gooische Post.

Deze man verdedigt een kwakzalver terwijl hij *de* kwakzalverij in 't algemeen, bestrijdt.

Of hier de vriend of de geloofsgenoot, den hand-schoen heeft opgevat, voor den, zijns inziens ten onrechte veroordeelden kwakzalver, weet ik niet.

Maar wel weet ik dat de rechercheur, die den kwakzalver verbaliseerde toen hij het honorarium aannam verstandig had gedaan met ook „het middel” ik meen poeders in beslag te nemen, omdat kon worden onderzocht of deze poeders zoo zoovele lijdens gebruikt, onschuldig zijn, of der gezondheid schadelijk. Het feit namelijk dat genoemde poeders ook wel gebruikt worden door menschen lijdende aan enteritis en dan zoo men zegt direct de pijn verlichten, heeft me wel eens doen vreezen, dat ze een of ander narcoticum bevatten.

Verder ware het mijns inziens wenschelijk dat dergelijke kwakzalvers, eenigen tijd geëclipseerd werden. Het groote publiek toch, weet waarschijnlijk niets van de beboeting, de man houdt op een andere plaats zijn spreekuren en wordt niet gemist door zijn cliënten, reden waarom zij ook geen strafbaar feit kunnen constateeren en de geldboete met het geschrijf in de couranten, den kwakzalver tot reclame dient.

Gevangenisstraf zou misschien een te zware, maar zeker een afdoende straf zijn om de kwakzalverij te beperken (weten is toch niet mogelijk). Geldboete is voor den kwakzalver zeker *geen* straf.

En hoe wilt ge dan, hoor ik misschien enkele collegas zeggen, handelen met bevoegden, die kwakzalvers, die door leugenachtige reclame en door list profiteeren van de domheid van het publiek? die wél een diagnose kunnen stellen, wel klinisch kunnen onderzoeken en zonder beboete te worden zich zeer goed laten betalen?

Daarover durf ik me niet uit te laten, maar ieder collega zal het met me eens zijn dat medici met kwakzalverseigenschappen, ontaardingsreactie vertoonen.

Nederhorst den Berg,

October 1907.

Dr. S. WARTENA.

Register op den zeven en twintigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan. Ber. beteekent Berichten, Boekbesch. Boekbeschuwing, Corr. Correspondentie, H. W. Herhaalde Waarschuwingen, Ingez. Ingezonden en R. Rechtszaken.)

Abdijsiroop	4, 7, 11
„ Advertentiën in de „Nieuwe Courant”	Ber. 5
„ Een mooi getuigschrift	4
„ Reclame in „De Courant”	1
Advertentiën van Eilers	6, 8, 10
Alcoholhoudende pillen	H. W. 9
Amazonenleger. Het —	9
Amerika. Toezicht op patentmiddelen	Ber. 2
Anti kwakzalfpilletjes	3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12
Antineurastine van Hartmann	Ber. 6
Antioopium medicijn	7. „ 6
Antiposiline	„ 2
Artsenijheredkunst. Onbevoegde uitoefening	R. 9
Atomizer	Corr. 5
Atlesten. Valsche	2, 3, 4, 10. Ber. 1
Automaat. De — en de kwakzalversadvertentiën	„ 9

Beechan, Thomas, overleden „ 5

